

תיקון עולם

לימוד יומי לחופש הגדול לתלמידי החמ"ד | קיץ תשע"ח

כתיבה: לירן עוקשי, ליאור לביא

עריכה: דוד גלילי

עריכת לשון: יערה פריד

ייעוץ וליווי:

הרב ד"ר יוחאי רודיק, מפמ"ר מחשבת ישראל,
מינהל החינוך הדתי

הוצאה לאור: רשת "נעם-צביה"

עיצוב עטיפה, סדר וגרפיקה: פרסומי ישראל ושות'

תודה למכון הר ברכה בראשות הרב אליעזר מלמד
ולרב יוסף צבי רימון
על הרשות להשתמש בקטעי ההלכה.

חוברת זו יוצאת לאור במתכונת חוברות 'בשביל הנשמה'
לעילוי נשמת שמונת הקדושים שנרצחו
בפיגוע בישיבת 'מרכז הרב'.
ירושלים תשע"ח 2018

חפשו אותנו בפייסבוק: בשביל הנשמה

נוער חמ"ד יקר ואהוב,

"כתינוק הבורח מבית הספר" - כך תיארו רבותינו את בני ישראל בנוסעם מהר סיני מיד לאחר קבלת התורה, והרמב"ן מוסיף ש"נסעו בשמחה".

שלושה דברים, לכאורה, אפשר ללמוד מתיאור זה:

הראשון, שילדים מטבעם אינם אוהבים ללמוד; השני, שכך גם מבוגרים, שהרי ביציאת מצרים היו שותפים גם מבוגרים; והשלישי, שלצאת לחופשה זו שמחה! לגבי השלישי - אין חולק! חופשה זו שמחה!

באשר לאהבת הלימוד, האמת היא שלכולנו, קטנים וגדולים, יש סקרנות ואהבה ללימוד ואף מעבר לכך.

אנו אוהבים ללמוד ב'בית ספר לחיים', שמחים ללמוד את 'תורת החיים', חפצים לגדול, להבין ולהשכיל ובוודאי גם לתרום.

לא תמיד אנו אוהבים את המסגרת היום יומית המחייבת והמגבילה במעט - שיעורים, עבודות, מבחנים, שיעורי בית, עמידה בזמנים, ועוד ועוד. על כן משם אנו בורחים...

חופשת הקיץ הבאה עלינו לטובה הינה הזדמנות נהדרת לשלב בין הדברים, לבטא וליישם את אשר בתוכנו באמת ואת אשר ספגנו במהלך השנה בבתי הספר, בשיבות, באולפנות, בתנועות הנוער וכמובן בבית. מצד אחד לנצל את הזמן למה שלא התפנינו לעשות במהלך השנה - משפחה, תחביבים, טיולים ועוד; ומצד שני ללמוד, ללמד, לעבוד ולתרום. לחבר בין אהבתנו ללימוד ובין אהבתנו לחופש, בין רצוננו להיות חופשיים ובין חשיבות המסגרת.

את החיבור הזה נוכל למצוא דרך קביעת זמן ללימוד, קצר אך משמעותי. העצירה והלמידה היומיומית של כל אחד מאיתנו תיתן לנו את הכוח והרוח להיות קשורים לספר ול'בית הספר של החיים'.

"בכל דרכיך דעהו", אומר הרב קוק זצ"ל, פירושו שבכל מה שאנו עוסקים נרגיש ונבקש את הקב"ה, נהיה בתוכם של הדברים בכל מאודנו ובכל כוחנו. עם אמירה זו, וחוברת זו, נצא בשמחה לחופשת הקיץ הבאה עלינו לטובה.

בהצלחה ובהנאה לכולכם,

הרב שמחה ויסמן

ראש רשת נעם צביה

בני הנוער היקרים והאהובים, נערי החמ"ד

ברכת ה' עליכם.

אנו עומדים בפתח החופשה הגדולה.

החופש עלול להיות, חלילה, שלילי - כשהוא סתמי, לא מנוצל, כשאני מתבטל לשם בטלה, ואולי אפילו נותן 'תירוץ' לנפילה: "בסך הכול זה חופש"...
אך יש אפשרות אחרת, חיובית מאוד -

לחופש יש ערך עצום (!!!) - לעשות אתנחתא ממערכת הלימודים העמוסה, משיעורי הבית ומלחץ המבחנים. זהו זמן מצוין 'לעכל' את כל מה שספגנו במרוצת השנה, לחיות את שגרת החיים ולקיים את המצוות באהבה גדולה, מתוך רצון פנימי, דווקא כשאין מסגרת מחייבת.

זהו חופש אמיתי. כשהזמן מנוצל, כשהחיבור למשפחה נעשה ברגישות גבוהה יותר, כשיש זמן לתרום יותר לעם ישראל - יש אפשרות לפעול מתוך בחירה לחיזוק עולם האמונה ולימוד התורה היומי שלי (גם בעזרת החוברת המצ"ב) ועוד.

הפסוק "כי הם חיינו ואורך ימינו" - המתקיים כל השנה כחלק מהמסגרת, מתאפשר בחופש כחלק מהרצון האישי.

בשנה זו קראנו לחוברת "תיקון עולם". שם זה מבטא את הכיסופים שלנו לעולם טוב יותר ושלם יותר, הן במישור האישי, הן במישור הלאומי והן במישור האנושי בכלל. כל אחד מאיתנו יכול לתרום את חלקו ולתקן את העולם באמצעות הכוחות שנתן לו הקב"ה. אנו צריכים רק דבר אחד: לרצות... שנזכה לחזק דרך לימוד התורה את דרכנו, להיטיב את התנהגותנו, ושיהיה שם שמיים מתקדש על ידינו. נזכה כולנו ל'חמ"ד של חופש'.

בהוקרה רבה מאוד, אוהבכם

אברהם

לתקן עולם במלכות ש-די

"כולנו חפצי חיים, כולנו חפצי שלום... משימתנו לחשוף את האורות החבויים... זה הבית של כולנו ואין בלעדיות של אהבת העם והמולדת לצד מסוים. כולנו רוצים לזכות ולראות את נכדינו בונים כאן את ביתם, מטיילים בארץ בבטחה ונהנים מנופיה.

כולנו מייחלים לחברת מופת ברוח חזון נביאי ישראל ומכוח זה, כולנו נושאים באחריות לאופיו, לערכיו ולעתידו של הבית הזה. לא נוכל להתעלם, לא נוכל לעמוד מנגד.

בפאזל הזה שנוצר במדינת ישראל, יש מקום לכולנו, לכל קשת הצבעים. ואם תחסר פיסה אחת מהפאזל - התמונה לא תהיה שלמה.

על כן אינני מוכנה לוותר על שום חלק מהעם, וגם אם מלאכת ההרכבה תארך - אינני מתייאשת.

וכדי להצליח ביצירת הפסיפס הזה עלינו לכבד את כולם בשיח שלנו. עלינו ליצור שיח מאופק, סבלני שמאפשר הבעת דעה בלי פחדים ואיומים, שיח בו מקום לסליחה ולמחילה. שיח שמחזק את המחויבות שלנו לאהבת האדם "כי בצלם אלוקים ברא את האדם", שיח המכבד את מורשתנו, המרבה טוב, אור ותקווה ולא מתרכז רק בחושך.

כדברי נעים זמירות ישראל "מי האיש החפץ חיים, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה,

סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורודפהו. זוהי תורת החיים!" (מרים פרץ, מתוך נאומה ביום העצמאות ה-70, לרגל קבלת פרס ישראל)

מילותיה העוצמתיות והמרגשות של מרים פרץ, שיצאו מן הלב, נכנסו ללבבות רבים וביטאו בצורה עמוקה ופשוטה את הלב היהודי הנושא בתוכו תקוות שנות אלפיים לעולם טוב יותר.

בסיומה של כל תפילה, בתפילה 'עלינו לשבח', אנו אומרים את המילים 'לתקן עולם במלכות ש-די'.

מהי אותה תפילה ובקשה לתיקון העולם?

על מה אנו אמורים לחשוב כשאנחנו מתפללים על תיקון העולם?

כדברי מרים פרץ, תיקון העולם הוא: **"לחשוף את האורות החבויים"**, לגלות את הטוב ולהביא את האור שקיים בכולנו לכל מקום שאליו אנו הולכים. להביא מרפא ללבבות שבורים, להביא מזור לחולים ולסובלים, לשמח לבבות, להיאבק בניכור, ברוע, בחוסר הצדק ובחוסר הסבלנות והסובלנות, להאמין בטוב שקיים בכל אדם ואדם בעולם.

"כולנו מייחלים לחברת מופת ברוח חזון נביאי ישראל". מדינת ישראל כיום היא חברת מופת, ורבים רבים בעולם נושאים אליה עיניים ויכולים ללמוד ממנה כיצד מתנהלת חברה מתוקנת, ישרה וצודקת. עוד יש דברים רבים שניתן לתקן, אך ללא ספק יש הרבה על מה לשמוח. עצם השאיפה שלנו להיות חברת מופת - כבר הופכת אותנו לחברה כזאת. חברה שרוצה ושואפת להיות טובה ומתוקנת.

"לא נוכל להתעלם, לא נוכל לעמוד מנגד". תיקון עולם דורש אחריות. לקבל אחריות ולשאול את עצמי מה אוכל לעשות היום כדי להפוך את העולם למקום שטוב יותר לחיות בו. לא לעמוד מנגד, לא לבהות במסך הטלוויזיה או המחשב ולהתלונן על מה שלא טוב, אלא פשוט לקחת יוזמה ולעשות. כל אחת וכל אחד במקומו. כל אחת וכל אחד בדרכו ולפי כישורו.

בחופש הגדול הזה נתחבר למושג **תיקון עולם**. נלמד עליו, נעמיק בו ונבחן כיצד גם את ואני יכולים להיות חלק מהשליחות הגדולה הזאת, **לתקן את העולם ולהפוך אותו למקום טוב יותר ונעים יותר לכולנו**. להיות אוהבים באמת, לאהוב כל אדם וכל ברייה בעולמו המופלא של ה', ולרצות מכל הלב להוסיף טוב ולחשוף את האורות הגנוזים שחבויים בכולנו. **"כי בצלם אלוהים ברא את האדם"**.

החוברת מחולקת לשמונה שבועות. הקטע המרכזי בכל שבוע נקרא **'תיקון הלב'**, ובו נעסוק בכל שבוע בהיבט אחר של המושג 'תיקון עולם':

השבוע הראשון יעסוק במבוא למושג 'תיקון עולם'; **השבוע השני** באמונה באל אחד שהביא עם ישראל לעולם; **השבוע השלישי** בחסד כבסיס לתיקון העולם; **השבוע הרביעי** בתיקון העולם הקטן - כל אחד ואחת מאיתנו - בלימוד התורה ובתיקון המידות; **השבוע החמישי** במושג 'קידוש ה' ובקשר

שלו לתיקון עולם; **השבוע השישי** בתפקידו של עם ישראל ומדינת ישראל כחלק מתיקון העולם; **השבוע השביעי** בשבע מצוות בני נח - מסגרת החוקים המזווגת לכל אומות העולם, שמטרתה תיקון החברה האנושית; **השבוע השמיני** והאחרון יעסוק בחשיבות היוזמה האנושית ובעצות מעשיות שכל אחד יכול ליישם בחייו.

מלבד הלימוד היומי בנושא 'תיקון עולם', בפינת 'דרכי אבות' נלמד בכל יום על אבות האומה שפעלו גם הם בדרך של תיקון עולם, ובדרכם - דרך האבות - אנו צועדים.

פינת ההלכה היומית תעזור לנו להביא את הלימוד שלנו לידי מעשה. דמויות החמ"ד בשנה הבאה יהיו **הרב והרבנית נריה**. בסוף השבוע נלמד על פועלם ונטעם מתורתם. שנזכה והלימוד יוביל את כולנו להיות שותפים בשליחות הגדולה - לתקן עולם במלכות ש-ד'. חופשה נעימה ולימוד מהנה,

צוות 'בשביל הנשמה'

**הרב ד"ר יוחאי רודיק
מפמ"ר מחשבת ישראל**

בעזרת צור ישראל וגואלו שב העם היהודי לארץ ישראל
והקים בה את ביתו הלאומי, ובכלל זה את מוסדות המדינה,
משרד החינוך ואגפיו.

חזון החמ"ד החינוך הממלכתי דתי

מנהל החינוך הדתי על ראשיו, מנהליו, מפקחיו וחברי מועצת החמ"ד, מחויבים לחינוך ילדי ישראל ליראת שמים ולחיי תורה ומצוות באהבה.

אנו פועלים כדי להתקרב ולקרב אל אבינו שבשמים - מתוך אמונה עמוקה והשקפת עולם מגובשת ושקולה, מתוך מחויבות לחינוך כשליחות לכלל ישראל, מתוך שאיפה לשותפות ביצירת חברת מופת ומתוך מחויבות לתורה ולהלכה.

בתי החינוך של החמ"ד הם כמשפחה עבור כל הבאים בשעריהם: תלמידים, הורים, מורים ומנהלים - בית חינוך כמשפחה.

בתי החינוך של החמ"ד הם בתים של תורה, של יראת שמים ואהבת ה' ושל מידות טובות ודרך ארץ.

בתי החינוך של החמ"ד מעודדים טיפוח זהות אישית ציונית-דתית חברתית-אזרחית.

בתי החינוך של החמ"ד מלמדים באהבה ומחזקים את רוח האדם.

בתי החינוך של החמ"ד מקדמים למידה משמעותית, חדוות הדעת ומצוינות.

מטרות החינוך הממלכתי דתי:

בין אדם לעצמו: חינוך למידות טובות ושאיפה לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים.

בין אדם לאלוהים: חינוך לאמונה בקב"ה, לאהבת ה', ליראת שמים ולחיי תורה ומצוות.

בין אדם לזולתו: חינוך להכרת מעלת האדם, הנברא בצלם אלוהים, ולדבקות בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

בין אדם לעמו: חינוך לאהבת כלל ישראל, מתוך אחריות אישית ומעורבות חברתית.

בין אדם לארצו ולמדינתו: חינוך לאהבת הארץ, להכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של מדינת ישראל, לאחריות לעתיד המדינה ולנכונות לפעול למענה.

A person in a dark jacket and pants stands with their back to the camera on a dark, rocky outcrop. They are looking out over a vast, hazy landscape under a bright, golden sunset sky. The horizon is low, and the sky is filled with soft, glowing clouds. The overall mood is contemplative and serene.

לתקן עולם

מבוא למושג 'תיקון עולם'

שמור על העולם
מילים: דוד ד'אור

תשמור על העולם, ילד,
יש דברים שאסור לראות.
תשמור על העולם, ילד,
אם תראה, תפסיק להיות
גיבור של העולם, ילד,
עם חיוך של מלאכים.

לאורם

אברהם העברי

אברהם אבינו מכונה בתורה בשם **אברהם העברי**. מניין הגיע לו שם זה? הפירוש הפשוט הוא שמוצאו היה בארם נהריים, שהייתה **מעבר** לנהר הפרת. פירוש נוסף שנתנו חכמים במדרש הוא שהוא היה מבני בניו של **עבר** הצדיק שהיה מצאצאיו של נח.

אולם חז"ל נתנו פירוש נוסף, עמוק ובעל חשיבות רבה: "**רבי יהודה אומר: 'כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד'**". אברהם היה כה שונה מכל העולם באישיותו ובצורת חייו, עד כדי כך שנכון היה להגדירו כאילו כל העולם נמצא מצד אחד של הנהר, ורק הוא לבדו עומד מן העבר השני. לפי הסבר זה, 'עבר הנהר' איננו רק תיאור מקום, שמבטא שאברהם היה גר מצד אחר של הנהר, אלא תיאור המלמד שהוא היה שונה מאוד במהותו מכל העולם.

חז"ל קוראים ל-2000 השנים שעברו על העולם עד שהגיע אברהם "**אלפיים שנות תוהו**". הביטוי 'תוהו' מגיע מן המשמעות של תהייה - אדם שתוהה הוא אדם שמהרהר ומחפש משהו בדעתו. **אלפיים שנה העולם חיפש משמעות, חיפש תוכן**, אך מצא אותם רק בדברים ריקניים - בפסלים ובאילילים חסרי חיים וחיוניות. **רק אברהם הבין שאת משמעות החיים צריך לחפש בעולם שמעבר, במציאות האלוקית.**

הלכות

השפעת החברה

לחברים ולשכנים השפעה רבה על האדם, אם הם טובים - לטובה, ואם הם רעים, חס ושלום - לרעה. כל כך חזקה השפעת החברים על האדם, עד שלדעת אחד מגדולי התנאים, רבי יהושע, הדרך הישרה שצריך האדם להידבק בה היא שיחפש לעצמו חבר טוב; ולעומת זאת הדרך הרעה שצריך להתרחק ממנה היא להתרחק מחבר רע. וכן אמר נתאי הארכלי: "הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע".

מסופר על יהושפט, מלך יהודה, שהיה צדיק, וכשבאו בני עמון, מואב ושעיר להילחם נגדו בעם רב הוא האמין בה' והתפלל, ותפילתו נענתה ובעזרת ה' אויביו ניגפו לפניו ובמשך שלושה ימים בזזו חייליו את רכושם. אחר כך, כשהתחבר עם אחזיהו מלך ישראל, שהיה רשע, ובנה עימו אוניות, נכשל. וזהו שאמר לו הנביא אליעזר בן דדון ממרשה: "**כִּהְתַּחֲבַרְךָ עִם אַחְזִיָּהוּ פָּרַץ ה'** את מעשיך וישברו אנותי ולא תצרו ללכת אל תרשיש". (המשך מחר)

אייכה?

תיקון הלב

לא הצלחתי להבין איך אפשר להיות אטום כל כך. זה היה אמור להיות הפרויקט שלנו, והוא היה אמור להביא טוב להרבה מאוד אנשים. התנאים היו מושלמים, סביבת העבודה נוחה ומתגמלת. הוא בסך הכול היה צריך לקחת אחריות על המסגרת שלו, וזהו. הבהרתי היטב מהם תנאי ההעסקה, הסברתי מה אני דורש ומהן ההגבלות, אבל הוא העדיף להשליך את האחריות ממנו והלאה. ולא רק זה, ברוב חוצפתו הוא עוד טען שהתנאים שנתתי הם אלה שגרמו לו להיות לא יעיל ולא אפקטיבי. לאחר שגיליתי את הנזקים שגרם ניגשתי אליו ושאלתי שאלה פשוטה: "מה איתך?" הוא גמגם ולא היה מסוגל לתת תירוץ מתקבל על הדעת...

אני לא מבין מה הוא כל כך מעוצבן עליי. הכול באשמת השותפים הגרועים שהוא נתן לי. איך אפשר לעבוד ככה?! והוא עוד טוען שהוא נתן את הכול כדי שהיו לי תנאים נוחים ונעימים. איזה תנאים ואיזה נעליים... ובכלל, מה כל הדרישות האלה: תתקן, תביא, תיקח, אל תעשה את זה וכן תעשה את זה. למה הוא לא יכול לעשות את זה בעצמו?

המילים 'תיקון עולם' מקפלות בתוכן עולם שלם. אבל מה צריך לתקן, ולמה בכלל צריך לתקן? לפני שניגע בשאלות האלה, נחזור רגע לנקודת ההתחלה של כולנו, לסיפור בריאת העולם כפי שהוא נכתב בתורה. אדם הראשון וחוה אשתו נבראים ביום השישי ונשלחים לגן העדן במשימה לקיים את רצון הבורא - לעובדה ולשומרה. לאחר שהנחש מפתה את האישה לאכול מפרי עץ הדעת והאישה מפתה את האדם, א-לוהים מגיע כדי לשאול את האדם שאלה פשוטה: "וַיִּקְרָא ה' אֶל-הָאִשָּׁה אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה". מה עומד מאחורי המילה הזאת - 'אייכה'? ה' שואל את האדם: איפה אתה? מדוע לא מילאת את הייעוד שלשמו נבראת? ומהי תגובתו של האדם? "וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתִּי עִמָּדִי, הוּא נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ וְאָכַל". במקום לקבל אחריות על הטעות, האדם מעדיף להשליך את האחריות על האישה, שותפתו. הנקודה הזאת קשורה למה שהוא אולי הצעד הראשון והחשוב ביותר בנושא תיקון עולם: לתקן עולם זה קודם כל לקבל אחריות. לא להאשים מישהו אחר, לא להגיד שמישהו אחר יעשה ומישהו אחר ישנה. לתקן עולם זה לענות על השאלה 'אייכה?' במילה אחת: 'הנני!'

לאורם

אומץ ותעוזה

הבה נתבונן בתהליך שעבר על אברהם בחיפוש אחר האמונה. כך מתארים חז"ל במדרש: "...אברהם אבינו היה משוטט בדעתו ואומר: עד מתי אנו משתחוים למעשה ידינו? אין ראוי לעבוד ולהשתחוות אלא לארץ, שהיא מוציאה פרות והיא מחיה אותנו..." קודם כול ראוי לשים לב לאומץ ולתעוזה שהיו לאברהם. אברהם לא היה מסוגל לסבול את העובדה שאנשים השתחוו לפסלים ולאלילים שעשו במו-ידיהם. הוא החליט לצאת למסע של חיפוש ותהייה, כדי לגלות מיהו הבורא והמנהיג של העולם הסובב אותו. כך גם אנו, תלמידיו של אברהם אבינו, חייבים לסגל לעצמנו תכונות כאלה של אומץ ותעוזה, ולא להיסחף עם הזרם. כדי לפגוש את אלוקים ולחוות את חווית האמונה בעומקה באמת עלינו לשאול שאלות, להעמיק חקר ולהשתוקק להכיר את המציאות האלוקית עד כמה שאפשר. בתחילת מסעו הבין אברהם שיש לחפש את אלוקים דרך הכוחות שמניעים את המציאות ונותנים לה כוח וחיים. לכן הבין במחשבה ראשונה שאלוים הוא הארץ - האדמה, שהיא הנותנת כוח לבריות להתקיים בכך שהיא מספקת להן פירות ואוכל. מחר נתבונן בהמשך המדרש.

הלכות

השפעת החברה - המשך

השפעת החברה הרעה היא לעיתים מודעת, ובדרך כלל אינה מודעת. זה כוחה של החברה, שהיא קובעת נורמות, ובלי לשכנע באופן ישיר היא משפיעה על אורחות המחשבה והחיים. בחברה שיש בה אוכלי אדם - גם האנשים ההגונים יכולים לחשוב שזהו דבר ראוי; ובחברה שבה מקובל להיזהר בכבוד חברים, תופעות של מכות ורצח הן נדירות. גם על דפוסי החשיבה משפיעה החברה - עובדה היא שבחברה שבה יש הערכה גדולה ללימוד ולהשכלה, ימצאו יותר מדענים מוכשרים בעלי הישגים, ואילו בחברה שבה אין הערכה ללימוד, כמעט ולא ימצא מדען בעל שיעור קומה.

למעלה מזה בקודש, בקהילות שבהן הושם דגש על לימוד תורה, נוסף על קיום המצוות, צמחו גדולי תורה רבים. הקהילה הלומדת השפיעה באופן ישיר ועקיף על כל חבריה. וכן כיום, אדם שמצטרף לקהילה שרבים מחבריה קובעים עיתים לתורה, אף הוא יקבע עיתים לתורה. ואם יצטרף לקהילה שחבריה אינם מקפידים לקבוע עיתים לתורה, יקשה עליו לקבוע עיתים לתורה.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' יז)

לרפא עולם שבור

תמי הביטה במבט אוהב בנורית אחייניתה הקטנה מניחה לבנה נוספת על מגדל הקוביות המט לנפול. ועוד אחת ו... בקול רעש גדול קרס מגדל הקוביות תחתיו והותיר את נורית הקטנה בוכה ומתייפחת. ביד רכה ליטפה תמי את פניה של נורית ומחתה את דמעותיה. "אוף, כל הזמן זה מתפרק לי", מחתה נורית. תמי עודדה אותה ואמרה: "זה באמת לא נעים, אבל אני בטוחה שעוד תצליחי לבנות את המגדל. את תראי שתצליחי". נורית התעודדה מדבריה של דודתה והמשיכה לשחק בקוביות.

תמי הלכה למטבח למזוג לעצמה כוס מים, וראתה שם את אחותה הגדולה מעיין. "חשבתי לעצמי", אמרה תמי, "שלפעמים זה קשה לראות ילדים קטנים נכשלים פעם אחר פעם בניסיון לעשות משהו, כמו נורית המתוקה שמנסה לבנות מגדל מקוביות ומתאכזבת בכל פעם שהוא קורס. בפנים יש רצון גדול לתת להם יד, לעזור להם, לעשות את הדברים במקומם..."

מעיין חייכה. "את צודקת, אבל זה טוב לתת להם להיכשל. זאת שבירה שמביאה בסופו של דבר לתיקון". "מה הכוונה?" שאלה תמי, ומעיין הסבירה: "העולם שלנו מלא דברים שבורים; מחלות, קשיים, מלחמות ומשברים אישיים. חשבת לעצמך פעם למה ה' לא יכול היה לברוא עולם טוב ושלם יותר? אלא שהעולם נברא בכוונה מלא חסרונות, כדי שנהיה שותפים לתיקונו. כאשר אנחנו מושיטים יד ומנסים לבנות בכוחות עצמנו, אנו משתתפים בתיקון העולם. ברור שה', שאיננו חסר דבר, יכול היה לפתור את כל הבעיות בכוחות עצמו, אך הוא רוצה לאפשר לנו לבנות גם בכוחות עצמנו. גם אם לא תמיד אנחנו בונים בצורה הכי טובה".

תמי הקשיבה לאחותה הגדולה בעניין רב. "אז בעצם ההתמודדות של נורית עם הקשיים במשחק מכינה אותה להתמודדויות אחרות שיהיו לה בחיים?" שאלה תמי. "בדיוק כך, הילדים מתמודדים עם קשיים 'במידה שלהם', ולאט לאט הם יצליחו להתמודד עם קשיים גדולים ומשמעותיים יותר. כך גם הם יוכלו להצטרף למשימה הגדולה של כולנו - לתקן את העולם ולהפוך אותו למקום טוב יותר".

ההסבר של מעיין התיישב על ליבה של תמי. היא חזרה לשחק עם נורית הקטנה, וכשהמגדל שלה נפל בפעם המי יודע כמה, תמי ליטפה את ראשה ואמרה: "אוי, המגדל נפל, אבל תראי איך את יודעת לתקן את מה שנשבר..."

לאורם

אלוקים - מציאות עצמאית

התחלנו להתבונן אתמול בחיפוש של אברהם אחר האמונה, וראינו שבתחילת חיפושנו הוא שיער שאלוקים הוא האדמה, שנותנת מחיה ליצורים שעליה. כעת נתבונן בהמשכו של המדרש: "...כיוון שראה שהיא צריכה לגשמים, ואלמלא שמים נפתחים ומורידים גשמים לא היתה מצמחת כלום, חזר ואמר: 'אין ראוי להשתחוות אלא לשמים'. חזר וראה את השמש, שהיא מאירה לעולם, והיא המגדלת צמחים. אמר: 'אין ראוי לעבוד ולהשתחוות אלא לה'". אברהם הבין שלא ייתכן שהארץ היא האלוה, כיוון שאם לא היו גשמים היא לא הייתה מצמיחה כלום. מתוך בירורו של אברהם וטעויותיו במהלך הבירור אנחנו הולכים ומגלים יותר ויותר מה אנחנו יכולים לקלוט מתוך המציאות האלוקית. המציאות האלוקית היא ודאי דבר שקיים לעצמו ואינו זקוק לשום עזרה מבחוץ, וממילא ודאי שהיא איננה האדמה. כעת עמדו בפני אברהם שתי אפשרויות להבין מיהו אלוקים: השמיים - שהם אלו המורידים את הגשמים, או השמש - שבקרני אורה מאירה לעולם ומסייעת בגידול הצמחים. השמיים והשמש לכאורה אינם זקוקים לשום עזרה מבחוץ והם פועלים לעצמם, ולכן הם עשויים להיות אלוקים! נתבונן מחר בטעות העומדת ביסודה של הנחה זו.

הלכות

אחריות כלפי הזולת

לאדם יש אחריות לתיקונו של עולם. בין יתר הפעולות הנגזרות מכך נצטוונו (ויקרא יט, יז): "לֹא תִשָּׁנָא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְּךָ, הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא" - מצוות תוכחה. שורש מצווה זו נובע מהמצווה: "וְאֶהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ"; וכשם שיש מצווה לתת צדקה לעני, כך מצווה להשפיע תורה ומוסר לעניים בדעת.

אמרו חכמים: "כל המלמד את בן חבירו תורה - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". ועוד אמרו על מי שמקרב רחוקים לתורה, ש"זוכה ויושב בישיבה של מעלה", על כן היה רבי יהודה הנשיא פועל לקירובם של בנים שהתרחקו מדרך התורה. כאשר אדם עוסק בשליחות להפיץ את אורה של האמונה והתורה, אין הוא צריך לחשוש כל כך מהנזק הרוחני שעלול להיגרם לו מהפגישה עם אנשים רחוקים ורעים. וכן למדנו מאברהם אבינו, שהאיר את העולם והיה ראש למפיצי האמונה, המוסר והתורה בעולם, וכל ימיו טרח לקרב רחוקים; אפילו את מי שהיו נראים כעובדי עבודה זרה בשל האבק שברגליהם השתדל לקרב לתורה ומצוות, ושחט למענם בן בקר רך וטוב. (על פי 'פניני הלכה' ליקוטים ב' יד, ח)

לתקן עולם במלכות שד-י

מכירים את הפעמים האלה שאתם מתפללים, ופתאום המילים שאתם רגילים כל כך לקרוא בכל יום מעוררות אתכם לשים לב למשמעות שלהן? אז זה בדיוק מה שקרה לי לפני כמה ימים. עמדתי לסיים את התפילה, וכשקראתי את תפילת 'עלינו לשבח' החותמת את התפילה, המילים 'לתקן עולם במלכות שד-י' קפצו לי מול העיניים וגרמו לי לחשוב: לתקן עולם? מה, העולם שלנו מקולקל? ה' לא יכול היה לברוא עולם מתוקן? הוא זקוק לעזרה שלנו? ומה זה בכלל 'מלכות שד-י'? מה זה השם הזה?

עם כל השאלות האלה החלטתי ללכת לרב בית הכנסת שלנו, הרב מלכה, שתמיד נעים לי לשאול אותו שאלות בכל נושא. גם הפעם הרב מלכה שמח לקבל את פניי וסימן לי לשבת בכיסא שלציידו. "אתה שואל שאלות מצוינות. בעיקר אני שמח שאתה קורא את מילות התפילה בתשומת לב, ולא מסתפק בקריאה ללא הבנה". (האמת, קצת התפדחתי שהרב אמר לי את המשפט הזה, כי עד היום דווקא קראתי את המילים האלה בלי שום בעיה, למרות שבכלל לא הבנתי מה קראתי).

"אז בוא נקרא את המילים שמופיעות לפני המילים 'לתקן עולם במלכות שד-י' ואחריהן, מה כתוב שם?" הרב פתח את הסידור והקריא מילה-מילה: "'על כֵּן נִקְוֶה-לָךְ ה' אֱ-לֹהֵינוּ, לְרֹאוֹת מַהֲרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲצָה, לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת יִכְרְתוּן, לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁד-י, וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְשִׁמְךָ...' המילים האלה מדברות על כך שאנו מתפללים שבני האדם לא יאמינו יותר בשום כוח אחר מלבד כוחו של ה' יתברך. איך נעשה זאת? על ידי שנכוון את החיים שלנו לאור הרצון של ה'".

"ולמה זה נקרא לתקן את העולם במלכות שד-י?" שאלתי. "מכיוון שהעולם שלנו מוגבל, זאת הכוונה של המילה 'שד-י' - שאמר לעולמו ד'. לעולם שלנו יש גבולות מצומצמים, וכדי שלא ניתקע בתוך הגבולות ונגלה לאנושות שגם בתוך העולם הזה אפשר לגלות את האמונה בה' - עם ישראל קיבל תורה שמדריכה איך לחיות בעולם". "נראה לי שהבנתי; התורה היא בעצם ספר ההדרכה איך לפעול לתיקון העולם - תיקון עולם על ידי חסד, תיקון העולם על ידי צדקה, תיקון העולם נגד כל מה שפוגע בטוב".

לאורם

יש מנהיג לעולם!

למדנו אתמול על ההבנה שאליה הגיע אברהם, שייתכן שאלוקים הוא השמיים או השמש - שהם דברים הנותנים חיים לעולם, והם גם עצמאיים ואינם זקוקים לגורם חיצוני שעוזר להם לתפקד. כעת נמשיך להתבונן במדרש: **"כיוון שראה שהיא שוקעת, אמר: אין זה אלוה... והיה מצטער ואומר: 'אלמלא יש מנהיג, מפני מה זה שוקע וזה עולה?'"** לאחר שהבין אברהם שגם השמיים אינם הא-לוה, שכן הם רק מורידים גשמים אך לא ממש מגדלים את הצמחים, ניסה את מזלו בשמש. לפתע כאשר הגיע הערב, ראה שהשמש שוקעת והירח והכוכבים תופסים את מקומה. התאכזב אברהם והבין שגם הנחתו הזאת הייתה מוטעית. **לא ייתכן שהמציאות האלוקית תתחלף!** אם במלכויות הארץ מתחלפים שרים ועבדים אך לא המלך המולך עליהם, ודאי כך הוא הדבר לגבי מלכו של עולם. אם כן, ודאי שאף השמש איננה מלכו של עולם. כאן הגיע אברהם למשבר שגרם לו צער גדול. אם אלוקים איננו האדמה, השמיים, השמש או הירח, האם ייתכן שאין כאן בורא ומנהיג? אך אברהם לא נשאר בספק זה וקבע מיד: **"אלמלא יש מנהיג, מפני מה זה שוקע וזה עולה?"**. כלומר, אברהם הבין בצורה הפשוטה והברורה ביותר שאין סיכוי, אפילו קלוש, שאין מנהיג ומכוון לעולם.

הלכות

לא תעמוד על דם רעך

מצווה גדולה מן התורה להציל אדם שנמצא בסכנה, שכן מצווים אנו אף להשיב לאדם חפץ שאבד לו, שנאמר: **"וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ"**, על אחת כמה וכמה שאת נפשו אנו צריכים להשיב לו ולהצילו. וכן נלמדת המצווה מן הפסוק: **"לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ"**, וכפי שאמרו חז"ל: **"מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר, או שחיה רעה גוררתו ועומדת לטורפו, או שליסטים באים עליו להורגו, מניין שהוא חייב להצילו? תלמוד לומר: 'לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ'"**.

כלומר מלבד המצווה היסודית **"וְאֶהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמֹדֶךָ"**, שעליה אמר רבי עקיבא שהיא כלל גדול בתורה, ומובן שהיא כוללת בתוכה את כל היחסים הטובים שצריכים לשרור בין אדם לחברו, התורה הוסיפה עוד ציווי: **"לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ"**. לא מספיק לחייך אל החבר, ולעזור לו לפעמים, כשיש זמן... אלא קובעת התורה שיש לאדם אחריות וערבות כלפי חברו, שאם חברו נמצא בצרה חובה עליו לקום לעזרתו, ולא לחסוך במאמצים ובממון בעת הצלתו. (המשך מחור)

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' יא, א)

מעשיו של מי נאים?

מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא, "אילו מעשים נאים [יותר], של הקדוש ברוך הוא או של בשר ודם?" אמר לו, "של בשר ודם נאים". אמר לו טורנוסרופוס, "הרי השמים והארץ - יכול אדם לעשות כיצא בהם?" אמר לו רבי עקיבא, "לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו, אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם".

אמר לו, "למה אתם מולין [מלים את בשרכם]?" אמר לו, "אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני, ולכך הקדמתי ואמרתי לך **שמעשה בני אדם נאים משל הקדוש ברוך הוא**".

הביא לו רבי עקיבא שיבולים וגלוסקאות [עוגות]. אמר לו, "אלו מעשה הקדוש ברוך הוא, ואלו מעשה ידי אדם [...] אין אלו נאים יותר מן השיבולים?" (על פי **מדרש תנחומא** תזריע ה)

מה רבי עקיבא רוצה ללמד את טורנוסרופוס הרומאי? מה אנחנו לומדים מן הוויכוח הזה בין החכם היהודי לשר הרומאי?

מה שטורנוסרופוס אומר בעצם הוא שאם א-לוהים היה רוצה שהילדים יהיו נימולים, היה מוטב שפשוט יברא אותם בלי עורלה. מדוע אנחנו צריכים לעשות את ברית המילה בעצמנו? האם הבריאה של א-לוהים לא טובה כמות שהיא? על דברים אלה עונה לו רבי עקיבא בחכמתו שהעולם שלנו, בשונה ממה שאתה - טורנוסרופוס - אולי חושב, איננו עולם מושלם. האדם נברא בעולם כדי להשלים את הבריאה החסרה של ה'. **כל העבודה שלנו בעולם היא לתקן את העולם כדי שיהיה ראוי ושלם יותר**.

העיקרון הזה חשוב, עמוק ומשפיע על כל החיים שלנו. כי אם אנו חושבים כמו טורנוסרופוס, שעדיף להשאיר את העולם כמו שהוא, אז גם אם נגלה בעולם ובתוכנו חלקים לא טובים נבקש להשאיר אותם כמו שהם; "ככה אני", "ככה נולדתי", "אין מה לעשות". או - "בכל חברה יש עניים. אין מה לעשות. זה טבע העולם". ואילו אנו, שהולכים בדרכו של רבי עקיבא, יודעים **שהעולם נברא כך כדי שאנחנו נשלים אותו, כדי שנתקן את העולם**! איך נעשה את זה? על ידי ברית מילה, על ידי תיקון המידות, על ידי עזרה לחלשים. ה' נתן לנו כוח להיות דומים לו, להיות יוצרים, ממציאים, מפתחים. להמציא את הסטארט-אפ שיתקן את העולם ויהפוך אותו לטוב יותר.

לאורם

התגלות

לאחר שלמדנו שמציאותו של בורא ומשגיח לעולם היא מציאות מוכרחת, הבה נחזור לתהליך החיפוש של אברהם אחר האמת ונראה כיצד הוא הסתיים:

"אמר רבי יצחק: משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה [בית גדול] אחת דולקת. אמר: 'תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג?' הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו: 'אני הוא בעל הבירה!' כך, לפי שהיה אבינו אברהם אומר: 'תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג?' הציץ עליו הקדוש ברוך ואמר לו: 'אני הוא בעל העולם!'".
לאחר שאברהם הצליח לתפוס שאין לחפש את הא-לוה בתוך הטבע אלא רק מחוץ לו, הוא היה נבוך. אמנם יש אלוקים, אך כיצד אדם גשמי בעל גוף ושכל מוגבל יכול לתפוס את אלוקים הנצחי והאינסופי ולהכירו? **ללא התגלות אלוקית ישירה אין יכולת לאדם אנושי לתפוס את אלוקים בשכלו או ברגשותיו.**

גם אברהם אבינו, עם כל אומץ רוחו וגדלותו הרוחנית, לא היה יכול להכיר באמת את אלוקים אם אלוקים לא היה נגלה אליו ישירות. **כל חקירה שכלית בדבר מציאות האלוה סופה להביא את האדם לידי צער וייאוש, אם הוא אינו קשוב לאופן שבו ה' מתגלה אליו ומדבר איתו, בתורתו ובמצוותיו.**

הלכות

לא תעמוד על דם רעך - המשך

המצווה "לא תעמוד על דם רעך", שעיקר עניינה הוא לבוא לעזרת חבר הנמצא בסכנה, כוללת בתוכה לפי חז"ל גם מצווה לבוא לעזרת החבר כאשר ממונו או רכושו נמצאים בסכנה, למשל, אדם שיש בידו עדות שתוכל להועיל לחברו, חובה עליו לבוא ולהעיד בפני בית דין, כדי להציל את ממון חברו. לדוגמה אדם שראה כיצד ראובן מלווה כסף לשמעון, ושמע לאחר מכן ששמעון כופר בהלוואה ומסרב להחזירה - חובה עליו ועל כל מי שראה את ההלוואה לבוא ולהעיד על כך בפני בית הדין, כדי להציל את ממונו של ראובן שלא ירד לטמיון.

לסיכום, מצוות "לא תעמוד על דם רעך" אינה מבטאת רק את הערך העצום של חיי אדם, אלא יש בה גם ביטוי לערבות ולאחריות ההדדית שצריכה להיות לכל אחד מישראל כלפי חברו. מובן שאין להשוות את ערכם של החיים לערכו של הממון, ועל כן המסירות הנדרשת למען הצלת חיי אדם גדולה לאין ערוך מהמסירות להצלת ממון. אולם מצד הערבות ההדדית, יש לנו אחריות גם כלפי ממונו של הזולת, ומצווים אנו לפעול כדי להצילו. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' יא, ח)

להקשיב לתינוק הבוכה

מספרים על 'האדמו"ר האמצעי' מלובביץ', שהיה פעם מרוכז כל כך בלימודו, שלא שמע את בכיו של בנו התינוק. אביו, רבי שניאור זלמן מלאדי, מייסד חסידות חב"ד, שמע את הבכי, ניגש אל התינוק והחזיקו בידו עד שנרדם שוב. אז נכנס אל בנו, שישב רכון על ספריו, ואמר לו: "בני, אינני יודע מה אתה לומד, אך אם לימוד זה אטם את אוזניך משמוע את בכיו של ילד, אין זה לימוד תורה".

בקיץ הזה קבעתי חברותא. לא, לא חברותא ללימוד. ברוך ה' גם את זה אני עושה בכל יום - חמש דקות בבוקר אני לומד את חוברת הקיץ של החמ"ד ואחר הצהריים אני לומד פרק רמב"ם יומי. אבל הקיץ החלטתי לקבוע עם חבר שלי מאיר ללכת לבית החולים שניידר, שנמצא במרחק שתי שכונות מהבית שלנו, כדי לשמוח ולשמח את הילדים. את הרעיון קיבלתי אחרי שלמדתי כמה גדולה מעלת ביקור חולים וחשבתי לעצמי שלא מספיק ללמוד, צריך גם לעשות. אז קבענו חברותא - ללכת פעם בשבוע לקראת שבת ולחלק צ'ופרים לילדים. זה מדהים מה חיוך, סוכריה ומילה טובה יכולים לעשות. מאיר התחיל להביא גיטרה וגם שרנו להם קצת. ילדה אחת, בערך בגילנו, עם עיניים גדולות וטובות ובלי שיער, אמרה לנו שכשבאים לבקר אותה היא חושבת לעצמה שמשמח לדעת שמישהו מבחוץ שומע את הבכי והכאב שלה ואכפת לו ממנה, כי לפעמים היא מרגישה קצת לבד, והיא חושבת על כל הילדים שממשיכים את החיים שלהם ושכיף להם. ואז, כשמישהו בגיל שלה מגיע לביקור, היא שמחה לדעת שלא שכחו אותה. מאז הדברים שלה, אני חושב הרבה על החיים שלי, על הבריאות שה' העניק לי ועל הדרך שבה אני יכול לעזור למי שזקוק לכך. **וזה בעצם מה שהתורה מלמדת אותנו, להקשיב, לעזור, לתת.**

"לחיות חיי אמונה פירושו לשמוע את בכיים האילם של הפגוע, הבודד והזנוח, של העני, החולה והנכה, ולהיענות. שכן העולם איננו מתוקן עדיין, מלאכה רבה נותרה, וא-לוהים י"פה את כוחנו לעשותה - איתו, למענו ולמען אמונתו בנו..."
(הרב יונתן זקס, **לרפא עולם שבור** עמ' 102)

הרב נריה - תולדות חייו

הרב משה צבי נריה נולד בכ"א בשבט תרע"ג (1913) בלודז' שבפולין. עד גיל 13 הוא למד ב'חדר' ואצל אביו, הרב פתחיה מנקין. אחר כך נסע ללמוד בישיבת מינסק המפוארת, ובה נחשב לאחד התלמידים המצטיינים. בכ' בתמוז תר"ץ (1930) זכה להגשים את חלום חייו: הוא הגיע לארץ ונכנס מיד ללמוד בישיבת 'מרכז הרב'. עד מהרה נהיה הרב נריה לאחד התלמידים המקורבים ביותר לראש הישיבה, הראי"ה קוק זצ"ל. בקיץ תרצ"א (1931), מתוך דאגה לעתידו של הנוער הדתי בארץ, הצטרף לתנועת בני עקיבא ושימש מדריך ומרכז סניף ירושלים. כדי שבישיבה לא ידעו שהוא מעביר הרצאות, במודעות נכתב שמו 'נריה' - שם שליווה אותו עד יומו האחרון. כאשר סיפר לרבו, הראי"ה קוק זצ"ל, שזכה להקים סניפים חדשים לתנועה בשרון, אמר לו רבו: "אין לך דבר קדוש מזה!"

ב' בחשוון ת"ש (1939), בראשיתה של מלחמת העולם השנייה, למרות כל הקשיים והחוסר במימון כספי, הגיע הרב יחד עם עוד 13 בחורים צעירים למושב כפר הרא"ה והקים בה את ישיבת בני עקיבא הראשונה. הרב נריה שימש גם חבר כנסת ואף קיבל ביום העצמאות תשל"ח את פרס ישראל על "תרומה מיוחדת לקידומה ופיתוחה של החברה והמדינה". **בי"ט בכסלו תשנ"ו נפטר, בהיותו בן 82.**

הלכות

מידת הכעס

מידת הכעס היא מידה רעה מאוד. עד כדי כך שאמרו חכמים כי הכועס דומה לעובד עבודה זרה. "המקרה בגדיו בחמתו, והמשרב כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה; שכן אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו: עשה כך, ולמחר אומר לו: עשה כך. עד שאומר לו: עבוד עבודה זרה, והולך ועובד". ואמר שם רבי אבין שהמקור לכך מהפסוק: "לא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכָר", איזהו אל זר שיש בגופו של אדם - הוי אומר זה יצר הרע. ועוד אמרו: "כל הכועס - כל מיני גיהנום שולטים בו".

מותר לאדם להראות עצמו כועס ולהטיל אימה על בני ביתו כדי שיתנהגו כראוי; כמו שרב יהודה עשה עצמו כועס מאוד וקרע את בגדו כאשר בני ביתו התנהגו שלא כשורה. אולם הוא קרע בגד שממילא כבר היה פגום, או שרק שלף ממנו חוט, באופן שקל היה אחר כך לתקנו. ורב אחא בר יעקב היה שובר כלים כדי להראות עד כמה מעשיהם מכעיסים אותו, ובאמת היו אלו כלים שבורים. (המשך מחר)

לתקן כל פעם קצת

אדם טייל עם שחר בחוף הים, והבחין באיש צעיר שאסף כוכבי ים שנפלטו לחוף והשליכם בחזרה אל הים. הוא ניגש לצעיר ושאל מדוע הוא עשה זאת, והצעיר השיב שכוכבי הים ימותו אם ייחשפו לשמש הבוקר כשהם מחוץ למים. "אבל החוף אורכו קילומטרים רבים", תמה, "ויש בו אלפי כוכבי ים. לא תוכל להציל את כולם. האם המאמצים שלך ישנו משהו?" הצעיר הביט בכוכב הים שבידו, והשליך אותו המימה אל חיו. "לו", אמר, "הם ישנו".

לפעמים מתעורר בנו רצון לתקן את העולם. להפוך את העולם למקום טוב יותר לחיות בו. אבל אז מתעורר בנו קול שאומר: למה לנסות? הרי יש כל כך הרבה בעיות, ומה שתעשה הרי לא ישנה יותר מדי בלאו הכי. ואז הרצון שהתעורר בנו נחלש, ואנחנו מפסיקים להאמין שאפשר לשנות משהו. הקולות האלה יכולים להופיע לפעמים גם בדמות אנשים שיגידו לנו שמה שאנחנו עושים נחמד, אבל מעט מדי וחסר השפעה.

ברגעים כאלה, הסיפור שפתחנו בו יכול להחזיר אותנו לנקודת המבט האמיתית. המחשבה שהמעשה שלנו קטן מדי עלולה למנוע בעדנו לעשות את המעט שביכולתנו כדי לשנות ולתקן את העולם. אבל **האמת היא שכל מעשה קטן הוא בעצם מעשה גדול**, ואם עוד ועוד אנשים יהיו מוכנים להחזיר כוכב ים אחד, נוכל להציל כוכבי ים רבים.

תיקון עולם מתחיל במעגל הקטן ביותר, במעשים היומיומיים שלנו: באמירת שלום לשומר בית הספר, לנהג האוטובוס, למוכר במכולת. עמוק בלב אנחנו מרגישים שכל מעשה קטן כזה הוא כמו כוכב ים שהחזרנו למים. כל צעד קטן כזה שלנו הוא צעד גדול לאנושות. ואולי יהיו עוד רבים וטובים שילכו בעקבותיכם ויעשו עוד מעשה קטן. עוד צעד אחד, ועוד אחד, וכך לאחר תקופה תראו שהצלחתם לעשות המון. כל מחשבה על כך שמה שאתם עושים קטן ולא משמעותי איננה נכונה. מחשבה שמובילה אותנו לעשות, לנסות, לפעול ולהוסיף את החלק הקטן שלנו לתמונה היא מחשבה אמיתית. ואם נתמיד בה לאורך זמן - נראה את ההשפעה של המעשים שלנו הולכת וגדלה.

בין ישראל לעמים

לאחר שקוראים על המאורעות הקשים והנפילות של עם ישראל במדבר מתעוררת שאלה גדולה: **האם זהו העם הנבחר?** בפרשת השבוע אנו מקבלים תשובה על השאלה הגדולה הזאת. התורה מפסיקה לספר לנו על עלילות ישראל במדבר ועוברת לספר לנו מה קורה בצד השני - אצל אומות העולם. אנו לומדים מה זוממים לעשות בלק ובלעם שמחפשים כיצד לפגוע בעם ישראל. בלעם, הנביא הגדול של אומות העולם, מבקש להשתמש בעוצמתו הרוחנית כדי להרוס, לפגוע ולעקור את עם ישראל מן העולם. רבים מאומות העולם ירשו את אותן תכונות רעות של בלעם. הם מבקשים להשתמש בכל ההישגים האנושיים הטכנולוגיים לחורבן, למלחמות ולהרג בני אדם. לעומת בלעם, משה רבנו, נביא ישראל, מבקש לתקן את העולם. הוא מתפלל ומתחנן על עם ישראל גם אחרי שהם חוטאים, וגם כשה' מציע לו להקים עם חדש שיתחיל ממנו הוא לא מוכן לכך. גדול הרוח של עם ישראל מלמד אותנו מה ההבדל בין ישראל לבין אומות העולם. בעוד גדול נביאי הגוים מוכן להחריב ולהרוס עם שלם, **גדול נביאי ישראל מוכן למסור את עצמו ואת חייו ובלבד שייצל העם הזה.** זאת התשובה הניצחת לאלה המערערים על היות ישראל העם הנבחר. (על פי הרב משה צבי נריה, **נר למאור** עמ' 363-364)

הלכות

מידת הכעס - המשך

אתמול למדנו שמותר לאדם להראות את עצמו כועס על בני ביתו כדי שיתנהגו כראוי. השאלה היא, האם אסור לאדם להרגיש רע מאוד ממעשה שלילי שנעשה כנגדו או ממעשה עוולה, עד שירגיש ש'דמו עולה לראשו'. לכאורה מדברי הרמב"ם משמע שאסור. וכך כתב בהלכות דעות: "ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בבינוניות אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר, והוא גובה לב וכו'. וכן הכעס מידה רעה היא עד למאוד וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר, וילמד עצמו שלא יכעוס ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו. ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו או על הציבור [...] יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו כאדם שהוא מדמה כועס בשעת כעסו והוא אינו כועס". הרי שלפי הרמב"ם, מפני סכנתה של מידת הכעס נכון ללכת כנגדה עד הקצה האחרון.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' יד, ז)

לב הדברים

האדם נברא כדי להיות שותף לה' בתיקון העולם. קבלת אחריות על תיקון העולם מתבטאת בכך שלא מאשימים אחרים אלא משתדלים לבחון מה אנו יכולים לעשות.

העולם מלא חסרונות. הוא נברא כך כדי שנוכל להיות שותפים עם ה' בתיקונו. על ידי הפעולות שלנו מתמלא רצון ה' בעולם.

לתקן את העולם זה לגלות שגם בתוך עולמנו המוגבל אפשר לגלות את רצון ה' על ידי התורה והמצוות. ה' העניק לנו את התורה כדי שנוכל לגלות את רצונו גם בעולם הזה.

כאשר אנו מקדמים את העולם ומתקנים אותו אנו מגלים את רצון ה'. בכך אנו משלימים את הבריאה, שנבראה חסרה כדי שאנו נפעל להשלמתה.

כאשר מגלים רגישות ומקשיבים לקולם של הנזקקים לעזרה, אפשר לראות היכן ניתן לפעול לתיקון העולם.

תיקון העולם מתחיל בדברים הקטנים ביותר. כאשר איננו מכירים בערכם של המעשים הפשוטים והקטנים, אנו מוותרים על האפשרות שלנו לסייע בתיקון העולם.

רוצים להתחבר?
 כנסו לאזור הקהילה באתר הח"ח"ד

הפצת תורה במרחב הווירטואלי

יפתח מור יוסף, בחור ישיבה כבן 17, בוודאי לא תיאר לעצמו כשישב עם חבריו על הספסל בעיר מגוריו, שממפגש החברים התמים הזה הוא לא ישוב. "זה קרה בי"ד באב תשס"ט. במקום התרחש 'חיסול חשבונות' של העולם התחתון, ויפתח ז"ל נורה בלא עוול בכפו", מספר אביעד חזני, שהיה החברותא שלו. "דקות מספר לפני שישב על הספסל פגש יפתח את חבריו, ששידלו אותו לשבת עימם ולשוחח. יפתח רצה ללכת הביתה, אולם לבקשתם נשאר לדבר איתם. החברים שישבו איתו סיפרו שהוא לא רצה לשבת על הספסל הזה כיוון שהייתה לו הרגשה רעה, אולם משמים הוחלט מה שהוחלט, ויפתח החזיר את נשמתו לכור מחצבתה". אביעד, שהרצח המיותר זעזע את כל עולמו, החליט שחייבים לעשות משהו, כי לא ייתכן שהעולם יחזור לקדמותו אחרי שבחור כמו יפתח נרצח ללא סיבה. "כמו דברים רבים בחיים, לעיתים עומד האדם באחד הרגעים המשמעותיים בחייו, והוא אינו מודע לכך כלל. בערב ראש השנה תש"ע כתבתי מאמר קצר על ענייני התשובה לחבריי בפייסבוק. מאמר זה קיבל המון תגובות חיוביות, וחשבתי לעצמי לנסות לכתוב מאמר כזה מידי שבוע. הפייסבוק, המונה כיום למעלה ממיליארד חברים, הינו מקום המפגש החברתי הגדול בעולם. אולם לצערנו, ליהדות לקח הרבה זמן להכניס לשם את קרני האור שלה. ב"ה כיום, המצב טוב בהרבה. לאחר התייעצות עם חברים החלטנו לפתוח קבוצה בפייסבוק, שבה שלחנו מדי שבוע דבר תורה אקטואלי על פרשת השבוע. את דברי התורה השתדלנו לכתוב בצורה אקטואלית המדברת לכל יהודי באשר הוא. בנוסף, נעשה ניסיון לכתוב בצורה ובסגנון כתיבה המותאמים לשיח הציבורי בעידן המודרני. הקבוצה שלנו בפייסבוק הנקראת 'זכרון יפתח' מונה כיום אלפי חברים, קהל היעד מגוון ביותר. אנשים מכל רחבי העולם ומכל גווי הקשת הפוליטית והחברתית קוראים את דברי התורה. ב"ה כולם מוצאים את דברי התורה מתאימים לחייהם שלהם ושייכים עבורם. אי אפשר לתאר את התחושה המתלווה לקבלת מכתב תגובה מיהודייה מבוסטון, המספרת שדברי התורה הם המחממים לה את החורף הקר. מנכ"ל מפעל חשוב בחו"ל מספר שהוא מקריא את דברי התורה לכל 500 הפועלים שלו לפני היציאה לסוף שבוע. כל שבוע מתקבלות עשרות תגובות חמות מיהודים על דברי התורה, וחלקם אף מנצלים את ההזדמנות להתייעץ ולשאול".

(ע"פ כתבתה של עדי (דוד) אהרון באתר breslev.co.il)

.....

אל אחד בראני

אמונה באל אחד ותיקון עולם

אל אחד בראני
מילים: ר' אברהם אבן עזרא

צִמָּאָה נִפְשִׁי לֹא-לֵהִים, לְאֵל חַי,
לְבִי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ לְאֵל חַי.
אֵל אֶחָד בְּרָאֲנִי
וְאָמַר חַי אֲנִי
כִּי לֹא יִרְאֵנִי
הָאָדָם וְחַי...

לאורם

“כי רועה היא”

רחל אימנו היא האישה היחידה שנאמר עליה שהיא **רועת צאן**. להיות רועה צאן בתנ”ך זה לא רק מקצוע, אלא זו הדרך להנהגה. יעקב אבינו היה רועה צאן. כך גם משה רבנו, שרעה את צאן יתרו למדבר וזכה להתגלות הסנה. דוד המלך היה רועה את צאן אביו. רעיית צאן היא פעולה התובעת מהרועה לשים לב לכלל הצאן, אך גם לפרטים הקטנים. לדאוג לכבשה הקטנה שמפגרת אחרי העדר; לראות שהגדולים לא אוכלים את כל האוכל לקטנים. מי שיודע את אומנות רעיית הצאן - הוא יכול גם לרעות את צאנו של הקב”ה, את עם ישראל. יעקב האיש התם, יושב האוהלים, מחפש אישה שתבנה איתו את בית ישראל. בשונה מעשו אחיו, יעקב לא הסתובב בחוץ ולא היה איש ציד. הוא היה ספון בבית המדרש ובנה את החיבור לקב”ה ואת האידיאלים הגדולים שעם ישראל יחיה לאורם. הוא חיפש אישה בעלת כישרון מעשי שתוכל להגשים את כל החלומות הללו בחיי המעשה. לכן כאשר ראה שרחל אימנו היא רועת צאן, שיש לה יכולת להוביל ולהנהיג - הוא רצה להתחתן איתה. הוא ידע שהוא יביא את התורה, והיא את הכישרון המעשי להנהיג, וביחד יהיו צוות מנצח שיוכל לבנות יחד את עם ישראל!

הלכות

למה צמים ב”ז בתמוז?

בחורבן בית המקדש הראשון הובקעה ירושלים ב-ט' בתמוז, ובתאריך זה צמו במשך שבעים שנות גלות בבל. אולם בחורבן בית המקדש השני הובקעה העיר ב-”ז בתמוז, ומאז ועד היום צמים בתאריך זה. זאת על אף שאת עצם תקנת הצומות תיקנו הנביאים על חורבן בית המקדש הראשון, ולכן אנו צמים בעשרה בטבת, שבו הטיל נבוכדנצר מלך בבל מצור על ירושלים בחורבן הראשון; וכן מתענים בצום גדליה שבו התבטלה שארית שלטון ישראל בתום תקופת הבית הראשון. מכל מקום לגבי הצום על הבקעת חומת העיר, כיוון שצער החורבן השני קרוב יותר אלינו, תיקנו לצום ב-”ז בתמוז, יום הבקעת החומות בחורבן השני.

(מתוך 'פניני הלכה' זמנים ו, א)

ישר ולעניין

תיקון הלב

"אני פשוט לא מסוגלת להבין את זה", קראה מיכל, "איך יכול להיות שאנשים צדיקים, שלומדים תורה ושומרים מצוות יכולים להיות רעים כל כך?" השאלה התעוררה בעקבות ההסבר של המורה על ימי הבית השני ועל החורבן הנורא, שלדברי חכמים נבע משנאת חינוך ושיקף מחלוקות קשות שהיו בין הסיעות השונות בעם.

"זאת שאלה טובה", השיבה המורה וחידדה את השאלה לשאר התלמידות: "איך באמת יכול להיות שיהיו אנשים צדיקים, טובים, שלומדים תורה, ובכל זאת יתנהגו בצורה קשה כל כך? יש תשובה לשאלה הזאת בדברים שכתב הרב נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב מוולוז'ין, בהקדמתו לספר בראשית. הוא שואל שם ממש את השאלה שאת שאלת על תקופת הבית השני, ועונה תשובה מפתיעה. לדבריו, לאנשי תקופת הבית השני הייתה חסרה תכונה אחת חשובה מאוד - ישרות. הם אמנם היו צדיקים, חסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמים, זאת אומרת בהתנהגות אנושית, בין אדם לחברו. לעומת זאת האבות - אברהם, יצחק ויעקב, התייחדו בתכונה הזאת ולכן נקראו ישרים."

"אבל מה זה אומר להיות ישרים, סתם להתנהג יפה אחד לשני?" המשיכה מיכל לשאול. "הנצי"ב מסביר שלהיות ישר זה בעצם להבין היטב את המטרה שלשמה ה' ברא את העולם. ה' ברא את העולם בטובו, והוא רוצה בקיומו. נכון שיש אנשים לא טובים, אבל ה' רוצה שהם יתקנו את דרכיהם וישובו למוטב. הצדיקים הישרים, ממש כמו אבותינו, הבינו זאת, ולכן הם התפללו אפילו על רשעים וחוטאים. כמו שאברהם אבינו התפלל על אנשי סדום. זה לא נבע רק מטוב ליבו של אברהם, שוודאי היה טוב לב ואיש חסד, אלא מכך שהוא הבין מהו רצון ה' האמיתי בבריאה. ה' רוצה בתיקון העולם ולא בהריסתו. אנשי בית שני ידעו את התורה, הם ידעו מה כתוב בה, ולכן כשלדעתם משהו לא נהג לפי התורה הם התייחסו אליו ככופר וכרשע והרשו לעצמם לפגוע בו. אלא שהמריבות שלהם גרמו להרס וחורבן במקום לתיקון. אנשים ישרים רוצים לתקן את העולם, לכן הם לא מתרכזים במריבות עם כל העולם אלא בוחנים איך אפשר לשפר את המצב, איך אפשר להוביל את המציאות למצב טוב יותר. ה' רוצה שנתקן את העולם, ואנחנו לומדים מהאבות ומהאימהות איך עושים את זה."

לאורם

מלכה של צניעות

שבע שנים חיכה יעקב לרחל. שבע שנים אשר היו בעיניו כימים אחדים מגודל אהבתו אותה. כשהסתיימו אותן שבע שנים, חששה רחל מאביה הרמאי. 'הוא עוד יכול להחליף ולהכניס את אחותי לחופה במקומי'. היא סיכמה עם יעקב על סימנים שבאמצעותם הוא ידע שזו היא ולא אחותה, והנורא מכול באמת קרה. רחל מגלה שלבן באמת יש תוכניות אחרות, הוא מתכנן שלא תהיה הבת שתתחתן עם יעקב. רחל לא ידעה מנוח. מצד אחד, היא חיכתה לרגע החתונה עם יעקב כבר שבע שנים. מצד שני, רחל חשבה לעצמה: 'אם אחותי תיכנס לחופה, ויעקב ישאל ממנה את הסימנים והיא לא תדע, היא תתבייש!' הדילמה הייתה קשה, אבל רחל החליטה. היא החליטה למסור את הסימנים לאחותה. 'אני מוכנה לוותר על הכול. על הנישואים ליעקב אבינו, על בניין האומה שעתידה לצאת ממנו. ובלבד שאחותי לא תתבייש'.

הלכה רחל ומסרה את כל הסימנים לאחותה, שנכנסה לחופה. רחל גמלה חסד עם אחותה ולא הוציאה אותה לחרפה. רחל לימדה אותנו שלא ייתכן שבניין האומה יבנה על בושה ועלבון של אדם אחד.

הלכות

ימי בין המצרים

שלושת השבועות, שמתחילים בליל י"ז בתמוז ונמשכים עד תשעה באב, הם ימים של צער, שעליהם נאמר: "כָּל רִדְפֵיהֶּ הַשְּׁיִיגָהּ בֵּין הַמָּצָרִים". חכמים המליצו לנקוט משנה זהירות בימים אלו שמועדים לפורענות. למשל ההולכים לטיול או לרחוץ בים, אף על פי שתמיד צריכים להיזהר ולשמור את הנפש, בימים אלו יזהרו יותר. כדי לציין את אופיים של הימים הללו תיקנו חז"ל לקרוא בשלוש השבתות שבין המצרים הפטרות העוסקות בפורענויות. בשבע השבתות שלאחר תשעה באב קוראים שבע הפטרות של נחמה. אף שחז"ל לא תיקנו תקנות מיוחדות לציין את הצער והאבלות של שלושת השבועות, נהגו ישראל להימנע בכל שלושת השבועות מריקודים ומחולות, ונמנעים מלברך בהם 'שהחינו'. יש מנהגי אבלות שנהגו במקצת הקהילות. יוצאי אשכנז וחלק מהספרדים, ובתוכם יוצאי מרוקו וג'רבה, נוהגים שלא להסתפר בשלושת השבועות. שאר הספרדים נוהגים להחמיר בזה בשבוע שחל בו תשעה באב בלבד. בימים הקרובים נברר בהרחבה את מנהגי שלושת השבועות, ולאחר ראש חודש אב נלמד את הלכות תשעת הימים. (על פי 'פניי הלכה' זמנים ח, א)

שמע ישראל... ה' אחד

"ש-מ-ע י-ש-ר-א-ל..." הקריאה המדהדת נשמעה בכל רחבת הכותל. תפילת ערבית בכותל המערבי חתמה את יום הטיול בירושלים. דורון סיים את התפילה ופנה לצאת אל האוטובוס שחיכה לקבוצה ליד השער האשפות. הוא צעד שקוע במחשבות על מילות התפילה ועל המשמעות שלהן. באוטובוס הוא התיישב במושב האחורי וחיפש ביטויב שיעור שמסביר את משמעות קריאת שמע וחשיבותה. הוא זכר ששמע פעם את רב בית הכנסת שלהם מסביר ששמע ישראל היא הקריאה הנצחית של עם ישראל. בקריאה הזאת אנו מייחדים את השם - ה' אלוקינו ה' אחד. אבל הוא לא לגמרי הבין למה ייחוד השם חשוב כל כך? למה העניין הזה מרכזי כל כך לאמונה היהודית?

הוא מצא סרטון קצר שבו הוא קיבל תשובה לשאלה שלו. תשובה שקשורה בהבנת המילה 'אחד'. בדרך כלל כשאנחנו אומרים 'אחד' אנחנו מתכוונים למספר אחד ולא שניים, אחד ולא שלוש. אבל אמונת הייחוד של ישראל עמוקה הרבה יותר מההבנה הראשונית הזאת. ברור שאנחנו מאמינים באל אחד ולא בכמה אלים, כמו שהאמינו עובדי האלילים בעבר. אך המילה 'אחד' אצלנו אומרת שאנו מאמינים שכל דבר שקיים בעולם קשור לאחד שעומד מאחוריהם. הבורא האחד מאחד את כל מה שאנחנו רואים. מה שאומר שגם אתה, גם את, גם השמש, הירח והכוכבים הם ביטויים לאותו אחד. בכל ברייה מתגלה הא-לוהים בצורה אחרת, אך השורש הוא אחד.

זאת אמונה מהפכנית לגמרי, שאחת המסקנות המתבקשות ממנה היא שאין דבר שאלוקים אינו קשור אליו. בכל מקום, בכל מצב ובכל רגע אנחנו קשורים לאחד שמאחד את כולנו; בכל רגע שאנחנו נושמים אלוקים מתגלה בחייו; בכל פרח, בכל נמלה ובכל טיפת מים יש ביטוי של האחד המיוחד. כשאנחנו עוצמים עיניים וקוראים "שמע ישראל", אנחנו בעצם אומרים לכל העולם: אתם מסתכלים ורואים בכל מקום הרבה דברים שונים, המון פרטים, ואתם חושבים שאין קשר בין הדברים. באה קריאת שמע ומלמדת אותנו שלפעמים, כדי להבין את העומק, צריך לעצום עיניים. צריך להביט פנימה ולראות שמעבר לכל מה שאנחנו רואים יש שורש נסתר. שאומנם לא רואים אותו, אבל הוא זה שמעניק חיים לכל מה שאנחנו כן רואים. הסרטון הסתיים בתמונה מרהיבה של כדור הארץ מלמעלה. כל כך הרבה פרטים, ומאחורי הכול - א-ח-ת.

חזקת אמת 2017?

לאורם

אפילו הרשע יהפוך לצדיק

רגע לפני שיעקב ומשפחתו בורחים מבית לבן, רחל גונבת את התרפים של אביה. התרפים היו סוג של בובות של עבודה זרה שלבן היה עובד להן.

מדוע עשתה זאת רחל? ודאי שלא הייתה כוונתה לעבוד את אותן בובות. רש"י אומר שהייתה לה כוונה מופלאה. היא התכוונה להפריש את אביה מעבודה זרה. ברגע שאבא שלה יראה שפסלי העבודה הזרה שלו נגנבו, הוא יבין שהם אינם שווים כלום. אלוה ש לא יכול לשמור על עצמו - יוכל לשמור עליי? יחשוב בליבו ויזרוק את העבודה הזרה.

רחל הסתכנה בגניבת התרפים. היא גם שילמה על כך בחייה. כאשר לבן משיג את יעקב הוא מבקש את התרפים הגנובים. יעקב לא ידע שרחל גנבתם, ואמר שמי שלקח את התרפים - לא יחיה. חז"ל אומרים שבעקבות קללה זו נפטרה רחל אמנו. למרות הסיכון הגדול היא לא ויתרה על הרצון שלה לתקן אותו, ולו במעט. לבן אביה לא למד מיעקב הצדיק מידות טובות ואמונה בא-ל אחד במהלך כל השנים שיעקב היה בביתו. אולי דווקא ברגע האחרון יקרה מה שלא קרה במשך כל השנים הללו? אולי תצליח להביא לתיקון ולתהליך של תשובה אצל גדול הרמאים?

הלכות

בילוי בימי בין המצרים

האם מותר ללכת לברכה ב'שלושת השבועות'?

יש אומרים שצריך להימנע מטיולים ומרחצה בים או בבריכה ב'שלושת השבועות' כדי למעט בתענוג בימי בין המצרים. נוסף על כך, ימים אלו הם ימים מועדים לפורענות וצריך להימנע בהם מדברים שיש בהם סיכון.

אולם להלכה אין איסור לטייל ולרחוץ בים ובבריכה, מפני שמה שאמרו חז"ל למעט בשמחה הוא מראש חודש אב. לפני כן אין איסור לעשות דברים שיש בהם הנאה ותענוג, ויש להימנע רק מאירועי שמחה מיוחדים, כגון מסיבות, קונצרטים וריקודים. לפיכך מותר לטייל, לרחוץ בים ובבריכה ולנפוש בבית מלון עד סוף חודש תמוז.

ביחס לחשש מדברים שיש בהם סכנה, אין מדובר בחשש כזה שבגללו צריך לבטל טיולים וכדומה. כאמור, כל השנה צריך להיזהר מעשיית מעשים מסוכנים, ובימים אלו ראוי לנקוט זהירות יתרה. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ח, ו)

תיקון הלב

טוב ה' לכול

חברי תנועות הנוער נאספו אל האולם שבו התקיים פאנל בנושא 'זהות יהודית בימינו'. "מה זה בשבילך להיות יהודי?" שאלה המנחה. כל אחד מחברי הפאנל היה צריך להציג במשפט קצר את ה'אני מאמין' שלו. לקראת תורו של גלעד, נציג תנועת הנוער הדתית, הוא חשב קצת ונזכר במשהו שלמד פעם עם אבא שלו, ואז אמר: "להיות יהודי זה לרצות את הטוב עבור העולם ומלואו". המשפט שאמר גלעד סיקרן את הנוכחים, ומנחת הפאנל המשיכה לשאול: "האם תוכל להסביר יותר את דבריך?"

גלעד המשיך: "יהודי מבחינתי הוא אדם המבטא בחייו את האמונה באל שברא את העולם כדי להיטיב, וזהו הרצון העמוק ביותר שלו. גם אם לפעמים אנחנו לא מבינים למה, וגם אם לא תמיד אנחנו מצליחים לתפוס איך זה טוב, **אנחנו מאמינים שהרצון העמוק של הבורא היה להיטיב**. האמונה הזאת לא נשארת רק כאיזה רעיון מופשט ומעניין, אלא משפיעה על החיים שלי בכל יום: רצון הבורא הוא שנהיה טובים זה לזה, שנדאג זה לזה. גם המצוות שלו הן חלק מרצונו הטוב, ואני מקיים אותן מתוך אמונה גדולה שהתכלית שלהן היא להיטיב, גם אם לא תמיד ברור לי איך זה עובד. דוד המלך אמר שטוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. להיות יהודי זה לרצות שיהיה טוב לחולים, לעניים, לחסרי ההשכלה, לבעלי החיים, לסביבה ולכל ברייה וברייה בעולם. כל העולם הוא של הבורא, ולכן כמו שהוא רוצה בטובתו של העולם כך גם אנחנו, המאמינים בו, רוצים בטובתו של העולם".

"זה מאוד מעניין מה שאתה אומר", הגיבה המנחה בהתפעלות, "ואני חשבת שהדתיים חושבים שלהיות יהודי בכלל לא קשור לתיקון העולם. לפי מה שאתה אומר, ללכת בדרכי א-לוהים זה בעצם לרצות לתקן את העולם ולעשות אותו מקום שטוב יותר לחיות בו". "כן", השיב גלעד, "זהו א-לוהים שאני מאמין בו. א-לוהים שאכפת לו. רואים שבמשך ההיסטוריה התכונה הזאת תמיד אפיינה את העם היהודי, תמיד ידעו שיהודים הם רחמנים וגומלי חסדים. לכולם. גם היום, עם ישראל מוכן להושיט יד לכל עם ואדם שנמצאים במצוקה. זה משהו שטבוע עמוק בתוכנו". המנחה הודתה לגלעד והמשיכה למרואיין הבא. באותו הרגע גלעד הרגיש שגם לו יש חלק קטן בתיקון העולם.

לאורם

הכמיהה לבן

רחל אימנו היא היחידה מכל האבות והאימהות שלא נפטרה מן העולם בשיבה טובה, אלא מתה בגיל צעיר תוך כדי לידת בנימין. והנה, רגע לפני שהיא נפטרה, אומרת לה המיילדת "אַל תִּירָאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן". מדוע דברים אלו הם נחמה לרחל, והרי היא עומדת למות? אם כל רצונה של רחל בבנים היה כדי שלא תתבייש מאחותה, זה באמת לא מהווה נחמה. היא הולכת למות ולא תזכה לגדל את הבן שנוולד וליהנות ממנו. אבל המיילדת יודעת מה שאיפתה של רחל. לרחל יש שתי תכונות בולטות: **התכונה הראשונה מתבטאת בכך שרחל רועת צאן - יש לה יכולת להנהיג.** היא יכולה להיפגש עם הבעיות והאתגרים שיש בעולם, ולדעת איך לנהל אותם. **תכונה נוספת היא הצניעות והשתיקה.** רחל רוצה להעמיד לאומה בנים בעלי התכונות המופלאות הללו. הבן הראשון הוא יוסף. כמו אימו, ידע גם הוא להנהיג את האימפריה המצרית בשנות הרעב. אבל מה עם התכונה השנייה? האם גם היא תופיע באומה? רחל חששה ויראה מאוד שלא. אומרת לה המיילדת אל תיראי, מכיוון שזה בן נוסף לאומה: בנימין, אשר יאחז בפלך השתיקה והצניעות, ולא יספר לאביו שיוסף נמכר על ידי האחים למצרים. זאת הייתה הנחמה לרחל.

הלכות

מצוות קריאת שמע

מצוות עשה מן התורה לקרוא קריאת שמע בלילה ובבוקר, שנאמר: "ודברת בם [...] ובשכבך ובקומך", בשכבך היינו בלילה, ובקומך היינו בבוקר. וקוראים שלוש פרשיות, הראשונה: 'שמע', שיש בה קבלת עול מלכות שמים, ייחוד ה' ואהבתו; השנייה: 'והיה אם שמוע', שיש בה קבלת עול מצוות; והשלישית: 'ויאמר', שיש בה ציווי על זכירת המצוות על ידי מצוות הציצית, ובסיומה מזכירים את יציאת מצרים.

תיקנו חכמים להקדים את פרשת 'שמע' ל'והיה אם שמוע', כדי שיקבל אדם על עצמו עול מלכות שמיים תחילה ואחר כך עול מצוות. והקדימו את פרשת 'והיה אם שמוע' שעוסקת בציווי כללי לשמור את כל המצוות, שזמנן ביום ובלילה, לפרשת 'ויאמר' העוסקת במצוות הציצית, שזמנה ביום בלבד. (מתוך 'פניני הלכה' תפילה טו, א)

תיקון הלב

אנושות אחת

מהו הדבר הראשון שעליכם לעשות כדי להביא לשיתוף פעולה בין אנשים שונים? נראה שהדבר החשוב ביותר הוא ליצור שפה משותפת. לבנות עולם ערכים משותף. כל עוד זה לא יקרה, כל דבר קטן יעורר מחלוקת ומריבה; מה עושים, מתי עושים, למה עושים וכו'. כך גם מתארת התורה שכדי למנוע מאנשי דור הפלגה, שעסקו בבניית מגדל בבל, להמשיך לבנות את המגדל - בללו וערבבו את שפתם כך שפשוט לא יכלו להבין זה את זה: **"הָבָה נִרְדָּה וְנִבְנֶה שָׁם שָׁפְתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְת רֵעֵהוּ. וַיַּפֵּץ ה' אֶתם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר."**

עד שהחלו להתפשט שתי הדתות הגדולות - הנצרות ואיסלאם - מצב העולם היה דומה מאוד למגדל בבל. רוב בני האדם היו עובדי אלילים, וכל אחד האמין באיל ובכוח אחר. יצירה של שפה משותפת בתוך עולם כזה הייתה בלתי אפשרית. אם ילד מאסיה היה שואל ילד מאירופה במי ובמה הוא מאמין, סביר להניח שהם לא היו יכולים למצוא שפה משותפת. ופתאום, מהפכה! התנ"ך שלנו נלקח כבסיס לשתי הדתות הגדולות, ורוב העולם החל להחזיק באמונות הרבה יותר קרובות. פתאום מסיפורים שונים לגמרי ואילילים רבים, האמונה בעולם הפכה להיות אמונה אחת. כמובן, עם הרבה שינויים והבדלים, אבל עדיין, הרבה יותר קרובה ודומה ממה שהיה בעבר. וכך, לאט לאט, האנושות מתקרבת ומתאחדת למשפחה גדולה אחת שבניה מסוגלים לדבר זה עם זה ולהבין איש את שפת רעהו. בדרך לתיקון עולם.

לאורם

רחל מבכה על בניה

רגע אחרי שיעקב אבינו מבקש מיוסף לקבור אותו במערת המכפלה הוא מזכיר את אימו רחל. רחל נפטרה בדרך, ויעקב לא הולך אותה למערת המכפלה. מדוע? אומר יעקב ליוסף: 'דע לך שעל פי הדיבור קברתיה שם, זה היה רצון ה', שתהא רחל לעזר לבניה. כאשר ייחרב בית המקדש, וישראל יגלו לבבל, הם יעברו דרך בית לחם, דרך קברה של רחל. ואז תצא אימא רחל על קברה, תבכה ותבקש עליהם רחמים, שנאמר: "רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֶיהָ, מֵאֲנָה לְהַנָּחִים עַל בְּנֶיהָ כִּי אֵינָנוּ"; ותשובת הקב"ה: "יֵשׁ שָׂכָר לַפְּעֻלָּתְךָ וְשָׂבוּ בָנִים לְגְבוּלָם". רחל נקברת בדרך כדי שיהיה לאומה קבר של אימא לבכות עליו בדרך לגלות. אבל עדיין מפריע הדבר ליוסף. מדוע רחל מפסידה את המעלה הגדולה של קבורה במערת המכפלה, שהיא הפתח לגן עדן? הרבי מלובביץ' ביאר שיעקב גילה לו שזוהי **הגשמת רצונה של רחל עצמה! רחל הייתה האימא של כלל ישראל. אימא מוכנה לוותר על הרבה דברים, ובלבד שיהיה לילדיה טוב.** אילו שאלו את רחל, היא הייתה אומרת שהיא מוכנה להפסיד את המעלה הגדולה של הקבורה במערת המכפלה למען עם ישראל. רחל מסרה עצמה למען עם ישראל, ולכן לא נקברה עם האבות והאימהות, אלא בצד הדרך.

הלכות

מדוע קוראים את פרשת ציצית בקריאת שמע?

מצווה מהתורה לזכור את יציאת מצרים בכל יום, שנאמר: "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ". ודרשו חכמים מהמילה 'כל' שהמצווה לזכור את יציאת מצרים ביום ובלילה. אפשר לקיים את המצווה באמירת כל פסוק שמוזכרת בו יציאת מצרים, וכן יכול אדם לקיים את המצווה על ידי שיזכיר את יציאת מצרים בלשונו.

תיקנו חכמים לקרוא את פרשת 'ויאמר', כדי לקיים באמצעותה את מצוות זכירת יציאת מצרים. נמצא ששתי סיבות הביאו לצירופה של פרשת "ויאמר" לקריאת שמע: האחת - שיש בה מצוות ציצית שמזכירה את כל המצוות, והשנייה - שנזכרה בה יציאת מצרים. לכן נוהגים לקרוא 'ויאמר' גם בלילה, כי אף שמצד מצוות ציצית אין מקום לאומרה בלילה, שהרי אין היא נוהגת בלילה, מכל מקום מצד הזכרת יציאת מצרים יש מקום לקוראה בלילה. (מתוך 'פניני הלכה' תפילה טו, ב)

תיקון הלב

רקמה אנושית אחת

מה אכפת לי מכל הגויים האלה? מבחינתי העם שלנו הוא הדבר החשוב ביותר. אנחנו גם העם הנבחר. כל השאר הם סוג של חלקים פחות חשובים, אולי אפילו די מיותרים. אני מבין שאנחנו לא לבד בעולם, אבל לא ממש נראה לי שאמור להיות לנו אכפת מעמים אחרים.

מה זאת אומרת עם נבחר?!! אנחנו טובים יותר מאחרים?? הרי את כולם ברא בורא אחד ולכולם יש זכות קיום. אני לא מבינה מה ההבדל בינינו לבין כל עם אחר. כמו שלאנגלים יש זכות להתקיים, כך גם לנו. האם אנחנו טובים יותר מאחרים?!

שתי הדעות הללו נשמעות מדי פעם מפיהם של אנשים ונשים, מכל מיני גוונים וסוגים. ואיפה נמצאת האמת? עם איזו דעה אנחנו מזדהים יותר? האמת היא שאין צורך להכריע ולבחור באחת משתי הדעות. האמת נמצאת ממש באמצע - בין שתיהן. יש מי שחושב שהעובדה שעם ישראל הוא העם הנבחר מבטלת ומייתרת את כל שאר העמים. ומן הצד האחר, יש מי שחושב שאם כולם חשובים זה אומר שאין לנו שליחות מיוחדת ואחריות מיוחדת. **האמונה שלנו, שאלוקים ברא את כל העולם והוא ממשיך להעניק חיים לכל בריותיו בכל רגע**, עוזרת לנו להבין שכל הבריות חשובות לה, הוא אוהב את כולן וחפץ בטובתן. **עם ישראל נבחר בעיקר כדי לגלות את האמת העמוקה הזאת לעולם**. לגלות ולספר שכל ברייה, כל צמח וכל עם מגלה בדרכו המיוחדת את פני אלוקים. **זוהי לא בחירה שגורמת לשנוא אחרים, אלא דווקא לאהוב יותר כל חלק שקיים בעולם**. זה דומה ללב, שנמצא במרכז הגוף. הוא לא נמצא שם עבור עצמו, אלא כדי להזרים דם לכל חלקי הגוף. כולנו בסופו של דבר גוף אחד שלם, ואם חלק אחד סובל אז הגוף כולו סובל. חשיבות הלב מתבטאת בכך שיש לו אחריות על כל הגוף, על כך שייגיע דם וחמצן לכל איבר ואיבר. אחריות שנובעת מכך שכולנו בעצם אחד גדול ושלם. וכפי שכבר נכתב: "כי כולנו, כן כולנו, כולנו רקמה אנושית אחת חיה, ואם אחד מאיתנו הולך מעימו, משהו מת בנו - ומשהו, נשאר איתו".

רצ"מ ארצות 2/27

הרבנית נריה - תולדות חייה

הרבנית רחל נריה (גיטלסון) נולדה ב"ב באדר ב' תרפ"א (1921). במשך כשבעים שנה עסקה בפעילות ציבורית והתנדבותית בתחום החינוך והרווחה. בשנת תרצ"ה (1935) עלתה לארץ ישראל. למדה היסטוריה ופילוסופיה באוניברסיטה העברית. בתחילת שנות ה-40 נישאה לרב משה צבי נריה, שייסד את רשת ישיבות בני עקיבא ועמד בראשה. בתחילת שנות ה-50 הצטרפה לבעלה בהקמת בית ספר לנוער ממשפחות מצוקה במושב 'חרב לאת' וניהלה אותו בהתנדבות במשך למעלה מעשור. עד סוף ימיה היא שימשה יושבת ראש העמותה המנהלת את המוסד, שבו לומדים מאות תלמידים. הרבנית נריה הייתה מחלוצי הפעילים בתחום ההסברה של קדושת הבית היהודי וטהרת המשפחה. במשך שנים רבות ערכה מאות כינוסי הסברה לבני נוער והשתלמויות למורים ולמדריכים. כמו כן פרסמה ספרים, חוברות ומאמרי הסברה בנושא שהופצו במהדורות רבות ואף תורגמו לשפות זרות. החוברת 'נישואין של אושר' שכתבה בשנת תשמ"א (1981) הופצה בשפות רבות על ידי המרכז הארצי לטהרת המשפחה בישראל, והמועצות הדתיות מחלקות אותה לכלות ביום חופתן. בשנת תשס"ו (2006) זכתה באות הנשיא למתנדב. הרבנית נריה הלכה לעולמה בכ"ב בכסלו תשע"ג (2012) בגיל 91.

הלכות

כוונה ב'שמע ישראל'

הכוונה העיקרית בקריאת שמע צריכה להיות בפסוק הראשון, שבו אנו מקבלים עלינו עול מלכות שמיים, ועליו נאמר (דברים ו, ו): "והיו הדברים האלה וכו' על לבבך". לפיכך צריך אדם לכוון את ליבו למה שהוא אומר בפסוק הראשון, ואם לא כיוון את ליבו למילים שקרא - לא יצא ידי חובתו. אמנם נראה שבדיעבד, כל זמן שחשב גם על משמעות הפסוק - יצא ידי חובתו. אם הסיח את דעתו ולא שם לב גם למשמעות הכללית של המילים, שיש בה קבלת עול מלכות שמיים - לא יצא ידי חובתו, ועליו לחזור ולקרוא בכוונה. אם נזכר בזה מיד אחר שסיים את הפסוק הראשון - ימתין מעט, כדי שלא יראה כמי שקורא את שמע פעמיים, ויחזור ויקרא את הפסוק הראשון בלחש. כדי לעורר את הכוונה נוהגים לקרוא את הפסוק הראשון בקול רם. כמו כן, נוהגים לכסות את העיניים ביד ימין, כדי לא להסתכל בדבר אחר שיפריע לכוונתו.

(מתוך 'פניני הלכה' תפילה טו, ו)

זכות או חובה?

מה פירוש 'צו איסור פרסום'?! זכות הציבור לדעת...
זכותי לעשות עם הגוף שלי מה שאני רוצה...

תפקיד החוק הוא לאפשר לכמה שיותר אזרחים ליהנות מהזכויות שיש להם מעצם היותם בני אדם...

זכותי, זכותי, זכותי. כולנו שומעים מדי פעם בתקשורת, בהקשרים שונים, על הזכויות השונות שיש לכל אחד מאיתנו; מהזכות להגיד מה שאנחנו רוצים ועד הזכות לדעת מה אמר מי ולמה.

ומה בנוגע לחובות? האם בכלל יש הבדל בין זכויות לחובות? הרי כל חובה היא בעצם זכות מצד אחר; אם לדוגמה התורה מצווה 'לא תרצח', מצד אחר אפשר לקרוא לזה הזכות לחיים; 'לא תגנוב' זאת דרך אחרת לומר שיש לכל אחד זכות לקניין על רכושו. אז מה ההבדל בין זכות לחובה, ואיך כל זה קשור לאמונה בה? **האמונה היהודית חידשה שלכולנו יש אב אחד.** כל הנבראים נבראו ממקור אחד. להיות נברא זאת זכות גדולה, וזוהי גם חובה. ההבדל בין זכות לחובה הוא שזכות היא משהו שאנחנו דורשים מאחרים, ואילו חובה היא משהו שאחרים דורשים מאיתנו. כשחברה מרוכזת סביב חובות יש בה גם יותר אחריות. להיות אחראים זה לא לחכות שמישהו ישרת אותי, אלא לראות איפה אני יכול לעזור ולתת.

בואו ניקח לדוגמה טיול או מחנה קיץ. יש כאלה שמרוכזים כל הזמן בזכויות שלהם - זכותי שיהיה לי נעים, שיהיה לי כיף, שלא יהיה לי חם, שיהיה לי נוח באוטובוס וכו'. אבל יש כאלה שמרוכזים יותר בחובות שלהם - איך הם יכולים להפוך את הטיול הזה ליותר כיף, איך הם יגרמו לכך שיהיה יותר נעים וכן הלאה. ריכוז בזכויות יוצר אנשים סבילים, שלא רוצים לעזור, ואילו ריכוז בחובות יוצר אנשים פעילים, שמחפשים תמיד איך להועיל ולתרום.

התורה והאמונה העניקו לעולם את שיח החובות. **לא רק מה בא לי ומה יעשה לי כיף, אלא מהי החובה שלי בעולם ואיך אני ממלא אותה.** קל מאוד להיות אנשי זכויות, אבל תיקון עולם מתחיל בלהפוך מאנשי זכויות לאנשי חובות, כי הזכות הכי גדולה היא למלא את החובה שלנו.

לחץ חברתי

לפעמים אנחנו באמת רוצים להתנהג על פי הערכים שלנו, אבל הלחץ החברתי מכריע אותנו ואנחנו נכנעים. **מהי התרופה לעמידה בלחץ החברתי?** בפרשת השבוע שלנו, פרשת פינחס, אנחנו לומדים על בניו של קרח שעליהם כותבת התורה: "וּבְנֵי קִרַח לֹא יָמְתוּ". מדוע לא מתו בניו של קרח? מה שמר עליהם מהמחלוקת של אביהם? הנצי"ב מוולוז'ין בפירושו לתורה מסביר שהתשובה לכך נמצאת בתורה... זאת אומרת, **התורה היא הכוח ששומר על בניו של קרח**. מתוך שהיו בני קרח תלמידים של משה רבנו, מתוך שלמדו תורה, השיגו כוחות נפשיים כאלה שהיה בהם כדי לשמור אותם מלהיסחף למערבולת המחלוקת. למרות שהמערבולת הייתה גדולה וקשה, ולמרות שרבים וגדולים נסחפו בזרמה - בני קרח החזיקו מעמד, ואפילו העובדה שהם היו כל כך קרובים משפחתית לבעלי המחלוקת לא שינתה את התמונה. מכאן אנחנו לומדים כמה גדול כוחה של התורה, עד היכן היא מפתחת את חוש השמירה הטבעי מפני כל דבר רע ומזיק. לכן, **התרופה הטובה ביותר ללחץ חברתי היא ללמוד תורה**. כשאדם לומד תורה הוא בונה לעצמו סולם ערכים ישר ואמיתי זה נותן כוח לא להתבלבל גם כשהסביבה לוחצת אותו.

הלכות

מה צריך לכוון בפסוק "שמע ישראל..."?

כך ראוי לכוון: "שמע ישראל" - המצווה לקבל את עול מלכותו מיעדת לעם ישראל, שהוא זה שנברא כדי לגלות את אמונת ייחודו בעולם. "ה" - יש לכוון לדרך שאנו קוראים (א-דוני) שהוא אדון הכול, ולדרך כתיבתו (י-ה-ו-ה), שהוא היה הווה ויהיה. "אלוהינו" - שהוא תקיף, בעל היכולת ובעל הכוחות כולם והוא המולך עלינו. וכשיאמר "אחד" - יכוון שהוא היחיד המולך בכל העולם, בשמיים ובארץ ובארבע רוחות העולם. והכוונה רמוזה באותיות 'אחד', 'א' שהוא יחיד, 'ח' כנגד שבעה רקיעים והארץ, 'ד' כנגד ארבע הרוחות. ויארץ בעת אמירת 'ד' כדי שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם.

ונראה שבדיעבד, גם אם לא כיוון לפירוש המדויק של כל מילה וכל שם, אם הבין באופן כללי את משמעות המילים, שעניין קבלת עול מלכות שמיים - יצא ידי חובתו. (מתוך 'פניני הלכה' - תפילה טו, ו)

לב הדברים

רצון ה' הוא שנתקן את העולם. לשם כך עלינו לנהוג בישרות, לרצות בטובת הבריות, לבחון איך אנחנו בונים ולא הורסים. כך אנו הולכים בדרך ישרה, דרך ה'.

האמונה באל אחד היא ההבנה שכל פרט שקיים בבריאה הוא ביטוי של הבורא האחד. זוהי האחדות של הבורא הנמצא מעבר לכל הפרטים.

תמצית היהדות היא להיות מחוברים לרצון האלוקי להיטיב. מילוי רצון ה' מתבטא ברצון להיטיב עם כל הבריות. גם תיקון העולם הוא חלק ממימוש הרצון להיטיב.

ה' ברא את העולם כדי להיטיב עם בריותיו. עם ישראל נבחר כדי לממש את הרצון האלוקי להיטיב עם הבריות. זוהי בחירה שמטילה עלינו את האחריות לתקן את העולם.

כדי להביא לאחדות יש ליצור שפה משותפת. כיום, בעקבות ההתפשטות הנרחבת של התנ"ך ושל האמונה באל אחד (על ידי שתי הדתות הגדולות - הנצרות והאסלאם), האנושות מאוחדת יותר.

האמונה בה' ובתורה הביאה לעולם את המושג 'חובה'. מילוי החובה שלנו הופך אותנו לאנשים פעילים, שלא מרוכזים רק בזכויות שלהם, אלא מבקשים למלא את חובתם בעולם.

חצים להשתתף בחידון?
כנסו למדור הקהילה באתר החמ"ד

איך מנחיתים חללית על הירח?

הסטודנטים בחוג לפיזיקה באוניברסיטת תל אביב כבר התרגלו לכך שבבניין הפקולטה מסתובבים סטודנטים צעירים מהם. צעירים בהרבה. אלה תלמידי תיכון, והם מגיעים פעמיים בשבוע לקמפוס אחרי שהם מסיימים ללמוד בבית הספר, כדי ללמוד לתואר ראשון. עבורם פיתחה האוניברסיטה את המסלול "מדעני וממציאי העתיד", שבו הם משתתפים גם במעבדות מחקר לצד מסטרנטים ודוקטורנטים. עמית לוין, תלמיד כיתה ' במגמת פיזיקה ומחשבים בתיכון בשרון, הצטרף לתוכנית בשנה שעברה. שעה שחבריו לכיתה משננים לבגרויות ונאבקים בשיעורי הבית, הוא מתמודד עם בחינות סמסטר במכניקה, אלקטרומגנטיות וגלים, ובפיזיקה מודרנית שכוללת, בין היתר, את תורת היחסות של איינשטיין. "תמיד עניין אותי להבין איך העולם עובד", הוא מסכם בכמה מילים פשוטות את המוטיבציה לאורח חיים שגם הרבה מבוגרים היו נמלטים ממנו... כשהתברר שגם המסגרת האקדמית התובענית לא מספיק מאתגרת עבורו, לוין התנדב לסייע באתגר אינטלקטואלי שהציבה עמותת Space IL. העמותה הוקמה כדי לקדם את החינוך הטכנולוגי בארץ באמצעות השתתפותה - כנציגה ישראלית יחידה - במירוץ הבין-לאומי להנחתת חללית על הירח במסגרת התחרות Google Lunar X-Prize. הפרס - 20 מיליון דולר. "החללית היא כלי להשגת מטרה יותר גדולה, והיא קידום החינוך המדעי והטכנולוגי בישראל, כמו שקרה בארצות הברית אחרי ששלחו את החללית אפולו", אומר לוין. היעד לשיגור הוא השנה שבה יסיים את התיכון. בצוות העמותה חברים מדענים וחובבי חלל שצירפו אליהם בני נוער במשימה קריטית - איתור מיקום על הירח לנחיתת החללית הזעירה והבלתי מאוישת. "זה לא פשוט כמו שזה נשמע", הוא אומר. "על הירח הכול מכתשים וגבעות ואבנים, ואין משטח חלק. העבודה היא לסרוק ולבדוק מיקומים לפי קריטריונים שונים כמו גובה המכתשים ושיפוע האבנים". "כשנציג העמותה הציע לנו להתנדב הסתכלתי עליו כמו שחרדי היה מסתכל על המשיח. הוא בטח חשב שאני משוגע, אבל בשבילי הוא היה המשיח. המשימה לא קשורה אמנם לפיזיקה, אבל זאת הפעם הראשונה שאני משתתף במשימה אמיתית ולא בסתם תרגול קצר עם תשובות בספר. משהו שהמורה לא יודעת עליו את התשובה וסומכים עליך שתביא את התוצאה. לא דמיינתי שאני אעשה דבר כזה בחיים שלי. זו הרגשה טובה לדעת שאתה את התרומה הקטנה שלך נותן ועוזר במשהו למדינה ולאנשים". (מתוך כתבתו של איל מילס, מגזין

29.01.2013 TheMarker

רוצים ללמוד את הסיפור המלא?
סרוקו את המרקד:

עולם חסד ייבנה

חסד כמפתח לתיקון עולם

כולנו זקוקים לחסד
מילים: נתן זך

כולנו זקוקים לחסד,
כולנו זקוקים למגע.
לרכוש חום לא בכסף,
לרכוש מתוך מגע.
לתת בלי לרצות לקחת
ולא מתוך הרגל.

לאורם

עם הפנים לכלל

לא לחינם התורה מאריכה לספר לנו מדוע השבטים נקראו כמו שנקראו. **שמו של האדם מבטא את מהותו.** השם מגלה מה הייעוד של האדם. אצל יוסף הצדיק רואים זאת בצורה גלויה. כשהוא נולד אומרת אימו רחל: "יִסְף ה' לִי בֶן אֶחָד". כבר בזמן לידתו של בנה הבכור היא נושאת תפילה, שבעקבות פקידתה בבן הבכור היא תזכה ללדת בן נוסף. שמו של יוסף מבטא את הכמיהה **להוליד את האחר** - לעזור לו ולהחיות אותו, גם אם עדיין לא הכיר אותו. ואכן יוסף הצדיק **כל הזמן חשב על הכלל**, לא חשב על עצמו.

זה מסביר מדוע לא שלטה ביוסף עין הרע. עין הרע שולטת כאשר האדם מקבל משהו, מעמד או כסף, והחברה חושבת שזה לא מגיע לו, מכיוון שהוא מתנהג שלא כשורה. עין הרע משפיעה מכיוון שכאשר בני אדם טוענים שאותו אדם אינו ראוי לאותה מתנה עורכים לו דין מחודש בשמיים, וייתכן שהוא ימצא לא ראוי, ואותה מתנה תילקח ממנו. לעומת זאת, אדם שעוזר לכולם ואינו חושב על עצמו - כולם מסתכלים עליו בעין טובה ולא מקנאים אם יש לו מתנה טובה. כזה היה יוסף. חושב כל הזמן על אחרים ואף פעם לא ממורמר על מצבו.

הלכות

ברכת 'שהחיינו' בימי בין המצרים

האם מותר לברך ברכת 'שהחיינו' בשלושת השבועות?

במשך הדורות התפשט המנהג להחמיר שלא לברך 'שהחיינו' בימי בין המצרים. לפיכך נזהרים שלא לאכול פרי חדש שצריך לברך עליו 'שהחיינו', ואין קונים בגד חדש שמברכים עליו 'שהחיינו'. דברים שאין מברכים עליהם 'שהחיינו' מותר לקנות עד סוף חודש תמוז. למשל מותר לקנות גרביים או גופיות, שהואיל ואינם חשובים כל כך, אין מברכים עליהם 'שהחיינו'. וכן מותר לקנות נעליים, שאין נוהגים לברך עליהן 'שהחיינו'. מותר לקנות בגד חשוב שצריך תיקון כדי ללבושו אחר תשעה באב, שהואיל ובעת הקנייה אי אפשר ללבושו, ממילא אין מברכים עליו בשעת הקנייה 'שהחיינו', ולכן מותר לקנותו עד סוף חודש תמוז. לנוהגים לברך 'שהחיינו' בעת לבישת הבגד (וכך המנהג הרווח), מותר לקנות בגד חדש בשלושת השבועות, ובתנאי שילבשוהו אחר תשעה באב ורק אז יברכו עליו 'שהחיינו'.

משנכנס אב ממעטים במשא ומתן, ועל כן נכון להימנע אף מקנייה שאין מברכים עליה 'שהחיינו'. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ח, ז)

תיקון הלב

עולם חסד ייבנה

גשם זלעפות בחוץ. ממש מבול. נח רץ מכלובו של היגואר הרעב לאורווה הקטנה של הסוסים עם קצת חציר לארוחת צוהריים. משם יש לו עוד תחנות רבות לעבור בהן. להאכיל את השימפנזות המצחיקות, את הארנבים הקטנים והחמודים ולקינוח גם את זוג החפרפרות שלא מפסיקות לחפור.

בדיוק באמצע התיבה, תוך כדי שהוא מניח ידיו על רגליו ומתנשף, הוא נפגש עם יפת, שהיה בדרכו להאכלת הקרנפים. "תגיד אבא, הקב"ה לא היה יכול לסדר לנו איזו הצלה יותר רגועה? הוא מביא מבול, אז שיגדל לכל לבעלי החיים זימים מתחת למים. זה גם אחלה סטארט-אפ, וגם לא ידרוש מאיתנו כל כך הרבה מאמץ בהאכלת החיות. אתמול איחרתי לצ'יטה בשתי דקות והיא כמעט נתנה לי בים..."

נוח הרצין מבט, והביט היישר לעיניו של יפת. "אתה זוכר את לפת הירקן?" "איך אפשר לשכוח..." ענה יפת. "עד היום אני זוכר את ההלם שהיה לנו כשהוא ברח מהעיר". "אתה יודע למה הוא עשה זאת?" "זאת באמת תעלומה". "אני אספר לך. לאנשי העיר היה מנהג מכוער. הם היו הולכים לדוכן שלו, וכל אחד היה לוקח רק מלפפון אחד. וכך הדוכן היה מתרוקן תוך מספר דקות. כשלפת תבע כל אחד מאנשי העיר לדין, אמרו לו הדיינים שאין מה לעשות. זה פחות משווה פרוטה וזה בסדר גמור לקחת ממנו. הקטע הכי הזוי היה שלפת גילה שאחד מהדיינים היה מאלו שלקחו לו מהירקות... באותו רגע הוא החליט לעזוב מיד את העיר. אתה מבין, מלאה הארץ חמס. כולם רק לוקחים אחד מהשני. והכול ברשות בתי המשפט. עולם שלם התקלקל, ובכך איבד את זכותו להמשיך להתקיים.

כשה' הטוב אמר לי לבנות תיבה, הוא רצה דבר פשוט מאוד: תכניס את כל החיות לתיבה ותבנה בתוכה עולם אלטרנטיבי. עולם קטן שיהיה תיקון לעולם המושחת שנחרב. העולם הזה יהיה בנוי על דבר אחד. **על נתינה אינסופית**. אתה, האדם, תרגיש אחריות על בעלי החיים, על כדור הארץ שבו אתה חי. תבין שרק על ידי חסד העולם הזה יכול להתקיים. אם רק נחשוב איך לקחת כל הזמן מהאחר, העולם יתמוטט. אבל אם נתרגל לתת - העולם שוב יבנה מחדש".

יפת יישר את גבו. "עולם חסד ייבנה", אמר, ורץ להמשך עבודתו.

לאורם

שם שמיים בפיו

כשיוסף היה בבית פוטיפר, ראה פוטיפר דבר מדהים. כשיוסף "היה נכנס לשמשו [...] היה מלחש ואומר: 'רבון העולם! אתה הוא בטחוני, אתה הוא פטרוני, תנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ובעיני פוטיפר אדוני'. ופוטיפר אומר לו: 'מה אתה מלחש? שמא כשפים אתה עושה לי?!' והוא משיבו: 'לא, אלא אני מתפלל לקב"ה שאמצא חן בעיניך'. אמר לו אדוניו: 'מבקש אני לראותו!'. אמר לו יוסף: 'אין אתה יכול, שהרי החמה היא אחת מכמה שמשים שלו ואין אתה יכול להסתכל בה, והיאך תוכל להסתכל בכבודו?!' אמר לו ה': 'חייך בשביל כבודך אני נגלה עליך', שנאמר: 'וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ'.
בכל מקום שבו יוסף היה, שם שמיים היה שגור בפיו. הוא הבין שכל הצלחתו תלויה בקב"ה, ולא בפוטיפר. לחשיו של יוסף גרמו לפוטיפר לתהות האם הוא רוצה לפגוע בו. יוסף אומר לו שאין הדבר כך, אלא הוא מתפלל שיצליח לשרתו נאמנה. דבר זה גורם לפוטיפר לרצות לחפש את הקב"ה. בדבר זו הורה לנו יוסף איך להשפיע על הגויים. אנו צריכים להשקיע בכל מה שאנו עושים, **כאשר שם שמיים שגור בפינו.** כאשר הגויים יראו את ההצלחה הגדולה שאנו מביאים, הם ירצו לדעת מה מקור הכוח שלנו וירצו גם הם להתקרב לקב"ה.

הלכות

האזנה למוזיקה בימי בין המצרים

האם מותר להאזין למוזיקה מרדיו או דיסק ב'שלושת השבועות'?
יש אומרים שכמו שאסור לשמוע כלי זמר בהופעה חיה בשלושת השבועות כך אסור לשומעם דרך מכשירים אלקטרוניים ביתיים, ורק שמיעת שירים בלא ליווי של כלי זמר מותרת בספירת העומר ובשלושת השבועות, וכן הורו כמה מגדולי הפוסקים. ויש מי שאסר בימים אלו אפילו שמיעת שירים בלא ליווי תזמורת. אולם יש שהקלו לשמוע בימים אלו כלי זמר דרך מכשירים חשמליים, מפני שמה שכתבו האחרונים לאסור הוא דווקא לשמוע הופעה חיה של נגנים, שיש בזה חגיגות, אבל בשמיעת כלי זמר ברדיו או בדיסק אין כל כך חגיגות. כיום כולם רגילים לשמוע בכל עת מוזיקה במכשירים אלקטרוניים, ואין בזה שמחה גדולה כל כך, וממילא אין איסור לשומעם בשלושת השבועות. נימוק נוסף לדעת המקלים הוא שיש לחלק בין ניגונים של שמחה לניגונים רגילים. לדעה זו רק ניגונים של שמחה יש לאסור בימים אלו, אבל ניגונים רגילים, וקל וחומר ניגונים עצובים, אין לאסור בשלושת השבועות. (המשך מחר) (על פי 'פניי הלכה' זמנים ת, ד)

תיקון הלב

להעניק או לקבל

שנים רבות הייתי עובד כחשמלאי. מסתובב מבית לבית. במהלך השנים פיתחתי כמה מיומנויות מעניינות. למשל, אני יכול לדעת בדיוק האם בבית הזה שאני נכנס אליו ישנה אווירה טובה וכיף לחיות בו או שזה גיהנום. תתפלאו, אבל גם חשמלאי כמוני, שהוא לא מומחה גדול בתורת הנפש, יכול לדעת. איך, אתם שואלים? פשוט מאוד. יש בתים שאני מגיע אליהם אחרי יום שלם שבו אני מסתובב בחוץ, בימי הקיץ החמים, עייף ומיוזע כולי, ואפילו כוס מים לא מציעים לי. בעל הבית מסתכל אליי במבט קריר, רוצה שאסיים את העבודה על הצד הטוב ביותר ומתמקח על המחיר. בבתים כאלה אין לי חשק להשקיע. בבית כזה לכל עבודה יש מחיר. בדיוק כמו שכתוב במחירון. לא שקל אחד פחות.

יש בתים שאני מגיע אליהם וכבר שואלים אותי אם אני רוצה לשתות. מתייחסים אליך כמו בן אדם, ולא כמו לפועל. לפעמים באמת מתחשק לי לשתות, וכשמגיעה כוס המים הקרים - אני מרגיש כאילו החיו את נפשי, ולפעמים אני מסרב בנימוס.

אבל הכי אני אוהב את אלה ששואלים: "מה אתה רוצה לשתות, חם או קר?" כאילו זה כבר ברור שאני שותה. וגם אם אני מסרב הם ממש מתחננים שאני אשתה. כוס אחת. ואם לא - אני מעליב אותם. ברגעים כאלה אני מרגיש כאילו אני עושה להם טובה שאני שותה את כוס הקפה שמגישים לי. בינינו, הם עושים לי טובה, אבל המדהים הוא שהם נותנים לי להרגיש כאילו אני עושה להם טובה. בבתים כאלה כיף לי להשקיע. אני לא יורד איתם לקטנות. אני מגדיל ראש, ואם אני רואה איזה שקע שרוף או תקלה קטנה - אני מתקן. אפילו בלי להודיע לבעל הבית. עליי.

כשאני בא לאנשים כאלה הביתה אני נזכר באברהם אבינו. אברהם היה עמוד החסד בעולם. הוא לא רק הציע לסובבים אותו חסד, אלא נתן להם את התחושה כאילו הם עושים לו טובה כשהם נכנסים לאוהלו והוא מכין להם ארוחה מפנקת. הייתה לו תשוקה לעשות חסד. וכאשר האדם מתנהג כך כלפי הסובבים אותו, הוא גורם להם לעשות גם בשבילו דברים רבים. כך העולם מתמלא באהבת הזולת, ומזה הוא נבנה ומתקדם.

חברים! תמוז צל מלא חסד!
מרחבה טוב בצולמ?

לאורם

כל הלב לכל אחד

המפגש של יוסף עם שר המשקים ושר הטבחים חולל מהפך בחיי יוסף, האסור בכלא המצרי. שני שרי פרעה הבכירים נזרקו לכלא, ושם הם חולמים חלומות. שניהם מספרים ליוסף את חלומותיהם, יוסף פותר אותם בהצלחה, שר המשקים מספר לפרעה על אותו נער מסתורי שפותר חלומות והוא מוצא מהכלא. אך מדוע ששני השרים הבכירים יספרו ליוסף, נער בית הכלא, את חלומותיהם?

הכול מתחיל מהפסוק הזה: "וַיָּבֹא אֵלֵיהֶם יוֹסֵף בְּבִקְרֵי וַיֵּרָא אֹתָם וְהֵנָּם זֹעֲפִים. וַיִּשְׂאֵל אֶת סְרִיסֵי פְרֹעָה [...] לֵאמֹר: מִדּוּעַ פָּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם? וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: חֲלֹמֵנוּ וּפְתֹר אֵין אֹתוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף: הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתוּרִים - סִפְרוּ נָא לִי". קרה כאן דבר פלאי. יוסף רואה שפניהם של השרים לא נראים טוב. הוא שואל אותם מדוע פניהם רעים, ואז הם מספרים לו את חלומותיהם. מה היה קורה אם יוסף לא היה שם לב לפניהם הרעים? האם גם אז היו מספרים לו? נראה שלא. כל תהליך הגאולה של יוסף, ושל עם ישראל כולו, החל מכך שיוסף שם לב. שיוסף הסתכל על פניהם של שני גויים שהוא אינו מכיר ושאל לשלומם. זה יסוד הגאולה. לא רק הסתכלות על הדברים הגדולים, אלא שימת לב לדברים הקטנים. לכל אדם.

הלכות

האזנה למוזיקה בימי בין המצרים - המשך

נראה למעשה, לפי הדעה המקלה, שיש לחלק את השירים לשלושה סוגים: שירי שמחה, כדוגמת שירי חתונה; שירים שאין בהם לא שמחה מיוחדת ולא עצב מיוחד, ובכללם רוב השירים כיום וכן רוב היצירות הקלאסיות; ושירים עצובים כדוגמת שירי אבל על אדם שמת או על החורבן.

מתחילת 'שלושת השבועות', שאז נוהגים רק מעט ממנהגי האבלות, יש להימנע משמיעת הסוג הראשון של השירים. מראש חודש אב, שאז האבלות מתגברת ומצווים אנו למעט בשמחה - יש להימנע גם משמיעת הסוג השני, ומותר לשמוע רק את הסוג השלישי. (על פי 'פניני הלכה' זמנים ת, ה)

תיקון הלב

לתת משמעות

המחלקה הסיעודית בבית האבות הצפתי ההוא הייתה המקום האחרון בעולם שבו חיכו לקרליבך.

בזה אחר זה הובלו הקשישים בכיסאות גלגלים אל רחבת הדשא, שם הייתה אמורה להתחיל ההופעה. הסתכלתי על הקהל. הם ישבו שם בזהים בחלל האוויר. חשבתי לעצמי: ריבונו של עולם, איך אפשר להופיע לפני קהל כזה? הרי מדכא רק לעמוד ולהסתכל עליהם, אז לשיר, ולשמוח? הרב קרליבך ראה את הדברים אחרת. "המקום הזה מלא חן", אמר. הוא עצם את עיניו והתחיל לשיר בהתלהבות. ולאחר כמה רגעים - תחיית המתים. הזקנים התחילו להתעורר, זקן זקן וכוחו הוא. חלק מחאו כפיים, חלק זמזמו ולא ייאמן, היו גם כאלה שממש רקדו משמחה. נאמר זאת כך: זקני צפת לא זוכרים הופעה כזאת.

בסוף ההופעה פנה ר' שלמה לקהל ואמר: "אתם כבר לא כל כך צעירים, לא תמיד מרגישים טוב, ובוודאי אתם אומרים לעצמכם: אנחנו כבר זקנים וחולים שלא מועילים כלום, מי בכלל צריך אותנו? אבל אני אומר לכם: להפך! אנחנו צריכים אתכם, אנחנו חייבים אתכם! שהרי בכל רגע אמור לבוא המשיח שיצטרך להגשים את כל נבואות הגאולה, וביניהן את נבואת זכריה 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים'. ואז, מה יעשה המשיח אם לא יהיו לו זקנים וזקנות?... (ידידיה מאיר, בשבע)

החסד הגדול ביותר שאפשר לעשות למישהו הוא לתת לו משמעות. לתת לו להרגיש שהוא תורם ומשמעותי בעולם. שצריכים אותו. שהוא חשוב. רק כך הוא מרגיש שיש טעם לחייו. זה נותן בו כוחות ונוסף בו תקווה. זה בעצם מה שאנחנו עושים בנתינת צדקה. אנחנו אומרים לעני שלפנינו "אני נותן לך צדקה מכיוון שאני רוצה שתמשיך לחיות. יש לך תפקיד ייחודי, ואני מעוניין שתצא מהמצוקה שלך ותמלא את תפקידך".

בדיוק כמו שר' שלמה נסך משמעות בזקנים אשר נראה שכבר סיימו את תפקידם. "אנחנו חייבים אתכם", אמר, ובכך נתן להם טעם לחיים ומשמעות מוסרית להמשיך ולחיות.

העולם נבנה כאשר אנו ממלאים אותו בחסד, וזוקפים את גוו של כל אדם. כדאי שתמיד נזכור שלכל אדם יש תפקיד, כל אדם צריך להציב את הלבנה שלו בבניין העולם, וכך נבנה העולם אט אט.

לאורם

בית עבדים? לא אצלי

הרעב היכה במלוא העוצמה. המצרים הרעבים פנו ליוסף וביקשו לחם. בשלב הראשון, מכר להם יוסף אוכל בכסף. כאשר נגמר הכסף, הוא מכר להם אוכל תמורת מקנה. אך גם המקנה נגמר. 'מה כבר אפשר להביא על מנת שנקבל אוכל?' שאלו המצרים זה את זה. ואז עלה הרעיון. "קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה", אמרו ליוסף. "אנחנו מוכנים להיות לך לעבדים! הכול ניתן כדי שנוכל לחיות!". האם יוסף הסכים לכך? התורה מספרת דבר מדהים: "ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה". יוסף קנה את האדמה אבל הוא לא קנה את העם לעבדים. אומר יוסף: 'אני לא אהפוך אתכם לעבדים. אני בעצמי הייתי עבד. אני יודע מהי טעמה של עבדות. עד כמה צלם האנוש שבאדם מבזזה ומושפל במצב כזה. לא לשם כך הרים אותי הקב"ה לגדולה. כשאני בשלטון - אף אחד לא יהיה עבד, כי ירא א-לוהים אני'. יוסף אינו מוצל את חולשת ההמונים כדי להפוך אותם לעבדים נרצעים. הוא קונה את האדמות, אבל את רוח האדם חשוב לו להשאיר משוחררת. זהו החזון האוניברסלי של עם ישראל. כשעם ישראל יוביל את העולם הוא לא ישעבד שום עם תחת עולו. רוחו של כל אדם תוכל למלא את ייעודה בחופשיות.

הלכות

לימוד נגינה בשלושת השבועות

האם מותר ללמוד נגינה בשלושת השבועות?

כתבו האחרונים שריקודים ומחולות אסורים מ-"ז" בתמוז ועד תשעה באב. בכלל זה אסרו בימים אלו נגינה ושמיעת כלי זמר. לפיכך אסור לקיים בשלושת השבועות חוגי הרקדה, קונצרטים וערבי שירה, וכן אסור להשתתף בהם.

כיוון שאיסור הנגינה הוא מפני השמחה שבנגינה, ממילא מותר למורים לנגינה להמשיך ללמד נגינה עד השבוע שחל בו תשעה באב, מפני שאין בלימוד נגינה שמחה לא למורים ולא לתלמידים. כמו כן, אם יפסיקו את הלימוד ייגרם הפסד למורים, וגם התלמידים יזדקקו אחר כך למאמץ נוסף לחזור למסלול הלימודים, ואולי יצטרכו עקב כך שיעורים נוספים. מכל מקום טוב שילמדו בשלושת השבועות ניגונים עצובים.

אם ממילא המורים והתלמידים רגילים לעשות הפסקה ברצף לימודיהם - אם אפשר, טוב שיעשו את ההפסקה בשלושת השבועות. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ת, ב)

אם לא למעלה מזה

בכל יום שישי, לפני עלות השחר, היה הרבי מנמירוב נעלם. איש לא ראה אותו, לא בבתי הכנסת ולא בבתי המדרש, וגם בביתו הוא לא היה. פעם בא לנמירוב תלמיד חכם ליטאי. כששמע על היעלמותו של הרבי שאל את חסידיו היכן הוא. "בשמיים, כמובן", ענו. "תושבי העיר צריכים שלום, פרנסה ובריאות טובה. הרבי איש קדוש הוא, ואין ספק שהוא נמצא בשמיים, מבקש למענם". שחק הליטאי לתמימותם של החסידים, והחליט לגלות האמת בכוחות עצמו. אור ליום שישי התחבא בביתו של הצדיק. לפנות בוקר שמע אותו נאנח ומתייפח. לאחר מכן ראה שהוא קם, ניגש לארון, מוציא צרור בגדים ומתלבש. אלה היו בגדי איכר. הרבי ניגש לשידה, נטל ממנה גרזן ויצא אל הרחוב החשוך. הליטאי עקב אחריו בלאט, תחילה בתוך העיירה ולאחר מכן מחוצה לה, אל תוך היער. שם חטב הרבי עץ וביקע אותו לעצי הסקה. הוא אסף אותם בחבילה וחזר לעיירה.

באחד הרחובות עצר ליד בית מט לנפול ודפק בדלת. אישה קשישה, חולה וענייה פתחה את הדלת. "מי זה?" שאלה. "אני ואסילי", השיב הצדיק. "יש לי עצים למכירה, בזיל הזול". "אין לי כסף", ענתה האישה. "אתן לך בהקפה", אמר. "ואיך אוכל לשלם לך?" שאלה. "אני בוטח בך. ואת, האינך בוטחת בא-לוהים? הוא ידאג לשלם לי". "אבל מי יסיק את התנור? אינני יכולה, אני חולה". "אני אסיק", השיב הצדיק, והכניס את העצים לתנור.

בראותו זאת החליט הליטאי להישאר בעיר והיה לאחד מחסידי הרבי. מאז, בכל פעם ששמע את אנשי העיר מספרים על הצדיק העולה לשמיים, לא צחק עוד, והיה מוסיף "מי יודע, אם לא למעלה מזה". (לרפא עולם שבור, עמ' 40)

כל אחד רוצה להגיע לשלמות. להרגיש אושר וסיפוק בחייו. אבל איך מגיעים לכך? הרמח"ל לימדנו ש"השלמות האמיתי הוא רק הדביקות בו יתברך". להתדבק בקב"ה זאת המטרה שכל יהודי צריך לשאוף להגיע אליה. הדרך להגיע לשמיים היא על ידי לימוד תורה, ריבוי תפילות וקיום מצוות. **הרבי מנמירוב לימדנו שיש דרך שבה אדם מגיע מעל לשמיים, והיא לספק צרכיו של יהודי רעב. לעשות חסד עם יהודי.**

לאורם

זהות בעולם מטושטש

מצרים הייתה האימפריה העולמית בעולם הקדום, יוסף הוא 'המשנה למלך מצרים'. משמעות הדבר היא שהוא אחראי לדאוג לא רק למשפחתו אלא למיליוני המצרים שתחת חסותו, וכן לכל אנשי המזרח התיכון מוכה הרעב. כשיוסף מייעץ לפרעה לאסוף תבואה ולאגור אותה הוא חושב איך יהיה למצרים לחם. **החשיבה שלו היא חשיבה אוניברסלית**, חשיבה על כלל העולם. אבל התפקיד הרם שמילא לא גרם לו לשכוח מי הוא. ליוסף היו כל הנתונים להתבולל במצרים. אחיו שנאו אותו ומכרוהו לעבד; כבר בגיל 17 ירד למצרים; הוא היה עלם יפה תואר שגדל במקום מלא טומאה, ללא קשר לאביו. אבל אף על פי כן, הוא שמר על זהותו. תמיד הזכיר את המקום שממנו בא. **"גִּנְבִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים"**. הוא מזדהה כ'נער עברי'. **יוסף מלמד אותנו איך לשמור על זהות עברית חזקה**, על יראת שמיים טהורה, ומתוך כך להשפיע על העולם כולו. לפעמים חושבים שאם רוצים להשפיע על אחרים צריך קצת לוותר על הרמה הרוחנית כדי להתחבר אליהם. יוסף מלמד אותנו שאין הדבר כך. **דווקא אדם ששומר על עמוד שדרה יציב, שיש לו עולם ערכים מוצק ויראת שמיים אמיתית - דווקא הוא יהיה מלא באש קודש שתשפיע על כל סביבתו.**

הלכות

תספורת בימי בין המצרים

ממתי אסור להסתפר ב'שלושת השבועות'?

תיקנו חכמים שלא להסתפר ולא לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב. ב'שולחן ערוך' נפסק שלא להסתפר מתחילת השבוע שחל בו תשעה באב, וכן נוהגים רבים מהספרדים. (יש לציין שהשנה, מאחר שתשעה באב נדחה ליום ראשון - לפני מנהג הספרדים לא נוהגים בדיני 'שבוע שחל בו', כפי שנלמד ביום ראשון הקרוב). גם קטנים שהגיעו לגיל חינוך אסור לספר, כדי לחנכם להתאבל על החורבן. נוהגים שלא לספר אפילו קטנים שטרם הגיעו לגיל חינוך, כדי לבטא את עוגמת הנפש של הימים הללו. יוצאי אשכנז וחלק מהספרדים, ובהם יוצאי מרוקו וג'רבה והנוהגים על פי האר"י, נוהגים להחמיר באיסור תספורת בכל שלושת השבועות. לגבי ילדים נחלקו אם מחמירים בכל שלושת השבועות או רק בשבוע שחל בו תשעה באב, ובשעת הצורך אפשר להקל לקטנים עד השבוע שחל בו תשעה באב. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ח, יט)

מי גומל למי?

הביטוי 'גמילות חסדים' הוא ביטוי משונה. המילה 'לגמול' פירושה לתת משהו בתמורה לדבר אחר שניתן לי. אם כך, **מה הקשר בין המושג הזה לבין צדקה וחסד?** כשאני נותן צדקה למישהו, או מבקר חולים אני עושה חסד, אני לא מחזיר לעני משהו בתמורה לדבר אחר שנתן לי. אם כן, **מדוע מצווה זו נקראת 'גמילות חסדים'?**

כדי להבין זאת, בואו נחשוב קצת על **העוני**. להיות עני זאת לא חוויה נעימה. התחושה של צורך בטובות של אחרים היא תחושה אימה. ובאמת, נראה שהעולם שלנו היה טוב יותר אם לא היו בו אותם אומללים שפושטים יד ברחובות. אך בניגוד לתפיסה זו, מחדשת התורה דבר מרתק. תופעה שחוזרת על עצמה שוב ושוב מעידה על כך שיש במציאותה השגחה והכוונה מלמעלה. הקב"ה שם אותה בעולם למטרה מסוימת. כך גם העושר והעוני. עשירים ועניים היו משחר ההיסטוריה, ולכן יש **במציאות העניים בעולם כוונה מלמעלה**. עוני אינו 'תאונה' של הקב"ה. אין משמעות הדבר שצריכים להשלים עם העוני, בדיק להפך, עוני זאת חוויה אימה ומציאות קשה שאנו חייבים לנסות לתקן אותה ולעזור לעניים לצאת ממעגל העוני ככל שניתן בידינו. הקב"ה שם בעולם גם עשירים, שתפקידם למלא את מחסורם של אלו שלא שפר גורלם. למרבה הפלא, זהו גם תפקידם של העניים. הם נשלחו לעולם על מנת למלא את התפקיד הלא סימפטי הזה.

ניתן להבין זאת על פי המערכת הצבאית. יש בצבא חיילים שמשרתים בעורף, חוזרים כל יום הביתה לחיים הרגילים שלהם. לעומתם יש חיילים קרביים, ששוכבים במארבים בקור, וחוזרים פעם בשבועיים הביתה. לא כולם רצו בכך. אבל מי שבוחר בכך, ומבין את התרומה שלו למדינה, כבר לא מתרגש מהקור ומהקשיים. כך גם בחברה האנושית. יש כאלו שמצבם הכלכלי מבוסס, חיייהם מסודרים. אבל יש כאלו שהם הסיירת של החברה - הם העניים. אלו שנבחרו להיות המחנכים של כולנו לחיי חסד. בזכותם נבנות בנו מידות החמלה והרחמים. הם בונים את החוסן המוסרי של החברה. אילולא הם, היינו חברה אכזרית וערלת לב.

העניים עושים איתנו טובה גדולה. הם מאפשרים לנו להיות טובים. **הם נותנים לנו דבר הרבה יותר גדול ממה שהם מקבלים**. אנחנו נותנים להם כמה פרוטות, והם נותנים לנו את הזכות להיות אנושיים. להיות בעלי מידות טובות. לכן המצווה הזאת נקראת 'גמילות חסדים'. אני מחזיר לעני רק קצת ממה שהוא נותן לי.

המהפכה המאירה

מה היה סוד קסמו של הרב נריה, וכיצד הצליח לסחוף אחריו רבבות תלמידים שהעריצו אותו בכל לב? ראשית, בזכות מידותיו המיוחדות והדוגמה האישית שנתן. לדוגמה: הוא הקדים שלום לכל אחד בפנים מאירות וחיוך חם ונפלא; התעניין בכל תלמיד; הוא נהג לעצור ליד תלמיד, לברכו לשלום ולהתעניין בו ובמשפחתו; הוא תמיד דיבר בשפה פשוטה, אך חודרת עמוק פנימה לנשמה; הוא לא הטיף מוסר בנזיפה או בכעס, אלא חיוך והדריך בנועם ובסבלנות אין קץ. הרב נריה זקף את קומתו של הנוער הדתי, שסוף סוף חש גאוות יחידה. כאבי 'דור הכיפות הסרוגות' הוא הצליח ליצור דגם חינוכי חדש, ארצישראלי, של חינוך תורני בריא, תוך התלהבות נעורים, המשלב חדש עם ישן. הוא הדריך לבניית עולם של תורה לעומקה, ומתוך כך יציאה להשפיע בכל תחומי החיים. הוא היה נוהג לומר לתלמידיו הרבים: "אתם צריכים להשפיע על הדור, הדור מחכה לכם!". במשך 60 שנות פעילות ויצירה הביא למהפכה גדולה, בחינוך ובהתיישבות, של הציבור הדתי. משיבה אחת קטנה הוא הצליח להקים רשת ענפה של עשרות ישיבות תיכוניות, אולפנות וישיבות הסדר, ששינו את מפת מדינת ישראל. כולנו בעצם תלמידיו, ועלינו להכיר לו טובה על היש' הגדול שקיים היום בזכותו.

הלכות

האם מותר ללבוש בגד מכובס בתשעת הימים?

המשנה במסכת תענית אומרת: "משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסור מלספר ומלכבס...". כלומר בשבוע (המכונה במשנה "שבת") שחל בו תשעה באב ישנו איסור תספורת וכיבוס. ב'שולחן ערוך' נפסק שאין ללבוש אפילו בגד שכובס לפני שבוע זה. הרמ"א הסכים לכך, והוסיף שנוהגים כך כבר מראש חודש אב. לכן ספרדים אינם לובשים בגדים מכובסים בשבוע שחל בו תשעה באב, ואשכנזים נוהגים באיסור זה כבר מראש חודש. אולם אפשר להקל בכמה דברים: אם לבש את הבגד קודם במשך כשעה - יכול ללבושו בתשעת הימים (ורצוי שכמה ימים קודם יחליף חולצות בצוהריים, כך שיהיו לו חולצות שלבש חצי יום). בגדים תחתונים וגרביים (בגדים המתלכלכים תדיר מזיעה וכד') אפשר להקל להחליף. לכבוד שבת נהגו להקל.

(מתוך 'הלכה ממקורה', הרב יוסף צבי רימון)

כי לעולם חסדי

אישה אחת עמדה בהלוויית בעלה, ושמעה עם יתר המלווים את דברי ההספד המופלאים שהורעפו על ראש בעלה המנוח: חסיד, קדוש, צדיק, בעל מידות טובות, גומל חסדים; סיפרו על מעשי החסד הרבים שעשה... פתאום החלה האלמנה פוסעת אל עבר מיטתו, וכשהגיעה - הרימה את הטלית מעל פניו. המלווים שנכחו במקום הפטירו: "כנראה היא רוצה להביט בפני בעלה בטרם הילקחו ממנה"... שמעה האישה את דבריהם והסבירה: "לא, רק רציתי לבדוק שאני בהלוויה הנכונה..."

חסד זאת מצווה גדולה וחשובה. אבל לפעמים מרוב שהיא חשובה, אנו שוכחים שהחסד הכי גדול הוא **בבית**. אנו רצים לעשות חסדים עם כל העולם ואשתו, ושוכחים את אימא שצריכה עזרה עם הכלים, או את האחות הקטנה שזקוקה לאוזן קשבת. אבל חסד הוא לא רק כלפי הסובבים אלא גם כלפי עצמי. פעם ראו את הלל הזקן ממחר ללכת. שאלוהו תלמידיו: לאן הרב הולך? ענה להם שהוא הולך לגמול חסד. כעבור כמה דקות ראו אותו מגיע לביתו ואוכל ארוחת צוהריים. תהו: כבוד הרב, לא אמרת שאתה הולך לעשות חסד? אמר להם: הגוף שלי הראה סימני רעב ואותת לי למלא חסרונו. לגמול חסד עם הגוף שלי, שהוא אכסניה לנשמה, גם זה חסד גדול... הלל הזקן למד אותנו שהחסד מתחיל מהקרובים לנו ביותר. **מעצמנו**. שאנו חייבים להסתכל על הדאגה הבסיסית לעצמנו כעל חסד, ולא כעל אגואיסטיות צרה, ובכך להפוך את הדברים היומיומיים לאידיאלים גדולים. החסד שאנו יכולים לעשות עם עצמנו הוא כפול:

ראשית, דאגה **לגוף** שלנו. לדאוג שנאכל כמו שצריך ונישן את מספר השעות המתאים לנו; להתרחק מדברים המזיקים לבריאות כמו עישון, או מאכלים ומשקאות מזיקים. אבל החסד הגדול ביותר שאנו יכולים לעשות הוא חסד עם **נשמתנו**. לעיתים קרובות אנו מזלזלים בעצמנו. לא מעריכים את עצמנו. זה גורם לנו לבזוז את הזמן ולשרוף שעות מול המחשב והאינטרנט.

רבי אהרן מקרלין אמר פעם שהיצר הרע הכי גדול שיכול להיות ליהודי הוא זה שגורם לו לשכוח שהוא בן מלך!

אם נזכור תמיד שאנחנו בני מלכים נכבד את עצמנו. נשקיע את הזמן בעשייה חיובית, ובעיקר בלימוד תורה, וכך החסד לנשמה שלנו יוסיף אור לעולם כולו.

שותפות ואחדות

כאשר משה רבנו שמע את הבקשה של בני גד ובני ראובן - להישאר בעבר הירדן - הוא נחרד מאוד. מול עיניו של המנהיג הנאמן עמד חטא המרגלים הנורא שבגללו מת כל אותו הדור שלא הורשה להיכנס לארץ. בקשתם של בני גד ובני ראובן נשמעה דומה לבקשת המרגלים, שהעדיפו לא להיכנס לארץ ולהישאר במדבר. לכן אמר להם משה רבנו: **"האחיכם יבאו למלחמה ואתם תישבו פה?"** משה רבנו זועק בשאלה: **איך יכול להיות שבני ישראל ילכו להילחם ואילו אתם תישבו לכם בנחת בעבר הירדן ותיהנו מתנאים נוחים?**

שאלתו של משה רבנו צריכה ללוות אותנו בכל יום ובכל שעה. זוהי שאלה שמה שעומד בבסיסה הוא שאיפת תיקון עולם. האם יכול להיות שיהיו אנשים שנאבקים, עובדים קשה או מתייסרים ואנחנו נעמוד מנגד? האם נוכל לראות אדם הזקוק לעזרה ולא להושיט את ידנו לעזרתו? **כאשר שאלתו של משה רבנו מלווה את חיינו, גם אנחנו הופכים להיות אנשים שמחפשים כיצד נוכל לתקן עולם, להוסיף אור, להוסיף טוב ולגרום לעולם להיות מקום שטוב יותר ונעים יותר לחיות בו.**

הלכות

בשר ויין ב'תשעת הימים'

ממתי נוהגים שלא לאכול בשר?

מנהג האשכנזים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין במשך כל תשעת הימים, כולל ראש חודש אב, וכן נהג האר"י. למנהג רוב הספרדים מותר לאכול בשר ולשתות יין בראש חודש, ומסיום יום ראש חודש מתחיל האיסור. מחמירים שלא לאכול בשר ולשתות יין אף ביום העשירי בחודש אב, שבו נשרף בית המקדש. האשכנזים מחמירים עד חצות היום, ורוב הספרדים עד תמוז.

מנהג יהודי תימן שלא להחמיר בזה, אלא אוכלים בשר ושותים יין, ורק בסעודה מפסקת שלפני צום תשעה באב נמנעים מאכילת בשר ושתית יין, כדין המשנה. נוהגים להחמיר גם בתבשיל שנתבשל בו בשר. למשל אם בישלו תפוחי אדמה עם בשר, גם את תפוחי האדמה לבדם אין לאכול בתשעת הימים, מפני שמורגש בהם טעם בשר. מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודות מצווה כסעודת ברית מילה, פדיון הבן וסיום מסכת. וכן מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודת בר מצווה, ובתנאי שתתקיים ביום שהנער מגיע למצווה. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ח, ג)

לב הדברים

העולם נחרב כאשר כל אחד חשב איך לנצל את האחר. העולם ישוב וייבנה אם נתרגל לחשוב איך לתת לאחר שלא על מנת לקבל.

צריך לשאוף לא רק לעשות חסד, אלא להשתוקק לעשות חסד. אדם שזוכה לחסד שנעשה מתוך השתוקקות כזו מתעורר גם הוא לעשות חסד עם הנותן.

הצורך הגדול ביותר של האדם הוא להרגיש משמעות. לכן החסד הגדול ביותר הוא לתת לאדם תחושה שיש לו תפקיד ויש לו משמעות, שאני צריך אותו, ולכן בעצם הוא מעניק לי ולא רק אני לו.

להידבק בה' יתברך זוהי תכלית האדם. דבר זה נעשה לא רק על ידי לימוד תורה ותפילות למרומים, אלא גם על ידי דאגה לצרכיו החומריים של הזולת.

גם לנזקק יש תפקיד בעולם: לרומם ולתקן את מידותיו של מי שנותן לו, את בעל החסד. ידיעה זו זוקפת את גבו של העני ונוסכת במצבו הקשה משמעות ותכלית.

חסד אינו רק עשייה כלפי אחרים, אלא גם כלפי הקרובים אלינו, ובעיקר כלפי גופנו ונשמתנו.

רוצים להתחבר בחידון?
כנסו לאזור הקהילה באתר הח"א"ר

סליחה גברת, צריכה עזרה עם הסלים?

השמיים הם הגבול בכל הנוגע למה שניתן לעשות עבור אחרים, בטח ובטח כשמדובר באנשים מבוגרים. יקיר פרטוש, עובד משרד החינוך וסטודנט למנהל עסקים מירושלים, הצליח לתרגם את האידיאל למעשה. "כל אדם שקונה מפעם לפעם בשוק, יודע שיש לא מעט אנשים מבוגרים שסוחבים סלים כבדים, ללא שום עזרה", הוא אומר ומוסיף: "פעמים רבות הייתי עושה את הקניות שלי בשוק מחנה יהודה. יום אחד ראיתי אישה מבוגרת 'גוררת' שני שקים כבדים על הרצפה. כמו כל אזרח מוסרי, הצעתי לה את עזרתי. כשניסיתי להרים את המשקל הכבד, ראיתי שזה ממש בלתי אפשרי, ולא הבנתי כיצד אישה בגילה מסוגלת להיסחב ככה עם הכבודה". פרטוש שאל את הגברת מדוע לא ביקשה עזרה מאף אחד, ותגובתה הפתיעה אותו, לא פחות מהסלים הכבדים שסחבה. "היא לא פנתה לאף אחד, כי לא היה לה נעים להציק לאנשים או לגרום להם לחוסר נעימות, בכך שיסרבו לה". אז הבזיק במוחו הרעיון. "חשבתי כמה נהדר זה היה לו בשוק היו מסתובבים אנשים בעלי חולצות זוהרות עם לוגו 'אני מוכן לעזור לכל מי שצריך עזרה'. כך, כל מבוגר שמתקשה בסחיבת סליו, ירגיש נעים לפנות ולבקש עזרה".

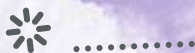
זה נחמד שיש רעיון, אבל איך מתחילים להריץ אותו?

"הדבר הראשון שעשיתי הוא לפנות לבית הלל, ארגון שמקדם מיזמים חברתיים באוניברסיטה העברית. משם הדרך ליישום הייתה קצרה [...]. כל מי ששמע על המיזם שלנו, לא הפסיק להתפעל ולברך אותנו שנצליח. מכולם הבנו שיוזמה כזו היא דבר שבהחלט דבר נצרך ומאוד מחמם את הלב".

בהתחלה, רוב הפעילות של פרויקט 'גברת עם סלים' נעשתה על ידי חברים ומכרים של פרטוש, כמו גם אחרים שהסכימו לתת יד לעשייה החשובה, ולהקדיש כשעתיים ביום לטובת העניין. עם הזמן, התרחבה הפעילות והגיעה לאוזניהם של מתנדבים נוספים, צעירים ובוגרים כאחד, שהגיעו אף הם לעזור. "מלבד העובדה שהפעילות מזכה את המתנדבים שלנו בטיפים חכמים לחיים מהאנשים שנעזרים בהם, אין ספק שהפרויקט הזה הניב מפגשים נורא מעניינים. כיום לא רק שזכינו במתנדבים שעושים מסירות נפש ומגיעים למפגשים באופן תדיר, אלא שהרחבנו את הפעילות לשווקים בערים אחרות מלבד ירושלים. כך שאני שמח לבשר שבמפגש הבין-דורי הזה, ההבדלים בין נותן ונזקק קטנים. כל אחד נותן את מה שיש לו - האחד כוח, האחר סיפורים יפים על 'חיים שכאלה'". (מתוך כתבה באתר 'הידברות', בטבת תשע"ה)

רצים לשמוע עוד?
סרקן את הכרטיס:

עולם קטן

תיקון היחיד - לימוד תורה ועבודת המידות

לבחור נכון
מילים: אמיר דדון

אותו הקול מדבר אליי,
פוגש בי בלילות.
הולך מבלי להבין לאן,
האם אדע לחזור.

מתי אלמד לבחור נכון,
להאמין, לראות שטוב,
בלי להביט שוב לאחור,
לבחור נכון.

לאורם

אהרן האח הגדול

ספר בראשית מלא במלחמות אחים. האחים הראשונים בעולם - קין והבל - רבו עד כדי רצח נורא; ברוב המקרים הבן הגדול מודח ממעלתו: יצחק וישמעאל היו במתח גדול מי יירש את אברהם. יצחק הצעיר נבחר וישמעאל גורש; עשו ויעקב רבו ביניהם עוד בבטן אימם על השאלה מי הבכור. עשו, שנולד ראשון, לא נבחר; גם בין בני יעקב אבינו היה מאבק שגרם למכירתו של יוסף לעבד. ספר בראשית מסתיים בתחילתה של גלות מצרים, שנגרמה בגלל שנאת האחים. אהרן הכהן ומשה רבנו הם זוג האחים הבא, שפותח את ספר שמות. **מה יתרחש ביניהם? האם זה יהיה המשך למאבקי האחים בספר בראשית? כאן אנו מגלים הרמוניה נפלאה. כשהקב"ה בוחר במשה, האח הקטן, להיות הגואל, הוא מסרב. 'אהרן, אחי הגדול, ראוי יותר ממני. אין אני רוצה לפגוע בו'. אבל הקב"ה מספר לו שאהרן אחיו יעצור את מעגל שנאת האחים. ליבו של אהרן טהור כל כך, שכאשר הוא יפגוש אותך וישמע שאתה נבחרת לגואלן של ישראל, הוא ישמח בהצלחתך. 'וְרָאָךְ וְשִׂמְחָ בְּלִבּוֹ'. לא רק בחיך חיצוני מאולץ, אלא גם בעומק ליבו. ללא שום טינה ותחרות. זאת הסיבה שהוא יזכה להיות הכהן הגדול, שכל השבטים מונחים על ליבו בחושן.**

הלכות

דיני 'שבוע שחל בו' כשצום תשעה באב נדחה ליום ראשון

דין 'שבוע שחל בו' נוגע למנהג ספרד, שעל פיו אין מסתפרים ומכבסים בשבוע שחל בו תשעה באב, כדברי המשנה במסכת תענית. אולם האשכנזים נהגו להוסיף ולהחמיר שלא לכבס מראש חודש אב. ולגבי תספורת - האשכנזים וחלק מהספרדים נוהגים להחמיר בכל שלושת השבועות. כאשר חל תשעה באב ביום ראשון אין באותה שנה שבוע שחל בו תשעה באב, כי כבר במוצאי שבת מתחיל צום תשעה באב. השנה תשעה באב חל בשבת, והצום נדחה ליום ראשון. מכיוון שתשעה באב חל בעצם בשבת, יש אומרים שכל השבוע שלפניו הוא שבוע שחל בו תשעה באב. ודעת רוב הפוסקים היא שהואיל ובפועל הצום נדחה ליום ראשון - אין באותה שנה שבוע שחל בו תשעה באב, וכן נוהגים רוב הספרדים. לפיכך מכבסים בכל השבוע שלפני שבת חזון, אולם לעניין גילוח - ראוי שגם הספרדים יחמירו שלא להתגלח בשבוע שלפני תשעה באב, כדי להיכנס לתשעה באב כשסימן האבלות ניכר בפנים. ולמקילים בזה יש על מה לסמוך. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים כ, ג)

אין מושלם

תיקון הלב

מהי המצווה שהכי הרבה יהודים מקיימים אותה? במקום הראשון ניצבת מצוות ה... מילה! ברית המילה, שהורים עושים לילדיהם בגיל שמונה ימים, היא המצווה ש-97% מהיהודים מקיימים אותה.

מה הופך את המצווה הזאת למצווה הכי ישראלית? מלומדים שאינם דתיים יסבירו שגם הורים שאינם דתיים רוצים לקיים מצווה זו, כדי שילדם לא ירגיש חריג כשיגדל. אבל הטיעון הזה אינו מספק. מצוות ברית מילה היא מצווה שנראית למתבונן מבחוץ כאקט לא קל. מצווה שדורשת לחתוך חלק מעורו של תינוק שרק נולד. כדי להסביר תופעה זו צריכים סיבה הרבה יותר טובה.

אין ספק שמצווה זו היא חלק מהזהות היהודית שלנו מול כל אומות העולם. העולם העתיק לא אהב את המצווה הזאת של היהודים. היהודים הואשמו בלא פחות מכפירה בא-לוהים. א-לוהים הוא מקור השלמות. אם כך, כל דבר שיוצא מתחת ידיו הוא מושלם, וממילא אם א-לוהים לא היה רוצה שתהיה לתינוק עורלה הוא לא היה בורא אותה. אתם היהודים, שעושים ברית מילה, אתם כופרים בבורא העולם! אתם מקלקלים את הגוף השלם שהוא ברא!

אל מול הטענות הללו ענו היהודים תשובה מרתקת: למרבה הפלא, מי שציווה אותנו לעשות ברית מילה הוא בורא עולם בכבודו ובעצמו! ריבונו של עולם אומר לנו "בראתי עולם, אך בראתי אותו שבור. זו לא תקלה או פספוס, זאת הייתה כוונתי. בראתי עולם שבור, כדי שאתם בני האדם תעבדו כל הזמן לתקנו!"

התפיסה היוונית טענה שהעולם נברא שלם ואין צורך לתקנו. תפיסה זו חוללה הרס נוראי. אם העולם נברא שלם ואין צורך לתקנו, אז אין טעם להילחם נגד מחלות ונגד עוני. יתר על כן - אם הגוף שלנו נברא שלם - אז גם הנפש שלנו שלמה, כך שאין צורך ב'עבודת המידות', אין מקום לתיקון הגאווה והכעס...

ברית המילה היא זהות של עם ישראל, עם שלעולם אינו משלים עם עוולות. עם שתמיד נאבק למען החלש והמסכן. **ברית המילה מבטאת יותר מכול את המהות שלנו.** את ההבנה העמוקה שלא נולדנו מושלמים ואנחנו צריכים כל הזמן לתקן ולשפר את עצמנו. **יש בנו רצון מתמיד להפוך את העולם לטוב יותר. למתוקן יותר.** לכן רובו המוחץ של עם ישראל, בין אם הוא דתי או שאיננו, מקיים מצווה זו. מתוך הבנה עמוקה שהמהות שלנו היא לתקן עולם שבור.

לאורם

"ורבים השיב מעון"

הבחירה הייתה קשה. ההמון המשולהב תבע מאהרן לעשות את העגל. האפשרות הראשונה הייתה לסרב, אבל אז גורלו יהיה כגורלו של חור. חור היה משבט יהודה וממנהיגי ישראל. העם ביקש תחילה מחור שיבנה להם עגל, חור סירב וההמון רצח אותו. אהרן חשש שגם אותו ירצחו. האפשרות השנייה הייתה להיות שותף במעשה העגל באופן מסוים. אהרן החליט להיות שותף לחטא העגל ולא לסרב.

מדוע אהרן לא מסר את נפשו, כמו רבבות ישראל במהלך הדורות שמסרו את נפשם כדי לא לעבוד עבודה זרה? חז"ל מספרים שלאהרן לא הייתה בעיה למסור את נפשו לכך. אבל הדילמה של אהרן הייתה אחרת לגמרי. אם יסרב, וישמור על צדקתו, ההמון יחרגו אותו, ואז לא יהיה להם תיקון. על עוון של הרג כהן ונביא במקדש ה' אין כפרה. לעומת זאת, אם יחטאו בחטא העגל - יש על כך כפרה, אבל אז הוא לא יהיה נקי כפיים. ברגע המכריע הזה חשב אהרן מה יהיה טוב לעם ישראל. הוא שם עצמו בצד והיה מוכן לוותר על מדרגתו הרוחנית למען העם. הוא העדיף להיחשב כמי שהיה שותף למעשה העגל, ואפילו להיענש, ובלבד שלעם ישראל תהיה כפרה. שיהיה לכלל ישראל תיקון. על כן נאמר עליו "ורבים השיב מעון".

הלכות

רחצה ב'תשעת הימים'

כיצד מותר להתקלח בתשעת הימים?

רחצה אסורה בתשעת הימים, והספרדים נוהגים בכך רק בשבוע שחל בו תשעה באב (ובשנה זו אין נוהגים דיני 'שבוע שחל בו'). במציאות שלנו, שחם מאוד והרחצה שלנו איננה לתענוג אלא לניקיון, יש מקום להקל במקלחות. עם זאת, יש לצמצם במספר המקלחות; באורך המקלחת; ובאופי המקלחת (מים קרים או פושרים, וללא תכשירים מענגים). בערב שבת חזון יש להקל אף ברחיצה במים חמים, כי מצווה לרחוץ בערב שבת.

לאבלות על החורבן יש תפקיד מיוחד עבורנו. ראשית, הרגשת תחושת ההיעדר. ככל שנרגיש יותר את ההיעדר כך נהיה מוכנים יותר לקבלת השפע של הבניין ההולך ומתקרב. שנית, מנהגי האבלות עוזרים לנו לנסות לחוש את הקב"ה גם בהיעדר מקדש; לנסות להרגיש קרובים לקב"ה גם במציאות של חורבן. למציאות של החורבן יש תפקיד בדבקות ובקשר המיוחד עם הקב"ה - קשר שממשיך להתקיים בכל מצב, גם במציאות של אור וגם במציאות של חושך. "כִּי נִפְלְתִי קָמְתִּי, כִּי אֶשֶׁב בַּחֲשֹׁךְ ה' אֹר לִי". (מתוך 'הלכה ממקורה', הרב יוסף צבי רימון)

לעמל יולד

תיקון הלב

אחד הדברים המסקרנים ביותר את קרובי המשפחה כשילד נולד הוא השאלה "איך תקראו לו?" שם של ילד אינו סתם גיבושיות, הוא אמור לבטא את המהות שלו. את הזהות והייעוד שלו. מהו השם הראשון שבו נקרא בן אנוש עלי אדמות? **אדם**. את השם הזה נתן לאדם הקב"ה בכבודו ובעצמו. מה משמעות השם הזה?

השם 'אדם' מזכיר לנו מאוד את **האדמה**. האדם נוצר מן האדמה. יש קשר מהותי בין האדם לאדמה. אם אנו מסתכלים על האדמה, אנו רואים דבר שהוא לכאורה חסר חיים. חסר כוחות. אבל אם נזרע באדמה זרע קטן ונשקה אותו, נראה שמהאדמה הזאת צומח עץ עצום ממדים. יש באדמה כוחות גדולים, אבל צריך להשקיע ולעבד אותה כדי שהיא תצמיח מתוכה עצי חיים.

כך גם האדם. כשאתה מסתכל על האדם במבט חיצוני, אתה רואה בעל חיים משוכלל. אבל אם האדם ישקיע בעצמו, ילמד תורה ויפנים בתוכו את השליחות שהקב"ה נתן לו, הוא יצמיח מעשים גדולים וכבירים.

אך מהי השאיפה? לאן האדם צריך להגיע בהוצאת כוחותיו אל הפועל? גם זה טמון בתוך השם 'אדם'. בחסידות מבואר שהשם 'אדם' רומז על מטרת השאיפה שלנו שהיא "**אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן**". האדם צריך לשאוף ולהגיע הכי גבוה שאפשר, וזה להיות הכי קרוב לקב"ה. איך הוא יכול לעשות זאת? על ידי **הדמיון**. לדמות את עצמו לקב"ה. לחשוב איך הקב"ה מתנהג ולעשות כמותו. ללכת בדרכיו. כמו שאומר הרמב"ם:

"מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש [...] שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן, ולהדמות אליו כפי כחו".

כבר בבריאת האדם סימן לנו הקב"ה את הדרך. אתה לא יכול לחיות סתם כך. אתה חייב לעבור תהליך של עבודה פנימית כדי לגלות מה טמון בך. **זוהי משימת חיינו. לגלות את האוצר הבלתי נגמר של הכוחות והכישרונות שיש בנו ולרתום את הכול לעבודת ה' ולשאיפה לגעת בשמיים.**

לאורם

אהבת האדם

מי שהרגיש את חום ידו של הרב אריה לוי זצ"ל לא ישכח זאת לעולם. רבי אריה היה לוחץ את היד, מלטפה בידו השנייה ומעביר דרכה גלים של חום ואהבה. באחת השבתות כשהלך הרב לבקר את האסורים בבית הכלא, ניגש אחד האסירים לרב והודיעו כי נשבע שלא יעשן סיגריות בשבת. וכך סיפר לרב: "אותה שבת שביקרתי ובירכתני בברכת 'שבת שלום' כשהיך נלבב על פניך וליטפת את ידי, אותה שעה החזקתי בידי השנייה מאחורי גווי סיגריה דולקת. הרגשתי כאילו הסיגריה צורבת את בשרי. וכי ייתכן שהרב ילטפני בידי ויחיה את נשמתו, בעוד ידי האחרת מחזקת בסיגריה בשבת? אותו רגע נשבעתי שלא אעשן בשבת לעולם..." כזו הייתה גם דמותו המאירה של אהרן הכהן. כשהיה אהרן מהלך בדרך, פגש באדם רשע ונתן לו שלום. למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה; אמר: "אוי לי, היאך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן; בושתי הימנו שנתן לי שלום". נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה, צדיק שפוגש אדם רחוק והוא מלא אהבה אליו, מלמד שגם האדם הרחוק ביותר, יש בתוכו נקודה פנימית של קשר לקב"ה. כך תיקן אהרן את העולם. בלי תוכחות מוסר או שיחות נלהבות. רק באמירת שלום לבבית ובאהבה גדולה.

הלכות

מדוע מחמירים כל כך בדיני אבלות בתשעת הימים?

אם מתבוננים במקורות המשנה והגמרא אפשר לראות שכל שהשנים עוברות, כך יש יותר חומרות ביחס לשלושת השבועות ותשעת הימים. מדוע?

בשולחן ערוך כתוב שנוהגים לכסות את הסכינים בשעת ברכת המזון. מדוע נוהגים כך? בספר 'שיבולי הלקט' מובא טעם למנהג זה: "פעם אחת היה אחד מברך ברכת המזון, וכשהגיע לברכת 'בונה ירושלים' ונזכר בחורבן הבית, לקח הסכין ותקעו בבטנו. על כן נוהגים לסלקו בשעת הברכה". כשאנחנו מתבוננים בטעם זה, נראה לנו ש'אנחנו בטוחים!' אין שום סיכוי שמשהו מאיתנו יהרוג את עצמו בסכין בשעת ברכת המזון. הסיבה לכך היא כנראה שאיננו מרגישים כל כך את צער החורבן. ככל שאנחנו רחוקים יותר מן החורבן, כך קשה יותר להיות באותה עוצמה בתחושת צער החורבן. לכן דווקא כיום צריכים אנו יותר איסורים בימים אלו של שלושת השבועות ובין המצרים - שנצליח להתקרב לעוצמת תחושת אבלות החורבן הראויה, כדרך שחשו אבותינו, שלהם היה די במעט איסורים וחומרות ביחס לחורבן כדי להגיע לתחושות אלו. (על פי 'הלכה ממקורה', הרב יוסף צבי רימון)

לקח טוב

תיקון הלב

"ולא ייתכן שאדם יהיה טוב גם בלי התורה?" הרים עליי יוסי את קולו. אין כמו שמירה משותפת בצבא. הייתי בשמירה עם יוסי, בן קיבוץ שהגיע לצבא אחרי שנת שירות לאומי, ומהר מאוד הגענו לדיונים על יהדות. אני טענתי שקיום מצוות הופך את האדם לטוב יותר.

יוסי לא קיבל זאת. "אתה יודע כמה אנשים שאינם דתיים אני מכיר שהם טובים לב? אין לזה שום קשר לתורה!"

"אתה צודק", אמרתי. "גם בלי תורה אדם יכול להיות בעל לב טוב. אני מכיר אחד כזה מקרוב..." חייכתי אליו. "ובכל אופן אני חוזר על מה שאמרתי. **קיום מצוות הופך את האדם לטוב יותר.** אני אסביר זאת בסיפור. אבא שלי קנה לנו לגינה עץ בננות. כששמע זאת אורי השכן, הוא התלהב וביקש שנקנה לו גם כן עץ דומה. כעבור שנה העץ שלנו הפיק אשכולות עצומים של בננות, ואילו על העץ של אורי גדלו רק מעט בננות קטנות ולא מתוקות.

'איך ייתכן שאצלך גדלו הרבה בננות ואצלי רק מעט?' פנה אורי בשאלה אל אבא שלי. 'האם טיפלת בו?' החזיר לו אבי בשאלה. 'לא', ענה אורי. 'שתלתי אותו והוא גדל מאלי'.

'זה מסביר הכול', ענה אבא. 'אני התייעצתי עם בעל המשתלה איך לטפל בעץ - איפה לשתול אותו ומהי כמות המים הדרושה. יום יום טיפלתי בו במסירות. רק בגלל הטיפול הזה הוא הוציא כאלו בננות טובות'.

האם עץ לא יכול לגדול גם בלי טיפול מסור? יכול לגדול. אבל אין להשוות עץ שגדל במקום פתוח, הנתון כולו לרוחות הנושבות ולגשם מהשמיים, לעץ שגודל על ידי אגרונום, שיודע מה העץ צריך לקבל, והעניק לו מים וחשיפה לאור באופן מדויק.

האדם דומה לעץ בדברים רבים, 'כי האדם עץ השדה', ולכן לא דומה אדם שגדל ללא יד מכוונת לאדם שגדל על פי הכוונות מדויקות מבעל המשתלה הגדול, מבורא העולם. שניהם יכולים להניב פירות, אך אין ספק שיש יותר סיכוי שהעץ שגודל בטיפול מסור יפיק פירות מתוקים יותר ובכמות רבה יותר. להיות אדם טוב גם בלי קיום מצוות זה ייתכן, אבל להיות מכון באמת, ולהוציא מעצמך את המקסימום של האישיות - זה נעשה רק על ידי קיום מצוות התורה."

לאורם

בין אדם לחברו

אהרן היה רודף שלום. הוא רצה שהעולם יתקן, והבין שזה מתחיל מכך שליבם של האנשים יהיה מאוחד ולא מפולג. כאשר היה שומע על מריבה בין שני אנשים היה הולך לאחד מהם ואומר לו: "בני, ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו. אומר: 'אוי לי! היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו!'. והיה אהרן יושב אצלו עד שמסיר קנאה מליבו. הלך אהרן וישב לו אצל האחר, ואמר לו: "בני, ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר: 'אוי לי! היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו!'. היה אהרן יושב אצלו עד שמסיר קנאה מליבו. וכשפגשו זה בזה שני האנשים שרבו, גיפפו, חיבקו ונסקו זה לזה.

מעניין לגלות שלמרות שאמר לאנשים דברים שלא היו כלל, אומר עליו הקב"ה ש"תורת אמת היתה בפיך וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתֶיךָ". הקב"ה עצמו מעיד כי אין בפועל של אהרן כל פגם של שקר. אדרבה, הרי זה בכלל תורת אמת, מכיוון שמותר לשנות מפני השלום. ומי מתאים יותר מאהרן הכהן ובניו, שיברכו את ישראל בברכת כהנים ויחתמו ב"וישם לך שלום".

הלכות

תקנת צום תשעה באב

לאחר חורבן בית המקדש הראשון תיקנו הנביאים לצום ארבעה צומות, והחמור שבהם הינו צום תשעה באב - ביום שבו נחרב בית המקדש. צומות אלו נתקנו כדוגמת צום יום הכיפורים, שמשך הצום יממה שלימה, ואסורים בו בחמישה דברים. ולאחר שנבנה בית המקדש השני, בטלו הצומות והפכו לימי ששון ושמחה. כשנחרב בית המקדש השני, חזרו ארבעת הצומות לקדמותם. לאחר שנסתיימה תקופת הגזרות הקשות, והגיעו ימים שבהם מצד אחד בית המקדש עדיין עמד בחורבנו ומצד שני לא היו עלינו גזירות קשות, אמרו חכמים שד-ין שלושה מהצומות - עשרה בטבת, י"ז בתמוז וצום גדליה - תלוי ברצונם של ישראל, "רצו - מתענין, רצו - אין מתענין".

אבל בתשעה באב, שנכפלו בו הצרות ושני בתי המקדש שעמדו לישראל חרבו בו, חייבים לצום בכל מצב. ואף בימי שלוה אין דינו תלוי ברצונם של ישראל, אלא כל זמן שבית המקדש עדיין חרב, חייבים לצום בו כפי תקנת הנביאים.

(מתוך 'פניני הלכה' זמנים י, א)

אתה צריך איזון

"איזה חמוד!" הבטתי בחיוך במשה, הבן הבכור של אחותי אסתר, שנולד לפני ארבעה חודשים. "חמוד, חמוד, אבל גיליתי שתינוק הוא יצור די אגואיסטי", אמרה אחותי ופיהקה פיהוק גדול. "תינוק נולד והוא חושב רק על עצמו. אם הוא רעב - הוא מיילל גם באמצע הלילה כדי להזעיק את אימו, ולא מעניין אותו שהיא חזרה מיום עבודה מפרך. תמיד לימדו אותי שתינוקות הם טהורים כאלו, שהבל פיהם אין בו חטא ושאין להם יצר הרע כמו שלנו. אני יודעת דבר אחד. תינוק חושב רק על עצמו..." סיימה, ועיניה כמעט נעצמו.

"זה נכון, אבל זאת לא כל התמונה כולה", אמרתי. "הא-לוהים עשה את האדם ישר. הנפש שלנו מטבעה רוצה להיטיב. אך כאשר אנחנו נולדים הגוף שלנו עוד קטן ושברירי. לכן בשלב הזה אנחנו חושבים רק על עצמנו. תארי לך תינוק שלא יבכה בלילה מתוך התחשבות באימו, שלא תצטרך להתעורר. הוא לא ישרוד יותר מכמה ימים... הבעיה היא לא בגיל הזה, אלא כאשר אנחנו ממשיכים לחשוב רק על עצמנו גם בגילאים מבוגרים יותר. כשאנחנו לא מבינים שהחשיבה רק על עצמנו היא טובה בגיל הילדות, אבל בגיל מבוגר יותר צריכים לחזור לטבע המקורי שלנו. אדם שנשאר עם החשיבה האגואיסטית חווה כל כך הרבה קשיים וצער בחייו. הוא מתוסכל כאשר הוא מרגיש שמשוהו לא הולך כמו שהוא רוצה; הוא כועס על העולם וממורמר כאשר משהו מתנהל אחרת ממה שהוא ציפה. בעומק העניין התסכול נובע מכך שהאדם הזה חי בניגוד לטבע של הנשמה שלו, שהוא לחיות חיי נתינה והענקה. **עבודת המידות באה להחזיר את האדם למצבו הטבעי.** האגואיזם הוא לא באמת אנחנו, אלא משהו שהיה הכרחי לנו כשהיינו קטנים. עבודת המידות עוזרת לנו להחזיר אותנו אל עצמנו. להיות אנשים שחושבים על הזולת ורוצים בטובתו." "הכי חשוב, שהתקופה הזאת, שבה התינוק חושב רק על עצמו, עוברת..." ניחמה אחותי את עצמה.

"יש כאלו שזה לא עובר להם... אבל אז הם כבר לא חמודים..." חייכתי.

לאורם

שלום בית

כשאהרן הכהן נפטר, מתארת התורה את האבל הגדול שהיה לישראל: "וַיֵּדְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָעַ אֶהְרֹן וַיָּבֹכּוּ אֶת אֶהְרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל". על אהרן בכו כל ישראל, גברים ונשים, אפילו יותר משבכו בפטירת משה. **לפי שהיה אהרן רודף שלום ומשים שלום בין איש**

לאשתו. בספר 'הדר זקנים' על התורה מובאת דוגמה למעשיו של אהרן. מעשה באדם אחד שכעס על אשתו. "לכי לבית הורייך", ציווה עליה ושילחה מביתו. הכעס שלו היה כה גדול עד כי הוא נשבע שלא תחזור לביתו עד שתירק בפניו של הכהן הגדול. האישה לא ידעה את נפש. איך אעשה מעשה כזה? המקרה הנורא הזה נתודע לאהרן. הוא מחל על כבודו ורצה שהאישה תירק בפניו כדי להחזיר את השלום לבית. אבל הייתה בפניו בעיה. אם יאמר זאת לאישה - היא תתבייש לירוק בפניו. חייבים לגרום לאישה לחשוב שאהרן צריך שהיא תירק בפניו, שהיא עוזרת לו בכך, וכך היא תתגבר על הבושה. מה עשה אהרן? הלך לפני האישה ואמר לה שיש לו בעיניו חולי גדול והוא לא יוכל להירפא לעולם אם לא תהי רוקקת בו. הפציר בה ורקקה בעינו. אחר כך שלחה לבעלה וסיפרה לו שעשתה את הדבר, וכך הטיל שלום ביניהם.

הלכות

כללי הצומות

ישנם שלושה הבדלים הלכתיים בין צום תשעה באב לצומות הקלים:

- א. צום תשעה באב נמשך יממה שלמה, משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים; ואילו הצומות הקלים נמשכים יום בלבד, מעמוד השחר ועד צאת הכוכבים.
 - ב. בצום תשעה באב אסורים בכל חמשת העינויים, שהם:
 1. אכילה ושתייה.
 2. רחיצה.
 3. סיכה.
 4. נעילת הסנדל.
 5. תשמיש המיטה; ואילו הצומות הקלים אסורים רק באכילה ובשתייה.
 - ג. מצום תשעה באב רק חולים פטורים; ואילו מהצומות הקלים גם מעוברות ומיניקות פטורות.
- כלל, צום תשעה באב שווה לצום יום הכיפורים, שכל מה שתיקנו חכמים בתשעה באב, תיקנו כעין מה שנצטוונו בתורה ביום הכיפורים. לפיכך אסורים בתשעה באב בכל חמשת העינויים שנאמרו לגבי יום הכיפורים. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים י, ב)

לחדד את הנשמה

הכירו את המדינה שבה כל ילד שני לומד סיפורים מהתלמוד. לא, לא מדובר במדינת היהודים - אלא בדרום-קוריאה, מדינה בעלת כ-50 מיליון תושבים, שנחשבת לאחת המדינות המתפתחות בתבל.

כל אמא דרום-קוריאנית יודעת שאחד הכללים הטובים לחינוך ילדיה הוא לימוד גמרא. מרביתם לא פגשו מעולם רב יהודי, אין להם מושג היכן ישראל נמצאת על המפה ומה בדיוק כתוב בתנ"ך - אבל על הוויות אביו ורבה הם לא מוותרים. "ליהודים יש אחוז גבוה של זוכי פרס נובל בכל התחומים: בספרות, במדע ובכלכלה. זה הישג מדהים", הסביר שגריר דרום-קוריאה בישראל לשעבר, יאנג סאם מה, בריאיון לתוכנית 'תרבות היום'. כדי לסבר את האוזן: עשרים ושניים אחוזים מזוכי פרס נובל נמנים עם בני העם היהודי, זאת למרות שבני העם הנבחר הם רק שתי עשיריות האחוז מאוכלוסיית העולם.

"ניסינו להבין - מה הוא הסוד של העם היהודי? איך אתם, יותר מעמים אחרים, מצליחים להגיע להישגים כה מרשימים? איך ייתכן שהיהודים כה גאוניים? המסקנה שהגענו אליה היא שאחד מהסודות שלכם הוא לימוד התלמוד; יהודים לומדים תלמוד מגיל צעיר וזה מסייע להם, לדעתנו, לפתח יכולות גבוהות. ההבנה הזו הביאה אותנו ללמד ילדים תלמוד. אנחנו מאמינים שאם נעשה זאת כבר מהגיל הרך, נוכל גם אנחנו להיות חכמים. זה מה שעומד מאחורי ההחלטה להכניס את הספר הזה כמעט לכל בית במדינה".

אבל כששאלו על כך עיתונאים קוריאנים את הרב מאיר בולק, מראשי ישיבת פוניבז', הוא ענה: "זה ברור שלימוד הגמרא מחדד את המוח מאוד, אבל לא זו המטרה העיקרית. בתורת ישראל כל העבודה היא לשנות את עצמך". כשאדם לומד תורה ושקוע כל כולו בסוגיות הגמרא, הוא עוסק בערכי המוסר והצדק שנמצאים בה. הוא מכריע הכרעה מוסרית בכל סוגיה, ובכל פרשה בתורה שהוא לומד הוא נפגש עם יושר והנהגות טובות של האבות. דבר זה משפיע על הנפש ומזכך אותה. כשם שטיפה ועוד טיפה בוקעות את הסלע הקשה, כך כל דף גמרא ועוד פרק משנה מרככים את נפשנו ומתקנים את אישיותנו.

חזים לראות את
התכנה?

משל הספינה

בשיחה לתלמידיו סיפר הרב נריה:

בכ' בתמוז תר"צ (1930) עליתי ארצה באונייה קטנה. יום אחד ניגש אליי סגן רב החובל וביקש לשוחח איתי בענייני אמונה. לאחר השיחה ביקשתי ממנו לעלות לתא רב החובל לראות איך מנהלים את האונייה בנסיעתה. עמד שם רב החובל ופקד על בעל ההגה ברוסית: קצת ימינה, קצת שמאלה, ישר, ישר, עוד קצת ימינה וכו'. על השולחן לידו היה מונח ספר 'נתיבי הים' ואני רואה בו קווים ישרים. שאלתי אותו: "מדוע אני רואה שמסומנים בספר קווים ישרים והוא אומר 'קצת ימינה, קצת שמאלה' ולא 'ישר'?" נענית שהקו הישר הוא הנתיב המרכזי שבו אנו נוסעים לעבר מטרתנו, אך בים יש בעיות של גלים ורוחות, וכדי להתגבר עליהם זזים לפעמים קצת שמאלה ולפעמים קצת ימינה, אך לא מתרחקים מדי מן המסלול המרכזי, כיוון שהוא המוביל אותנו אל המטרה. בחיים יש צורך להתחשב בכל מיני דברים, אך אסור לשכוח את המסלול המרכזי שבחרנו. חשוב לזכור! קצת ימינה, קצת שמאלה, אך לא להתרחק יותר מדי מן המסלול המרכזי. אין מצב שאתה לא נתקל בבעיות ובצורך להתחשב בכל מיני דברים שלא חשבת עליהם מראש, אך תמיד צריך לזכור את המסלול המרכזי שבחרנו.

הלכות

איסור אכילה ושתייה

אתמול למדנו שישנו הבדל בין תשעה באב לצומות הקלים - שהצומות הקלים מתחילים בעמוד השחר, ואילו צום תשעה באב מתחיל משקיעת החמה. אבל בעצם איסור האכילה והשתייה אין הבדל.

באופן כללי חולים פטורים מצום תשעה באב, ואין צורך שיאכלו פחות מכשיעור. רק בצום יום הכיפורים - שהוא מן התורה, וגם חולים חייבים בו - צריך, כשאפשר, לאכול פחות מכשיעור, כדי לא לשבור את הצום. אבל מצום שתיקנו חכמים חולים פטורים לגמרי, ולכן אין צורך שיאכלו פחות מכשיעור, וכן אין צורך שיתענו כמה שעות.

מכל מקום כמה אחרונים כתבו שאם אפשר, נכון שהחולים יחמירו ולא יאכלו וישתו לבלי תשעה באב, כדי שישתתפו בצער הציבור, אבל בבוקר החולים רשאים לאכול ולשתות כפי צורכם בלא הגבלה.

לגבי ההגדרה מי נחשב חולה לעניין זה יש להתייעץ עם רב. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים י, ב)

לעמוד במשפט

"מנחה! מנחה! עשירי למנחה!" עמדנו אני ואחי, שני עורכי דין מחויטים, בפתח בניין בית המשפט וליקטנו עשירי למניין. "מתחיל להיות מאוחר", הסתכל חגי אחי בשעונו, "עוד מעט שקיעה. אני בכלל לא מבין מה צריך את התפילה הזאת עכשיו". אמר בינו לבין עצמו, ספק לי ספק לו. "רק כרגע סיימתי משפט מייגע להגנת הלקוח שלי וממש לא בא לי להתפלל".

"דווקא בגלל זה אתה צריך להתפלל!" אמרתי בחגיגות. והוא פתח עליי זוג עיניים שואלות. "תפילה זה לא רק השתפכות הנפש לפני ה'. אם זה היה רק כך - באמת לא היה שייך לצוות עלינו להתפלל שלוש תפילות ביום אם לא בא לנו. המילה תפילה היא מהשורש 'לפלל', שמשמעותו בעברית 'לשפוט'. לא רק בבית המשפט אנו עומדים מול שופט אלא גם בתפילה. והפעם לא לפני ריבונו של עולם אלא לפני עצמנו. תפילת שמונה עשרה מורכבת מהמון בקשות שהן לא רק בקשות פרטיות אלא תפילות של דורות לתקומת האומה, לבניין ירושלים ולביאת משיח צדקנו. **כאשר אני מתפלל אני נזכר שוב ושוב באידיאלים החשובים של עם ישראל.** דברים שהייתי שוכח אותם במהלך חיי היומיום השגרתיים והשוחקים.

התפילה עוזרת לי לתקן את עצמי. היא מזכירה לי שוב ושוב שאני לא עובד כעורך דין רק כדי להרוויח עוד כסף, אלא יש ערכים גדולים יותר של צדק ומוסר; שאנחנו עובדים כדי לקדם את הגאולה ואת הופעת הצדק והיושר בעולם. זה ישפיע עליי באופן ישיר בשאלה איך אני עובד ואת מי אני מייצג בבתי המשפט. אנחנו צריכים את התזכורת הזאת כל יום ויום. כדי שלא נישחק. ולכן, גם אם לא בא לנו, אנחנו צריכים להתפלל. כי תפילה היא איננה רק התרגשות ותחינה אלא גם משפט וחיזוק רוחני להמשך היום העמוס. לא רק השתפכות מבפנים וביטוי למה שהלב רוחש כבר, אלא החדרה ללב של אותה אמת גדולה הניתנת ונקנית לו מהחוץ. "אשרי יושבי ביתך", התחיל העשירי שרק הגיע, ואני התכוונתי לתפילה, כמעט כמו שמתכוונים לעמוד לפני שופט...

לאורם

שמוע בין אחיכם

לפעמים האחים הקטנים שלי רבים אחד עם השני ומבקשים ממני להיות שופט: "אני הייתי קודם!" היא "סתם שקרנית!" וכן הלאה. יום אחד שמתי לב לדבר מעניין: כשהם שוב ניגשו אליי ל"משפט", ניסיתי להקשיב לסיפור שכל אחד מספר. הקשבת לאחי הקטן בסבלנות ולאחר מכן לאחותי. חזרתי באוזניהם על הסיפור כפי שהבנתי אותו: "אז את אומרת ש... ואתה אומר ש... וזה מה שכל אחד מכם טוען כנגד השני". לאחר ששיקפתי להם את הסכסוך ביניהם, הם הבינו שאם יסכמו ביניהם על הסדר מסוים, המריבה תיפסק והכול יבוא על מקומו בשלום. המקרה הזה עזר לי להבין כמה חשובה ההקשבה כשמונסים לסייע לצדדים שונים להגיע לצדק. הרבה פעמים מריבות נובעות מכך שפשוט לא ממש מקשיבים זה לזה באמת. בפרשת השבוע התורה מורה לשופטי ישראל: **"שְׁמוֹעַ בֵּין אֶחָיֶכֶם וּשְׁפֹטֶתָם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו..."** כדי להוציא משפט צדק צריך בעיקר לשמוע. שמוע בין אחיכם - ושפטתם צדק. אז בפעם הבאה שאתם נמצאים במריבה עם מישהו, נסו לעצור לרגע אחד. תנשמו עמוק ותשאלו את עצמכם: "האם אני מקשיב באמת למה שהוא אומר?" רוצים להיות בטוחים שאתם מקשיבים? פשוט תחזרו על הדברים של הצד השני. אם הצלחתם, יש סיכוי טוב שתוכלו ליישב את המריבה.

הלכות

תשעה באב שחל בשבת

כיצד נוהגים כשצום תשעה באב חל בשבת?

כלל הוא שאין אבלות בשבת, ולכן כאשר תשעה באב חל בשבת הצום נדחה ליום ראשון, ובאותה שבת אוכלים בשר ושותים יין ושרים שירי שבת כרגיל, שאין אבלות בשבת. אולם לקראת צאת השבת ישנו זמן ביניים - 'בין השמשות' - בין שקיעת החמה לצאת הכוכבים. באותו הזמן אסור לעשות דבר שייראה כמנהג אבלות, שהרי אין אבלות בשבת. מנגד, משעת שקיעת החמה נמנעים מדברים שאינם הכרחיים מצד השבת, כגון אכילה, שתייה, רחיצה וסיכה. לפיכך בסעודה שלישית אוכלים כבכל שבת, וכן מזמרים שירי שבת כבכל שבת, אולם מפסיקים לאכול ולשתות לפני שקיעת החמה, וכן נמנעים מרחיצה וסיכה משקיעת החמה, שכן ממילא אין רוחצים כל השבת. נשארים לבושים בבגדי השבת ובונעליים וממשיכים לשבת על הכיסא ולומר שלום זה לזה, עד שיצאו שלושה כוכבים בינוניים ויעברו עוד כמה דקות לתוספת שבת. אז צריך לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", ובזה נפרדים מהשבת. אחר כך יסירו את הנעליים ויפשוטו את בגדי השבת וילבשו בגדי חול. (מתוך 'פניני הלכה' זמנים ט, ד)

לב הדברים

המהות של העם היהודי היא לתקן את העולם השבור. תיקון זה מתחיל מהאדם עצמו.

'אדם' מלשון 'אדמה'. כמו האדמה כך גם האדם צריך לגלות את כוחותיו ולא להישאר סטטי במצב שהוא נמצא בו. שאיפתו היא להגיע למרומים, להידמות לבורא במעשיו ובמידותיו.

כשם שהעץ זקוק לטיפול מסור ומדויק לפי צרכיו ותכונותיו, כך קיום המצוות הוא הדרך המדויקת ביותר להוציא מהכוח אל הפועל את אישיותו הטובה של האדם.

האדם ביסוד נשמתו הוא טוב ורוצה להיטיב. כשהוא קטן הוא צריך לחשוב רק על עצמו כדי לגדול ולהתפתח, ובהמשך עבודת המידות מחזירה אותו לאיזון ולמצב הטבעי שלו, שהוא הנתינה והעשייה למען האחר.

לימוד תורה מחדד את השכל, אך יותר מכך - לימוד עקבי בונה לאט לאט את הנפש ומחדיר בה יסודות של יושר וצדק.

התפילה מזכירה לנו מדי יום מהם האידיאלים שעל פיהם אנו צריכים להשתית את חיינו, ועוזרת לנו לחיות את חיי היומיום לאור אותם אידיאלים.

רוצים להתחבר בחיבור?
כנסו לאזור הקהילה באתר הח"ח"ד

גם קרמבו צריך כנפיים

תנועת 'כנפיים של קרמבו' נוסדה בשנת תשס"ב (2002), עם הקמת הסניף הראשון בהוד השרון. התנועה הוקמה ביוזמת עדי אלטשולר, אז נערה בת 16, יחד עם קלאודיה קובי (אם מייסדת, אימו של כפיר, החניך הראשון). שותפים נוספים בהקמתה - עודד אורלב, ארז אלטשולר (אביה של עדי), ליאת רחל רן, רעות גיא, אבי ניסן, דניאלה בן אשר, ארגון LEAD, הורים לילדים עם צרכים מיוחדים ואנשי מקצוע. התנועה צמחה מתוך הקשר המיוחד בין עדי אלטשולר לכפיר קובי ומשפחתו. כפיר היה החניך הראשון וההשראה להקמת התנועה. החברות בין עדי לכפיר ומשפחתו החלה כשעדי בת ה-12 פגשה בהם, דרך ארגון איל"ן שבו התנדבה. כפיר הוא ילד עם שיתוק מוחין קשה, שמח וחברותי, שללא קשר למוגבלותו הפיזית היה גאה בעצמו ורצה להיות שותף לכל המתרחש סביבו. הוריו של כפיר, רפי וקלאודיה, האמינו ביכולותיו ובזכותו להיות שותף פעיל בחיי משפחתו ובחיים החברתיים שמסביבו, ועדי, שהייתה בת בית בביתם, ספגה את אורח חייהם המכיל ואת תפיסת החיים המיוחדת שלהם.

בזכות אופיו המיוחד של כפיר, כישרויו החברתיים והמסגרת המשפחתית התומכת והמעצימה שלו, נחשפה עדי לצורך החברתי של ילדים מיוחדים במסגרת חברתית, בשעות אחר הצהריים. בגיל 16 הצטרפה עדי לארגון LEAD, שבמסגרתו נדרשה להוביל פרויקט למען הקהילה, יחד עם עודד אורלב. עדי ועודד יזמו והקימו את הסניף הראשון של תנועת הנוער 'כנפיים של קרמבו' בהוד השרון - תנועת הנוער הראשונה והיחידה לצעירים עם ובלי צרכים מיוחדים.

תנועת הנוער מהווה מסגרת חברתית, חינוכית-בלתי פורמלית, עבור צעירים מהחניון המיוחד והכללי גם יחד, ובה הם מקיימים חיי חברה מלאים ומובילים יחד שינוי חברתי. בשנים הראשונות, עד שנת תשס"ט (2009), נפתחו שמונת הסניפים הראשונים של התנועה, ובהם כ-300 פעילים. בהמשך החלה תנופה של צמיחה והתפתחות מקצועית: נפתחו סניפים רבים, כולל סניפים רב-תרבותיים, ערבים ובדואים, פותחו פרויקטים ייחודיים, כגון מחנה קיץ מיוחד, משלחת מיוחדת לפולין, מערך הכשרה מגוון, הטמעת תחום הצרכים המיוחדים בצורה מקצועית ומשלבת, אירועי התרמה - בהם 'קרמבו של קיץ' - מופע קיץ ייחודי ועוד. נכון לשנת תשע"ה (2015) מנתה התנועה 47 סניפים עם מעל 4500 פעילים. (מתוך אתר התנועה 'כנפיים של קרמבו')

רוצים לשמוע עוד?
סרקו את המרקע:

.....

נקדש את שמך בעולם

קידוש השם ותיקון עולם

נקדש את שמך בעולם

כשם שמקדישים אותו
בשמי מרום.

ימלוך ה' לעולם אלוקיך ציון
לדור ודור הללויה,

ואתה קדוש
יושב תהילות ישראל.

לאורם

ותחיינה את הילדים

הגזרה של פרעה הייתה נוראית. "כל הבן הילוד תשליכהו". עמדו שתי המיילדות העבריות בדילמה עצומה. האם לסרב למלך פרעה ולשלם בחייהן על סירוב פקודה, או לשתף פעולה ולהרוג את הילדים לפני שהם באים לעולם, כך שאף אחד לא ידע על כך ולא יבוא אליהן בטענות. כך יינצלו ממוות בטוח על ידי פרעה. המיילדות הכריעו נגד גזירת פרעה. הן סיכנו את עצמן, אבל לא הרגו את הילדים. 'תפקידנו הוא להוסיף חיים לעולם ולא לקחת אותם'. מניין היה להן הכוח לכך? כותבת התורה: "וַתִּירֶאן הַמֵּי־לִדּוֹת אֶת הָאֱלֹהִים". הן יראו מריבונן של עולם, ולא מפרעה. שמותיהן של המיילדות היו שפרה ופועה. חז"ל מספרים לנו שאלו יוכבד ומרים. יוכבד היא שפרה, שהייתה משפרת את הוולד ומטפחת אותו. ביתה הצעירה מרים הייתה פועה ושרה לוולד ומרגיעה אותו. בתוך עולם של כאב וצעקה, מרים מרגיעה את הוולד ושרה לו על ימים טובים יותר. המיילדות זכו לשכר מיוחד. "וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים". זכו לבתי כהונה, לוויה ומלכות. ילדיהם, משה, אהרן וחור, הקימו שושלת של כהונה ומלכות. הן זכו לכך כי הן הצילו ילדים רבים שהקימו בתים רבים בישראל.

הלכות

דיני רחיצה בתשעה באב

כל רחיצה של תענוג אסורה בתשעה באב, בין במים חמים ובין במים קרים, ואפילו מקצת גופו אסור לרחוץ, ואפילו להושיט אצבע אחת קטנה לתוך מים אסור. אבל מי שנתלכלך בבז או בצואה או שנטף דם מחוטמו - רשאי לרחוץ את המקום המטונף, מפני שאינו מתכוון לתענוג. אף על פי שבכל רחיצה להסרת לכלוך יש גם קצת הנאה, מכל מקום כיוון שעיקר הכוונה להסרת לכלוך, אין היא נקראת רחיצה של תענוג. מי שהוא רגיש במיוחד ודעתו אינה מתיישבת עליו בלא שישטוף את פניו בבוקר, רשאי לשטוף את פניו במים. מי שנצטבר לו אחר השינה לכלוך בזוויות עיניו והוא רגיל תמיד להסירו במים, רשאי להסירו במים. אסור לשטוף את הפה בתשעה באב, אולם מי שיצטער מאוד אם לא ישטוף את פיו, יכול אף בתשעה באב לשטוף את פיו ולצחצח את שיניו בלא משחה. לעומת זאת ביום הכיפורים, שבו חיוב הצום מהתורה, אין להקל בזה.

(מתוך 'פניני הלכה' זמנים י, ה)

תיקון הלב

ללכת עד הסוף

"האם יש משהו חשוב יותר מלחיות?", כך פתח המנחה את הסימפוזיון בנושא השואה. ראינו סרטים בנושא העמידה היהודית בגטו, שמענו כמה עדויות מניצולים ובעקבות זאת התעורר הדיון המרתק.

"ודאי", ענה הרב איתמר. "יש ביהדות מצווה שנקראת מצוות 'קידוש השם'. זו מצווה מיוחדת מכיוון שהיא פונה לאדם שעומדים עם רובה מעל לראשו ומאיימים עליו שיתנצר או שיקבל כדור. התשובה האוטומטית לכך היא שיתנצר, והעיקר שישמור על החיים. אבל היהדות עונה תשובה מפתיעה: עדיף שתמות ולא תחיה כנוצר".

"עם כל הכבוד לערכים ולאידאולוגיות, הכי חשוב זה החיים בעצמם", ענה פרופסור כהן. "האדם הוא המרכז, ועם כל הכבוד לאידאולוגיה הדתית שלך, אני חושב שזאת קנאות דתית ולא מעשה רציונלי. יהודי או נוצרי, העיקר שימשיך לחיות".

"האם אין שום ערך או מעשה שהיית מעדיף למות ולא לעשותם?", שאל אותו הרב איתמר.

"לא", ענה הפרופסור נחרצות.

"אם, למשל, היו אומרים לך ללחוץ על הכפתור האדום ולשגר פצצת אטום שתשמיד את כל המזרח התיכון, כולל את משפחתך והקרובים לך ביותר, האם היית עושה זאת?"

"ודאי שלא", שוב ענה הפרופסור בצורה פסקנית.

"הנה גם אתה מודה שיש מעשים שלא שווה לחיות אחרי שעושים אותם".

"אין מה להשוות בין מעשה מתועב כמו זה לבין להיות נוצרי", לא נשאר הפרופסור חייב. "העיקרון הוא אותו עיקרון", טען הרב איתמר. "יש מעשים וערכים גדולים יותר מהחיים עצמם. אם אין לך דבר שאתה מוכן למות בשבילו - אין לך בשביל מה לחיות. מצוות קידוש ה' היא להראות שאתה אוהב את ריבוננו של עולם יותר מאשר את החיים עצמם. המצווה הזאת חשובה כל כך, כי היא שמרה עלינו בכל הדורות. ללא מסירות הנפש במהלך הדורות לא היינו משוחחים כאן הערב. מזמן עם ישראל היה נטמע בקרב אומות העולם. אותם אלה שמסרו את הנפש הורו לכל השאר להמשיך לדבוק במורשת הייחודית שלנו כעם, ולא לנטוש אותה בגלל מנעמי החיים והקסם של התרבות המודרנית.

מסירות הנפש מגלה שהערך המרכזי בחיים שלנו הוא **לחיות חיים שמגלים את שם ה' בעולם**. אותם יהודים אולי מתו - אגב, כמו שכולנו נסתלק מן העולם - אבל הם הותירו מורשת. הם ייזכרו לעולמי עד בתור היהודים שחקקו בקרבנו את האחריות לחיות כיהודים ולגלות את הקב"ה בעולם".

לאורם

גזרתו של גדול הדור

המצב היה נורא. כל ילד יהודי שנולד הושלך מיידית ליאור. ישבו עמרם, גדול הדור, ובית דינו, וחשבו מה לעשות. ואז נפלה ההחלטה. 'אם אנחנו ממשיכים להביא ילדים לעולם - אנחנו שותפים למכונת ההשמדה של פרעה. לפיכך אנו גוזרים, שבשעה קשה זו, אין להביא ילדים לעולם. נחכה שה' ירחם עלינו והגזירה תעבור'. הלך עמרם וגירש את אשתו. ראו אותו כל ישראל, עמדו וגירשו את נשותיהם.

הלכה מרים הקטנה, שהייתה אז בת שש, ועמדה לפני אביה. 'אבא, גזרתך קשה משל פרעה! פרעה גזר רק על הזכרים ואתה גוזר גם על הנקבות. פרעה רשע, גזרתו ספק מתקיימת ספק לא. אבל אתה צדיק, גזרתך ודאי מתקיימת! אבא, במעשה הזה שעשית, אנחנו שותפים להכחדת העם היהודי על ידי פרעה. אנחנו מפרקים את המשפחה כמו ידנו. אנחנו צריכים להמשיך להביא חיים לעולם. זה תפקידנו!' שמע עמרם את דברי בתו הקטנה והביאה לפני החכמים. שמעו דבריה והשתכנעו. הלך עמרם והחזיר את אשתו, ומרים ואהרן הקטנים עשו להם חופה שמחה ומאושרת. ללמדך, מהו **כוחו של ילד קטן לשנות את מפת ההיסטוריה**. וכזכור, מהחתונה השנייה הזאת, נולד גואלן של ישראל, משה רבנו.

הלכות

גנבה וגזלה

בשבוע הקרוב נעסוק בהלכות גנבה וגזלה המצויות בחיי היומיום. ההבדל שבין שני האיסורים, גנבה וגזלה, הוא שהגנב הוא זה שבא בסתר וללא ידיעת הבעלים גונב רכוש או ממון, ואילו הגזלן הוא זה שחוטף בכוח חפץ או כסף מיד הבעלים.

מוכן שגם הגנב וגם הגזלן צריכים להחזיר את שלקחו או לשלם את דמי מה שלקחו, אלא שההבדל ביניהם הוא שהגזלן לעולם משלם את מה שגזל בלבד, ואילו הגנב, זה שבא בלילה ובסתר, אם העידו עליו עדים בפני בית דין מוסמך (היינו שדייניו נסמכו בסמיכת חכמים איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה), עליו לשלם כפליים ממה שגנב. כיום, שאין סנהדרין ואין בית דין סמוך, אין כוח ביד בית הדין לדון דיני קנסות, וגם הגנב משלם רק את שווי הגנבה.

חשוב לדעת שמן התורה אסור לאדם לגנוב מחברו כסף או חפצים, אפילו אם ערכם אינו מגיע לשווה פרוטה. כלומר אין הדבר תלוי בשווי הגנבה, אלא כל גנבה, ואפילו פעוטה ככל שתהיה, אסורה מן התורה. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' ד, א)

תיקון הלב

לשם שמיים

שלום. שמי יוסף והיום הרגשתי שהקב"ה שולח לי חיבוק. מה העניין? אספר לכם. אני בן 17 וגר באשדוד. גדלתי במשפחה מסורתית. במהלך השבוע הייתי עובד כמוכר בקיוסק בשכונה. סבתא שלי חולה והייתי קונה לה חלק מהתרופות בכסף שהרווחתי. אבל אז הכול השתנה. קרו לי שני דברים. הדבר הטוב הוא שהתחלתי להתחזק. גיליתי את התורה, והתחלתי ללכת לשיעור כל ערב ולשמור מצוות. הדבר הפחות טוב הוא שהיום בעל הבית שלי, משה, החליט לפתוח את הקיוסק בשבת.

"שבת זה אחלה זמן לעסקים. כל החנויות באזור סגורות ואפשר לעשות קופה רצינית. ואתה יוסף, תקבל מאתיים אחוז במשכורת!", אמר וטפח לי על השכם. המחשבות התחילו להתרוצץ לי בראש. "דווקא עכשיו! כשהתחלתי להתחזק?! מה אני עושה? מצד אחד, אני זקוק לכסף הזה כמו אוויר לנשימה, מצד שני..." בלעתי את הרוק. "אני לא מוכן לעבוד בשבת!" עניתי במהירות.

"מה נהיית לי דוס פתאום?!", חייך משה. "בינינו, גם אני מסורתי. קידוש, יום כיפור, הכול. אבל אתה יודע, עסקים זה משהו אחר. יש ילדים בבית וצריך פרנסה. העניין זה הכסף? אני מוכן לשלם לך אפילו יותר..."

"זה לא הכסף", עניתי. "אני פשוט התחלתי להתחזק ואני לא רוצה לעבוד בשבת." "רוצה לא רוצה", משה נהיה רציני. "אני לא מוכן למשחקים האלה. אם לא תעבוד בשבת, לא תעבוד אצלי גם במהלך השבוע, הבנת?!" לזה לא ציפיתי. מה עם התרופות לסבתא?

"תעשה מה שאתה רוצה. אני לא עובד בשבת."

משם הלכתי ישר לשיעור, מלא במחשבות. עצמתי את העיניים תוך כדי שהרב מדבר. "הרמב"ם אומר פה חידוש עצום, אתה שומע רבי יוסף?!" הרב פנה אליי. פקחתי את העיניים. "כל הפורש מן העבירה או עשה מצווה לא מפני דבר בעולם, לא פחד, ולא יראה, ולא לבקש כבוד, אלא מפני הבורא ברוך הוא, כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו, הרי זה מקדש את השם. אנשים חושבים שקידוש השם זה רק מול כבשן האש. אומר הרמב"ם שגם אם אדם לא עושה עברה רק מפני שהבורא ציווה, זה קידוש השם!"

פתאום עבר בי ברק. הרמב"ם מדבר עליי! הרגשתי שהקב"ה מחבק אותי ואומר לי שמה שעשיתי עשה קידוש השם בעולם! התמלאתי בביטחון וברוגע. עשיתי את הדבר הנכון.

לאורם

ותצאנה כל הנשים אחריה

רגע אחרי שהים חזר לקדמותו והמצרים טבעו בו החלו ישראל בניצוחו של משה רבנו, לשיר את שירת הים המופלאה; לשבח את הקב"ה על הנס הגדול של קריעת הים וטביעת הנוגש המצרי במצולות. לאחר השירה הזאת כתוב כך: **וַיִּתְקַח מֶרֶם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אֶהֱרֹן אֶת הַתֵּן בְּיָדָהּ וַתֵּצֵאן כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בַּתַּפִּים וּבַמַּחֲלֹת**. כל הנשים, בהובלת מרים הנביאה, לוקחות תוף ומתחילות לשיר לה' יתברך על הנס הגדול. אבל מניין היו לכל הנשים תופים? אומר רש"י ש"מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים". מרים אמרה לנשות ישראל שהיציאה ממצרים איננה סוף הסיפור. הנוגש המצרי עוד מאיים עלינו, וכל עוד הוא נוכח - אנחנו לא בני חורין. ה' עוד יעשה לנו ניסים נוספים ואז נשתחרר לגמרי. קחו איתכן תוף למדבר. עוד נשיר ונודה לה'. הגברים, שלא העלו על דעתם שיתרחשו עוד ניסים, לא לקחו תופים. אבל כל נשות ישראל לקחו תופים ולאחר הנס הגדול יצאו במחולות. יש המפרשים ששמה של מרים רומז על כוחה. מרים מלשון **הרמה** והתרוממות, 'מרים' כמו 'מרום', 'שאו מרום עיניכם'. יש למרים כוח להרים את כל נשות ישראל לגובה חדש של אמונה והודיה לה'.

הלכות

גנבה 'בצחוק'

האם מותר לגנוב 'בצחוק' חפץ של חבר ולהחזיר לו אחרי זמן קצר? לגבי איסור הגנבה נחלקו המפרשים ברמת החומרה של גנבה דרך משחק. יש אומרים שגם גנבה במשחק אסורה מן התורה. יש אומרים שהואיל והדבר נעשה כמשחק, ולא כדי להשתמש בחפץ של החבר, אין בזה איסור גנבה מהתורה, אלא שחכמים אסרו לעשות כן, כדי שלא יתרגלו על ידי משחק כזה לגנוב ממש. אולם אפילו אם מצד איסור הגנבה יש כאן איסור מדברי חכמים בלבד, מכל מקום בעצם גרימת הצער לחבר עוברים על איסור תורה.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' ד, א)

נציג של המלך

תיקון הלב

"איך אתה לא מתבייש? יש לך כיפה על הראש!" הנמנום הקצר שלי נקטע בצעקות רמות. הייתי די גמור אחרי יום עבודה מפרך. עליתי לאוטובוס בדרך הביתה והתיישבתי ליד בחור ששם את רגליו על אחד מהכיסאות הקדמיים של האוטובוס, עד שהתעוררתי מהצעקות. "לא למדת בישיבה 'והדרת פני זקן'?" המשיכה אישה אחת להטיח מולי. קפצתי מהכיסא ופיניתי את מושבי לזקנה שרק נכנסה.

"באמת שלא שמתי לב שהיא נכנסה", אמרתי לחבר שלי שעמד והחזיק בעמוד של האוטובוס וצפה בכל המחזה. "וחוץ מזה, אני לא מבין, גם הבחור שישבת לידו יכול לקום. למה רק עליי צועקים?!"

"כי ממך מצפים ליותר", אמר לי אדם שעמד לדינו.

"רק בגלל הכיפה שיש לי על הראש?!"

"בדיקו, הכיפה שלך מייצגת. כל מי שחובש כיפה צריך לדעת שיש עליו אחריות. כמו שכל יהודי שטס לחו"ל הוא שגריר של מדינת ישראל. ואם הוא עושה משהו לא טוב - אומרים שכל הישראלים הם ככה.

תרצה או לא תרצה, **אתה הנציג של הקב"ה בעולם**. אם הראש שלך מכוסה זה אומר שיש משהו מעל הראש שלך שמכוון את עולם הערכים שלך. כך, לפחות, כל מי שרואה אותך חושב. אם אתה מתנהג לא כשורה - אנשים חושבים שהתורה של הקב"ה אינה מחנכת למידות טובות ולערכים. זה גורם להם לרצות להתרחק מהתורה ולא ללמוד אותה. כך פחות אנשים מכירים את הקב"ה וישומו לא מתגלה בעולם.

זה עובד גם בכיוון ההפוך. קח למשל אותי. אני בן אדם שלא שומר מצוות, אבל את הילדים שלי שלחתי לבית ספר דתי. מה הקשר? אתה שואל. פשוט ראיתי את הילדים של השכן הדתי שלי. ראיתי שיש להם דרך ארץ והם מכבדים את ההורים, ורציתי שגם הילדים שלי יתחנכו כך. אתה יודע, אצלנו הרבה ילדים קוראים לאבא שלהם בשם הפרטי שלו. לא יודע למה. זה מעצבן אותי. כאילו אני חבר שלהם! רק בגלל הילדים של השכן, שלחתי את ילדי לבית ספר דתי. הוא אפילו לא יודע מזה.

"וואו", לחש לי החבר. "זה קידוש השם! והקטע הכי מעניין הוא שהשכן שלו אפילו לא יודע שהוא זה שגרם לילדים שלו ללמוד בבית ספר דתי..."

לאורם

שירת הים של מרים

"וַיַּעַן לָהֶם מֵרִים: שִׁירָו לָהּ כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרִכְבּוֹ רָמָה בָּיָם". מכל שירת הים הגדולה בחרה מרים לשיר רק על כך שהקב"ה הטביע סוס ורכבו בים. מדוע בחרה מרים דווקא את הפסוק הזה?

כשעם ישראל בורח ממצרים הוא בטוח שזהו, נגמרו שנות הסבל והשעבוד. אבל לפתע מסתכלים בני ישראל לאחור ורואים ענן אבק. הם מגלים לחדדתם שהמצרים בעקבותיהם. ברקע צעקות קרב, ובעיקר צהלות סוסים. 'אוי, הסוסים האלה! לולי הסוסים, המצרים לא היו משיגים אותנו', הם אומרים בייאוש. 'זהו, חוזרים למצרים. ועכשיו השעבוד יהיה בוודאי הרבה יותר קשה ומכאיב'. לפתע קורה הנס. הים נבקע ועם ישראל עובר בתוכו. המצרים דוהרים לתוכו כדי לרדוף אחרי ישראל, והנה משה מוריד את ידו והים מתחיל לשוב לאיתנו. הרוכב המצרי מסמן לסוסו לצאת מהים. הוא מנסה לכוונו החוצה, אבל הסוס מסרב. הוא דוהר היישר לתוך המים, כדי להטביע את המצרי. לכן הסוס מוזכר קודם - "סוס ורכבו", כי הסוס גרם לכך שהרוכב יטבע בתוך הים. מרים הנביאה אומרת לנשות ישראל: 'תראו את חסדי ה'! כל כך פחדנו וחששנו מהסוסים האימתניים, ודווקא מהם הגיעה הגאולה הגדולה'.

הלכות

גזל וגנבה מגוי

אסור לגנוב או לגזול מגוי אפילו דבר קטן. אסור אף להטעות את הגוי, למשל לבלבל אותו בחשבון כך שיחשוב שעליו לשלם ליהודי יותר ממה שצריך. כמו כן, אם קנה היהודי מהגוי דבר מה בהקפה, והגוי שכח שהיהודי חייב לו כסף, חייב היהודי לשלם לו.

אם הגוי טעה מעצמו, כגון שהוא חייב ליהודי סכום כסף עבור כמה דברים, וחישב הגוי את חובו וטעה וסבר שעליו לשלם יותר, אין היהודי חייב לתקנו ולומר לו שעליו לשלם פחות, אלא יכול לומר לו "על חשבונך אני סומך". אם ירצה היהודי להביא לקידוש ה' ולומר לגוי שטעה, הרי זה משובח. מכל מקום, כשיש חשש שמא יגרם חילול ה', שאולי יתברר לגוי שטעה ויתרעם על היהודי שלא תיקנו, במצב כזה חובה על היהודי להעמיד את הגוי על טעותו ולקבל את התשלום המגיע לו ולא יותר. מסורת בישראל, שאלו שהרוויחו כספים מטעויות של גויים לא ראו ברכה בכספם. לעומתם אלו שקידשו את ה' והחזירו כספים של גויים שהגיעו אליהם בטעות - הצליחו. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' ד, ב)

תיקון הלב

חיים של קידוש השם

אחד האירועים שכל חייל קרבי נתקל בהם בטירונות הוא אז"ר. אז"ר זה תרגולת זריקת רימון, או בשפה הרשמית: אויב זורק רימון. המפקד לוקח אבן זורק למרכז החיילים. התרגולת אומרת שצריך לנוס למרחק הגדול ביותר האפשרי ולשכב צמוד לקרקע עם ידיים על הראש, כדי לא להיפגע.

אך מה יקרה אם האבן נזרקת בחדר סגור? מה עושים? השאלה הזאת היא לא רק תיאורטית. מקרה כזה התרחש באמת. במהלך מלחמת לבנון השנייה נזרק רימון לעבר קבוצת חיילי גולני. רועי קליין, הסמג"ד, לא חשב פעמיים וקפץ על הרימון כדי להציל את חייליו. חייליו אכן ניצלו בזכות מעשה גבורה זה, אך הוא נהרג מהפיצוץ, כשקריאת "שמע ישראל!" על שפתיו.

בזכות מעשה מופלא זה הונצח רועי קליין במקומות רבים. בכיכרות, בבתי כנסת. אין הרצאה צבאית על ערכים ששמו אינו עולה בה. בבית משפחת קליין הצטברו מאות מכתבים מבני נוער וצעירים. חלקם מספרים שבחרו להתגייס לשירות קרבי בעקבותיו, ויש אפילו מכתב מחיילת שהחליטה להתגייס אחרי ששמעה על סיפורו. מה גורם לאדם שיש לו אישה וילדים לקפוץ על רימון? מאיפה תעצומות הנפש לכך? מסתבר שזה לא אירוע חד פעמי אלא עולם ערכים נשגב שהתנקז לשלוש שניות של החלטה. אשתו, שרה, ענתה על כך בראיון מיוחד. "המעשה הזה היה תמצית החיים של רועי", היא אמרה. היא לא התכוונה רק לקפיצה על הרימון, אלא לכל מהלך הקרב. "יש שם הכול", הסבירה, "נתינה, הקרבה, אהבת הארץ ואהבת ישראל - הכול מגולם בתוך הקרב הזה. המסר שרועי היה רוצה להעביר זה שיש עדיין ערכים. ערכים ששווה למות בשבילם? בעיקר ערכים ששווה בשבילם לחיות. רועי היה אדם שנתן את הכול כל החיים".

פעם טייל במדבר יהודה עם חבר. הייתה להם מימייה אחת. כל הטיול נתן לחבר לשתות בטענה שהוא עצמו לא צמא. כשהגיעו למעיין, סיפר החבר, רועי גמר את כל המעיין מצמא. "אז הבנתי שהוא רצה לשתות כל הזמן, הוא פשוט ויתר על המים בשבילי".

מי שהכירו אותו מעידים שהקרב ההרואי היה עוד נקודה על הציר. לא חריגה ולא מפתיעה. כשנודע לשרה לראשונה איך בעלה נהרג היא אמרה, "טוב, מה מפתיע פה? זה כל כך ברור. זה היה בעיני המשיך: אתה חי ככה, אתה מת ככה".

חיים של קידוש השם

לאורם

בארה של מרים

מרים נפטרה, ועם ישראל צמא למים. באר המים שהייתה עם ישראל במדבר הסתלקה עם פטירתה של מרים. **מדוע דווקא הבאר הופיעה בזכות מרים?**

כדי לברר זאת נעמיק בשמה של מרים. שמו של האדם מעיד על מהותו. מרים נקראה כך מכיוון שהיא נולדה בתקופה **מרה** מאוד לעם ישראל. **מרים מלשון מרירות**. לכאורה זה שם שמבטא כאב וצער, אבל זה בדיוק להפך. מרים ראתה שעם ישראל אינו משלים עם היותם עבדים, זה לא הטבע שלהם. אם כך, אומרת מרים, ודאי שתצמח הגאולה. **עם שאינו משלים עם מצבו המר - ודאי יצא לחירות. מרים רואה בכל דבר מר - סיכוי לגאולה גדולה**. היא המיילדת שרואה איך מכאבי לידה - נולד תינוק; רואה את בת פרעה מושיטה יד למשה - ויודעת שלא תזרוק אותו ליאור אלא תצילוה והוא יגדל כנסיך. גם באר מצריכה את הראייה מיוחדת הזאת. חופרים באר לעומק ואפשר להתייחס בדרך, אבל צריך להיות בעל אמונה חזקה ולהמשיך לחפור עד שהמים החיים יפרצו מלמטה למעלה. מרים הנביאה היא גם 'מרים הנביעה'. רואה מכל דבר איך צומחת ישועה. איך כל דבר שלילי - פורץ דרך לתיקון.

הלכות

שימוש בחפצים של החבר ללא רשות

אין לקחת ללא רשות שום חפץ של החבר, ואפילו אם שוויו מועט ביותר, פחות משווה פרוטה. למשל, אין להיכנס לבית השכן ולקחת משם אפילו כפית קטנה ללא רשות. אפילו על מנת להחזיר אסור, כי שואל שלא מדעת, כלומר ללא רשות הבעלים, נחשב לגנב.

לדין זה יש יוצאים מהכלל, ובדברים זולים שמנהג העולם שלא להקפיד עליהם כלל מותר לאדם להשתמש בחפצי זולתו ללא רשות מפורשת. למשל, כאשר אדם צריך גפרור, ובעל קופסת הגפרורים אינו נמצא, מותר לקחת גפרור אחד. הוא הדין לגבי השימוש בעט פשוט וזול של חבר, שאפשר להשתמש בו גם ללא רשות מפורשת. אולם היתר זה כפוף לכמה תנאים: שבעל החפץ אינו באזור ואי אפשר לבקש ממנו רשות; שמנהג העולם לקחת חפצים אלו ללא רשות; ושאותו אדם, בעל קופסת הגפרורים למשל, אינו מוכר כקפדן וקמצן.

אף על פי שמצד הדין מותר להקל, ראוי שלא להשתמש בשום דבר של חברו ללא רשות מפורשת. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' ד, ג)

תיקון הלב

לעיני הגויים

התלמידים חזרו בהתרגשות אל הרב. "לא תאמין מה מצאנו!" זמן רב חיפש רבי שמעון בן שטח חמור. אחד כזה שלא עושה בעיות, אבל גם שהמחיר שלו לא יהיה מופרז. חמור כזה בדיוק הוא מצא אצל שכנו הישמעאלי. הוא שילם לו את המחיר המבוקש, ולקח את החמור. בעוד שרבי שמעון יושב ומתכונן לסעודה בביתו, הלכו תלמידיו להאכיל את החמור, ולפתע ראו דבר מנצנץ מן האוכף של החמור. להפתעתם, הם גילו באוכף אבן חן יקרה. התלמידים חזרו בהתלהבות אל הרב. "ראה, האבן היקרה הזאת הייתה על החמור! כבוד הרב, ה' זיכה אותך בעושר. ברכת ה' היא תעשיר. תוכל לשבת שנים רבות וללמוד תורה ולא לדאוג לפרנסה!"

התלמידים היו בטוחים שמורם ורבעם ישמח על הדבר, אך הרב לקח את האבן בידיו ונענע בראשו. "זה לא שלי, אלא של שכני. הוא מכר לי חמור, לא אבן טובה. הוא בטח החביא אותה בתוך האוכף ושכח להסירה". הרב הלך בעצמו להחזיר את האבן היקרה לישמעאלי, בעוד תלמידיו מסתכלים בהשתאות איך רבעם מפסיד במו ידיו את סכום הכסף העצום שהיה יכול לקבל ממכירת האבן היקרה. "שלום וברכה, שכן יקר!". הפנים של השכן היו טרודות. "הבאנו לך משהו שבוודאי איבדת". רבי שמעון הגיש לו את האבן הטובה. פניו של הישמעאלי אורו. הוא היה בטוח שאבן החן היקרה אבדה לו לעולם, וכעת היה מאושר. מיד בירך את רבי שמעון ואמר: "ברוך ה' אלוהי שמעון בן שטח".

"רבנו, אנחנו לא מבינים". אמרו לו תלמידיו בדרכם חזרה. "הרב לא היה חייב להחזיר לו את האבן. הוא מכר את החמור ושכח להוציא את האבן - זאת בעיה שלו. מבחינה חוקית הוא לא יכול לעשות לרב שום דבר. גם הוא יודע זאת. מצד שני, הרב יודע כמה חסד היה אפשר לעשות עם הכסף הזה! הקמת ישיבות, עזרה לעניים, הכנסת כלה. את כל זה להפסיד, בשביל איזו מידת חסידות?!"

"בשביל מה אנחנו עובדים את ה'?" החזיר להם הרב בשאלה. "בשביל מה אנחנו לומדים תורה ומקיימים מצוות? כדי לגדל את שמנו? המטרה היא אחת, לגדל את שמו יתברך. זו אינה מידת חסידות. זאת הגשמה של כל הערכים שלמענם אנו חיים. שיתגדל שמו בעולם".

פנה רבי שמעון לתלמידיו ואמר: "טובה לי ברכתו של הישמעאלי מכל אבני החן שבעולם".

להיות שליחים

"לא פשוט ללמוד תורה בעולם הרדיו והטלוויזיה [על אינטרנט ואייפון עדיין לא חלמו אז...], עולם משוגע. אך אנו רוצים לשמור על הדרך הייחודית שלנו. אתם חיים בעולם די קשה, יש לחץ של החברה החיצונית וכדי לשמור על הפנימיות שלכם אתם צריכים כוחות. מי שרוצה להסתגר לגמרי קל לו יותר, אבל ב"ה אתם לא צריכים להסתגר, ואתם באים במגע עם אלה שלא כמותכם. אנו מעודדים הרבה את החברים שהמשיכו בשיבות שיקרבו אליהם את חבריהם שהלכו ישר לצבא, שיעזרו, שיהיו יחדיו, זה יכול לחזק מאוד. יש לעודד את כולם לשמור על קשר עם החברים ועם הישיבה... לפני כל חופשה אנו אומרים: כשאתה בא הביתה - תפעל בסניף. אם אתה בא לשיכון שלך ויש שם ילדים שמסתובבים ברחוב - תרכז כמה ילדים, תשב איתם, תלמד איתם משהו, תקרב אותם".

(הרב נריה באחת השיחות האחרונות לתלמידיו)

רעיון השליחות הוא רעיון שהרב נריה חזר עליו והדגיש אותו. אם כל אחד מאיתנו ירגיש שליח לרעיון גדול, ההרגשה הזאת תניע אותנו לתיקון בכל מקום שאליו נגיע. שליח נשאר שליח, יש לו משימה והוא לעולם לא שוכח אותה. תחושת השליחות מניעה אותו וגורמת לו להפוך כל מקום לטוב יותר.

הלכות

שימוש בספר ללא רשות - א

האם מותר לקרוא בספר של חבר ללא רשות?

מובן שאם בעל הספר נמצא, אסור לקחת את ספרו ללא בקשת רשות. השאלה היא מה הדין כאשר הוא אינו נמצא. לגבי ספר חול, ברור שד-ין הספר כדין כל חפץ, ואסור לקחתו ללא רשות מפורשת. אם ברור במאה אחוז שבעל הספר מסכים שישתמש בו - יש בזה מחלוקת, ולדעת רוב הפוסקים במקרה כזה מותר להשתמש בספר, ויש מחמירים, והמנהג להקל.

לגבי ספר קודש לכאורה הדין קל יותר, הואיל ויש לנו כלל שנוח לו לאדם שיעשו מצווה בחפציו. גם כאשר לנו אישית אין ביטחון של מאה אחוז שבעל הספר מסכים, אפשר להישען על הכלל שנוח לו לאדם שיקיימו מצווה בממונו ולהשתמש בספרו ללא רשות. אלא שהכלל הזה הוא רק כשאין חשש שהחפץ יינזק, כמו למשל בתפילין, אבל לגבי לימוד בספר ישנו חשש שהספר יתבלה, ולכן פסק הרמ"א שגם בספר קודש אסור להשתמש ללא רשות מבעליו. (המשך מחור)

תיקון הלב

היחצ"ן של הבורא

החטא היה נורא, אבל ההצעה הייתה נוראה לא פחות. לאחר שעם ישראל חטא בחטא המרגלים הציע הקב"ה למשה לכולות את כל העם ולייצר עם חדש ממשה עבדו הנאמן. משה ניסה 'לשכנע' את ריבונו של עולם בכמה טיעונים. אבל הטיעון המנצח היה: "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמך לאמר: מבילתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר". אל תהרוג את ישראל כי אומות העולם יחשבו שאתה חלש. שאין לך יכולת. הקב"ה השתכנע וניחם על הרעה. אבל הטענה הזאת מצריכה הסבר. מדוע הקב"ה מוטרד ממה חושבות אומות העולם? האם רק בגלל הטענה של "מה יאמרו השכנים"? הוא משנה את התוכנית שלו?

כדי לענות על כך צריך לחזור אחורה בזמן. בתחילת האנושות ברא הקב"ה את האדם וציפה ממנו להיות קרוב אליו ולדבוק בו. זו הדרך שבה האדם יחיה חיים מוסריים ומספקים. אך האנושות אכזבה שוב ושוב, ובחרה להתרחק מהקב"ה. מכאן והלאה, נתן הקב"ה לאנושות את שבע מצוות בני נוח, שהן קוד התנהגות בסיסי, ונתן למשפחה אחת תפקיד עצום: להיות אור לגוים. להיות נציגיו עלי אדמות. זה היה אברהם אבינו וזרעו. תפקידו של עם ישראל הוא לשמש דוגמה להתנהגות מופתית לאנושות כולה.

דרך חיינו משפיעה על האופן שבו האנושות רואה את הקב"ה. ה' זקוק לנו. כשאנחנו מצליחים - אומות העולם תופסות שהאלוהים שלנו נתן לנו הצלחה והן רוצות להכיר אותו ולדבוק בו. אך חלילה אם אנו חוטאים וגולים מארצנו, ה' נתפס כחלש. לא רוצים להכיר אותו, ושמו מחולל בגוים. הגלות גרמה לחילול השם גדול מכיוון שהיא גרמה לאומות העולם להתרחק מהקב"ה או להתחבר אליו בדרך עקומה.

לכן בחזרת ישראל לארצו ובהקמת מדינת ישראל יש קידוש השם מאין כמוהו. עם ישראל חזר לשחק על במת ההיסטוריה, ואיתו חזרה הנוכחות של הקב"ה, א-לוהי ישראל, להיות משפיעה על אומות העולם. עיני העולם כולו נשואות אלינו לשמוע מה יש לנו לומר. מהו המסר הגדול של אלוהי ישראל. את המסר אנו אומרים מדי יום בתפילה: לתקן עולם במלכות שד-י. לחיות לאור ערכי הצדק והמוסר של התנ"ך ולהקרין את האור הזה כלפי כל האנושות כולה.

ואתחנן

בפרשת השבוע ישנו 'מבחן' מיוחד שאם ניישם אותו בחיינו, יש סיכוי טוב מאוד שנהפוך להיות אנשים שלא רק מתקנים את עצמם אלא גם יכולים לתקן את העולם כולו. מהו 'המבחן' המיוחד הזה? התורה אומרת שכל אחד מישראל צריך להעביר את התורה לדור הבא: **"וְהוֹדַעְתֶּם לְבְנֵיכָה וּלְבְנֵי בְנֵיכָה. יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֶל־לֶהֱקִיב בְּחִירָב".** הפסוק הזה מלמד שכל אחד ואחת צריכים לשאול את עצמם: **"באיזו מידה חיי יכולים לשמש צינור להמשך העברת מסורת התורה לדורות הבאים?"** אם התורה יכולה להנחות אותך לאורך החיים - זה יפה, אבל זה לא מספיק. **"וְהוֹדַעְתֶּם לְבְנֵיכָה"** - הדברים צריכים להיות עמוק בלב עד שנוכל להעביר אותם גם לדור הבא. אין הכוונה רק ללמד אותם את ההלכות ואת מה שכתוב בתורה, אלא להעביר לדורות הבאים את ההתגלות שעם ישראל חווה במעמד הר סיני. עכשיו דמיינו את הנכד שלכם, תסתכלו עליו טוב טוב. חשבו על כל השינויים שיעברו מזמנכם עד אליו. עכשיו תשאלו שוב: האם אוכל לצייד גם את הנכד שלי במטען רוחני משמעותי? רק מי שמעמד הר סיני לוהט בתוכו, מסוגל להוריש את הלהט הזה לא רק לבנו, אלא גם לבן בנו.

הלכות

שימוש בספר ללא רשות - המשך

כל מה שלמדנו אתמול אמור לגבי עיון ממושך בספר, אך עדיין צריך לברר: מה יהיה הדין לגבי עיון של רגע קל, או למשל השאלת סידור לתפילה אחת בלבד? לדעת ה'משנה ברורה', הואיל וכבר נפסק שאסור להשתמש בספרו של חבר ללא רשות, אין הבדל בין עיון ממושך לעיון קל, ובכל מקרה אין ליטול ספר ללא רשות. אולם לדעת 'ערוך השולחן' מותר לאדם לעיין עיון קל בספרו של חברו או להתפלל בסידורו גם ללא רשות, והמנהג בזמננו להקל דעת 'ערוך השולחן'.

בימינו ייתכן שיש סיבה נוספת להקל, שהרי הדין המקורי שאסור לשאול ספרי קודש ללא רשות נאמר לגבי ספרים שנכתבו בכתב יד, ומחירים היה גבוה מאוד, וכל נזק קל היה גורם צער גדול לבעל הספר. כיום, כשמחיר הספרים זול יחסית, מן הסתם נוח לו לאדם שיעשו מצווה בספריו, אף על פי שיתכן שיתקמטו מעט. לכן נוהגים כיום להקל, וכשאי אפשר לבקש רשות מבעל הספר, מותר לעיין בו עיון קל. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' ד, ג)

מצוות קידוש השם היא מצווה מופלאה שדורשת מאיתנו לרומם ולפאר את שמו של הקב"ה בעולם. אפשר לקיימה בכמה דרכים:

✿ מסירות נפש על המצוות, המבטאת את העובדה שהאמונה בקב"ה היא חשובה יותר מהחיים עצמם.

✿ קיום מצוות ה' בלי חשבונות ובלי רווחים.

✿ התנהגות המתאימה לנציגו של הקב"ה בעולם וגורמת לסביבה לרצות להכיר את הקב"ה.

✿ חיים של מסירות למען שמו הגדול ועשייה מתמדת לשם שמיים.

✿ התנהלות שגורמת לגויים להכיר בבורא עולם, להודות לו ולשבח אותו.

קידוש השם מופיע גם ברמה הלאומית. עם ישראל שחוזר לארצו מחזיר את הקב"ה לזירה הפוליטית. אין לך קידוש השם גדול מזה.

רוצים להשתתף בחידון?
כנסו לעמוד הקישור באתר החינוך

הכוח של סירת החסד היהודית

"יש דבר טוב יותר מלעשות משהו טוב למישהו אחר?", שואל אלמוג, נער בן 17, תלמיד כיתה י"א ביום ומנהיג בלילה. לרגע אני חושבת שאלמוג מדבר איתי בסיסמאות, כי זו הכתובת שמופיעה על החולצות של סח", אבל חמש דקות נוספות במחיצתו משכנעות אותי שאלמוג, ואיתו גם 30 נערים ונערות נוספים, מתכוונים לכל מילה.

+++

סח"י - סירת חסד ייחודית - הינה תכנית מהפכנית שבאמצעותה הופך נוער הנמצא על רצף הסיכון לאזרחים אכפתיים ואחראים. סח"י מושתתת על מודל חדשני היוצר שותפות עם בני ובנות הנוער, נוטע בהם תחושת שייכות וחיוניות חברתית וקהילתית ומקדם ערכים של אחריות אישית.

התוכנית החלה משני מתנדבים שהדליקו מדורה בלילה בשכונת מצוקה בקריית גת, החלו לדבר עם 'נוער בסיכון', ובמקום להציע להם עזרה, הם ביקשו את עזרתם לעזור לאחרים באיתור משפחות נזקקות בשכונה. בני הנוער התגייסו למשימה. מהר מאוד התפתחה בעיר סירת נוער פעילה שעסקה בנתינת מזון בסתר ועזרה לקהילה, ותוך שבע שנות פעילות סח"י גדלה ל-24 קבוצות נוער הפועלות ברחבי הארץ בשכונות המהוות פריפריה חברתית וגיאוגרפית. במסגרת סח"י פועלים כ-700 בני ובנות נוער בני 13-18 על בסיס שבועי ולאורך כל השנה. בני ובנות הנוער עוסקים במתן מזון בסתר למאות משפחות נזקקות המקבלות סיוע על בסיס שבועי, יוזמים פעילויות נתינה שונות ומובילים את הוצאתן לפועל, והבולטים שבהם משתתפים בקורס פיתוח מנהיגות ייחודי.

+++

הגשם המטפטף והשעה המאוחרת לא מונעים מהילדים לסדר את הארגזים ולספור אותם שוב ושוב כדי לוודא שיש מספיק. כולם מתגייסים לברור את הפירות והירקות ולהוסיף כמה ציפורים שנתרמו מאנשים טובי לב.

את החלוקה הם מתחילים ב-22:30 ויסיימו בחצות. השעה המאוחרת נבחרה כדי להימנע ממגע עם שכנים, כדי שלא לפגוע ברגשות הנזקקים. ספק אם המורים, המחנכים או העובדים הסוציאליים שמטפלים בחלק מבני הנוער בסירת היו מזהים את הנערים שאותם הם מגדירים 'קשים' או 'מנותקים'. הנה נערים-ילדים המעבירים שני לילות בשבוע בהתנדבות, מתוך כבוד הדדי ומשמעת ברזל, בלי שום צורך בענישה או התערבות. אולי בגלל זה שמה הנרדף של סח"י הוא כבוד. המון כבוד. (עפ"י כתבה מאתר YNET, י"ז באייר תשע"א)

חזים לזאת עוד?
סרת את הברק?

.....

עם זן יצרתי לי תהילתי יספרו

תפקיד עם ישראל ומדינת ישראל בעולם

חי

מילים: אהוד מנור

שמעו אחיי, אני עוד חי,
ושתי עיניי עוד נישאות לאור.
רבים חוחיי, אך גם פרחיי,
ולפניי שנים רבות מספור.

אני שואל ומתפלל,
טוב שלא אבדה עוד התקווה.

חי, חי, חי

כן, אני עוד חי.

זה השיר שסבא
שר אתמול לאבא,
והיום אני...

לאורם

אדמוני ויפה עיניים

אחת מדמויות המופת של עם ישראל היא דמותו של דוד המלך. בדמותו המיוחדת שילב דוד צדדים שונים ואפילו הפוכים - מוזיקאי ולוחם, מלך ואדם עני וחסידי. כל הצדדים הללו של דוד גם יחד מבטאים באופן מיוחד את שליחותו של עם ישראל לתיקון העולם כולו. עם ישראל שואף לחיבור מלא של כל חלקי האדם והעולם לא-לוהים. לא רק חלק אחד בעולם, לא רק רוח או רק חומר, אלא שילוב של כל החלקים גם יחד. דרכו של דוד לא הייתה קלה, ולאורך כל חייו התמודד עם מאבקים ומשברים - מבית ומחוץ, בתוכו ומחוצה לו. דוד נרדף, מבקשים לפגוע בו, אך גם לאחר ירידות קשות דוד ממשיך להיות המנהיג הנבחר. **מהו סודו של דוד המלך? מה הפך אותו למנהיג המיוחד שהיה?**

בימים הקרובים ננסה לעמוד על צדדים שונים שאפיינו את דוד, ודרכם ללמוד לחיינו כיצד להיחפך לאנשים שרוצים לתקן עולם. כשדוד מגיע מרעיית הצאן לשמואל הנביא נכתב עליו שהיה "אדמוני עם יפה עינים". על המילים הללו למדו חז"ל שדוד היה בעל מזג סוער (אדמוני) אך כיוון אותו לאור התורה (יפה עיניים). העיניים מסמלות את התורה, שמראה את הדרך. זהו הצעד הראשון בתיקון העולם - לכוון את הדחפים והרצונות לאור רצון ה'.

הלכות

מדוע חשוב כל כך ללמוד תורה?

המצווה החשובה ביותר בתורה היא ללא ספק מצוות תלמוד תורה. חז"ל אמרו ששקולה מצוות תלמוד תורה כנגד כל שאר המצוות, וכן אמרו ששכרה של מצוות תלמוד תורה שקול כנגד שכרן של כל המצוות. למעמדה העליון של מצוות תלמוד תורה ישנן שתי סיבות עיקריות. ראשית, בלא לימוד אי אפשר לקיים את המצוות. שנית, מעלתה הרוחנית היא למעלה מכל שאר המצוות. ונבאר יותר: דבר ברור הוא שללא ידיעה ברורה של כללי מצוות התורה ופרטיהן אי אפשר לקיים אותן, ועל כן ישנו הכרח שכל יהודי ידע את כל יסודות המצוות. זהו שאמרו חכמים: "גדול התלמוד שמביא לידי מעשה". נוסף על כך, לימוד התורה הוא המצווה הרוחנית ביותר, ועל כן מעלתה למעלה מכל שאר המצוות. האדם מורכב מגוף ונשמה. כל המצוות המעשיות שבתורה מתקיימות בגוף וקשורות לדברים שבעולם הזה, הגשמי. לעומת זאת מצוות תלמוד תורה נעשית במחשבה, ועל כן היא המצווה הרוחנית ביותר, ובאמצעותה באה הנשמה לידי ביטוי מלא. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים א')

לב באיברים

תיקון הלב

ג'ו הגיע אלינו למכון גיור, אחרי חיפוש ברחבי העולם אחר האמת. את הכול הוא ניסה. דתות שונות, בודהיזם, הכול. אבל כאן, ביהדות, מצאה נפשו מנוחה. הוא היה תלמיד למופת במהלך קורס הגיור, ושאלותיו היו תמיד חכמות ומרתקות. "היהדות טוענת שעם ישראל שונה משאר האומות. שהוא העם הנבחר. דבר זה נכתב באחד הספרים המרכזיים ביהדות, בספר הכוזרי. האם זאת לא גזענות?" שאל באחת הפעמים.

"בוא נבין ביחד מה הכוזרי אומר", אמרתי לו. "ישראל באומות כלב באיברים". טמונה פה הבנה גדולה ועמוקה. גוף האדם מורכב מאיברים רבים ושונים. לכל איבר יש תפקיד, ולכן כל האיברים נצרכים וחשובים. הלב אינו יכול לבצע את פעולות הידיים, הידיים אינן יכולות לעשות מה שעושה הפה. האנושות כולה נמשלת לגוף האדם. כל העמים כולם מחוברים יחד לגוף אחד בעל אחריות משותפת וערבות הדדית, כמו איברי הגוף האחד שיש להם אחריות זה לזה. עם ישראל נמשל ללב. זה אומר עלינו כמה דברים:

ראשית, שעם ישראל אינו יכול לחיות לבד, מנותק מאומות העולם. אם נעקור את הלב מהגוף ונשים אותו לבד - הוא ימות. הלב זקוק לשאר האיברים כדי לתפקד. כך גם עם ישראל יכול לחיות ולפעול רק כאשר הוא חלק ממשפחת האנושות.

שנית, זה שעם ישראל נמשל ללב לא מקנה לו זכויות יתר, אלא בעיקר אחריות. הלב, שלא כאיברים האחרים, חייב לעבוד ללא הפסקה כדי לספק את החמצן לאיברים השונים. גם על עם ישראל הוטל לספק את החמצן לכלל האומות. החמצן הזה הוא הקשר עם הקב"ה. בלי החיבור למקור החיים - אין חיים! זהו תפקיד מחייב שאינו פוסק ודורש מאיתנו רמה מוסרית גבוהה מאוד.

תפיסה גזענית, כמו תורת הגזע הנאצית, טוענת: "אני הנבחר ולכן יש לי זכויות יתרות, ולך, הנחות, אין זכות קיום". **היהדות אומרת בדיוק להפך.** כל האנושות כולה חייבת להתקיים כדי שאנחנו נתקיים, ועלינו הוטל התפקיד הקשה ביותר, שדורש מאיתנו בעיקר למלא חובות, שלא הוטלו על שום עם אחר בעולם.

לאורם

גבורה ואומץ לב

החיים מזמנים לכולנו אתגרים. היכולת לעמוד מול האתגרים ולהתמודד עימם קשורה בגבורה ובאומץ לב. עוד מימי נעוריו נודע דוד בגבורתו ובאומץ ליבו. כאשר מתנדב דוד להילחם בגלית הפלשתי הוא מספר לשאול על הניסיון שהוא מביא איתו למערכה: "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שָׂאֹל רְעֵה הֲיֵה עִבְדְּךָ לְאִבּוֹ בְּצֹאן, וְבֶאֱרֵי וְאֵת הַדּוֹב וְנִשָּׂא שֶׁה מִהַעֲדָר. וַיֵּצְאֵתִי אַחֲרָיו וְהִכְתִּיו [...] וְהִכְתִּיו וְהִמִּיתִיו. גַּם אֵת הָאֲרִי גַם הַדּוֹב הִכָּה עִבְדְּךָ וְהֵיּה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרַל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם". לא במקרה אומר דוד 'התנסיתי בעבר במאבקים לא פשוטים'. **כל מאבק כזה חישל אותו והכין אותו למצבים אחרים ולמערכות מורכבות.** לפעמים אנו חווים בחיים מצבים לא פשוטים, מאבקים, כישלונות ומשברים. סיפורו של דוד מלמד אותנו להסתכל על ההווה עם הפנים לעתיד, כי אולי הניסיון הזה מכשיר אותנו לניסיונות אחרים בעתיד. גיבור נשאר גיבור בכל מצב, גם כשהוא נמצא לבד עם הכבשים שלו ודב ואריה באים לתקוף אותם, וגם כשאויב אימתני מאיים על עם ישראל. גם אנחנו יכולים לעצב את הגבורה שלנו באתגרים היומיומיים. לא מול ההמון ולא מול המצלמות. גם בחדרי חדרים, כשאף אחד לא רואה, אנחנו יכולים לגלות את הכוחות המיוחדים שה' העניק לנו. ואולי בעתיד הניסיון הזה עוד יסייע לנו מאוד.

הלכות

מדוע חשוב כל כך ללמוד תורה? - המשך

אתמול ראינו שתי סיבות לחשיבותה של מצוות לימוד התורה. האחת - משום שעל ידי הלימוד אנו יודעים כיצד לקיים את המצוות. השנייה - לימוד התורה זוהי המצווה הרוחנית ביותר משום שהיא נעשית במחשבה. לאור זאת, למצוות לימוד התורה ישנם שני מרכיבים: הראשון - לדעת את התורה, כלומר לדעת את כל מצוות התורה בכל פרטיהן ודקדוקיהן, וכן את כל הרעיונות האמוניים והמוסריים שבתורה, וזאת כדי לדעת לחיות נכון. המרכיב השני - לעסוק בתורה. כלומר, גם אדם שכבר זכה לדעת את כל יסודות התורה, מצווה עליו להמשיך ללמוד תורה ולהתעמק בה, שכן לימוד התורה הוא העיסוק המתאים לנשמה, ובאמצעותו האדם מתקשר אל שורשו הרוחני של העולם. (מתוך 'פניי הלכה' ליקוטים א')

לאומי או לאומני?

דפנה מאיר הי"ד נרצחה בידי מחבל בעתניאל ב-ז' בשבט ה'תשע"ו. דפנה הייתה אחות במקצועה שפתחה את הלב והנשמה לעזור לכל אדם באשר הוא. הרצח שלה, בפתח ביתה מול ילדיה, עורר הדים רבים בארץ ובעולם. בעלה, נתן מאיר, ובתו רננה טסו למטה האו"ם על מנת לשקף את המצב בישראל ולהביע מסר של מלחמה בטרור וקריאה לשלום.

נתן עמד זקוף על הדוכן באו"ם ודיבר מעומק ליבו. על שלום. על תקווה. על מפגשים של לבבות שיביאו לאהבת אמת.

כל מי שראה את הנאום שלו ושל בתו התפעל מהעמידה הגאה והאצילית, ובעיקר מתוכן הנאום שלא היה בו שום רצון לנקמה או זעם. נאום שכולו רצון לתת לאנושות עתיד שלם ומאיר יותר. כשמו - נתן מאיר.

ומיד עולות המחשבות. מאיפה נובע המקום האהוב והמאמין הזה באדם, באנושות? **כנראה שזה נובע מהשורש שלנו, עם ישראל.** כל המטרה של 'לידת' עם ישראל היא שונה לגמרי ממטרתם של עמים אחרים. כל עם שנוצר דואג לעצמו. דואג שהכלכלה שלו תהיה מפותחת ושהצבא שלו יהיה חזק כדי ששום עם לא יצליח לנצח ולהשמיד אותו. הוא מפתח תרבות שמטרתה להאדיר את הייחודיות שלו. אבל כאשר עם רוצה להראות עד כמה הוא מיוחד הוא מראה זאת לעיתים קרובות על ידי שהוא מתייחס אל מי שהוא לא כמוהו כאל נחות ושפל. ומכאן מגיעים לשנאת הזר, האחר. הלאומיות הופכת ללאומנות, שמשמעותה שנאה ובוז לכל מי שהוא לא כמוני.

עם ישראל שונה מאוד משאר העמים. כבר בראשית יצירתו אומר הקב"ה לאברהם שהוא יהיה אב המון גויים. שכל המטרה של הקמת העם החדש שיצא מחלציו הוא לעשות בדיקת את מה שאברהם עשה כל ימיו: **לדאוג לאחר.** להכניס לביתו ערבים עובדי אורח, להתפלל על אנשי סדום המושחתים, ללכת ולהציל את לוט שפרש ממנו. הייחודיות של עם ישראל היא שהוא **נברא כדי לתקן את העולם.** כדי ללחום למען כל הנדכאים והחלשים בחברה. מעניין לגלות שבכל המהפכות בעולם שרצו לעזור לחלש ולהילחם בעריץ ובמדכא, היהודים היו שותפים מרכזיים. זאת הסיבה ששנאת הזר והשונה היא לא דבר שטבעי לנו.

הלאומיות שלנו מתאפיינת בכך שהיא רוצה לדאוג לכל הלאומים האחרים. ובעצם, עם ישראל הוא 'נתן מאיר' - רוצה לתת ולהאיר לעולם.

לאורם

קטן גדול

כשאדם עולה לגדולה הוא עלול לאבד את הראש וכמו שאומרים - 'לעוף על עצמו'. זהו ניסיון לא פשוט לשמור על ענווה ופשטות כאשר אתה זוכה למעמד נכבד, וכשבכל מקום מצביעים עליך ואומרים: "היי, זה ההוא מהעיתון". הגאווה היא תכונה שכל הזמן מקננת בלב, וגם אם לא רואים אותה היא גורמת לאנשים להתנשא ולהתגאות על אחרים. גבורתו של דוד לא התבטאה רק במישור הצבאי. הוא היה גיבור גם בהתמודדות עם יצרי. וכך אמר דוד למיכל אשתו, שהרגישה בושה לאחר שראתה אותו מרקד ומפזז בצורה משוחררת וחופשית מול ארון ה': "וְהִיִּיתִי טָפֹל בְּעֵינֶיךָ". דוד לא מחזיק מעצמו ומרגיש שהוא כשלעצמו שפל. וכך כתב בתהילים: "לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינֵי וְלֹא הִלְכֵתִי בְּגָדֹת וּבִנְפִלְאוֹת מָמֶנִּי". **כיצד מצליח דוד להיות גדול כל כך, ויחד עם זאת קטן כל כך?** אולי סודו של דוד היה שתמיד, לא משנה למה זכה בחייו, **ידע שהכול מאת ה' ושכל מה שיש לו הוא רק מה' בלבד**. לכן חשב גם כיצד להשתמש במה שקיבל למען אחרים. וכך נכתב עליו: "וַיַּדַּע דָּוִד כִּי הִכְיֵנוּ ה' לְמַלְכָּהּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְכִי נִשְׂא מִמְּלִכְתּוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל". ה' הכינו, והכול - למען ישראל.

הלכות

האם מידות מקולקלות משפיעות על הבנת התורה?

אין התורה כחוכמות הטבע, שאותן אפשר ללמוד ולהבין ללא הכנות נפשיות מיוחדות. התורה היא דבר אלוהים, ועל כן ללא הכנות מתאימות אי אפשר לקולטה כראוי במוח ובלב. ההכנות הן המידות הטובות. אדם שאינו מתוקן במידותיו לא יוכל להבין כראוי את תורת ה'. אחד ההסברים לכך שמכל האומות דווקא עם ישראל נבחר לקבלת התורה, הוא העובדה המובאת בתלמוד: "שלשה סימנים יש באומה זו: הרחמנים, והביישנים וגומלי חסדים". המידות הללו הן התשתית לקבלת התורה. מכל המידות הרעות, אשר כולן פוגעות בלימוד, אין מידה מזיקה כמידת הגאווה. דברי תורה נמשלו למים, שנאמר: "הוי כל צמא לכו למים", ללמדנו שהיא נותנת חיים לעולם כמים, ולומר לנו שכשם שהמים נוזלים וזוחלים למקום נמוך, כך התורה אינה נקלטת במוחם של גסי הרוח והגאוותנים, אלא רק מי שהוא עניו וצנוע יכול לקלוט את התורה האלוהית.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים א')

תיקון הלב

זכויות או חובות

הנאום של נתן מאיר על אשתו דפנה הי"ד היה מרגש. כשירד מהדוכן והדין הסתיים הוא חיפש דבר פשוט מאוד: את המבט המשתתף בכאב מנציגי האומות, את היד הלוחצת. הוא חיפש, אך לשווא. הוא לא זכה לא למבט, לא ללחיצת יד. רק קור מקפיא פגש במסדרונות האו"ם.

לימים הוא שלח מכתב למזכ"ל האו"ם ובו מחה על היחס המנוכר שזכה לו באו"ם. "אף שגריר מהאו"ם לא טרח לבוא ולנחם את בתי בת ה-17. אף לא אחד ניגש ללחוץ את ידינו. אפילו אתה, כבוד המזכ"ל, ישבת באותה ישיבה ולא פצית פִּיךָ לעברנו", מוסיף מאיר.

"אני, אזרח העולם, אזרח פשוט וכואב שואל: האם ארגון האומות המאוחדות שואף להיות רלוונטי כאשר אין בו טיפת אנושיות בסיסית ביותר? האם גוף שכזה יוכל למנוע שנאה, איבה וחוסר שוויון?", תהה מאיר במכתבו.

יחס האו"ם לישראל מתסכל במידה רבה. אנחנו כל כך מאירי פנים ורוצים לעשות טוב, מדוע אומות העולם שוב ושוב מצביעות נגדנו? מסתבר שזה לא רק בגלל האינטרסים שיש להם עם מדינות ערב. יש כאן משהו עמוק יותר.

עם ישראל חידש בעולם דבר מיוחד. הוא גילה שיש בורא לעולם. עד הופעתו של עם ישראל חיו הגויים במין חגיגה גדולה. יש אלים, צריך להסתדר איתם, אבל בסך הכול אני עושה מה שבא לי.

פתאום הגיע עם ישראל הטוען שיש בורא לעולם, ואם הוא ברא אותנו, הוא כנראה דורש מאיתנו משהו. פרשנו לעולם מערכת חוקים ברורה הכוללת שבע מצוות המיועדות לכלל האנושות. עם ישראל טוען שלבני האדם יש לא רק זכויות, אלא גם חובות מוסריות.

אבל לקבל חובות זה די מלחיץ. אפילו מעצבן. ואם יש לי חובות שאני צריך למלא ואני לא ממלא אותן - המצפון מתחיל להציק לי. המצפון הוא מייסר. דוקר. לאט לאט הצטברו כעס ומרידות בקרב אומות העולם, למראה העם המוסרי שממשיך עד היום להציב לעולם מראה מוסרית. לכן העולם תמיד נגדנו. עד מתי? עד אשר יבינו שהחובות הללו הן אושר גדול. **שלהיות אדם מוסרי ומחובר לבורא עולם הופך אותך לאדם שחי חיי משמעות, חיים שיש בהם טעם.** מתי זה יקרה? כשאנחנו, עם ישראל, נחיה כך.

לאורם

לדעת להודות בטעות

כולנו טועים וכולנו נופלים "כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". גם דוד המלך הגדול והצדיק נפל, והנבואה מתארת את נפילותיו ואת העונשים והייסורים שחווה בעקבותיהם. אך דוד יודע גם את סוד ההודאה בחטא והנשיאה באחריות: "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נָתָן חֲטָאתִי לָהּ".

לא פעם בחיים אנחנו טועים, אך לא נעים לנו להודות בטעות. אנחנו מחפשים דרכים שונות להתחמק ולתרוץ את מה שקרה כסוג של חוסר הבנה, חוסר ידיעה וכד'. **גדולתו של דוד התבטאה בכך שידע להודות שטעה, ששגה.** שלא היה בסדר. לפעמים הניסיון להציג את עצמנו כמושלמים שלא טועים דווקא גורם לדבר ההפוך בדיוק - אנחנו מעמיקים את החולשה ואת הנפילה. **דווקא היכולת לעמוד בענווה ובכנות ולהודות בטעות, בכך ש"לא הייתי בסדר", היא המעלה האמיתית שמעידה על גדלותו של האדם.** דוד מגלה לנו את סוד התשובה. התשובה היא סוד המוכנות להודות בטעות ולקבל אחריות על מה שעשיתי. היא סוד המוכנות לעמוד מול ה' ולומר: "טעיתי, חטאתי, אך אני רוצה לתקן ולשוב אליך". **ומי שיועד להודות בטעות יוכל גם לתקן את עצמו ואת העולם.**

הלכות

מה עושים כשמשעמם בחופש?

בתקופת הלימודים, מישוהו אחר קובע לך את התוכניות. זה ממש לא משנה מה אתה חושב, כל עוד יש בגרות שמחכה לך בסוף השנה. בחופש אף אחד לא מכתוב לך את סדר היום. עכשיו האישיות שלך עומדת למבחן הבגרות האמיתי. אתה תקבע איך למלא את החלל הגדול שנוצר בבת אחת. "הבטלה מביאה לידי זימה" (חז"ל). הבטלה סוללת את הדרך לכניעה לריגוש זמין, שיעניק לך הנאה מיידית. במצב של חוסר מעש, אדם עלול להיכנס לסחרור של תענוג חולף - אכזבה מעצמו - "אוש, שמוביל אותו לשחזר את בזוז הזמן גם למחרת. כדי לפרוץ את מעגל הקסמים הזה, אתה חייב להגדיר מטרה. בכל יום אתה צריך להתקדם במשהו חדש. זה יכול להיות הדבר הכי קטן בעולם, אבל זה חייב להיות משהו שאתה אוהב. שתעשה אותו בכיף והוא ייתן לך סיפוק. פרק בתנ"ך, מאמר מעניין באינטרנט, לעשות כושר, לבנות בעץ, לכתוב יומן אישי, להתנדב עם חברים. כמה דקות שייתנו לך טעם טוב לכל היום. רווח נקי ומשמח, שייתן לך זריקת מוטיבציה לקום מהמיטה.

בצלם

תיקון הלב

הדבר קרה לפני הרבה שנים. הרב צבי יהודה הכהן קוק היה בדרכו לשיבת 'מרכז הרב' ששכנה ברחוב הרב קוק. בסמיכות לשיבה היה בית ספר יסודי, ושם ראה הרב צבי יהודה מראה שטלטל אותו. הוא ראה ילדים מבית הספר שלועגים ומציקים לערבים שעברו במקום. הדבר הפריע לו מאוד. הוא פנה במכתב למנהל ודרש שידריכו את התלמידים ביחס של כבוד לכל אדם "כי בצלם א-לוהים עשה את האדם".

מי אמר את המשפט הזה: "ויהאב את כל הבריות, אפילו גויים?" את הדברים הללו אמר תלמידו של האר"י הקדוש, רבי חיים ויטאל. הסיבה לאהבת כל הבריות היא אהבת הבורא שבראם. אדם שאוהב את חברו מתמלא באהבה ובחמלה גם ליצירותיו ומעשיו. כך גם אדם שאוהב את הבורא, שבראו ומפרנסו, יאהב את כל בני אדם, שהם מעשי ידיו של הבורא, בריאה מיוחדת שהבורא הטביע בה את צלמו.

מהו בדיוק צלם א-לוהים? צלם א-לוהים זהו כוח הבחירה שיש באדם לתקן את העולם או חלילה לקלקלו. כשם שלבורא יש כוח בחירה, כך לאדם יש כוח בחירה, ולכן נאמר שהוא נברא בצלם א-לוהים - באותה תכונה מיוחדת שיש לבורא העולם. זאת הסיבה שהאדם צריך להיטיב לכול, אפילו למי שאינו יהודי, ובוודאי אסור לגרום נזק לשום אדם, לא לגופו, לא לממונו ולא לכבודו, ואסור לבזות אותו ולהלבין את צלם הא-לוהים המציץ מפניו. **אהבת הבריות** צריכה למלא את ליבנו ונפשנו, ובכך נשפיע על האנושות לתקן את דרכה.

אבל בגלל האהבה הגדולה הזאת לאנושות אנו חייבים **לשנוא** כל תופעה של פגיעה באנושות. להילחם מלחמת חורמה נגד אנשים או ארגונים אשר פוגעים בבני אדם, חומסים או מפיצים רוע ושנאה. לכן יש בתורה מצווה מיוחדת, שהיא שנאת עמלק. עמלק הוא הסמל לעם שכל מטרתו היא לזרוע פחד וטרור ברחבי העולם. בגלל אהבתנו הגדולה לעולם כולו אנו חייבים לבער את עמלק. כל עוד עמלק נמצא בעולם - האנושות לא תוכל להגיע למטרתה. עמלק, וממשיכיו בדור שלנו, איבדו את צלם הא-לוהים שלהם. בחרו להתנהג כמו חיות טרף, להזיק ולהחריב את האנושות. וכדי לתקן את העולם כולו, אנו חייבים להסיר את האיום הזה מהאנושות כולה.

לאורם

עבד חופשי

רבים מבטאים כיום את האהבה לה: "איזה טוב ה'", "אבא, אני אוהב אותך" ועוד כל מיני ביטויים דומים. האהבה לה' היא דבר נפלא וחשוב שעלינו לשאוף אליו. אך בקשר לה' יש צד נוסף והוא - להיות עבדים. לא עבדים כמו במצרים, אלא **עבדים שמוכנים לקבל את הוראת האדון גם כאשר היא לא ממש מובנת וגם כשהיא קשה**. דוד המלך, שהוא אוהב ה' הגדול, מכונה "דוד עבדי".

רבי יהודה הלוי כתב בשירו: "עבדי זמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבדו חופשי...". עבדי זמן הם העבדים לכל מיני דברים שתלויים בזמן: אופנה, תדמית, חברה ועוד כל מיני דברים שהיום הם כך ומחר אחרת. עבדי זמן הם עבדים לעבדים. למה? כי כשאתה משתעבד לצו האופנה אתה פועל לפי משהו שקבע מישהו אחר שכפוף למישהו אחר. אך כשאתה בוחר להיות עבד ה', אין אף אחד מלבד ה' שנמצא מעליך. במצב כזה אתה שלם לגמרי עם שאתה עושה כי אתה יודע שאתה עושה את הדבר הנכון, ולא איזה רעיון שמישהו אחר חשב עליו ואולי מחר הוא ישנה את דעתו ויחשוב אחרת. **דוד הוא עבד ה', אבל דווקא לכן הוא משוחרר כל כך. הוא בן חורין אמיתי.**

הלכות

כיבוד אב ואם - גם כשקשה

קשה לי לכבד את ההורים שלי. הם מזלזלים בי, ומתייחסים אליי כמו לילדה קטנה. למה אני צריכה לכבד אותם כשהם מתנהגים אליי ככה?

כיבוד הורים הוא לא עסקה. ודאי שגם ההורים צריכים לכבד את הילדים, אבל גם אם יש לך ביקורת על ההתנהגות שלהם, זה לא מפר שום חוזה. כשחבר או סתם אדם עשה לך טובה, את מכבדת אותו. את הטובה הכי גדולה בעולם קיבלת מאבא ואימא. "שלושה שותפין יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו" (חז"ל). הקב"ה וההורים שלך שיתפו פעולה כדי שאת תגיעי לעולם הזה. הם נתנו לך את הדבר היקר מכול במתנה - את החיים שלך. את לא אמורה לכבד אותם כי הם אנשים טובים, או כי הם מפנקים אותך. את מכבדת אותם כי את מכבדת את ה', והוא בחר בהם להיות השליחים להביא אותך לעולם. לכן אומרים חז"ל שה' השווה את כבוד ההורים לכבוד שלו בעצמו. לכבד הורים זה לא רק בשביל הנימוס. כשאת מכבדת את ההורים, את מחוברת לשורשים שלך, את מחוברת לה'.

הסמל

לכל מדינה ומדינה יש סמל משלה. כשקמה מדינת ישראל חיפשו חכמי העם סמל למדינה החדשה. באו והציעו: תהיה היונה סמל למדינה. סיפרו דברים רבים ויפים בשבחה. אמרו שהיא מנהמת בלי הרף על צרות ישראל ועל חורבן המקדש, והרי היא זו שהביאה עלה זית לנח כסמל לשלום, ואנו זקוקים לשלום. ובאו והציעו: יהיו לוחות הברית סמל למדינה. שהרי הם הביאו חוק ותורה לעם ולעולם. היו כאלה שהציעו את הצבי, שהוא סמל לקיבוץ גלויות ולגאולת ישראל, שהיא כצבי הולך ונגלה, הולך ונכסה. היו שהציעו את הסנה הבוהק ואינו אוכל, שהוא סמל לנצח ישראל. יש שהציעו את הארי, שנאמר "גור אריה יהודה".

אך מי יודע, מה נבחר לבסוף לשמש כסמל של המדינה? **המנורה!**

ולמה המנורה? **מכיוון שעם ישראל נועד להיות אור לגויים, אור לעולם,** וכשהעלם אור במנורה בבית המקדש הראשון והשני היא הפיצה את האור הזה בעולם כולו. ועתה גם בימינו, בימי הבית השלישי - תשוב המנורה להאיר לעם ולעולם. זכריה הנביא, כאשר ניבא על חזון הגאולה, ראה לפניו מנורה וגולה על ראשה. "כי מציון תצא תורה" אמרו הנביאים. מטרתה של מדינת ישראל היא להאיר לכל העולם כולו. היה שם רב חכם אחד, שהסכים אף הוא לבחור במנורה כסמל למדינה, אלא שהוא נתן טעם אחר לכך. אמת שעלינו להיות אור לגויים, והמנורה צריכה להיות סמל לאור זה. אך **בטרם יוכלו בני ישראל להביא את האור לעולם כולו - עליהם להתכנס מארבע כנפות הארץ, ולהתאחד בלב ונפש כעם אחד.** המנורה מסמלת לנו את האיחוד השלם, כי היא נעשתה כולה מקשה אחת - כל קניה, גביעה, ציצית ופרחיה - כולם נעשו מקשה אחת.

מישהו מהחכמים הוסיף שהמנורה הייתה הסמל לגלות, שהרי היא מוצגת על שער טיטוס כאחד הכלים שגלו בחורבן בית שני. והנה הבנים שבו לגבולם, והמנורה הגולה עוד עתידה לשוב ולחזור, כמו שהבנים שבו, חזרה הביתה. ולבסוף נזכרו החכמים בימי החשמונאים, עת ניסו היוונים לטשטש את הייחודיות של עם ישראל ולבולל אותו בין העמים. הדלקת המנורה מעידה יותר מכל על **האור הייחודי של עם ישראל** שמעולם לא עומעם ולא כבה.

ומכיוון שהסכימו החכמים שהמנורה היא המסמלת יותר מכל את הייעוד הגדול ואת הדרך להשיגו, היא נתקבלה כסמל של מדינת ישראל.

חום ואהבה

"הדבר העיקרי והיסודי היה סבלנותו הרבה לתלמידים [...] האהבה והחום שקרנו מהרב נטעו בי את האהבה ללימוד התורה [...] יום אחד הר"מ שלנו חלה והרב נר"ה נכנס לתת שיעור במקומו. לאחר מספר דקות התלמידים החלו לנמנם. כאשר ראה זאת לא כעס, אלא הציע שאם אנו עייפים נניח כולנו את הראש על השולחן וננמנם למשך כמה דקות. אחר כך העיר אותנו, ולהפתעתנו היינו ערניים עד סוף השיעור." (הרב ברוך גנות, אל"מ במ"ל)

מפתח-הלב

"היה בישיבה תלמיד כבד שמיעה. אחר כל שיעור בבית המדרש צריך היה לשבת כמה שעות לבד, לחזור על החומר. כשנודע הדבר לרב נר"ה פנה אליו, נתן לו את המפתח לחדרו הפרטי ואמר: 'קח ושב בחדרי. שם יהיה לך שקט'. באיזה מקום בארץ תמצאו תלמיד עם מפתח לחדרו הפרטי של ראש הישיבה..." (צבי צביבל)

הלכות

"ואהבת לרעך כמוך"

אמר רבי עקיבא: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה". מן הראוי לשאול מדוע בחר רבי עקיבא דווקא במצווה זו מכל שאר המצוות שבתורה, עד שרק עליה אמר: "זה כלל גדול בתורה"? וכי מצוות שבת אינה חשובה ממנה? והאם מצוות טלית ותפילין אינן חשובות כמותה?

ההסבר הפשוט אומר שכל המצוות שבין אדם לחברו נכללות למעשה תחת המצווה "ואהבת לרעך כמוך". מאחר שרוב המצוות שהאדם נפגש עימן בחייו עוסקות בעניינים שבין אדם לחברו, נמצא שזהו הכלל הגדול בתורה, שהוא היסוד לקיומן. יתר על כן, ישנו שוני עקרוני בין המצוות שבין אדם לחברו ובין שאר המצוות המעשיות שבתורה. ישנן מצוות רבות שאפשר לקיימן בלי שום כוונה, למשל אפשר לשמור כשרות ושבת בלא שום כוונה או יחס מיוחד. את המצוות שבין אדם לחברו, לעומת זאת, אי אפשר לקיים בלי אהבה. אין תיראה למשל הצדקה שאדם נותן בלי אהבה? על כן אמר רבי עקיבא: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", שבלעדיו אי אפשר לקיים מצוות רבות מאוד. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, א)

לאומי אוניברסלי

אלול תשנ"ה (1995). אני בן 21 וקצת. חלום חיי - להגשים עצמי כאיש העולם הגדול - התחיל להתגשם. אני בדרך ללמוד איור בבית ספר לאומנות במרכז לונדון.

עבורי, המפגש עם אנשים מכל העולם היה ההזדמנות להכיר את תרבויותיהם השונות. ייחולתי לרגע שבו נעמיק בשיחותינו, ומתוכן יתגלה עושרו של הפסיפס התרבותי האנושי. שאלתי את ריצ'ה, הסטודנטית ההודית, מה היא יכולה לספר לי על ההבדלים בין ההינדואיזם והבודהיזם. אך היא רק ידעה למלמל כמה דברים על מנהגים שונים, לא יותר מזה. כך הגיבו גם הסטודנטים האחרים. התגובה הראשונה שהרגשתי הייתה כעס ומרמור ביחס לחבריי למעונות הסטודנטים. אילו מין שגירים אתם של תרבויותיכם? רציתי לצעוק להם! מה התועלת במפגש הבין-תרבותי שלנו אם אין ביכולתנו להפרות זה את זה מתוך התרבויות השונות שלנו? במקום ועידת פסגה של מיטב המוחות יש לנו ועידת בקעה של בורים! לקח לי זמן לתפוס שאני לוקה בכל ההאשמות שאותן אני מטיח בלבי באחרים. הדבר קרה כאשר ערב אחד ביקשה ממני ריצ'ה להסביר לה מהו התנ"ך. לקחתי נשימה עמוקה והתחלתי לספר על התנ"ך. מבראשית, כפשוטו. על בריאת העולם בשישה ימים, על המבול ותיבת נח, על שעבוד מצרים והיציאה משם. גיליתי למבוכתי עד כמה **איני** יודע. כל הסיפורים קטועים ופזורים בראשי, קרעי דפים על פני נהר חשוך.

ניצוץ ראשון של הכרה ניצת בי: אני בדיוק כמו חבריי למעונות - ילד שמנת שגדל באליטה המנותקת של מדינתו, נטול שורשים ונטול זהות. כשאני שוכב במיטה בלילה אחרי השיחה, אני מעיף מבט לספר התנ"ך מהצבא המונח בקצה מדף הקומיקס. אני צריך לחזור ולקרוא בו מתישהו, אני חושב לעצמי. (על פי הבלוג של ניר מנוסי, **בין קודש לחול**)

תפקידו של עם ישראל הוא להיות 'אור לגויים'. להפיץ את יסודות המוסר והצדק שלו לעמי תבל. אך לפני כן הוא חייב להיות "עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב". הוא חייב להעמיק במורשתו ולחיות לאור תורתו, ללא כל השפעה זרה. אם תמיד נחקה את הגויים ונאמץ את המוסר המערבי ואת ערכיו, נאבד את המיוחדות שלנו. נבגוד בעצמנו. אנחנו חייבים לחיות חיי קדושה וטהרה, מתוך דבקות אלוקית. רק כך נוכל להשפיע על העולם ולתקנו.

ברכת המזון

האם יצא לכם פעם להרגיש אחרי ארוחה דשנה כבודות? לא, אני לא מדבר על כבודות פיזית (למרות שגם זה בוודאי מורגש...) אלא כבודות רוחנית. סוג של תחושה כזאת שכל השכל שלנו נמצא עכשיו בבטן. אין לנו כוח ולא סבלנות ללמוד, לחשוב על דברים גבוהים. כל הראש שלנו ירד מלמעלה עד לקיבה.

אין מקום שבו האדם יכול להיות שקוע בהנאה הפרטית שלו כמו בזמן האוכל. לכן המקום היחיד שבו נצטוונו מהתורה בברכה הוא בברכת המזון **"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נתן לָךְ"**. ברכת המזון באה ללמד אותנו שגם אחרי שאנחנו אוכלים, נזכור מי נתן לנו את האוכל כדי שנוכל לשבוע. אנו מברכים **"ומכין מזון לכל ברייתו אשר ברא"** - לפני שהקב"ה ברא כל יצור, הקדים וברא לו מזון, ואין בריה בעולם שאין מזונה מוכן לה במקומה ובזמנה. כשמתכוונים ומכוונים למילים שנאמרות בברכת המזון, יש יותר סיכוי שנצליח להרים את הראש מהבטן ונתבונן על הבריאה המופלאה שברא עבורנו ה', על האוכל שהעניק לנו ועל החסד הגדול שסובב אותנו ומקיים אותנו בכל רגע. **ברכת המזון פוקחת את עינינו לראות את הברכה המופלאה שבמזון.**

הלכות

"לא תשנא את אחיך בלבבך"

מצווה מהתורה שלא לשנוא אדם מישראל, שנאמר: **"לא תשנא את אחיך בלבבך"**. לא מדובר כאן בשנאת חנם בלי כל סיבה, אלא אפילו אדם שחברו העליב אותו בצורה חמורה, אסור לו לפי התורה לשנוא את זה שהעליבו. בלשון הרמב"ם: **"כל השנא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה"**, שנאמר: **"לא תשנא את אחיך בלבבך"**.

יש לשאול, היאך אפשר לצוות שלא לשנוא אפילו בלב? הרי לפעמים האדם נפגע עד עמקי נשמתו, ואין אפשר שאף בליבו לא ייטור?

הרמב"ם כותב שבמצב כזה צריך שאדם יתנהג בישרות ולא יסתיר את עלבונו, אלא יבוא אצל חברו ויאמר לו במה פגע בו והעליב אותו. התורה מאמינה שאפשר לפתור כל בעיה שבין אדם לחברו על ידי הידברות המבוססת על אמון הדדי. לכן המצווה שלא לשנוא צמודה למצווה להוכיח את החבר, שנאמר: **"לא תשנא את אחיך בלבבך, הוכיח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"**. מתוך כך שאנשים יהיו ישרים זה עם זה, לא יצטרכו לנקום ולנטור, ויוכלו לאהוב את חבריהם.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, ד)

לב הדברים

עם ישראל הוא הלב של כל העולם. דבר זה מעיד על האחריות הגדולה שנפלה בחלקנו להזרים חיים וחמץ לשאר איברי הגוף, שהם אומות העולם.

עם ישראל נולד על מנת להאיר את העולם כולו. לכן טיפוח הלאומיות שלנו אינו מוביל לשנאת הזר והאחר.

עם ישראל הביא לעולם את האמונה בא-ל אחד. אמונה זו מחדשת שיש ערכי מוסר מחייבים, וממילא אם לא פועלים על פיהם המצפון מייסר את האדם. חובות אף אחד לא אוהב לקבל, ולכן העולם תמיד נגדנו. זה ייפסק כאשר העולם יבין, ובעיקר כשאנחנו נבין, שכל החובות שהטיל עלינו הבורא מביאים לאושר גדול.

אהבת הבריות צריכה למלא את ליבנו ואת נפשנו. אהבה זו נובעת מתוך אהבתנו את הבורא שבראם. דווקא בגלל האהבה הזו אנו חייבים להילחם בכל התוקף נגד אנשים או ארגונים שרוצים לפגוע באנושות.

סמל המדינה שלנו מסמל את החזרה מהגלות לגאולה, את האור הייחודי שלנו ואת הרצון שלנו להאיר את ערכי המוסר והנצח שלנו לעמי העולם כולם.

היכולת להשפיע על העולם מהאור שלנו תלויה ביכולת שלנו לשמר את הייחודיות שלנו ולא להיטמע בכפר הגלובלי הקטן. רק כאשר כל עם ותרבות משמרים את זהותם אפשר ליצור הפריה הדדית, אשר בה האנושות מתברכת מכל הטוב שקיים במרקם העולמי האנושי.

רוצים להשתתף בחידון?
כנסו למדור הקניין באתר החמ"ד

לא מוותרים על חוף פלמחים

נערה אחת, עם הרבה כוח רצון ואמונה, מנעה את הקמתו של כפר נופש על חוף פלמחים. אילולא עדי לוסטיג, שהחליטה להקים אוהל על החוף ולהתחיל במאבק על זכויות הציבור בחוף, זה לא היה קורה.

"באחד הימים של פברואר 2008 הגעתי לים כהרגלי, ופתאום ראיתי מולי גדרות ועמודים גדולים תקועים בחול. לא הבנתי מה קורה וניסיתי לברר מה עושים שם. שאלתי כל אדם שהיה בסביבה. התחילו לתת לי המון תירוצים מוזרים - שמישהי נתקעה ומנסים לחלץ אותה; אחר כך נתנו לי עוד תירוצים של שיפוצים, אבל שום דבר לא נשמע לי אמין במיוחד.

חזרתי הביתה יחד עם כמה חברים, ואמרנו שחייבים להיכנס לאינטרנט ולחפש את כל המידע שאפשר למצוא על מה שקורה בחוף. היה לנו ברור מהרגע הראשון שמדובר במשהו חריג ונורא, ולא היינו רגועים. מהר מאוד הבנו שאנחנו צודקים, כשגילינו שמתכוונים לבנות במקום כפר נופש ענק, ולהרוס את החוף שלנו".

מאותו הרגע שעדי גילתה את הבנייה המיועדת בחוף, השתנו חייה ללא היכר. נראה כאילו ברגע אחד השילה מעליה את חבלי הילדות וכנסה זקופה ובטוחה לתקופת הבגרות, אולי אפילו מבלי שתכננה לעשות זאת.

לוסטיג החליטה כי היא וחבריה יעברו לגור בחוף פלמחים, ולא יעצמו עין אחת בזמן שהבולדוזרים והטרקטורים עלולים להרוס את המקום האהוב עליה ולמחוק את פיסת הטבע היחידה כמעט שנשארה באזור. "ברגע שגילינו מה הייעוד של המקום אני ואחותי התחלנו להדפיס המון עלונים שבהם נכתב על הפגנה בחוף פלמחים, הסתובבנו ברחובות וחילקנו אותם. החלטנו שמעכשיו יהיו הפגנות בכל יום, ואנחנו לא נעזוב את החוף.

ככל שחקרנו יותר, הבנו שהיזמים הספיקו לתכנן משהו עצום, והייתה להם כבר תוכנית הדמיה מפחידה וזמני ביצוע. אנחנו פשוט התיישבנו בחוף ולא הסכמנו לזוז ממנו. לאט לאט גם הצלחנו ליצור מודעות לנושא ולעורר את דעת הקהל. אנשים גם ראו את השלטים שלנו וראו אותנו ישנים בחוף, והתעניינו. היינו עושים שמירות על המקום ומתחלפים. זו הייתה תקופה מטורפת עם הרבה אדרנלין והרבה לחץ".

בעקבות הלחץ הציבורי שהפעילו עדי וחבריה למאבק נגזזה תכנית הקמת כפר הנופש על חוף פלמחים, והחוף נשאר פתוח לקבל הרחב.

בעקבות המאבק העיקש שעדי ניהלה - היא זכתה בפרס למצוינות חברתית.

(מתוך כתבה באתר NRG, 1 באב תש"ע)

חצים אצלנו?
סרטון את המרתף:

לקרוא כולם בשם ה'

שבע מצוות בני נוח ובשורת
תיקון העולם לעמים

"וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים
וְאָמְרוּ לָכֵן וְנַעֲלָה אֶל הָר ה'
אֶל בֵּית אֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב...
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה
וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם"

(ישעיהו ב, ג)

לאורם

חסד ונאמנות (תמצית מגילת רות)

מגילת רות נפתחת בתיאור קורות משפחתו של אלימלך מבית לחם יהודה: בעקבות רעב בארץ החליט אלימלך לעבור למואב עם אשתו נעמי ושני בניה. במואב פוקדת את המשפחה טרגדיה נוראה: תחילה מת האב, אלימלך, ואחר כך מתים שני הבנים. נעמי נשארת עם שתי כלותיה המואביות - רות ועורפה. בינתיים הסתיים הרעב בארץ יהודה, ונעמי מחליטה לחזור לארץ. כלותיה המואביות מלוות אותה, אך היא מפצירה בהן להישאר. עורפה משתכנעת, אבל רות מתעקשת ואומרת לנעמי: "עמך - עמי ואלוהיך - אלוהי". וכך מגיעות נעמי ורות ליהודה - אלמנות, עניות וחסרות כול. הן מגיעות לבית לחם בתקופת הקציר, ורות מחליטה לנצל את זכותה כענייה, וללכת ללקט בשדה. והנה, בהשגחת ה' היא מגיעה לשדה של בעז, קרוב משפחה של נעמי, איש נכבד ובעל נכסים. בעז רואה את רות בין המלקטים בשדה, והיא מוצאת חן בעיניו. לאחר שהוא שומע את מה שעשתה למען חמותה, נעמי, הוא מחליט להעניק לה יחס מיוחד. נעמי שומעת מרות על המפגש עם בעז, ומציעה לה להתלבש יפה ולהתקשט, לרדת אל הגורן ולחכות עד שבעז, הנמצא בגורן, ילך לישון. וכך, באמצע הלילה, מגלה בעז את רות השוכבת למרגלותיו, ומבקשת ממנו שיישא אותה לאישה. ומה היה בסוף? המשך מחר...

הלכות

מצוות אהבת הגר

מצוות "וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ" חלה על כל אדם מישראל, ובכללם הגרים. אף על פי כן הוסיפה התורה מצווה מיוחדת לאהוב את הגר, שנאמר: "וְאֶהְבֶּתָם אֶת הַגֵּר". כמו כן, אסרה התורה לצער אדם מישראל, שנאמר: "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ", ואף על פי שהגרים בכלל האיסור הוסיפה התורה מצווה מיוחדת להיזהר מאונאת הגר, שנאמר: "וְגֵר לֹא תוֹנֶה". נמצא שהאווה את הגר מקיים שתי מצוות עשה, והמצערו עובר על שתי מצוות לא תעשה. משני צדדים צריך להבין את מצוות התורה: האחד, שאכן מוצדק לאהוב את הגר יותר, שהרי הוא עשה מעשה גדול, עזב את עמו ואת ארצו, ומתוך בחירה חופשית בא להצטרף לעם ישראל. צד נוסף הוא, שהגר עלול להיות רגיש ופגיע יותר מאדם רגיל, מפני שחסרה לו תחושת הביטחון שיש לאדם שנמצא בסביבתו הטבעית. על כן הוסיפה התורה וציוותה להיזהר באונאת הגר, כדי שנשקול היטב כל מילה והתבטאות כלפיו. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, טו)

תיקון הלב

מה שבע?

סיוון פגשה את אנג'לה בלב ניו יורק. כחלק מעבודתו של אביה סיוון ומשפחתה טסים לחו"ל הרבה, ובקיץ הזה היא נאלצה להעביר את חופשת הקיץ הרחק מחבריה בישראל. אנג'לה הייתה הבת הגדולה של חבריו הטובים של אביה בעבודה, משפחת סמית'. אנג'לה היא נערה פיקחית ונבונה שעולה לכיתה י"א. על היהדות היא לא ממש יודעת הרבה, אבל היא מתעניינת מאוד.

את המפגשים עם סיוון היא ניצלה כדי להבין יותר מהי היהדות ומהי האמונה היהודית. פעמים רבות שמעה את ההורים מדברים על המושג 'תיקון עולם', והם אמרו שזהו מושג שהיהודים הביאו יחד עם התנ"ך. אנג'לה לא לגמרי הבינה, אבל נוצר אצלה רושם שיש באמונה היהודית עניין עמוק והיא רצתה להבין יותר מה היהדות רוצה.

"לספר לך על האמונה שלי?" שאלה סיוון בפליאה, "האמת היא שזה נראה לי קצת גדול עליי. אני לא ממש יודעת כל כך הרבה. אבל אני מוכנה לנסות ללכת יחד לחבר של ההורים שלי, שליח חב"ד כאן בניו יורק, שגר ממש קרוב לכאן. הם משפחה ממש נחמדה ואני בטוחה שהוא ישמח להסביר ולענות לך על כל שאלה".

וכך, סיוון ואנג'לה צעדו לבית משפחת ליפסקר - השליחים של חב"ד. "שלום בנות, במה אני יכולה לעזור?", שאלה חני בעלת הבית בלבביות. אנג'לה פתחה ואמרה בחיוך: "אני לא יהודייה ואשמח לדעת על היהדות כל מיני דברים. זה מעניין אותי". חני הזמינה את הבנות להיכנס והסבירה שבעלה, הרב מנדי, יצא לכמה דקות וישוב עוד מעט. "בינתיים, אשמח להתחיל לשמוע - מה מעניין אותך, אנג'לה?"

"אני רוצה לדעת קודם כול האם אתם חושבים שכל העולם צריך להיות יהודים, כמו שהנצרות או האסלאם חושבים? זאת אומרת, האם יש לכם מצווה לגרום לאחרים להפוך להיות יהודים?" חני הקשיבה לשאלה ברצינות ואמרה: "לנו אין מצווה לגרום למי שאינו יהודי להפוך ליהודי, אבל יש לנו שבע מצוות שלפי האמונה היהודית כל אדם בעולם צריך לשמור, וכך הוא הופך ל'בן נח'". "מהן שבע המצוות", שאלה אנג'לה בעניין. "אולי כדאי שתשאלו את מנדי שיבוא עוד מעט", השיבה חני. "הוא ישמח להשיב לכן, זה נושא שקרוב מאוד לליבו".

לאורם

חסד ונאמנות - המשך

סוף טוב - הכול טוב: בעז מחליט לגאול את רות ולשאת אותה לאישה, ורות יולדת לו בן, שעתיד להיות סבו של דוד המלך. כך זוכה רות המואבייה לא רק לבעל מכובד ולמשפחה - אלא גם לזכות הגדולה שדוד המלך יהיה אחד מצאצאיה. **מרות אנחנו למדים שכדי לתקן עולם צריך לפעמים לצאת מאזור הנוחות שלנו; להיות מוכנים להתאמץ, וללכת עם האמת עד הסוף.** רות הייתה זרה בכל מקום שבו חייתה. בשדה מואב הייתה אשת היהודי, בארץ ישראל הייתה מואביה, אישה זרה וענייה שהגיעה ממרחקים. ועם זאת, למרות הזרות שמלווה אותה, רות לא נכנעת ולא משתנה. רות נאמנה לדרכה וחיה לאור אמונתה: "עֲמַךְ עָמִי וְאֵלֶיךָ אֶלְהֶיךָ". לא קל להרגיש זרים, הרבה יותר נוח ליישר קו עם הסביבה ולהתעורות, להיות חלק מכולם ולא עוף זר ומזר. אבל להיות נאמן לאמת שלי - זאת מעלה שעבורה שווה לוותר על רייטינג. בזכות היכולת הזאת של רות ללכת עם האמת שלה עד הסוף, להחזיק מעמד למרות הקשיים, זכתה לכך שמצאצאיה יצא דוד מלך ישראל. תכונתה של רות היא תכונתו של מלך אמיתי, מלך שלא מוכן לכופף את האמת הפנימית שלו ומוכן לשלם את המחיר הנדרש.

הלכות

כופים על מידת סדום

אמרו חכמים: "כופים על מידת סדום". כלומר, כופים אדם שלא ינהג כמנהג אנשי סדום. ומה היא מידת אנשי סדום? שאינם רוצים לתת לאחרים ליהנות, ואף במקום שהנאת אדם אחר אינה גורמת להם שום נזק, אלא "זה נהנה וזה לא חסר", אף אז מתוך רוע ליבם אינם רוצים להניח לאחרים ליהנות. על כך אמרו חכמים: "כופים על מידת סדום", היינו שמחייבים אדם לתת לאחרים ליהנות מדברים ששייכים לו, כאשר אין לו מזה הפסד.

אנשי סדום לא רצו לתת לאחרים ליהנות מארצם ומרכושם. הייתה להם ארץ טובה, כגן ה', מלאה כל טוב, והיו עשירים גדולים, ואם היו עוברים אורחים ועניים בארצם לא היו מפסידים כלום. אף על פי כן לא רצו שיבואו עניים ויגורו ביניהם, כדי שלא ייהנו מארצם הטובה. (המשך מחר)

אני מאמין

תיקון הלב

כשמנדי חזר סיפרה לו חני אשתו בקצרה על הביקור המיוחד ועל אנג'לה מבוסטון שמתעניינת באמונה היהודית ורוצה לשמוע על שבע מצוות בני נח, ועל חברתה סיוון שמלווה אותה. "מהן שבע מצוות בני נח?" הקשיב מנדי לשאלה וחשב לרגע. לאחר מכן לקח דף ועט וכתב:

א. איסור עבודה זרה; ב. איסור ברכת ה' [לגדף, לקלל את ה']; ג. איסור שפיכות דמים; ד. איסור גזל; ה. איסור גילוי עריות; ו. איסור איבר מן החי; ז. מצוות דינים. מנדי הציג את הדף מול סיוון ואנג'לה שלא לגמרי הבינו את מה שכתב (למרות שהוא כתב באנגלית...).

"זה בסדר, כתבתי רק כדי לעשות סדר, ועכשיו אתחיל להסביר יותר מה בדיוק כתבתי. נחלק את שש המצוות הראשונות לשלוש קבוצות - שתי המצוות הראשונות עוסקות בנושא האמונה בא-לוהים; שתי המצוות הבאות עוסקות ביחס בין אדם לחברו; שתי המצוות הבאות עוסקות בהתנהגות האדם בינו לבין עצמו (מה שאנו מכנים 'מידות טובות', גם אם הוא לא פוגע באדם אחר); המצווה האחרונה היא בעצם מצווה שתפקידה לדאוג לכך שכל שש המצוות יישמרו ולא יעברו עליהן - על ידי הקמת מערכת משפט. **זאת אומרת, שבע מצוות בני נח מבקשות שכל בני האדם יהיו מתוקנים בשלושה מעגלים - בין אדם לא-לוהים; בין אדם לחברו ובין אדם לעצמו.**"

אנג'לה מצאה את עצמה מתעניינת מאוד ברעיון שבע המצוות והיא שאלה מיד: "אז מה הכוונה לא לעבוד עבודה זרה, הרי כיום אין כמעט עבודת אלילים בעולם, לא?" מנדי הנהן לאות הסכמה. "את צודקת. כיום כבר אין בחלק זה של העולם עובדי אלילים בכמות שהיו בעבר. עם זאת, **המשמעות של האמונה באל אחד היא הרבה מעבר ללא להשתחוות לפסל.** להאמין בא-לוהים זה להאמין גם שאיננו כפופים לטבע, ולכן יש לנו בחירה חופשית."

נוסף על כך, האמונה שיש מקור אחד לכל העולם אומרת שיש מנהיג אחד לכל כוחות הטבע כולם, והאמונה הזאת גורמת לנו לשאוף להתאמה בין כל הכוחות השונים שיש בנו - בין הרצונות ובין הרגשות. **כל הכוחות שבנו יכולים להתקיים בהרמוניה ולשמש לטוב אם נכוון אותם לאור האמונה.**

לכן יש איסור לקלל את א-לוהים, כי כשפוגעים בשורש החיים אנחנו פוגעים בעצם בשורש שלנו."

לאורם

לעשות יותר, לדבר פחות

שמה של המגילה הוא 'מגילת רות'. אבל מה בעצם אנחנו שומעים מרות בעצמה? רות איננה מצטיינת בנאומים חוצבי להבות ובדיבורים רבים. **רות מצטיינת דווקא בשתיקתה יותר מאשר בדיבורה.** מתוך כל המגילה רות מדברת באחד עשר פסוקים בלבד! **מה אנו יכולים**

ללמוד מהעובדה המפתיעה הזאת?

דיבור הוא דבר חשוב. האדם נקרא 'מדבר' כי זוהי תכונה שמייחדת אותו. אלא שדיבורים עלולים לפעמים לתת לאדם רושם שהוא עושה משהו. לדיבור יש סגולה מיוחדת להשרות על הדובר תחושת עשייה. לכן פעמים רבות דווקא אנשים שממעטים בדיבור - מצטיינים יותר במעשים. **הם לא חיים בתוך עולם של מילים, אלא בודקים איך הרעיונות יכולים להתממש במציאות;** איך הרעיון יכול להפוך לפעולה ממשית. רות פועלת בשקט, בצניעות ובענווה. היא לא עושה הרבה רעש, לא בודקת כמה אנשים קוראים את הפוסטים שלה וכמה אחוזי רייטינג יש לה. היא פשוט עושה. לא מדברת. מה שיפה ומרגש כל כך הוא שדווקא האישה המיוחדת הזאת, שלא מתבלטת בדיבורים, **היא זאת שבסופו של דבר המגילה נקראת על שמה, והיא מביאה לעולם את שושלת המלוכה.** בשקט, בלי רעש וצלצולים.

הלכות

כופים על מידת סדום - המשך

וכך אמרו במשנה: "האומר 'שלי שלי ושליך שלי' - זו מידה בינונית, ויש אומרים זו מידת סדום" (אבות ה, י). אין כאן מחלוקת, אלא ביארו המפרשים שאמנם מי שאומר "שלי שלי ושליך שלי" אינו חוטא עדיין במידת סדום, מפני שעדיין אין בזה ביטוי לכך שעינו צרה בכך שחברו ייחנה מרכושו. מכל מקום, על ידי עמדה כזו קרובים להגיע למידת סדום, כי בעצם עיקר כוונתו שלא יצטרך לתת דבר לחברו.

דוגמה להלכה: כאשר באים אחים לחלוק שדות שהוריש להם אביהם, ולאחד מהם כבר יש שדה בצד אחד משדותיו של האב, אם כל השדות שווים - יכול האח לבקש לרשת את השדה הסמוך לשדהו, כדי שאחוזתו תהיה רצופה ולא יצטרך לטרוח ללכת בין שדותיו. אם אחיו נוהגים בקטנוניות ואינם מוכנים לתת לו את השדה הסמוך, לדעת רוב הפוסקים כופים אותם לתת לו את השדה הסמוך לשדהו, שהואיל ואינם מפסידים מכך, אין מאפשרים להם לנהוג כמידת אנשי סדום.

(מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, א)

תיקון הלב

צלם א-לוהים

"טוב", אמרה אנג'לה, "אז הגענו לשתי המצוות הבאות: **האיסור לרצוח** ו**האיסור לגזול**. אני מסוגלת להבין את חשיבות המצוות האלה. זה די הגיוני, זאת הדרך לשמור על הסדר בחברה, נכון?"

מנדי קיבל את דבריה של אנג'לה והוסיף: "את צודקת, אבל יש כאן משהו עמוק יותר, התורה אומרת שהאדם נברא 'בצלם א-לוהים': 'כי בצלם א-לוהים עשה את האדם'. הכלל הזה אומר שלכל אדם יש ערך מהותי ואנו מחויבים לשמור עליו. לא לרצוח מישהו זה פשוט והגיוני, ממש כמו שאמרת. אבל מה לגבי מה שמכונה כיום 'המתת חסד', זאת אומרת החלטה להרוג אדם חולה שסובל מאוד? ומה בנוגע להפלות?"

כל השאלות המורכבות האלה מלמדות שלא לרצוח זאת אמירה כללית ורחבה מדי. בתוך האמירה הזאת יש הרבה פרטים שלא תמיד אנחנו מסוגלים להבין. ובכל זאת, **האמונה בצלם הא-לוהים מחייבת אותנו לנהוג בחיי אדם בזהירות רבה**, ולא לפגוע בהם אם אין בכך צורך. גם מעשה פשוט יותר כמו הלבנת פנים וביוש מישהו על ידי 'שיימינג' זהו סוג של רצח. חלק מההקפדה על האיסור לשפוך דם יבוא לידי ביטוי גם בזהירות מלפגוע בצורה הזאת, כי גם היא פגיעה בצלם הא-לוהים שבאדם. גם האיסור לגזול הוא המשך מסוים של איסור הרצח, כי רכושו של האדם הוא ממש חלק ממנו, והוא גם מאפשר לו להתקיים ולחיות, וכך אמרו חכמינו ז"ל: 'כל הגזול את חברו שווה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו'.

חלק מהאיסור הזה הוא גם האיסור לעכב שכר שכיר; האיסור לשעבד אדם אחר וכדו'. כל המעשים האלה מבטאים זלזול ברכוש הזולת. כשאנחנו מקפידים לשמור על רכושם של אחרים אנחנו מגלים בכך רגישות מיוחדת לכל מה ששייך למישהו אחר. חכמים מלמדים שאנשי דור המבול עשו מעשים חמורים רבים, אך בסופו של דבר, הם נענשו דווקא על הגזל. הגזל מבטא יותר מכל מעשה אחר שהחברה הגיעה למצב שבו לא אכפת לאף אחד מאף אחד. כל עוד נזהרים מלפגוע ברכוש של מישהו אחר, זהו סימן לכך שיש לחברה תקווה ותיקון."

ההסבר של מנדי נשמע לאנג'לה מעניין והיא ציפתה לשמוע את ההסבר ליתר המצוות.

לאורם

דמות של חסד

נכונותה של רות להידבק בנעמי היא מעשה חסד. היא לא הייתה חייבת בכך מצד שורת הדין. מות בעלה של רות התיר אותה מכל קשר אליה. אך רות אינה מסתפקת בחסד שהיא עשתה עד כה, עם בעלה ועם מי שהייתה חמותה עד עכשיו. היא מוכנה להתגייר אף על פי שהיא יודעת בבירור שסיכוייה להתחתן שוב נמוכים מאוד. גם בהליכתה של רות ללקוט כמו אחת העניות בשדות בית לחם, ואחר כך בהליכתה לגורן בהוראת נעמי - יש חסד, מעשים שנעשים מתוך נאמנות לבעלה שמת ולחמותה נעמי, שאיתה היא חיה. להמשיך את דרכה של רות זה לדבוק בחסד, להיות מוכנים לתת ולהעניק גם כשזה לא קל, וגם כשהמחיר האישי יקר.

אנשי חסד מרגישים אחרת מאחרים. הם מרגישים שהחיים הם מתנה, שזאת זכות לחיות. הם חשים הכרת טובה על החיים והם רוצים להעניק את החוויה הזאת גם לאחרים. הם לא מרגישים ש'מגיע להם', אלא שמחים על כל מה שיש להם ומוכנים לתת ולשתף מהברכה שהם קיבלו. דמותה של רות נותנת כוח לכל האנשים הפשוטים, אנשי החסד שחיים סביבנו ולא תמיד אנו שמים לב אליהם. כל אדם כזה הוא יהלום נפלא, ובכל אחד ואחת מאיתנו חבוי יהלום שכזה.

הלכות

לדון לכף זכות

בין מצוות התורה העוסקות ביחסים שבין אדם לחברו ישנה מצווה מרכזית: "בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ". פירושו חכמים שהכוונה היא לדון את החבר לכף זכות, כלומר שהרואה את חברו עושה דבר שאפשר לפרשו באופן חיובי או באופן שלילי, מצווה עליו לפרשו באופן חיובי. כמו כן, השומע על חברו סיפור שאפשר לפרשו לחיוב או לשלילה - מצווה עליו לפרשו באופן חיובי.

לכל מעשה שאדם עושה יכולות להיות כמה פרשנויות. אפשר לפרשו באופן חיובי ולמצוא בו את הצדדים היפים והכוונות הטובות, ואפשר גם למצוא בו את ההפך. גם למעשה של הצדיק הגדול ביותר אפשר לתת פירוש שלילי, הרי אפילו את מעשיו של משה רבנו עליו השלום פירש קורח באופן שלילי, וחשב שכל כוונתו היא להשתרר על העם. על כן מורה התורה: "בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ".

אין כאן התעלמות מהצדדים השליליים ומן הכוונות הרעות שקיימות, אלא יש פה הדגשת הטוב והחיוב. כמעט בכל מעשה ישנן גם כוונות טובות וגם רעות, **השאלה היא מה העיקר - הטוב או הרע, והתורה אומרת שהטוב הוא העיקר.** (המשך מחור)

תיקון הלב

לשמור על צלם א-לוהים

"החלק השלישי במערכת שבע המצוות מורכב מאיסור גילוי עריות ואבר מן החי. חלק זה קשור לתחום שבין האדם לעצמו, או במילים אחרות לתיקון המידות. תיקון המידות קשור בשמירת צלם הא-לוהים שבאדם. צלם הא-לוהים הוא החלק הרוחני שבאדם, שבא לידי ביטוי בערכים שלנו ובמה שמנחה אותנו להתנהג כמו בני אדם, ולא להיסחף אחרי הדחפים החייתיים שבנו."

אנג'לה הנהנה ואמרה: "נראה לי שאני מבינה כבר. שני היצרים הכי חזקים שיש קשורים למין ולאכילה, ושניהם מבדילים בין אדם לבהמה". "בדיוק כך", קרא מנדי. "יצר המין הוא יצר חזק מאוד שהבורא טבע בנו. היצר הזה עלול, ללא הכוונה, לגרום לשקיעה בתאוות ולהרס החברה. אנשים שמחפשים איך לממש את היצר הזה כמה שיותר יהיו מוכנים לסכן לשם כך את המשפחה, ועלולים גם לגרום לכך שלא תהיה המשכיות לעולם". "מה הכוונה?" שאלה אנג'לה. "הכוונה היא שאם ההנאה היא העניין העיקרי, ילדים זה רק בלגן וכאב ראש, ולכן אפשר לוותר עליהם. כיום זה קל, כשיש אפשרויות רבות להימנע מללדת ילדים. חוץ מזה, גם סוגים של קשרים שמטרתם היא רק הנאה מינית ללא אחריות על לידה ומשפחה, גם הם מבטאים סוגים שונים של שקיעה בהנאה על חשבון תיקון העולם והחברה."

איסור עריות הוא איסור שמטרתו לתקן את כל התחומים האלה שהזכרתי, הסביר מנדי. "על בני נח נאסרו קשרים מיניים שגם כיום חלקם אסורים בעולם, לדוגמה: איסור נישואין עם אם, עם אשת אב, עם אחות, בת, אשת איש."

המכנה המשותף של כל האיסורים הוא שמטרתם לבנות חברה יציבה, שבה אין תחרות וקנאה בתוך המשפחה והתא המשפחתי יציב. מעבר לכך, כמו שהזכרנו, היצר המיני מיועד להביא חיים לעולם, ולכן אם שוקעים רק ברצון ליהנות ממנו, מאבדים את העולם והורסים אותו במקום לבנות ולפתח אותו.

האיסורים הללו יוצרים גם את מערכת הלכות הצניעות שתפקידן לשמור על צלם האלוהים שבאדם; לא להתמקד רק בגוף ולא לבחון כל דבר רק מצדו החיצוני. חברה שלמה שמתנהגת לאור העקרונות הללו תהיה ללא ספק גם עדינה יותר, מתחשבת ונאמנה לערכיה. כך סוללים את הדרך לתיקון עולם."

לאורם

רות ואברהם אבינו

דמותה של רות היא דמות של חסד ומסירות. ממש כמו אברהם אבינו, שהיה גם הוא הגר הראשון, רות עוזבת את אביה ואמה ואת ארץ מולדתה והולכת אל עם וארץ שאיננה מכירה. ממש כמו אברהם שנענה לקריאת ה' אליו: וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ צָרָה וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. אלא שאברהם נענה לה' ונאמן, והוא נענה לקריאה. רות מחדשת עוד ממד, היא **עושה את מה שאומרים המצפון והלב שלה, לא מפני שציוו אותה ולא מפני שכך כתוב**. וַיִּתְּעֲזְבִי אֲבִיךָ וְאֶמְךָ וְאָרֶץ מוֹלַדְתְּךָ. לאברהם הצטרף במסעו לוט בן אחיו, אלא שבגלל התנהגותו, אברהם נאלץ להציע לו להיפרד: הֲפֹרֵד נָא מֵעַלִּי. לוט מקבל את ההצעה והולך לסדום שאנשיה היו רעים וחטאים לה'. מאוד. אך בתו של לוט, רות, עושה בדיוק את ההפך - היא נדבקת בנעמי חמותה ובא-לוהיה ומסרבת בתוקף להיפרד ממנה.

רות מלמדת אותנו סוג חדש של התקרבות לה', לא רק כשהכול ברור ובהיר ומישהו קורא לנו ללכת, אלא גם כשהקול קורא לנו מבפנים. גם כשלא מבטיחים לנו שיהיה לנו טוב יותר במקום החדש. **רות מגלה את הקשר העמוק לאלוקים שבוקע ופורץ את כל המחסומים.**

הלכות

לדון לכף זכות - המשך

כפי שלמדנו, כאשר אפשר לפרש את המעשה באופן הגיוני לצד טוב או לצד רע, מצווה לפרשו באופן חיובי, שנאמר: בְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ. אולם כאשר המעשה נראה רע, ועל פי ההיגיון קשה לפרשו באופן חיובי, אין חובה לדון אותו לכף זכות. כל זה אמור לגבי אדם שהוא מכיר אותו כבינוני, לא צדיק במיוחד וגם לא רשע.

אם מדובר באדם שהוא ירא שמיים ומדקדק במעשיו - אפילו אם עשה מעשה שנראה כמעשה רע, כל זמן שאפשר לפרשו באופן חיובי, מצווה לדון אותו לכף זכות. זאת מפני שמדובר באדם טוב וצדיק, ומסתבר שהמעשה אינו רע כפי שנראה. על מי שדן את הצדיק לכף חובה אמרו חכמים: "החושד בכשרים - לוקה בגופו". לעומת זאת, כאשר מדובר באדם רשע, כיוון שעיקר מגמתו להרשע - גם כאשר אפשר לפרש את מעשיו לטוב נכון לפרשם לרע, שמן הסתם זוהי כוונתו. עם זאת, צריך להיזהר בכך מאוד, שלא לקבוע מתוך שנהא שאדם מסוים הוא רשע וממילא צריך לדון אותו לכף חובה. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, י)

תיקון הלב

אדם ובהמה

"האיסור הבא משבע מצוות בני נח הוא האיסור לאכול 'אבר מן החי'. זה אומר שיש איסור לאכול בשר שנתלש מבעל חיים בעודו חי. האיסור הזה נשאר גם לאחר שבעל החיים שממנו נלקח האבר כבר מת." "המשפחה שלי צמחונית", אמרה אנג'לה, "האם האיסור הזה מבטא את היחס לאכילת בשר בכללי? שאלה אנג'לה. "שאלה מעניינת", השיב מנדי. "אבל מותר לאכול בשר", אמרה מיד סיוון.

"נכון, את צודקת", אמרה חני שהצטרפה לשיחה, "אבל בטח את זוכרת שאכילת הבשר הותרה רק אחרי המבול, מה שאומר שהייתה ירידה מסוימת של האנושות שגרמה לכך שיהיה מותר לאכול בשר".

מנדי המשיך את דברי אשתו: "בדיוק כך. האיסור לאכול איבר מן החי נוגע לאיסור להתנהג באכזריות לבעלי חיים, גם אם מותר לנו לאכול אותם. העובדה שמותר לנו לאכול בעלי חיים כיום לא אומרת שמותר לנו לנהוג בהם בצורה אכזרית. תאוות האכילה היא דחף שגורם לנו לרצות למלא אותו מיד, כמה שיותר מהר. אדם שמוכן לחתוך איבר מבעל חיים ולאכול אותו כך מיד, בלי להתאפק, מראה שיש בו דחף בלתי מרוסן וחייט.

כדי לתקן זאת עליו להתאזר בסבלנות. סבלנות היא היכולת לראות דבר אחר חוץ מהדחף שמניע אותי ברגע זה".

"זה מזכיר לי משהו ששאלתי פעם את סיוון", אמרה מיד אנג'לה. "אני זוכרת שאכלנו עם המשפחה שלה פעם בסעודת שבת בערב וראיתי שהם שוטפים את הידיים ולא אוכלים את הלחם עד שכולם סיימו ליטול את הידיים ואבא שלהם בירך וחילק להם את פרוסות הלחם.

אפילו הילדים הקטנים חיכו בסבלנות ולא דיברו עד שהלחם הגיע אליהם. חשבת בלב שזה ממש מקסים לראות איך ילדים לומדים לחכות בסבלנות ולא לזלזל את האוכל מיד". סיוון חייכה. "זה לא ככה בכל יום, אבל את צודקת. יש משהו בהלכה היהודית שמחנך לאיפוק ולסבלנות", אמרה.

גם מנדי ואשתו חייכו. "זה נכון", המשיך מנדי, "איפוק הוא ביטוי לאנושיות. כל כללי הנימוס הם כללים שתפקידם להתנהג בצורה שתהיה נעימה גם לסובבים אותנו. האיסור לאכול איבר מן החי מחבר אותנו לכל שאר התחומים שבהם אנחנו יכולים לעצור רגע, לחכות בסבלנות ולעצור את הדחפים שיש בתוכנו. בהמשך נוכל לאכול, אבל היכולת לחכות רגע הופכת אותנו מבעלי חיים לבני אדם".

על יהלומים ומטבעות

על הפסוק בפרשת וישלח: **"ויותר יעקב לבדו"** (לב, כד), כתב רש"י: **"שכח פכים קטנים וחזר עליהם"**. על כך כתב הרב נריה דברים קצרים, שבעצם מאפיינים את דרכו החינוכית המיוחדת: "רק מתוך תשומת לב לפכים קטנים, לזוטי-דברים ופרטי מעשים, רק מתוך צירוף מחשבה למעשה אפשר להגיע לידי השלטת הקב"ה. הרבה רעיונות גדולים באו לעולם ולא הצליחו, מפני שלא הורו את הדרך המעשית המפורטת, **את חובת המעשים**. משל למה הדבר דומה? לאדם שבא לקנות עם יהלום יקר אוכל בחנויות מכולת. אדם זה עתיד לגווע מרעב, שכן לא יוכל לפרוט את היהלום בערכו לפרוטות. רק האבות ידעו לקיים את התורה עד שלא ניתנה, להגיע לשלמות בשילוב מופלא בין רעיונותיהם ומעשיהם". עוצמתה של תורתנו הקדושה נמצאת בכך שהיא לא נשארת אי שם גבוה במרומים. היא יורדת למציאות ומעצבת את כל חלקיה בהדרכות מפורטות שהופכות יהלומים לכסף קטן, שאפשר לקנות איתו במכולת. כשמדברים על רעיונות גבוהים ולא מוצאים דרכים לממש אותם בחיים נמצאים כל הזמן במשבר בין הרעיון לבין החיים.

הלכות

לשון הרע

האיסור שאולי מבטא יותר מכול את היחסים התקינים שצריכים לשרור בין אדם לחברו על פי התורה הוא איסור לשון הרע. האיסור הזה מרכזי כל כך, עד שפעמים רבות המושג 'שנאת חנם' מקביל לאיסור לשון הרע, שכן אמרו חכמינו זיכרונם לברכה שאיסור לשון הרע שקול כנגד שלוש העברות החמורות ביותר: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. יתר על כן, בית ראשון נחרב בעוון עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ואילו בית שני, שעד היום עומד בחורבנו, חרב בעוון שנאת חנם ולשון הרע. איסור לשון הרע מתחלק לשלושה חלקים: רכילות, לשון הרע והוצאת שם רע. **רכילות** היא מעשהו של ההולך כרוכל מאדם לאדם, ואומר: כך אמר עליך פלוני, וכך דיבר עליך אלמוני. אף על פי שדבריו אמת, ואין בכוונתו להזיק לחברו ולגנותו, מכל מקום דיבורים כאלה עלולים לגרום לסכסוכים ולהחריב את העולם. **עוון חמור יותר הוא לשון הרע** - המספר דברי אמת בגנותו של חברו. כלומר אין האיסור בזה שהוא משקר, אלא האיסור בכך שהוא מפרסם את קלונו של חברו. **עוון חמור עוד יותר הוא הוצאת שם רע** - האומר שקרים בגנותו של חברו. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב' א, יא)

יום שישי, כ"ט באב | לקרוא כולם בשם ה'

תיקון הלב

צדק ומשפט

"אז הנה, הגענו למצווה האחרונה", הכריז מנדי בחגיגות. "מצוות הדינים. המצווה להקים מערכת משפט שתדאג לסדר חברתי לפי הכללים שלמדנו. למען האמת, שני גדולי ישראל נחלקו לגבי תפקיד מערכת המשפט אצל בני נח: הרמב"ם כתב שתפקיד המערכת הזאת הוא לדון בשם המצוות שלמדנו. הרמב"ן לעומתו הסביר שתפקיד מערכת המשפט הזאת הוא לסדר את כל ענייני החברה האנושית, מה שכולל גם את סדרי השלטון והממשל". "אז זה אומר שלפי הדעה הזאת כל בית משפט במדינה מקיים את מצוות הדינים?" שאלה אנג'לה.

"בעיקרון כן. את צודקת. חברה שיש בה מערכת משפט היא חברה עם חוקים, ובדרך כלל יש בה צדק. לדוגמה, חברה ללא מערכת משפט לא תעניש את הפושעים, וממילא הם יתרבו והחברה תלך ותדרדר. החובה לקיים מערכת משפטית יוצרת כללים וחוקים במדינה, וזה מחייב את התושבים להתנהג בצורה ראויה. דווקא דעת הרמב"ן פותחת את ההבנה שלנו לכך ששבע המצוות הללו הן לא סוף פסוק אלא בסיס. התחלה שכל אדם באשר הוא מסוגל אליה ומסוגל להבין את ההיגיון שעומד מאחוריה.

מי שמפנים את הכיוון הזה יכול לבנות מערכת חוקים שלמה סביב שבע המצוות הללו, מערכת שתוכל לבנות עולם טוב יותר; עולם ללא רצח, ללא גזל או התאכזרות לבעלי חיים ועוד ועוד. הרמב"ם כותב אפילו שלמרות שמי שאינו יהודי אינו חייב במצוות התורה, מותר לו לקיים מצווה ממצוות התורה באופן התנדבותי. **שבע המצוות הן פתח לתיקון עולם.** החידוש הוא שלא צריך להיות דווקא יהודי לשם כך, כל עם יכול להישאר בזהותו, ועם זאת להתחבר לזהות של עם ישראל דרך שבע מצוות בני נח. זה הרבה יותר נוח, לא דורש ומחייב כמו גזר, ומאפשר לכל עם ולכל אדם להתחבר לאמונה מהזווית שלו. כל עם הוא כמו פרח מיוחד שמוסיף יופי משלו, ותורת בני נח היא כמו הסרט שמאגד את כל הפרחים לזר אחד גדול וססגוני".

אנג'לה הייתה מוקסמת מהעולם החדש שנפרש לנגד עיניה. עולם מתוקן. תיקון עולם.

ראה וראייה

כל מי שהצליח במשהו בחיים מכיר את ההרגשה הזאת: אתה גדול, אין עליך, באמת שאין הרבה אנשים עם כישרון כזה. התחושה הזאת שממלאת את כל כולנו ברגע הניצחון או בשעה של הגעה להישג משכיחה מאיתנו כמה אנחנו חלשים. לשיכרון מהכישרון יש תרופה מיוחדת, שנזכרת בפרשת השבוע: הפרשה מלמדת שכשעולים לרגל לירושלים, הדבר נעשה "לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱ-לֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים", ופירשו רבותינו: "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכוהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה [...] לפי שהיה בירושלים [...] והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה [בבית המקדש]..." הגאווה גורמת לאדם להרגיש את שיכרון ההצלחה. כדי להחזיר אותו שוב לממדיו הטבעיים עליו לעשות מעשה שיתיר עליו רושם גדול, ויביא אותו למידת הענווה. זה, לדברי הרמב"ם, היה עיקר תוכן העלייה לרגל: "ומקדשי תיראו" - "ומורא המקדש, שיבוא שם ברגלים ויראו ממנו", כי חוויית הרוממות היא הגוברת על יצר הגאווה וההתנשאות. לנו אין כיום מקדש, אך בית הכנסת הוא מקדש מעט. כדי לחזור לעצמנו, גם אחרי הצלחה, כדאי ללכת לבית הכנסת, להתפלל ולהיות יראים ממי שממנו הכול וכולנו שייכים לו.

הלכות

מי האיש החפץ חיים?

"מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אֱהֵב יָמִים לְרֹאוֹת טוֹב, נִצֹּר לְשׁוֹנֵךְ מִרָע וּשְׁפָתַיִךְ מִדִּבֶּר מְרֵמָה" (תהילים לד, יג-יד). הפסוק בספר תהילים מבטיח אריכות ימים לכל אדם שינצור את לשונו מלדבר רע על חבריו. אם רצונכם באריכות חיים ובאריכות חיים - אל תדברו לשון הרע. ה'חפץ חיים', הרב ישראל מאיר מראדין, נולד לפני יותר ממאה וחמישים שנה. כשהיה בערך בגיל ארבעים נדבו ליבו לקום ולעורר את עם ישראל לשמירת הלשון. לשם כך הוא חיבר ספר ארוך ומקיף על דיני לשון הרע ורכילות. לספר קרא בשם 'חפץ חיים', על שם הפסוק שהזכרנו, המבטיח אריכות ימים למי שנוצר לשון מלדבר רע. רבי ישראל מאיר לא הסתפק בחיבור הספר בלבד, אלא אף היה נוסע ומפיצו בקהילות ישראל. לאחר מכן, עוד הספיק רבי ישראל מאיר להוסיף ולחבר ספרים חשובים מאוד, שהמפורסם שבהם הוא הספר 'משנה ברורה', פירוש הלכתי מקיף על חלק 'אורח חיים' מ'שולחן ערוך'. אולם הספר הראשון שחיבר, והוא אשר פרסם את שמו בעולם, היה 'חפץ חיים'. היום אין אדם שקורא לרבי ישראל מאיר בשמו, אלא כשרוצים לומר דבר בשמו, אומרים אותו בשם ה'חפץ חיים'. גם בחייו האישיים היווה ה'חפץ חיים' דוגמה חיה של אהבת ישראל ושמירת הלשון. (מתוך 'פניני הלכה' ליקוטים ב', א, יב)

לב הדברים

ליהדות אין מצווה לגרום לבני עמים אחרים להפוך ליהודים. עם זאת, יש שבע מצוות בסיסיות שגם גויים צריכים למלא כחלק מהאמונה היהודית, שאמורה להתפשט בכל העולם.

שתי המצוות הראשונות בשבע מצוות בני נח עוסקות באיסור לעבוד עבודה זרה ובאיסור לקלל את האל. האלילות האמינה שהאדם כפוף לחוקי הטבע, ואילו האמונה באל אחד מחזקת את הבחירה החופשית. האיסור לקלל נובע מהזהירות שלא לפגוע בשורש החיים שלנו - הקשר לא-לוהים.

שתי המצוות הבאות עוסקות ביחס בין אדם לחברו: האיסור לרצוח והאיסור לגזול. שני האיסורים הללו מבטאים את היחס המיוחד שעלינו להעניק לכל אדם שנברא בצלם א-לוהים. כך גם היחס לרכוש של כל אחד, שמהווה ביטוי של האדם ואף שמקיים אותו.

איסור גילוי עריות דורש לתקן את יצר המין ולהגביל אותו כדי שלא יגרום להרס החברה. תפקיד היצר המיני הוא לבנות את המסגרת המשפחתית ולהביא לעולם חיים. כך מתקנים בעזרתו את העולם.

האיסור לאכול איבר מן החי מרגיל את האדם להתגבר על הדחפים החייתיים שבו, שמגיעים אותו לאכול מיד. הדחף הזה עלול לגרום לאכזריות לבעלי חיים, והאיסור מחזק בנו את הרחמנות כלפי כל הבריות.

מצוות הדינים היא להקים בתי דין שישפטו לפי שש המצוות האחרות של חוקי בני נח. מעבר לכך, מצוות בתי הדין מתרחבת גם לשמירה על הסדר החברתי שיוצר חברה הוגנת וצודקת. שבע המצוות הן הבסיס הכללי לתיקון החברה והעולם.

חוצים להתחבר?
 כנסו לאזור הקהילה באתר הח"ד

אזרחית גיבורה בשעת מלחמה

"במבצע 'צוק איתן' ההתגייסות של בני הנוער בשדרות הייתה מתוך חוזה. היינו אז בחופש הגדול, והחלטנו שבמקום לשקוע בפחד ולתת לו לשתק לנו את החיים, אפשר לבחור באפשרות אחרת, משמעותית יותר". כך, בפשטות ובצניעות, מתארת הלל בראלי בת ה-17 משדרות את העשייה שהובילה בקיץ תשע"ד (2014). בזמן שמאות טילים נורו לעבר העיר, היא וחבריה בני הנוער נחלצו לסייע למערך החירום העירוני. בעקבות עשייה זאת נבחרה בראלי להדליק את אחת המשואות בטקס יום העצמאות שהתקיים בשנת תשע"ו. בראלי, נינתו של הרב משה צבי נריה זצ"ל ובתם של הרב אריאל ואסתר בראלי, מתגוררת בשדרות זה 13 שנים, מאז הייתה בת ארבע. את ההודעה כי זכתה להדליק משואה ביום העצמאות קיבלה בדיוק כשחזרה ממסע לפולין מטעם האולפנה. "נסענו משדה התעופה ישר לכותל", היא נזכרת, "וכשחזרתי הביתה פשוט הלכתי לישון. כשהתעוררתי, כולם כבר ידעו לפניי, ואימא שלי הודיעה לי. התרגשתי, שמחתי והובכתי, הכול יחד". היא אומרת בחיוך על שטף הרגשות שחשה באותו מעמד, "לא ידעתי בכלל שאני מועמדת, ואף פעם לא העמדת את עצמי לתפקיד". את ההחלטה לבחור בבראלי נימקה הוועדה הציבורית בפעילותה החברתית יוצאת הדופן בשגרה ובייחוד בימי מבצע צוק איתן, כשהייתה בת 15 בלבד. בראלי בלטה כשרתמה לפעילות משותפת את כלל תנועות הנוער בעיר כדי לסייע תוך מעבר מבית לבית תחת אש, כשמאות טילים נורו לעבר העיר. בני הנוער יצאו לעזור לקשישים או לקבוצת ילדים ששהו במקלט. פעולתם המאורגנת של בראלי וחבריה חיזקה את החוסן הקהילתי והסולידריות בעיר ואפשרה למערכת החירום העירוני להושיט סיוע לאלפים בשעות הקשות ביותר של העיר, המתמודדת זה עשור וחצי עם איומי הטרור מרצועת עזה.

בנימוקי ועדת מדליקי המשואות נכתב: "מתוך נאמנות לעיר שבה גדלה ביקשה בראלי להביא את הנוער העירוני 'לקחת את העיר בידים' ולפעול להבאתה של השגרה אל בתי התושבים על אף התנאים הקשים. היא בנתה טבלת התנדבות עבור כל שכונות העיר והפעילה את כל תנועות הנוער, הדתיות והחילוניות כאחת, תחת ירי מתמיד ותוך סיכון עצמי. הלל מעוררת השראה בקרב בני הנוער וממשיכה בפעולתה גם כעת, באמצעות פעילות בתנועות הנוער ובמועצת הנוער העירונית".

(מתוך כתבה באתר NRG, ג' באייר תשע"ו)

חזים לראות?
סיקן את הברק:

היוזם מנצח

עצות מעשיות

בגלל הרוח
מילים: מיכה שטרית
יהיה מה שיהיה,
אני עוד אשנה.
אני אגשים את חלומי.
נושאי בשורה רעה,
מכות או עוד גזרה
לא ישנו את מהותי.

לאורם

לשמוח בחלקי

ההיסטוריה של העם היהודי כוללת דמויות מופת רבות של מנהיגים ומנהיגות. אחת המנהיגות המיוחדות שקמו לעם ישראל הייתה אסתר המלכה. אסתר, שנלקחה לארמון המלך אחשוורוש בניגוד לרצונה, זוכה בסופו של דבר להציל את עם ישראל על ידי כישרון, יוזמה ותבונה. בשבוע הזה נלמד על דמותה של אסתר וננסה לקבל ממנה את התכונות המתאימות להנהגה ולתיקון עולם. התכונה הראשונה שאנו לומדים על אסתר היא **תכונת ההסתפקות במועט**. על אסתר נאמר שהיא "לא בקשה דבר". אסתר איננה עסוקה כל הזמן, כיתר הנשים בארמון אחשוורוש, בפינוקים ובדרישות. ואולי דווקא לכן נכתב לאחר מכן ש"וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשֵׂאת חַן בְּעֵינֵי כָּל רָאִיָּה".

אנשים שכל הזמן דורשים הרבה ואף פעם לא מרוצים גורמים לסביבה לא לחבב אותם במיוחד. דווקא מי ששמח במה שיש לו ויודע לזהות בכל דבר קטן את היופי המיוחד, גורם לכך שגם עליו יסתכלו במבט כזה. **זוהי צניעותה המיוחדת של אסתר**. צניעות שלא מתחילה מלבוש אלא מעיסוק בצד הפנימי, שגורם לכך שלא מחפשים כל הזמן בחוץ מה חסר ומה אין לי עדיין. המנהיגות של אסתר מתחילה מהמקום הזה, וזהו סוד הקסם המיוחד שגורם לכולם לאהוב אותה כל כך.

הלכות

האם יש בעיה לספר שקר שאינו מזיק לאף אחד?

ישנם שני סוגים עיקריים של שקרים. יש שקרים שפוגעים בזולת, למשל אדם שלווה כסף ומכחיש זאת. במקרה כזה המשקר גורם נזק לחברו. לפעמים הנזק אינו נמדד בכסף אלא בגרימת צער לחבר, כמו למשל אדם שמדווח לחברו דיווח שקרי על אירוע מסוים, וזאת כדי לסכסך בין שני חברים. שקרים מסוג אחר הם אלו שאינם גורמים נזק כספי או צער לזולת, אלא שמגמת המשקר היא למשוך תשומת לב מוגברת לסיפוריו, ולכן הוא משנה את העובדות. ואף על פי שאין הוא גורם בזה נזק ממשי לחבריו, בכל זאת יש בזה איסור. עיקר הנזק שנגרם עקב שקרים אלו הוא ביצירת תמונת עולם מזויפת. שני הסוגים של השקרים אסורים, אך ההבדל היסודי שביניהם הוא שבמקרה שהשקר יגרום נזק לזולת - בשום מקרה אין היתר לשקר. לעומת זאת, כשמדובר בשקר שאינו גורם נזק לזולת, ישנם מקרים שבהם התירו חכמים לשנות מן האמת, למשל כדי למנוע עלבון או כדי להשלים בין איש לרעהו.

(מתוך 'פניני הלכה', ליקוטים ב' ב, ג)

תהילתי יספרו

"כל חיי חיייתי בתחושה שיש סיבה מיוחדת לכך שנולדתי דווקא בפרק הזמן המסוים הזה. לא סתם נולדתי בתקופה מסוימת ולא סתם ניתנו לי כישרונות מסוימים. זה היה המנוע הפנימי שהניע אותי תמיד. אם תרצו, זוהי תורת תיקון העולם על רגל אחת, וכל היתר הוא פרטים..."

את המילים הללו אמר סבא יצחק, סבו של חברי הטוב שלומי. סבא של שלומי היה מחלוצי ההתיישבות בגליל ולחם כמעט בכל מלחמות ישראל. תמיד שלומי היה מספר לי שסבא שלו הוא סופר-סבא, ושהוא לא יודע מאיפה הוא שואב את האנרגיות האלה להמשיך לעשות עוד ועוד גם בגילו. המילים הללו הן חלק מדברים שהוא נשא בערב ההוקרה שערכו לו בגליל לרגל הגיעו לגבורות (80).

שלומי הזמין אותי להשתתף בערב המרגש, ולא תיארתי לעצמי עד כמה הערב הזה יהיה משמעותי בעבורי. בימים שאחרי הטקס יצא לי לחשוב לא מעט על הדברים שאמר שם סבא יצחק; יש סיבה מיוחדת לכך שנולדתי דווקא פה. התחלתי לחשוב: מה הכוחות שנתנו לי? מה המתנות שהעניקו לי?

המחשבות הללו גרמו לי להתחיל לשים לב לכל מיני דברים סביבי. במשך כמה שבועות הלכתי עם ניר לבית חולים. חשבתי שאם אני יודע לנגן, אולי אני יכול להשתמש בכישרון הזה לטובת החולים. בלב אמרתי לעצמי: ה', אתה נתת לי כישרון נגינה ואני הולך לעשות בו משהו טוב.

הבנתי שיש שאלות שעוזרות לי להתמקד ולשים לב לדברים שלא תמיד שמת לב אליהם; מהם הכישרונות שבהם התברכתי? האם יש משימה מסוימת שדווקא אני יכול לבצע? מה מעניין אותי במיוחד, ובאיזו דרך אוכל לתרום כמה שיותר?

פעם שלומי סיפר לי שסבא שלו נוהג להסביר שלעם ישראל יש תפקיד, כך אמר הנביא ישעיהו: "עַם זֶה יִצְרָתִי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ" - אבל בשביל לספר ולהגיד כמה ה' גדול לא צריך עם, אז למה בכל זאת ה' יצר עם? סבא יצחק מסביר שצריך דווקא עם, כדי שעל ידי כל דבר שהעם הזה יעשה הוא יספר את תהילת ה'. תהילת ה' במדע, תהילת ה' בכלכלה, תהילת ה' בחסד. אין תחום שלא ניתן לספר בו את תהילת ה'. עם ישראל מחדש, ממציא ומפתח, וכך הוא מבטא את הכישרונות המיוחדים שיש בו בכל תחומי החיים. כך עם ישראל מתקן את העולם.

אז במה את או אתה מספרים את תהילת ה'?

לאורם

שמירת הלשון

קל מאוד לדבר ולא כל כך קל לשתוק. שתיקה מבטאת בדרך כלל מחשבה ושיקול דעת, ודיבורים רבים מעידים על קלילות וחוסר מחשבה. שמירת הלשון היא אחד הנושאים המאפיינים מנהיגים אמיתיים ואנשים שמבקשים לתקן עולם. 'שמירה' בלשון התורה היא גם המתנה: על יעקב אבינו נאמר: "וַאֲבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר", ורש"י מפרש: "היה ממתין ומצפה". כדי להמתין ולצפות יש צורך בסבלנות ובאמונה. לפעמים ממש רוצים לומר משהו, אבל בלב יודעים שעדיף במצב כזה לשתוק ולחכות. גם אם זה ממש עומד על קצה הלשון. אסתר מקבלת הנחיה ממרדכי לא לגלות את מוצאה, והיא עומדת בכך: "לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עֲמָהּ וְאֶת מוֹלְדֹתֶיהָ". **אסתר אינה פטפטנית, היא יודעת לשמור סוד.** התכונה הזאת תופיע גם בהמשך, כשאסתר תארגן בסבלנות ובתבונה רבה מהלך מבריק להפלת המן הרשע. שתיקתה של אסתר אינה נובעת מכך שאין לה מה לומר, אלא מכך שהיא קודם כול שומעת לדברי מרדכי. היא מוכנה להקשיב לאחרים. זה לא פשוט לשמור סוד, אבל זה מה שמבדיל בין אנשים אחראים, שאפשר לסמוך עליהם, לבין אנשים שלעולם לא תרצו לספר להם דברים אישיים. אסתר מגלה לנו את הכוח להסתיר.

הלכות

מתי מותר לסטות מאמירת האמת?

מה עלינו לעשות במקרה שיש התנגשות בין ערך האמת לערך אחר? למשל, מה לעשות במקרה שמישהו שואל אותנו האם פלוני אמר עליו דברים רעים, והוא אכן אמר? מצד האמת היינו צריכים לומר: "כן, פלוני דיבר כנגדך". אולם מצד השלום ואיסור לשון הרע, צריך להכחיש את העובדה שפלוני דיבר כנגדך.

בשני מקומות בתלמוד מבואר שמותר לסטות מאמירת האמת לשם קיומם של ערכים אחרים. במסכת 'במות מבואר שמצווה לשנות מפני השלום, ובמסכת בבא מציעא מבואר שמותר לסטות מאמירת האמת בשלושה דברים: במסכתא, בפוריא ובאושפיזא. במסכתא, פירושו בענייני הלימוד; בפוריא פירושו בענייני האישות האינטימיים; ובאושפיזא פירושו בתיאור המארח. (המשך מחר)

עברי אנוכי

תיקון הלב

אברהם, כמה פעמים אמרתי לך שהגיע הזמן שתיישר קו. למה אתה חייב כל הזמן להיות נגד הזרם? אם כל העולם הולך לכיוון מסוים הוא כנראה יודע מה הוא עושה. לא שמעת על המושג 'חכמת ההמונים'? אברהם הרגיש בודד. הוא הרגיש שכל העולם נמצא בצד אחד והוא נמצא בצד השני. אבל על האמת שלו הוא לא התכוון לוותר...

לא פשוט לחיות עם שאיפות גדולות, עם עקרונות ואידאלים, אבל אנחנו שייכים לעם לא רגיל. עם שמראשיתו הונע על ידי שאיפות גדולות. עם שהכירונן שלו הוא לזהות את הטוב שקיים בעולם ולנסות לתקן את העולם על ידי גילוי של הטוב הזה והוצאתו מהכוח אל הפועל.

אברהם אבינו, השורש והאב של כולנו, היה יחידי בדרכו. כדי להמחיש זאת, המדרש מתאר שאברהם כאילו עומד בצד אחד של הנהר וכל היתר עומדים בצד האחר. אברהם הוא לוחם בודד נגד רשעות, אטימות ואכזריות. הוא לבדו, אך הוא צועד עם ה' יד ביד. **לצעוד עם ה' זה אומר לרצות לחיות כאן, בעולם הזה, לאור השאיפה להיות טובים ולעשות את העולם טוב יותר.**

האם גם את או אתה הרגשתם פעם לבד מול כולם? האם הרגשתם שיש משהו שאתם מאמינים בו ואתם לא מוכנים לוותר עליו? אם כן, ברוכים הבאים למועדון 'העברי' על שם אברהם אבינו. אברהם נקרא עברי בין השאר משום שהוא עמד מעבר אחד של הנהר כשכל היתר עמדו מן העבר האחר.

כשאתם רוצים לעשות משהו טוב אבל מרגישים לבד, תחשבו על אברהם אבינו ועל שרה אשתו. הם היו לבד, אבל חוללו ככה מהפכה. מהפכות לא חייבות להיות ברעש וצלצולים. אפשר להתחיל בקטן, עם רעיון שאתם מאמינים בו, מיזם קטן של חסד, חבורת לימוד קטנה או כל רעיון אחר שיכול להוסיף טוב ולגלות את האור שקיים בעולם שלנו, **והנה גם אתם מתקנים את העולם!**

לאורם

להיות שליח

כאשר נודע לאסתר, על ידי מרדכי, דבר גזרת המן הקשה היא חוששת לפנות למלך אחשוורוש: "כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא, אַחַת דָּתוֹ לְהַמִּית, [...] וְאִנִּי לֹא נִקְרָאתִי לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם". עם זאת, בעקבות דברי מרדכי אליה, ולמרות החשש לחייה, אסתר נעתרת לבקשת מרדכי ומסכימה ללכת אל המלך. אך אסתר מוסיפה פקודה למרדכי: "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן, וְצִוּמוּ עָלַי וְעַל תַּאֲכָלוֹ וְעַל תְּשֻׁתוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם, [...] וּבִכָּן אָבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כִדָּת וְכִאֲשֶׁר אֲבִדְתִּי אֲבִדְתִּי". **אסתר מתגברת על הפחד ומבקשת עזרה ממרדכי ומכל היהודים להצלת משימתה המסוכנת.** מה גורם לאסתר לעשות את הצעד המסוכן הזה? מניין שואבת אסתר את הכוחות להתגבר על הפחד? **אסתר יודעת שכל כוחה מגיע מה', ולכן היא מבקשת את התפילה והצום של מרדכי וכל היהודים.** אסתר יודעת שהיא שליחה של כל עם ישראל, ומכך היא מקבלת כוח לעשות את הצעד האמיץ הזה. האם גם אתם הרגשתם פעם שליחים? האם הרגשתם שיש בכם כוח לעמוד במשימות, גם אם הן קשות? זהו אותו כוח שהיה גם לאסתר המלכה.

הלכות

מתי מותר לסטות מאמירת האמת? - המשך

א. כל מה שאמרו חכמים שמותר לשנות, הוא דווקא כאשר השקר אינו גורם נזק לשום אדם, אבל אם על ידי השקר אנו חוסכים אי-נעימות מאדם אחד אבל גורמים בושה או נזק לאחר, ודאי שאסור לשנות.

ב. יש מקרים שבהם מצווה לשנות, ויש מקרים שבהם מותר לשנות. ההבדל הוא בין שני המקורות בתלמוד. במסכת יבמות מדובר על שקר לשם השכנת שלום, וכדי להשכין שלום לא רק שמותר לשקר, אלא אף מצווה לעשות כן. אולם במסכת בבא מציעא מדובר על שינוי מן האמת לשם שמירת הצניעות או כדי למנוע בושה, ובדברים אלו מותר לשנות, אבל אין בכך מצווה.

ג. מובא בשם הבעל שם טוב שאדם שנכשל באמירת שקר, אסור לו לשנות מן האמת אפילו למען השלום, מפני שהוא צריך ללכת עד הקצה האחרון באמירת האמת, שאם לא כן, ברור שיורה לעצמו היתר וימשיך לשקר גם בדברים אסורים. עם זאת, ברור שאין בזה היתר לומר לשון הרע או לגרום לסכסוכים, אלא שלא יאמר שקר כדי לעשות שלום. (מתוך 'פניני הלכה', ליקוטים ב', ג)

"כשאני הייתי בגילך גם לי היו חלומות ושאיפות, אבל אין מה לעשות, בסוף מתבגרים ומבינים שהחיים זה לא תנועת נוער..."

מכירים את המשפטים האלה? אז מה, אולי הצדק עם המבוגרים שמחזירים יותר לקרקע? האם זה לא נכון שצריך להיות מעשיים ולא 'לעופף' עם רעיונות הזויים של תיקון העולם? ואם ככה, אז מה עם כל החלומות והשאיפות? זה רק משחקי ילדות שעוסקים בהם כל עוד לא צריך להיכנס למעגל החיים ולהקים משפחה? האמת נמצאת, כמו במקרים רבים בחיים, בשילוב של שני הצדדים יחד. לצד אדם יצירתי, בעל רעיונות גדולים ומבריקים, שכל הזמן חושב איך אפשר להפוך את העולם לטוב יותר, רצוי מאוד שיהיה אדם מעשי, שיוכל לתרגם את הרעיון המופשט לצעדים מעשיים.

הילדות מלאה תמימות והתלהבות אידיאליסטית. בימי הבגרות לעומת זאת יש מבט מפוכח יותר ומעשי יותר על החיים; ליצור שינוי בעולם זה לא פשוט, דברים עולים כסף, בשביל כסף צריך לעבוד וכן הלאה. הצד התמים שבכולנו גורם לכך שלא נהיה מוכנים להתפשר ושנרצה לפעול כדי לתקן את העולם. הצד הבוגר שבנו עלול להיות ציני כלפי הילד שבנו; לזלזל בשאיפה הגדולה לתקן את העולם וללגלג עליה.

אבל במצב המתוקן זה לא חייב להיות ככה. המבוגר, המעשי והריאלי, יכול וצריך להקשיב לילד השאפתן והאידיאליסט ולכוון אותו לממש את השאיפות הגדולות שלו בתוך המציאות. לעבוד כמו שעובדים בעולם הזה כדי שהשאיפות שלו יוכלו להתממש.

יש אנשים שחושבים שהילדות היא רק שלב מעבר כדי שנוכל להגיע לבגרות - הבגרות היא העיקר ובדרך צריך שלב ביניים כדי שנוכל לגדול. אבל האמת היא שהילדות היא הנשמה של הבגרות. דווקא מפני שילדים אין בדרך כלל מגבלות של משפחה ואחריות, הם יכולים לחלום הכי גבוה שאפשר. הם לא מרוכזים כל כך במעמד האישי, בכבוד ובאינטרסים, ולכן הם טהורים יותר. למבוגרים יש תחכום, עוצמה, יכולת חשיבה ועוד. עם כל אלה אפשר לעשות המון, אך רק אם יש עמוק בפנים ילד טהור שרוצה להיות טוב ולעשות טוב.

אז מה רוצה הילד התמים שבתוכם?

ואיך יכול המבוגר שבתוכם לעזור לו כדי שיוכל לממש את השאיפה הזאת?

לאורם

מנהיגות וסבלנות

לא פשוט להיות מנהיג. יש לך הרבה כוח בידיים, אבל צריך להשתמש בו בתבונה, בסבלנות ובשיקול דעת. אסתר מוצאת חן בעיני המלך אחשוורוש, והוא שואל אותה: "מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך?" - והיא פועלת בחוכמה, בסבלנות ובאורך רוח. היא לא נכנסת ללחץ ומתחילה לספר את מה שהיא רוצה, אלא רוקמת מזימה מתוחכמת להפלת המן. היא מארגנת משתה, מזמינה את המן ואחשוורוש ולאט לאט טומנת פח להמן הרשע. **סבלנות היא תכונה חשובה למנהיגים.** לפעמים צעדים פזיזים עלולים לקלקל תכניות חשובות מאוד. הסבלנות עוזרת לבחון את התמונה בצורה שקולה, לזהות מה הבעיות ומה ההזדמנויות שיש לפנינו. סבלנותה של אסתר קשורה גם לצניעותה. מי שכל הזמן מחפש תוצאות מהירות לא יוכל להיות סבלני ושקול. דווקא מי שמחפש תוצאות אמיתיות יהיה מוכן לפעמים לוותר על תוצאה קלה ומהירה. מי שמחפש תוצאות מהירות לא יכול להבין למה אסתר עורכת משתה, ובמשתה מזמינה את אחשוורוש והמן לעוד משתה. למה את לא סוגרת את העניין כבר? אלא שאסתר היא מנהיגה אמיתית, והיא לא מתפתה לצעדים מהירים שעלולים להכשיל את התוכנית. היא צנועה, ולכן גם סבלנית ומאופקת.

הלכות

מה לומר לחבר שקנה חפץ חדש?

מה יעשה אדם שחברו קנה למשל מחשב חדש, והוא שואל אותו לחוות דעת? האם יאמר את מה שהוא חושב באמת, שהמחשב עשוי בצורה גרועה ולא יאריך ימים, ומחירו יקר, ואף מראהו מכוער, או שמותר לו לענות בדברי נימוס, כגון שהמחשב די טוב ודי מוצלח, ובאופן כללי הוא נראה לא רע? במקרה כזה אין שום מצווה לומר את האמת, משום שאם יאמר את האמת יצער את חברו, והרי הוא כבר קנה את המחשב, ואת המעוות אי אפשר לתקן. לכן מלכתחילה עדיף שלא לדבר כלל על המחשב, אבל אם בכל זאת החבר שואל ומצפה לתשובה, מצד נימוס ודרך ארץ ראוי לשבח אותו במידה מסוימת כדי לשמחו, וזהו בכלל מה שאמרו חכמים שמצווה לשנות מפני השלום. על כן, אם אפשר למצוא במחשב איזו מעלה מסוימת, עדיף להתרכז בה.

(על פי 'פניי הלכה', ליקוטים ב' ב, יח)

העושר האמיתי

פה נטמן הגביר החשוב
ר' מני מזומן
שכל חייו הקפיד לקנות בחנויות יוקרה,
לאכול במסעדות גורמה ולנפוש ביאכטות,
והחזיק ברשותו שתי מכוניות ספורט מדגם פרארי ופורשה.
ת.נ.צ.ב.ה

נשמע הזוי נכון? ברור שאף אחד לא היה רוצה שזה מה שיכתבו על הקבר שלו. לעומת זאת, כולם היו שמחים אם היו כותבים עליהם שהם הקדישו את הכסף לטובת נזקקים, תרמו לבתי חולים וכדו'.

האם הסיבה לכך היא שלא נעים לנו שיכתבו עלינו שחיינו את החיים בכיף והוצאנו את הכסף על בילויים? מסתבר שלא זאת הסיבה האמיתית. הסיבה העמוקה לכך היא שבתוכנה שלנו, עמוק בנשמה, הוטבעה תכונת הנתינה. זאת התכונה שמניעה אותנו לרצות לתת מעצמנו, לסייע לאחרים, לוותר על מה שיש לנו עבור מישהו אחר. בטח תשאלו - מה, אבל יש בתוכי המון רצונות, ויש גם רצונות לא הכי נדיבים. לפעמים אני רוצה אפילו דברים שלא נעים לי כל כך שמישהו ידע עליהם. איך אפשר לדעת מהו הרצון שמבטא את מי שאני? המבחן שמאפשר לנו לדעת מה אנחנו באמת רוצים נמצא בטווח הרחוק, ולא בטווח הקצר. לפעמים ברגע מסוים אנחנו עלולים להיות אנוכיים, חמדנים, קמצנים וכן הלאה. אבל אם היו מבקשים מכם לבחור מתוך חופש מוחלט מהם הרצונות שמבטאים את האדם שאתם רוצים להיות, מה הייתם בוחרים אז?

התרגיל הזה, לחשוב על הדברים שהיינו רוצים שיכתבו או יאמרו עלינו אחרי 120 שנה, מבטא את האדם שאנחנו באמת. לא זה שברגע מסוים לא בא לו לעזור ולא מתחשק לו לתת ממה שיש לו לאחרים. כשאנחנו חושבים על העתיד, על מה שהיינו רוצים להיות - היינו בוחרים דברים אחרים לגמרי.

מישהו חכם כתב ש"העושר האמיתי הוא זה שאנחנו חולקים עם אחרים". זהו העושר שהיינו שמחים להשאיר כאן בעולם אחרי שכבר לא נהיה כאן. זהו העושר שקיים בתוך כל אחד ואחת מאיתנו בכל רגע. **וזה גם המקור שמניע אותנו לרצות לתקן את העולם ולעשות אותו מקום טוב יותר.** אז תנסו לחשוב היום, מהו הרצון שלכם לטווח הרחוק? מה הייתם רוצים להשאיר כאן בעולם? ואיך אתם פועלים היום כדי שהדבר הזה באמת יקרה?

לאורם

לא לעמוד מנגד

המנהיגים הגדולים ביקשו את טובת עמם והיו מוכנים למסור את עצמם למען הצלתו. כדי לפעול לטובתו של מישוהו אחר, לפעמים צריך להיות מוכנים לשלם מחיר ברמה האישית. אך ממש כמו שכל אחד מאיתנו היה מוכן להפסיד כסף כדי להציל אדם אחר, כך גם המנהיג מוכן לסכן את עצמו למען המטרה החשובה של הצלת עמו.

גם אסתר סיכנה את עצמה, כמו שראינו, כדי לפעול להצלת עם ישראל. ואולי זה המסר הגדול ביותר שעולה ממגילת אסתר - המוכנות להיות מסורים, גם אם זה לא קל וגם אם זה דורש מאיתנו לוותר על נוחות. הרצון הזה להיות מוכנים לוותר למען מטרה גדולה פורצת מאסתר באופן טבעי ועמוק, וכך היא אומרת: "וְאֵיכָכָה אוֹכַל וְרֵאִיתִי בְּאֶבֶדֶן מוֹלַדְתִּי". אסתר אינה מסוגלת לעמוד מנגד כשעם ישראל עלול להיפגע. כך סיפר אדם שנכח בסעודת פורים בביתו של הרב קוק: "פעם בשמחת פורים, בשעה שהרב היה בהתרוממות הרוח [...], עלה על השולחן וקרא בקול רם ובהתלהבות קודש: 'וְאֵיכָכָה אוֹכַל וְרֵאִיתִי בְּאֶבֶדֶן מוֹלַדְתִּי' - זוהי כל התורה כולה... זה הכוח שהניע את אסתר ומרדכי וזה הכוח שהניע את הרב קוק ואת כל גדולי ישראל לאורך הדורות, שהיו מוכנים לוותר על מקומם למען עמם."

הלכות

מדבר שקר תרחק

בתלמוד במסכת שבועות מובאות דוגמאות מעניינות לאיסור השקר, והכלל הוא שלא רק שקר גמור אסור, אלא כל דבר שיש בו שמץ של שקר אסור, שנאמר: "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק". למשל, מה יעשה פועל נאמן שבעל הבית שלו פונה אליו בבקשה לשקר למענו? או נקצין את השאלה: מה יעשה תלמיד שמורו הנערץ עליו פנה אליו ואמר: "יודע אתה תלמידי, שהנני דובר אמת, וגם אם יתנו לי כל הון שבעולם לא אוציא דבר שקר מפי. אבל יודע אתה שנתתי לפלוני כסף בהלוואה, וכעת הוא מכחיש וטוען שלא לקח ממני כלום. למרבה הצער, יש לי רק עד אחד שראה את ההלוואה, וכידוע, רק על פי שני עדים אפשר לחייב אותו לשלם לי. לכן אנא בטובך, מאחר שאתה יודע שאני דובר אמת, בוא לבית הדין, ותעיד אף אתה שהוא חייב לי כסף". על פי ההלכה, כמוכן אסור לתלמיד להעיד לטובת מורו או מעסיקו - איך יאמר 'ראיתי שפלוני לוה כסף', והוא לא ראה! למרות שהוא בטוח שמורו צודק, אסור לו להעיד על דבר שלא ראה, שנאמר (שמות כ, יג): "לֹא תַעֲנֶה בִּרְעֶךָ עֵד שֶׁקֶר".

(על פי 'פניני הלכה', ליקוטים ב' ב, ה)

לרפא את העולם

תיקון הלב

כשהייתי צעיר רציתי לשנות את העולם. ניסיתי, אך העולם לא השתנה. ניסיתי אפוא לשנות את העיר שלי, אבל גם העיר שלי לא השתנתה. החלטתי להסתפק בשינוי המשפחה שלי, אבל אפילו משפחתי לא השתנתה. ואז ידעתי: ראשית כול עליי לשנות את עצמי.

(רבי ישראל סלנטר)

"את דוד ורחל פגשתי כשהתמניתי לראשונה לרב בית כנסת. לא מיד הבחנתי בהם, הם ישבו בירכתי אולם בית התפילה. הם היו בלתי מורגשים, אך עם הזמן הבנתי שהם האנשים החשובים ביותר בקהילה. הם סייעו, בלי רעש וצלצולים, להפוך אותה מבית כנסת לקהילה של ממש.

זה היה מתנהל כך: בכל פעם שזר הופיע בבית הכנסת, הם היו ניגשים אליו, מברכים אותו לשלום, נותנים לו סידור תפילה ומזמינים אותו לשבת לידם. בסוף התפילה הם גם היו מזמינים אותו אליהם לארוחת צהריים. ביתם, גיליתי, היה בית פתוח. בכל שבת מילאו אורחים זרים את השולחן. עוד אורחים היו באים בשעות אחר הצהריים. חברים מהקהילה היו קופצים לביקור. אנשים שזה עתה הגיעו לקהילה מצאו עצמם, בתום יום אחד בלבד, משולבים בה היטב. דוד ורחל הפכו זרים לחברים... כמו כל הטובים שבטובים, הם לא הבחינו בכך שמעשיהם מיוחדים, וחשו מבוכה כשהודו להם..."

(הרב יונתן זקס, **לרפא עולם שבור** עמ' 295-296)

"כל אדם הוא יהלום", נהג לומר הרב שלמה קרליבך. "לפעמים היהלום קצת מכוסה בבובן, אך גם אז הוא יהלום, רק צריך קצת לנקות אותו, ללטש אותו ולהסיר ממנו את המיותר". 'תיקון עולם' נשמע לפעמים מושג גדול, רחוק, לא קשור אלינו ולחיים שלנו. **אבל במבט אחר, תיקון העולם לא מתחיל אי שם בחוץ, אלא ממש כאן, בתוכי, בתוך תוכי הלב.** וכשהלב נפתח, חובק את העולם, מגלים איך פתאום עוד ועוד מעגלים מסביבנו הולכים ונעשים מתוקנים.

"כל אחד מאיתנו זכה בתכונות אופי ייחודיות ויקרות, שעליו להשחין וללטשן. שחקן גולף ידוע נהג להשיב, כשנשאל כיצד זכה בתחרות: 'היה לי מזל'. ואז היה מוסיף: 'אבל תראו כמה משונה: ככל שאני מתאמן יותר, יש לי יותר מזל'. סוג האדם שהננו הוא עדות לערכים שאנו מאמינים בהם".

(הרב זקס, שם עמ' 310)

קדושה אני מבקש

בליל ז' בכסלו חל יום פטירתו של הרב חרל"פ זצ"ל, שאבא ראה בו את מורו ורבו אחר פטירת הרב קוק זצ"ל. עמדתי ליד מיטת חוליו, ואבא היה חלוש ביותר. הצעתי לו ללמוד מדברי הרב חרל"פ, כמנהגו ביום זה. הוא הנהן בראשו. לשאלתי מה ללמוד, השיב בלחש: "על קדושת התורה". לא הכרתי מאמר זה. נטלתי לידי את ספרו של הרב חרל"פ 'מי מרום' על פרקי אבות, והוא נפתח בדיוק במאמר שעניינו קדושת התורה וארץ ישראל. התחלתי לקרוא מתוך דבריו המרוממים של הרב חרל"פ. למשמע הדברים אבא מאוד התרגש, ולמרות רפיון כוחותיו התחיל לקרוא בקול גדול: "קר לי, תחממו אותי בדברי תורה. קדשו אותי בדבר תורה ומצווה!" המשכתי בדברי הרב חרל"פ על הגלות, ואבא הגיב מיד: "תניחו את הגלות, תאחזו בארץ ישראל ובקדושתה". המשכתי בקריאת המאמר בעניין קדושת התורה וארץ ישראל, ופתאום קרא אבא: "תנו לי להגיד שלום לארץ ישראל ולהיפרד ממנה באהבה, בשמחה וברצון", והמשיך זועק: "קדושה אני מבקש, קודש קודשים אני מבקש. תנו לי קדושת ארץ ישראל, תנו לי קדושת אהבת ישראל", ואז קרא בקול גדול כמה פעמים, ואנו אתו: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", סיים במילים "נתקדש כולנו", ונדם... (הרב פתחיה נריה)

הלכות

תשובה על עברות שבין אדם לחברו

אין התשובה ולא יום הכיפורים מכפרים אלא על עברות שבין אדם למקום, כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן. אבל עברות שבין אדם לחברו, כגון החובל את חברו או המקלל חברו או גוזלו וכיוצא בהן, אינו נמחל לו לעולם עד שייתן לחברו מה שהוא חייב לו וירצהו. אף על פי שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו, צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחל לו.

אפילו אם לא הקניט את חברו אלא בדברים, צריך לפייסו עד שימחל לו. ואם לא רצה חברו למחול לו, מביא לו שורה של שלושה בני אדם מחבריו לפייסו. ואם אינו מתפייס בראשונה, יחזור וילך פעם שנייה ושלישית, ואם אינו מתפייס לאחר שלושה ניסיונות אינו צריך להמשיך לנסות לפייסו, וזה שלא מחל הוא החוטא. ואם היה רבו, הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחל לו.

(רמב"ם, הלכות תשובה ב, ט)

מעט מן האור

"לא הביקורת היא החשובה, ולא האיש המצביע על האיש החזק שכושל, או על המעשים שמי שעושה יכול היה לעשות טוב יותר. חובנו מסור למי שנכח בגופו בזירת ההתרחשויות, שפניו מרוחות באבק ובזעה ובדם; לזה החותר בעוז, השוגה ומחמיץ שוב ושוב - שכן אין מאמץ שאין בו שגיאות והחמצות - אולם מוסיף וחותר לעשות את המעשה; לאיש היודע את הלהט הגדול ואת הדבקות הגמורה, המקדיש את כל כולו למען מטרה ראויה, זה שבמקרה הטוב טועם טעם ניצחון והישג, ובמקרה הגרוע, נכשל, נכשל לאחר שהעז וניסה - זה שמקומו לא יכירנו עם אותן נפשות קרות ומבושות שלא ידעו לא ניצחון ולא תבוסה".

(תיאודור רוזוולט)

הדרך לתקן את העולם רצופה עליות וירידות. לפעמים עלולים להרגיש שמה שאנחנו עושים הוא טיפה בים, ומה כבר טיפה קטנה כל כך יכולה להועיל כדי לעשות את העולם טוב יותר?

אך האמת היא ש"מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך". וכמו שאומר שיר הילדים - "כל אחד הוא אור קטן, וכולנו אור איתן". באמת, כשכל אחד מאיתנו מדליק את האור הקטן שלו לבד, הוא נראה חלש ולא מאוד משמעותי. אך ביחד, עוד אור ועוד אחד, עוד שלהבת ועוד משואה, מאירים בסופו של דבר את העולם כולו.

כל מעשה טוב קטן, כל מילה טובה וכל הושטת יד למי שזקוק לה, מדליקה עוד שלהבת אור בעולם ומאירה עוד פינה חשוכה. עוד אדם בודד ששמנו לב אליו והושטנו לו עזרה, עוד מילה טובה שאמרנו ושעודדה נפש שבורה. **כל מעשה קטן**

כזה מביא לעולם אור גדול של תקווה ונחמה.

גם אם טעינו, וגם אם נפלו ולא הצלחנו במה שרצינו כל כך, התוצאה היא לא מה שקובע. מה שקובע הוא שחתרנו בדרך אל הטוב. שלא ויתרנו ולא הרמנו ידיים. שתמיד נשאנו את העיניים אל העתיד ובדקנו מה אנחנו יכולים לעשות היום כדי שהעתיד הזה יהפוך להווה.

קל מאוד לשבת מהצד, לזרוק גרעינים מהצד ולומר כמה המשחק לא מוצלח וכמה השחקנים גרועים. אבל האם אנחנו יכולים לשים לרגע את הגרעינים בצד, לרדת למגרש, ללבוש מדים ולנסות לשחק בעצמנו? וגם אם נראה לכם שאתם לא השחקנים הכי טובים, ושיש כאלה שיודעים לשחק טוב יותר, אז מה? כל שחקן מסייע לניצחון. העיקר לעלות על המגרש. העיקר לא לעמוד מהצד.

תורה גדולה

מה יש לתורה לומר על הלכות שבת? ומה יש לה לומר על הלכות כשרות? ומה בנוגע להלכות צבא? ומה עם הלכות מדינה? מה, לתורה יש מה לומר ממש על כל דבר! אנחנו לא תמיד שמים לב לעובדה שמייחדת את ישראל מכל העמים. בכל העמים מדינה ודת לא ממש הולכים ביחד. ואם הם הולכים ביחד - בדרך כלל זאת לא ממש מדינה אלא סוג של ממלכה שכנועה תחת שלטון דתי קיצוני ומאיים.

התורה מלמדת שמדינה יכולה להיות מפותחת, יעילה ומתקדמת, ועם זאת - מתנהלת לאור עקרונות תורניים. **זהו חידוש מהפכני יהודי שקשור מאוד לתיקון עולם.** התורה מלמדת שאפשר לתקן עולם ממש כמו שאפשר לנהל מדינה מתוקנת לאור התורה. **התורה לא מפרידה את הדת מהמדינה אלא מנהלת את המדינה לאור עקרונות התורה והלכותיה.** העיקרון הזה מלמד אותנו שה' ברא את כל העולם, ולכן אכפת לו והוא מתעניין בכל העולם. הוא העניק לנו תורה שלאורה נוכל לנהל את כל תחומי החיים שלנו - מהלכות כשרות ועד הלכות צבא, מהלכות תפילה ועד הלכות ניהול בנקים. לכן גם כל תחום קשור אצלנו למוסר. **מוסר ויושר שייכים לכל מרחבי החיים. לרשות היחיד ולרשות הרבים, לפרט ולכלל.**

הלכות

בקשת מחילה

מי שחטא לחברו ורוצה להתפייס עימו, עליו ללכת תחילה לפייסו בעצמו ולא על ידי שליח. ומכל מקום, הכול לפי העניין, שאם הדבר ידוע שהנעלב נוח לְרִצּוֹת [לסלוח], עדיף שילך אליו בכבודו ובעצמו לפייסו. רק אם הנעלב הוא קשה לְרִצּוֹת, והמעליב חושב שיהיה נוח יותר לפייס אותו אם ישלח אליו אחד מידידיו שירצהו תחילה, יעשה כן, ולאחר מכן יבוא בעצמו לפייסו.

אסור לאדם להיות אכזרי ולא להתפייס, אלא יהא נוח לְרִצּוֹת וקשה לכעוס, ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול, ימחל בלב שלם ובנפש חפצה. ואפילו אם הצר לו וחטא לו הרבה - לא ייקום ולא ייטור. וזהו דרכם של זרע ישראל וליבם הנכון, אבל עובדי הכוכבים ערלי לב אינם כן, אלא "ועברתם שמרה נצח", וכן הוא אומר על הגבעונים, לפי שלא מחלו ולא נתפייסו, "והגבעונים, לא מבני ישראל המה".

וכך אמרו חז"ל (יומא פז): "כל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו". (על פי רמב"ם, הל' תשובה ב, י-יא)

לב הדברים

כל אדם נברא למען מטרה. כשאדם שואל את עצמו לשם מה הוא נוצר, הוא יכול לנסות לזהות את הדברים שמייחדים אותו ושבהם הוא יכול להועיל לאחרים. בכל תחום כזה האדם מספר את תהילת ה'. בדיבור ובמעשה.

כדי לחיות לאור שאיפה ואידיאל צריך לפעמים לשחות נגד הזרם. גם אברהם ושרה היו יחידים ששחו נגד הזרם וחוללו מהפכה. את המהפכה אפשר להתחיל בקטן; מרעיון פשוט שיכול להוסיף לעולם טוב.

כדי לממש את השאיפות שבנו יש לשלב בין כישרון הילדות לתום ואידיאליסטיות לבין כישרון הבגרות ליישום ומימוש הרעיונות במציאות. רק בשילוב שני הכוחות גם יחד אפשר לתקן את העולם.

יש בתוכנו רצונות מסוגים שונים. הרצונות שמגדירים אותנו הם הרצונות ארוכי הטווח. אלה הרצונות שמניעים אותנו לתקן את העולם, לעשות דברים למען אחרים ולהיות טובים יותר.

תיקון העולם מתחיל בתיקון האדם שאנחנו. כולנו זכינו בתכונות ייחודיות; העבודה שלנו בעולם היא לגלות אותן, ללטש אותן ולהביא אותן לידי ביטוי ומימוש.

כל מעשה קטן מסייע להאיר ולתקן את העולם. כשאנחנו מוכנים לנסות, להתאמץ ולהוסיף את החלק שלנו בתיקון העולם, העולם נעשה טוב יותר ומואר יותר. לא התוצאה קובעת אלא המאמץ, ההשתדלות והרצון הטוב.

רוצים להשתתף בחידון?
כנסו לאתר התיקון באתר הח"ח"ד

הכוח להציל חיים

מאי קורמן, בת 15 מחיפה, פיתחה מערכת פשוטה וזולה במיוחד שצפויה להציל תינוקות ברחבי העולם, לו רק תינתן לה ההזדמנות ליישם את הרעיון: מפסק חשמלי בעלות כ-20 שקלים, אשר מתחבר לכיסא התינוק ורגיש למשקל הפעוט, מונע את נעילת הרכב בעת יציאת ההורה, פותח את חלונות הרכב ומפעיל את האזעקה - ולמעשה, כמעט לא מותיר סיכוי להשאיר בטעות את הילד מאחור. את הרעיון הציגה קורמן במסגרת תחרות ארצית של אשכולות פיס לפיתוח והמצאות של ילדים ונוער. "יש המון ילדים שנשכחים ברכב ונחנקים למוות, ורציתי לעשות משהו כדי שיהיה אפשר למנוע את האסון הזה בפשטות וביעילות", סיפרה מאי. למרות הפשטות הרבה שברעיון, נדמה כי עד עתה לא חשבו עליו: "במערכת האזעקה יש את כל היציאות הרלוונטיות, ורק צריך להשתמש בהן לצורך המשימה הזו", אמר חנן מי-רום, שליווה את קורמן בחיפושיו וביישום הרעיון. "מדובר בפתרון קל וזול מאוד ופשוט להרכבה".

היצרניות המפתיעה של מאי הצעירה מרשימה עוד יותר כשמתברר שהיא סובלת מחירשות בשתי אוזניה. בגיל שלוש היא עברה ניתוח מורכב ויקר להשתלט 'שבול' חדשני שמאפשר לה לשמוע באמצעות שליחת 'מסרים חשמליים' למוח, שמתרגם אותם לצלילים. כך הגיעה מאי אל עולם ההמצאות: היא רצתה למצוא פתרון לבעיה שאיתה היא מתמודדת. לדבריה, "עלות השתל באוזניים עומדת על רבע מיליון שקל - זה מאוד יקר, והוא נשבר בקלות במקרה שהוא נופל מהראש. אין למכשיר הזה ביטוח, וגם לתקן אותו זה יקר מאוד". כך, חשבה קורמן על רעיון נוסף: "למכשיר השמיעה מחובר אזיק או שרשרת שמחוברת לסיכת ראש שמקובעת לראש, ובזמן במאמץ גופני או ספורטיבי, אתה לא צריך להוריד את השתל. אם הוא נופל, השרשרת מבטיחה את היצמדותו לראש".

על הפיתוח האחרון, השואף לפתור את בעיית שכחת הילדים ברכב, זכתה מאי לתגובות רבות. "הייתי מאוד מופתעת מהתגובות", היא אמרה. "בסך הכול רציתי להציל חיים, וזהו. אני מקווה שעכשיו יצרני רכב ויבואנים ישימו לב לרעיון הפשוט הזה, ונוכל להציל חיים במחיר זול". (על פי כתבה באתר NRG, "יד בסיון תשע"ו)

מאי נבחרה להיות בין מדליקי המשואות ביום העצמאות האחרון כהוקרה לתרומתה הבלתי פוסקת לחברה הסובבת אותה. רוצים לראות את מאי מדליקה משואה?

חצית אצט צוד?
סרקן אלת הכרית?

תאריך	תיקון הלב	בדרך האבות
שבוע ראשון		
י"א בתמוז	בראשית ג, ט; שם, יט; אורות הקודש ג עמ' קמ	בראשית יד, יג; בראשית רבה מב, ח
י"ב בתמוז	הרב יונתן זקס, לרפא עולם שבור עמ' 91	מדרש הגדול, בראשית יב; הרב ישראל הס, אמונות עמ' 159
י"ג בתמוז	לרפא עולם שבור עמ' 93	שם
י"ד בתמוז	תנחומא תזריע ה; לרפא עולם שבור עמ' 99	שם
ט"ו בתמוז	לרפא עולם שבור עמ' 102	בראשית רבה לא, א; ר' יהודה הלוי, כוזרי מאמר ד, ג
ט"ז בתמוז	לרפא עולם שבור עמ' 89-88	
י"ז בתמוז		על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 364-363
שבוע שני		
י"ח בתמוז	הנצי"ב, העמק דבר, הקדמה לספר בראשית	
י"ט בתמוז	דברים ו, ד; שו"ע סא, ו; ועיין משנה ברורה יח	בבא בתרא קכג, א; איכה רבה פתיחתא כד
כ' בתמוז	תהילים קמה, ט; דעת תבונות עמ' ז; מידות ראיה אהבה, א	בראשית לא, יט; רש"י שם; רבינו בחיי בשם רבנו חננאל שם
כ"א בתמוז	בראשית יא, ז; רמב"ם, הלכות מלכים יא, ד	בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה עא
כ"ב בתמוז	תהילים קמה, ט; כוזרי מאמר שני, לח-מד	ליקוטי שיחות כרך ל, עמ' 236
כ"ג בתמוז	לרפא עולם שבור עמ' 225-224	
כ"ד בתמוז		על פי העמק דבר דברים לג, ט; הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 374

שבוע שלישי		
כ"ה בתמוז	כלי יקר בראשית ו, יא; בראשית רבה פרשה לא	ברכות כ, א
כ"ו בתמוז	שם משמאל שמות תרע"ג	מדרש תנחומא וישב ח
כ"ח בתמוז	רמח"ל, מסילת ישרים פרק א	
כ"ט בתמוז	שבת קד, א; עין איה שבת ח"ב, פרק יב, יג	עין איה ברכות א, פרק ג, פסקה לז
א' באב	פלא יועץ ערך 'חסד'	
ב' באב		על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 389
שבוע רביעי		
ג' באב	מדרש תנחומא פרשת תזריע, ז; מהר"ל, תפארת ישראל פרק ב	שבת קלט א; שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ג, אות יז
ד' באב	ישעיהו יד, יד; באר מים חיים פרשת בראשית; רמב"ם, הלכות דעות פרק א, הלכה ו	
ה' באב	מהר"ל, תפארת ישראל פרק ד	איש צדיק היה עמ' 96; ילקוט שמעוני תורה פרשת חקת, רמז תשסד
ו' באב	מוסר אביך א, א	ילקוט שמעוני תורה פרשת חקת, רמז תשסד
ז' באב	מתוך כתבתו של מנדי ריזל, אתר כל הזמן ("ח תשרי התשע"ו); אורות התורה יא, ו	רש"י והדר זקנים במדבר כ, כט
ח' באב	רש"י הירש בראשית כ, ז	
ט' באב		על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 401

שבוע חמישי		
י' באב	לרפא עולם שבור עמ' 77-78	
י"א באב	רמב"ם, הלכות יסודי התורה פרק ה, הלכה י; ספר המצוות ל"ת סג	פסיקתא רבתי (איש שלום) פסקא מג
י"ב באב	יומא פו ע"א; רמב"ם, הלכות יסודי התורה פרק ה, הלכה יא	רש"י שמות טו, כ
י"ג באב	לאמונת עתנו ג' עמ' י; מתוך כתבה של חן קוטס-בר באתר NRG, י"ז בתמוז תשע"ב (7.7.2012)	
י"ד באב	מדרש דברים רבה פרשה ג, ג; רמב"ם, הלכות גזלה ואבדה פרק יא, הלכה ג	אברבנאל שמות פרק ב
ט"ו באב	יחזקאל לו: לרפא עולם שבור עמ' 76-85	
ט"ז באב		על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 416
שבוע שישי		
י"ז באב	כוזרי ב, לו	שמואל א' טז, יב; בראשית רבה סג, ח
י"ח באב	אורות ישראל ה, ג	שמואל א' יז, לד
י"ט באב	אורות ישראל ה, טו	שמואל ב' ה, יב; שם ו, כב; תהילים קלא
כ' באב	משמיע ישועה עמ' 225; שערי קדושה א' שער חמישי; תפארת ישראל על מסכת אבות פרק ג, משנה יד; מידות ראה אהבה א, ב, י	שמואל ב' יב, יג

כ"א באב	על פי יצירתו של הרב ד"ר ש"ז כהנא ז"ל, מופיע באתר כמעין המתגבר	תהילים פט, כא
כ"ב באב	אורות ישראל ח, ה	
כ"ג באב	(על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור 422-423)	
שבוע שביעי		
כ"ה באב	סנהדרין נו ע"א; רמב"ם, מלכים ט, א	רות א, טז
כ"ו באב	בבא קמא קיט, א	
כ"ז באב		
כ"ח באב		רות ב, יא
כ"ט באלול	רמב"ם שופטים ט, יד; רמב"ן בראשית לד, יג	
ל' באלול	(על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 430)	
שבוע שמיני		
א' באלול	ישעיהו מג, כא; רש"י שם; אורות ישראל ותחיתו, א	אסתר ב, יג; שם, טו
ב' באלול	בראשית רבה מב, ח	אסתר ב, י
ג' באלול	אגרות הראיה ח"ג, איגרת תשנג; הרב משה בלייכר, בנין אמונה עמ' 15-13	אסתר ד, יא; שם טז
ד' באלול	אור החיים הקדוש ויקרא יח, ג	אסתר ה, ג
ה' באלול	לרפא עולם שבור עמ' 296-295; שם עמ' 310	אסתר ח, ו; באר מגד ירחים, הרב עוזי קלכהיים עמ' סז
ו' באלול	לרפא עולם שבור עמ' 337-336	
ז' באלול	(על פי הרב משה צבי נריה, נר למאור עמ' 438)	

תפילת מנחה נוסח אשכנז

אֲשֶׁר יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ, עוֹד יִהְלֹךְ שְׁלֵה. אֲשֶׁר הָעַם שָׁפְכָה לוֹ, אֲשֶׁר הָעַם שִׂי אֱלֹהֵיו.
תִּהְיֶה לְדוֹד, אֲרוֹמָמָה אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ, וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד. בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ,
וְאֶהְלֶכֶה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד. גָּדוֹל יְיָ וּמִהֲלֵל מְאֹד, וְלִגְדָלְתוֹ אֵין חֶקֶר. דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ, וְגִבּוֹרֹתֶיךָ יִגִּידוּ. הֵדֵר כְּבוֹד הוֹדֶךָ, וְדַבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה. וְעִזּוֹ נִזְרָאתֶיךָ
יֹאמְרוּ, וְגִדְלָתְךָ אֲסַפְרֶנָּה. זָכֹר רַב טוֹבָךָ יִפְיֶעוּ, וְצִדְקָתְךָ יִרְנֶנּוּ. חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ, אֶרְךָ
אִפְסִים וְגִדְלֵי חֶסֶד. טוֹב יְיָ לְכָל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. יוֹדֶה יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וְחִסְדֶּיךָ
יִבְרָכְכָה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ, וְגִבּוֹרֹתֶיךָ יִדְבְּרוּ. לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גִּבּוֹרֹתָיו,
וּכְבוֹד הֵדֵר מַלְכוּתוֹ. מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עַלְמִים, וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. סוֹמֵךְ
יְיָ לְכָל הַנִּפְלָאִים, וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים. עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁפְּרוּ, וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת
אֲכָלָם בְּעֵתוֹ. פּוֹתֵחַ אֶת יָדְךָ, וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן. צִדִּיק יְיָ בְּכָל דַּרְכָּיו, וְחִסֵּד
בְּכָל מַעֲשָׂיו. קָרוֹב יְיָ לְכָל קְרָאִיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְּאֵמֶת. רִצּוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה,
וְאַתָּה שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיִשְׁמַע. שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֲהָבָיו, וְאַתָּה כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד.
תִּהְיֶה יְיָ יִדְבֵּר פִּי, וְיִבְרַךְ כָּל בָּשָׂר שֶׁם קִדְּשׁוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְיָ, מַעֲתָה
וְעַד עוֹלָם, הַלְלוּיָהּ.

שליח הציבור אומר קדיש:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֶה רַבָּא, (עוֹנִים: אָמֵן) בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא כְרֻעֻתָהּ, וְנִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן
וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֵגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב, וְאַמְרוּ אָמֵן. (וְגַם הַקָּהָל אוֹמֵר) יְיָ
שְׁמָה רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמָה דְקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (עוֹנִים: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרִכְתָּא וְשִׁירָתָא
תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחְמָתָא דְאַמְרֵינוּ בְּעֵלְמָא, וְאַמְרוּ אָמֵן.

כִּי שֵׁם יְיָ אֱקָרָא, הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ.

אֲדִנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תִּהְלֵתְךָ.

בְּרִיךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אֲבָרְכָהּ, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וְאַלְהֵי יַעֲקֹב,
הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיוֹן, גּוֹמֵל חֲסִדִּים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכָּל, וְזוֹכֵר חֲסִדֵּי
אֲבוֹת, וּמִבִּיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מְלֶכֶּךָ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וְמוֹגֵן. בְּרִיךְ
אַתָּה יְיָ, מִגֵּן אֲבָרְכָהּ.

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדִנִּי, מִתְחִה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בַּחֶסֶד, מַחְיֶה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמַקְוֶה אֲמוֹנָתוֹ לִישְׁנֵי עָפָר. מִי כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרֹת וְאִי דוֹמָה לָךְ, מְלֹךְ מַמְיֹת וּמַחְיֶה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מַחְיֶה הַמֵּתִים.

בחזרת הש"ץ, אומרים כאן קדושה:

נִמְדָּשׁ אֶת שְׁמֶךָ בְּעוֹלָם, כְּשֶׁשׁ שְׁמִקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בְּשְׁמֵי מְרוֹם, כִּפְתּוּב עַל יַד נְבִיאָךְ:
וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר: קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ יי צְבָאוֹת, מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
לְעִמּוּתָם בְּרוּךְ יֵאמְרוּ: בְּרוּךְ כְּבוֹד יי מְמֻקְמוֹ, וּבְדַבְּרֵי קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר: יְמִלֶךְ יי
לְעוֹלָם, אֱלֹהֵינוּ לְדֹר וָדֹר, הַלְלוּיָהּ.

הש"ץ ממשיך:

לְדֹר וָדֹר נִגִּיד גְּדֻלָּהּ וְלִנְצַחַת נִצָּחִים קִדְשָׁתְךָ נִקְדִּישׁ, וְשִׁבְחָה אֱלֹהֵינוּ מְפִינֵנו לֹא יִמוּשׁ
לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי אֵל מְלֹךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַקְּדוֹשׁ.
וּמִמְשִׁיךְ הַש"ץ "אתה חונן" וכו'

אתה קדוש וְשְׁמֶךָ קְדוֹשׁ, וְקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֵלָה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל
הַקְּדוֹשׁ.

אתה חונן לְאָדָם דַּעַת וּמִלְמַד לְאִנוּשׁ בִּינָה. חֲנֻנֵךְ מֵאֲתָךְ יִדְעָה בִּינָה וְהַשְׁפֵּל. בְּרוּךְ
אַתָּה יי, חוֹנֵן הַדַּעַת.

השיבנו אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ, וְקִרְבָּנוּ מִלִּפְנֵי לַעֲבֹדָתְךָ, וְהַחֲזִירֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לִפְנֶיךָ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַרוֹצֵה בְּתַשׁוּבָה.

סֵלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חָטְאנוּ, מִחַל לָנוּ מִלִּפְנֵי כִּי פָשַׁעְנוּ, כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אַתָּה. בְּרוּךְ
אַתָּה יי, חֲנוּן הַמִּרְבֶּה לְסִלַּח.

רָאה בְּעֵינֵינוּ, וְרִיבָה רִיבָנוּ, וּגְאֹלָנוּ מִהֶרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ, כִּי גּוֹאֵל חֲזַק אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה
יי, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל.

רפאנו יי וְנִרְפָּא, הוֹשִׁיעֵנו וְנִשְׁעָה, כִּי תַהַלְתָּנוּ אַתָּה, וְהַעֲלָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל
מַכּוֹתֵינוּ, כִּי אֵל מְלֹךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בְּרַךְ עֲלֵינוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשְׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאַתָּה לְטוֹבָה, וְתֵן טַל וְאֶסְרָה
לְבָרְכָה עַל פְּנֵי הָאָדָמָה וְשִׁבְעֵנו מִטוֹבָה, וּבִרְךָ שְׁנֵיתָנוּ כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת. בְּרוּךְ אַתָּה
יי, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים.

תקע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחִירוֹתָנוּ, וְשֵׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלִיתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּפּוֹת

הארץ. ברוך אתה יי, מקבץ נדחי עמו ישראל.

השיבה שופטינו כבראשונה, ויועצינו כבתחלה, והסר ממנו יגון ואנחה, ומלך עלינו אתה יי לבדך בחסד וברחמים, וצדקנו במשפט. ברוך אתה יי, מלך אוהב צדקה ומשפט.

ולמלשינים אל תהי תקנה, וכל הרשעה כרגע תאבד, וכל אויבי עמך מהרה יכרתו, והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בזמנו. ברוך אתה יי, שובר אויבים ומכניע זדים.

על הצדיקים ועל החסידים, ועל זקני עמך בית ישראל, ועל פליטת סופריהם, ועל גרי הצדק ועליו, ייחמו רחמיך יי אלהינו, ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת, ושם חלקנו עמכם לעולם, ולא נבוש פי בך בטחנו. ברוך אתה יי, משען ומבטח לצדיקים.

ולירושלים עירך ברחמים תשוב, ותשכן בתוכה פאשר דברת, ובנה אותה בקרוב בזמנו בגן עולם, וכסא דוד מהרה לתוכה תבין. ברוך אתה יי, בונה ירושלים.

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קוינו כל היום. ברוך אתה יי, מצמיח קרן ישועה.

שמע קולנו יי אלהינו, חוס ורחם עלינו, וקבל ברחמים וברחון את תפלתנו, כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה, ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו. כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים. ברוך אתה יי, שומע תפלה.

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם, והשב את העבודה לדביר ביתך, ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברחון, ותהי לרחון תמיד עבודת ישראל עמך. ותחזנה עינינו בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי, המחזיר שכינתו לציון.

מוזים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד, צור חיינו, מגן ישענו אתה הוא לדור ודור. נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידיך, ועל נשמותינו המקודות לך, ועל נשיה שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובקר וצהרים. הטוב כי לא כלו רחמיך, והמרחם כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קוינו לך. ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא שמך מלפנו תמיד לעולם ועד. וכל החיים יודוך סלה, ויהללו את שמך באמת, האל ישועתנו ועזרתנו סלה. ברוך אתה יי, הטוב שמך ולך נאה להודות.

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם, כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום. וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך.

ברוך אתה יי, המברך את עמו ישראל בשלום.

יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, יי צורי וגואלי.

אלהי, נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדם, ונפשי פעפר לכל תהיה. פתח לבי בתורתך, ובמצותיך תרדף נפשי. וכל החושבים עלי רעה, מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך, עשה למען מינה, עשה למען קדשך, עשה למען תורתך, למען יחלצון ידיך הושיעה מינה וענני. יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, יי צורי וגואלי. עשה שלום במדומיו, הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיצנה בית המקדש במהרה בימינו. ותן חלקנו בתורתך. ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות. וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ויאמר דוד אל גד, צר לי מאד, נפלה נא ביד יי, כי רבים רחמיו, וביד אדם אל אפלה. רחום וחונן חסאתי לפניך. יי מלא רחמים, רחם עלי וקבל תחנוני. יי אל באפך תוכיחני, ואל בחמתך תיסרני. חנני יי, כי אמלל אני, רפאני יי, כי נבחלו עצמי. ונפשי נבחלה מאד, ואתה יי עד מתי. שובה יי, חלצה נפשי, הושיעני למען חסדך. כי אין במוות זכרה, בשאול מי יודה לך. געתי באנחתי, אשחה בכל לילה משתי, בדםעתי ערשי אקסה. עששה מפעם גיני, עתקה בכל צוררי. סורו ממני כל פעלי און, כי שמע יי קול בכיי. שמע יי תחנתי, יי תפלטני יקח. יבשו ויבחרו מאד כל איבי, ישבו יבשו רגע. שומר ישראל, שמור שארית ישראל, ואל יאבד ישראל, האומרים שמע ישראל. שומר גוי אחד, שמור שארית עם אחד, ואל יאבד אחד, המיוחדים שמך יי אלהינו יי אחד. שומר גוי קדוש, שמור שארית עם קדוש, ואל יאבד גוי קדוש, המשלשים בשלש קדושות לקדוש. מתרצה ברחמים ומתפסס בתחנונים, התרצה והתפסס לדור עני, כי אין עוזר. אבינו מלפנו, חננו ועננו, כי אין בנו מעשים, עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו. ואנחנו לא נדע מה נעשה, כי עליך עינינו. זכר רחמיך יי וחסדיך, כי מעולם הקמה. יהי חסדך יי עלינו, כאשר יחלנו לך. אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר קדמונו רחמיך, כי דלונו מאד. חננו יי חננו, כי רב שבענו בא. ברגז רחם תזכור. כי הוא ידע יצרנו, זכור כי עפר אנחנו. עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך, והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך.

שליח הציבור אומר קדיש:

יתגדל ויתקדש שמוה רבא, (עונים: אמן) בעלמא די ברא כרעותה, וזמליה מלכותה בחייכון וביומיוכון ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן. (וגם הקהל אומר) יהא

שְׁמָה רַבָּא מְבַרַךְ לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמִי עֲלִמְיָא. יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמָה דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (עוֹנִים: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרִכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאַמְיָרָן בְּעֵלְמָא, וְאַמְרוּ אָמֵן. תַּתְּקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן דְכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְשִׁמְיָא, וְאַמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאַמְרוּ אָמֵן. עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאַמְרוּ אָמֵן.

עֲלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל, לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית, שְׁלָא עֲשֵׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, וְלֹא שְׁמַנּוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה, שְׁלָא שָׁם חִלְקֵנוּ כְּהֵם וְגוֹרְלֵנוּ כְּכָל הַמוֹנִם. שְׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ. וְאַנְחָנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, וּמוֹשֵׁב יָקָר וּבְשִׁמִּים מְמַעַל, וּשְׂכִינְתָּא עִזָּא בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ, אֵין עוֹד. אֲמַת מִלְּפָנָיו, אָפֶס זולָתוֹ, כְּפִתּוּב בְּתוֹרָתוֹ: וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לְבָבָהּ, כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמִּים מְמַעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, אֵין עוֹד.

וְעַל כֵּן נִקְנָה לָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְרָאוֹת מַהֲרָה בְּתַפְאֵרֶת עֲזָה, לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת יִכְרֹתוּן, לְתַשְׁן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדִי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ לְהַפְנוֹת אֱלִיָּהּ כָּל רְשָׁעֵי אָרֶץ. יִכְרִי וְיָדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל, כִּי לָהּ תִּכְרַע כָּל בְּרָהּ, תִּשְׁבָּע כָּל לְשׁוֹן. לִפְנֵיהָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפְּלוּ, וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקְרִי תַנּוּ, וְיִקְבְּלוּ כָלָם אֶת עַל מַלְכוּתָהּ, וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מַהֲרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלָךְ הִיא וְלַעֲלִמְיָ עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד, כְּפִתּוּב בְּתוֹרָתָהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְנֹאמַר: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

יש שנהגו להוסיף פסוקים אלו:

אֵל תִּירָא מִפְּחַד פִּתְאֵם וּמִשְׁאֵת רְשָׁעִים כִּי תִבָּא. עֲצוּ עֲצָה וְתִפְּרָ, דְּבִרּוּ דְבָר וְלֹא יָקוּם, כִּי עֲמָנוּ אֵל. וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא, וְעַד שְׂבָה אֲנִי אֶסְבֵּל, אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֶשָּׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל וְאֲמַלֵּט.

קדיש יתום

יְתַגְדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמָה רַבָּא, (עוֹנִים: אָמֵן) בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא כְּרַעְיוֹתָהּ, וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְנוֹן קָרִיב, וְאַמְרוּ אָמֵן. (וגם הקהל אומר) יְהֵא שְׁמָה רַבָּא מְבַרַךְ לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמִי עֲלִמְיָא. יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמָה דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (עוֹנִים: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרִכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאַמְיָרָן בְּעֵלְמָא, וְאַמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאַמְרוּ אָמֵן. עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאַמְרוּ אָמֵן.

תפילת מנחה נוסח עדות המזרח

לפני התפילה

לְשֵׁם ייחוד קודשא בריך הוא ושכנותיה, ברחמי ורחימו ורחימו, ליחידא שם יוד ק"י בנא"ו ק"י ביחודא שלים (י) בשם כל ישראל. הנה אנחנו באים להתפלל תפלת מנחה, שתקן יצחק אבינו עליו השלום, עם כל המצות הכלולות בה, לתקן את שרשם במקום עליון, לעשות נחת רוח ליוצרינו ולעשות רצון בוראנו. ויהי נעם א-דני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננה:

למנצח על הגתית. לבני קרח מזמור: מה ידידות משכנותיך יי צבאות: נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות יי. לבי ובשרי ירננו אל א-ת: גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרחיה. את מזבחותיך יי צבאות. מלכי ואהי: אשרי יושבי ביתך. עוד יהללוך סלה: אשרי אדם עז לו בך. מסלות בלבכם: עברי בעמק הבקא מעון ישיתוהו. גם ברכות יעטה מורה: ילכו מחיל אל חיל. יראה אל אהים בציון: יי אהים צבאות שמעה תפלת. האזינה אהי יעקב סלה: מגננו ראה אהים. והבט פני משיחך: כי טוב יום בחצריך מאלף. בחרתי הסתופף בבית אהי. מדור באהלי רשע: כי שמש ומגן יי אהים. חן וכבוד יתן יי. לא ימנע טוב להלכים בתמים: יי צבאות. אשרי אדם בטח בך:

וידבר יי אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אליהם. את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוח תשמרו להקריב לי במועד: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליי. ככשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד: את הקבש אחר תעשה בבקר. ואת הקבש השני תעשה בין הערבים: ועשירית האיפה סלת למנחה. בלולה בשמן כתית רביעת הית: עלת תמיד. תעשינה בהר סיני לריח ניחח אשה ליי: ונסכו רביעת הית לכבש האהר. פקדש הפך נסך שר ליי: ואת הקבש השני תעשה בין הערבים. כמנחת הבקר וכנסנו תעשה אשה ריח ניחח ליי:

אתה הוא יי אלהינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטרת הסמים בזמן שביית המקדש קים כאשר צוית אותם על יד משה נביאך ככתוב בתורתך:

ויאמר יי אל משה קח לך סמים נזף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זהה. בד בכר יהיה: ועשית אתה קטרת רחם מעשה רוקח. ממלח טהור קדש: ונשחת ממנה הדרק ונתתה ממנה לפני הערת באהל מועד אשר אנועד לך שמה. קדש קדשים תהיה לכם: ונאמר והקטיר עליו אהרן קטרת סמים. בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת יקטירנה: ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה. קטרת תמיד לפני יי לדרתכם:

תנו רבנן פטום הקטרת כיצר. שלש מאות וששים ושמונה מנים היו בה. שלש מאות וששים ותחשה כמנן: ימות החמה מנה בכל יום. סחציתו בבקר וסחציתו בערב. ושלשה מנים יתרים שמהם מכנים בהן גדול ונוטל מהם מלא חפניו ביום הכפורים. ומחזירן למכתשת בערב יום הכפורים כדי לקדם מצות דקה מן הדקה. ואחר עשר סמים היו בה. ואלו הן: (א) הציר. (ב) והצפורן. (ג) והחלבנה. (ד) והחלבנה. משקל שבעים שבעים מנה. (ה) מור. (ו) וקציצה. (ז) ושבולת נרד. (ח) וכרכום. משקל ששה עשר ששה עשר מנה. (ט) קושט שנים עשר. (י) קלופה שלשה. (יא) קנמון תשעה. בורית פרשנא תשעה קבין. יין קפריסין סאין תלת וקבין תלתא. ואם לא מצא יין קפריסין מביא חמר חזיר עתיק. מלח סדומית רובע. מעלה עשן כל שהוא. רבי נתן הבבלי אומר: אף כפת החרד כל שהוא. אם נתן בה רבש פסלה. ואם חסר אחת מכל סממניה חזיב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר: הציר אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף. בורית פרשנא למה היא באה כדי לשפות בה את הצפורן כדי שתהא נאה. יין קפריסין למה הוא בא כדי לשרות בו את הצפורן כדי שתהא עזה. והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין מי רגלים במקדש מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר: כשהוא שוחק אומר הדק היטב. היטב הדק. מפני שהקול יפה לבשרים. פטמה לחצאין כשרה. לשליש ולרביע לא שמענו. אמר רבי יהודה זה הכלל אם כמדתה כשרה לחצאין. ואם חסר אחת מקל סממניה חבי מיתה:

תני בר קפרא: אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין. ועוד תני בר קפרא אלו היה נותן בה קרטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה. ולמה אין מערבין בה דבש? מפני שהתורה אמרה כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לו: "צבאות עמנו. משגב לנו אלהי יעקב סלה: "צבאות. אשרי אדם בטח בה: "הושיעה. הסלך יעננו ביום קראנו: וערכה לו מנחת יהודה וירושלים. כימי עולם וכשנים קדמניות:

אשרי יושבי ביתך. עוד יהללוך סלה: אשרי העם שפכה לו. אשרי העם שיי אלהיו: תהלה לדוד ארוממך אלהי המלך. ואברכה שמך לעולם ועד: בכל יום אברכה ואהלה שמך לעולם ועד: גדול "ומהלל מאד. ולגדלתו אין חקר: דור לדור ישבח מעשיך וגבורתיך יגידו: הדר כבוד הודך. ודברי נפלאותיך אשיח: וזעזע נוראותיך יאמרו. וגדלתך אספרנה: וזר רב טובך יביעו. וצדקתך ירגנו: חנו ורחום ". ארץ אפים וגדל חסד: טוב "לכל. ורחמי על כל מעשיו: יודוך "כל מעשיו. וחסידך יברכוכה: כבוד מלכותך יאמרו. וגבורתך ידברו: להודיע לבני האדם גבורתי. וכבוד הדר מלכותו: מלכותך מלכות כל עלמים. וממשלתך בכל דור ודור: סומך "לכל הנפלים. וזוקף לכל הכפופים: עיני כל אליך ישברו. ואתה נותן להם את אכלם בעתו: פותח את ידך לכל חי רצון: צדיק "בכל דרכיו. וחסיד בכל מעשיו: קרוב "לכל קראיו. לכל אשר יקראהו באמת: רצון יראיו יעשה. ואת שונעתם ישמע ויושיעם: שומר "את כל אהבו. ואת כל הרשעים ישמיד: תהלת "ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו נברך "ה מעתה ועד עולם הללויה:

תכון תפלתי קטרת לפניה. משאת כפי מנחת ערב: הקשיבה לקול שועי מלכי ואהי, כי אליך אתפלל:

החזן אומר חצי קדיש:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. **אמן**: בעלמא די ברא כרעותיה. וימליך מלכותיה. ויצמח פרקניה. ויקרב משיחה. **אמן**: בחייכון וביומיכון ובחי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו **אמן**. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי יתברך. וישתבח. ויתפאר. ויתרום. ויתנשא. ויתגדל. ויתעלה. ויתהלל שמייה דקדשא בריך הוא. **אמן**: לעילא מן כל ברכתא. שירתא. תשבחתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו **אמן**:

א-דני, שפתי תפתח. ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה "י, אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם. אלהי יצחק ואלהי יעקב. ה' הגדול הגבור והנורא. א' עליון. גומל חסדים טובים. קונה הכל וזוכר חסדי אבות. ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

בעשרת ימי תשובה: זכרנו לחיים. מלך חפץ בחיים. כתבנו בספר חיים. למענך אלהים חיים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִגֵּן: בְּרוּךְ אַתָּה יי, מִגֵּן אֲבֹתֵינוּ:
אַתָּה גָבוֹר לְעוֹלָם אֶל-דִּנִּי. מִחִיָּה מֵתִים אַתָּה. רַב הוֹשִׁיעַ:

בקיץ: מוריד הטל: בחורף: משיב הרוח ומוריד הגשם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בַּחֶסֶד. מִחִיָּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוּמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם
אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עָפָר. מִי כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ. מֶלֶךְ מֵמִית וּמַחֲיֶה וּמַצְמִית יִשׁוּעָה:

בעשרת ימי תשובה: מִי כְמוֹךָ אֵב הַרְחֵק וּזְכָר יְצוּרֵי בְּרַחֲמִים לְחַיִּים:

וּנְאֻמָּן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים: בְּרוּךְ אַתָּה יי, מִחִיָּה הַמֵּתִים:

נִקְדִּישׁ וְנַעֲרִיצָה. כְּנוּעִים שִׁית סוּר שְׂרָפֵי קֹדֶשׁ הַמְשֻׁלָּשִׁים לָךְ קִדְשָׁה. וְכֵן כְּתוּב עַל יַד נְבִיאֲךָ. וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר.
קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ יי צְבָאוֹת. מֵלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: לַעֲשֵׂת מִשְׁבָּחִים וְאוֹמְרִים - בְּרוּךְ כְּבוֹד יי מִמְּקוֹמוֹ: וּבְדַבְּרֵי
קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר - וּמֶלֶךְ יי לְעוֹלָם אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הִלְלוּהָ:

אַתָּה קֹדֶשׁ וְשִׁמְךָ קֹדֶשׁ. וְקֹדוּשִׁים בְּכָל יוֹם יְהִלְלוּךָ סֵלָה: בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַקֹּדֶשׁ: בעשרת ימי

תשובה: הַמֶּלֶךְ הַקֹּדֶשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמִלְמַד לְאִגּוֹשׁ בִּינָה. וְחַנּוּן מֵאֲתָךְ חֻכְמָה בִּינָה וְדַעַת: בְּרוּךְ אַתָּה יי,

חוֹנֵן הַדַּעַת:

הַשִּׁיבֵנו אֲבִינו לְתוֹרָתְךָ. וְקִרְבֵּנו מִלְכֵנו לְעִבּוּדְךָ. וְהַחְזִירֵנו בְּתִשְׁבּוּכָה שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ: בְּרוּךְ אַתָּה

יי, הָרוֹצֵה בְּתִשְׁבּוּכָה:

סֵלַח לָנוּ אֲבִינו כִּי חָטָאנוּ. מַחֲוֵל לָנוּ מִלְכֵנו כִּי פָשַׁעְנוּ. כִּי אֵל טוֹב וְסֵלַח אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יי,

חוֹנֵן הַמִּרְבָּה לְסִלּוּחַ:

רָאָה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וּמַהֵר לְנַאֲלָנוּ גְּאֻלָּה שְׁלָמָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. כִּי אֵל גּוֹאֵל חֹזֵק אַתָּה: בְּרוּךְ

אַתָּה יי, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

בתענית ציבור אומר כאן השליח ציבור "עננו".

בתענית שקבלו על עצמם, אומר הש"צ "עננו" ב"שומע תפילה", כמו היחיד:

עֲנֵנוּ אֲבִינוּ עֲנֵנוּ כִּי־עוֹשֵׂה הַזֶּה כִּי בָצָרָה גְּדוּלָּה אֲנַחְנוּ. אֵל תִּפֹּן לְרַשְׁעֵנוּ וְאֵל תִּתְעַלֵּם מִלְכֵנוּ מִבְּקִשְׁתֵּנוּ.

הֵיךְ נָא קָרוֹב לְשׁוֹעֲתֵנוּ. טָרֵם נִקְרָא אֵלֶיךָ אַתָּה תַּעֲנֶה. נְדַבֵּר וְאַתָּה תִּשְׁמַע בְּדָבָר שְׁנֹאמֵר וְהִנֵּה טָרֵם יִקְרָא
וְאֵנִי אֲעֹנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֵנִי אֲשַׁמְעֶה. כִּי אַתָּה יי פּוֹדֶה וּמַצִּיל וְעוֹנֶה וּמַרְחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה: בְּרוּךְ אַתָּה יי,

הַעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה:

רְפָאנוּ יי וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנו וְנִשְׁעָה כִּי תִהְלַתְנוּ אַתָּה. וְהַעֲלֵה אֶרְוָה וּמִרְפָּא לְכָל תַּחְלוּאֵינוּ. וְלִכָּל

מִכְאוּבֵינוּ וְלִכָּל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל רּוֹפֵא רַחֵם וְנְאֻמָּן אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יי, רּוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בקיץ: בְּרַבְנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵינוּ. וּבְרַךְ שְׁנֵתָנוּ בְּשִׁלְלֵי רְצוֹן בְּרַכָּה וּנְדָבָה. וְתִהְיֶה אַחֲרִיתָהּ חַיִּים וְשָׁלוֹם בְּשָׁנִים הַשְּׂבוּת
לְבָרְכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמַטִּיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים: בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

בחורף: בְּרַךְ עֲלֵינוּ יי אֱלֹהֵינוּ אֵת הַשָּׁנָה הַזֹּאת. וְאֵת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה. וְתֵן טַל וּמִסֵּר לְבָרְכָה עַל כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְרוּחַ
פְּנֵי תֵבֶל וְשִׁבְעַת אֵת הָעוֹלָם כְּלוּ מְטוֹבָה. וּמֵלֵא יְדֵינוּ מִבְּרִכּוֹתֶיךָ וּמִעֲשֵׂי מִתְנוֹתֶיךָ. שְׁמֵרָה וְהַעֲלִיחָ שָׁנָה זוֹ מִכָּל דָּבָר רָע. וּמִכָּל
מִינֵי מַשְׁחִית וּמִכָּל מִינֵי פּוֹרְעָנוּת. וְעֲשֵׂה לָהּ תִּקְוָה טוֹבָה וְאַחֲרִית שְׁלוֹם. חוֹם וְרַחֵם עָלֶיהָ וְעַל כָּל תְּבוּאָתָהּ וּפִירוּמֶיהָ. וּבְרַכָּה
בְּשָׁנֶיךָ רְצוֹן בְּרַכָּה וּנְדָבָה. וְתִהְיֶה אַחֲרִיתָהּ חַיִּים וְשָׁלוֹם. בְּשָׁנִים הַשְּׂבוּת לְבָרְכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמַטִּיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תקע בשופר גדול לחרותנו. ושא נס לקבץ גליותינו. וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו:
ברוך אתה יי, מקבץ נדחי עמו ישראל:

השיבה שופטנו כבראשונה. ויועצנו כבתחלה. והסר ממנו יגון ואנחה. ומלוד עלינו מהרה אתה
יי לבדה. בחסד וברחמים בצדק ובמשפט: ברוך אתה יי, מלך אוהב צדקה ומשפט: בעשרת ימי

תשובה: המלך המשפט:

למינים ולמלשינים אל תהי תקוה וכל הזדים כרגע יאבדו. וכל אויבך וכל שונא'ך מהרה יכרתו.
ומלכות הרשעה מהרה תעקר ותשבר ותכלס ותכניעם במהרה במינו: ברוך אתה יי, שובר
אויבים ומכניע זדים:

על הצדיקים ועל החסידים ועל שארית עמך בית ישראל. ועל זקניהם. ועל פליטת בית סופריהם.
ועל גרי הצדק ועלינו. יהמו נא רחמ'ך יי אלינו ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת. ושם
תלקנו עמ'הם. ולעולם לא נבוש כי כך בטחנו. ועל חסדך הגדול באמת נשענו: ברוך אתה יי,
משען ומבטח לצדיקים:

תשכון בתוך ירושלים עירך כאשר דברת. וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין ובנה אותה בגן
עולם במהרה במינו: ברוך אתה יי, בונה ירושלים:

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך. כי לישועתך קוינו וצפינו כל היום: ברוך
אתה יי, מצמיח קרן וישועה:

שמע קולנו יי אלינו. אב הרחמן חוס ורחם עלינו. וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו. כי א' שומע
תפלות ותחנונים אתה:

ומפלפיד מלכנו ריקם אל תשיבנו חנונו ונענו ושמע תפלתנו:

בתענית ציבור יאמר היחיד: "ענונו".

ענונו אבינו ענונו ביום צום התענית הזה כי בצרה גדולה אנחנו. אל תפן לרשענו ואל תתעלם מלכנו
מבקשתנו. היה נא קרוב לישועתנו. טרם נקרא אליך אתה תענה. נדבר ואתה תשמע כדבר שנאמר
והיה טרם יקראו ואני אענה. עוד הם מדברים ואני אשמע. כי אתה יי פודה ומציל ועונה ומרחם בכל עת
צרה וצוקה: כי אתה שומע תפלת כל פה:

ברוך אתה יי, שומע תפלה:

רצה יי אלינו בעמך ישראל ולתפלתם שעה. והשב העבודה לדביר ביתך. ואשי ישראל
ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון. ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

בראש חודש ובחול המועד:

אליהנו ואלי אבותינו נעלה ונבא ונגיע ונראה ונרצה ונשמע ונפקד ונזכר ונזנו וזכרון אבותינו. וזרון
ירושלים עירך. וזכרון משית בן דוד עבדך. וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה.
לחן לחסד ולרחמים. לחיים טובים ולשלום. ביום: בראש חודש - ראש חדש הנה: בחול המועד פסח - חג
הפסח הנה. ביום מקרא קדש הנה: בחול המועד סוכות - חג הסוכות הנה. ביום מקרא קדש הנה: לרחם
בו עלינו ולהושיענו. וזכרנו יי אלינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים. בדבר ישועה
ורחמים. חוס וחנון וחמול ורחם עלינו. והושיענו כי אליך עינינו. כי א' מלך חנון ורחום אתה:

ואתה ברחמיך הרבים. תחפץ בנו ותרצנו ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים: ברוך אתה יי, המחזיר שכינתו לציון:

מודים דרבנן: מודים אנחנו לך שאתה הוא יי

אליהינו ואלי אבותינו אלי כל בשר. יוצרנו ויצר בראשית. ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחיייתנו וקיימתנו. כן תחיינו ותחננו. ותאסוף גליתינו לחצרות קדשך. לשמר חקיך ולעשות רצונך. ולעבדך בלבב שלם. על שאנחנו מודים לך. ברוך אלהיך ואלהי אבותינו:

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אליהינו ואלי אבותינו לעולם ועד. צורנו צור חיינו ומגן ישענו אתה הוא. לדר ודר נודה לך ונספר תהלתך. על חיינו המסורים בידך. ועל נשמותינו

הפקודות לך. ועל נפיש שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת. ערב ובקר וצהרים. הטוב כי לא כלו רחמיך. המרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קוינו לך:

בחנוכה ופורים אומרים כאן ועל הניסים

ועל הניסים, ועל הפרקו, ועל הגבורות, ועל התשועות, ועל הנפלאות, ועל הנחמות, שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

לפורים בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, בשעמד עליהם המן הרשע, בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, בשלישה עשר לחודש שנים עשר, הוא חדש אדר, ושללם לבזו: ואתה, ברחמיך הרבים, הפרת את עצתו, וקלקלת את מחשבתו, והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ, ועשית עמם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול, סלה:

לחנוכה בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו, בשעמדה מלכות וזון הרשעה על עמך ישראל לשכחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה, ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם, דנת את דינם, נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, ורשעים ביד צדיקים, וטמאים ביד טהורים, וזדים ביד עוסקי תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך,

ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקו כהיום הזה: ואחר כך באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך, וטהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו שמונת ימי חנכה אלו, בהלל ובהודאה, ועשית עמם נסים ונפלאות, ונודה לשמך הגדול, סלה:

ועל קלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלכנו לעולם ועד. וכל החיים יודוך סלה:

בעשרת ימי תשובה: וכתוב לחיים טובים כל בני בריהך:

ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב. האל ישועתנו ועזרתנו סלה האל הטוב: ברוך אתה יי, הטוב שמך ולך נאח להודות:

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד צדקה ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך וברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אליהנו תורה וחיים. אהבה וחסד. צדקה ורחמים. ברכה ושלוש. וטוב בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל ברוב עז ושלוש:

וּבִסְפָּר חַיִּים בְּרָכָה וְשְׁלוֹם וּפְרָקָה טוֹבָה וְיִשׁוּעָה וְנַחֲמָה וְגִזְרוֹת טוֹבוֹת. נִזְכָּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לַחַיִּים טוֹבִים וּלְשְׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְּבַרֵּךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם אָמֵן:

יְהִי לְרִצּוֹן אֱמֶרִי פִי וְהִגִּיז לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרִי וְגֹאֲלִי:

אֱלֹהִי. נִצּוֹר לְשׁוֹנִי מֵרַע. וְשִׁפְתוֹתַי מִדְּבַר מִרְמָה. וְלִמְקַלְלִי נִפְשִׁי תְדוּם. וְנִפְשִׁי כַּעֲפָר
לְכָל תְּהִיָּה. פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרָתְךָ. וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּף נִפְשִׁי. וְכָל הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה.
מִהֲרָה הֲפֹר עֲצָתְךָ וְקַלְקַל מַחֲשָׁבוֹתַי. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן יִמְיָנְךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן
תּוֹרָתְךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן קִדְשָׁתְךָ. לְמַעַן יִחַלְצוּ יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעֲנֵנִי:

יְהִי לְרִצּוֹן אֱמֶרִי פִי וְהִגִּיז לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרִי וְגֹאֲלִי:

יש נוהגים לומר כאן תחנונים, ויש אומרים תפילה זו:

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ, שְׁלֵם תַּעֲלֶה קִנְיָנוֹת אֲחֵרִים עָלֵינוּ וְלֹא קִנְיָנוֹת עַל אֲחֵרִים, וְשֵׁלֵם אַכְעוּס הַיּוֹם וְשֵׁלֵם
אַכְעוּסֶיךָ וְתַצִּילֵנוּ מִיָּצֵה"ר וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וְעֵנֹה וִירָאת חֹטָא. מִלְּכֵנוּ וְאֵלֵינוּ יוֹד שְׁמֶךָ עֵוֹלָמְךָ וּבְנָה
בֵּיתְךָ, שְׁכַל הַיְּכָלְךָ וְקִבֵּץ גְּלוּיּוֹתֵינוּ, פֶּדֶה צֶאֱנָךְ וְשִׁמַּח עֲדִיתְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם (בעשרת ימי תשובה: **הַשְׁלוֹם**) **בְּמִרוֹמֵינוּ הוּא בְּרַחֲמֵינוּ יַעֲשֶׂה**
שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּבַנֶּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ
בְּתוֹרָתְךָ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רִצּוֹנְךָ וּלְעִבְדְּךָ בְּלִבָּב שְׁלֵם:

בימים שאין נופלים על פניהם אומרים:

יְהִי שֵׁם יי מְבָרָךְ. מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם: מִמּוֹרָח שְׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. מְהֵלֵל שֵׁם יי: רַם עַל כָּל גּוֹיִם יי. עַל
הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יי אֲדוֹנֵנוּ. מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

ואומר חצי קדיש:

אֲנָּה יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֵא לְפָנֶיךָ תַּפְלִתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלֵּם מִלְּכֵנוּ מִתְחַנְתֵּנוּ. שְׂאִין אֲנַחְנוּ עוֹזֵי פָנִים
וְקִשָּׁה עֵרֶף לְמוֹר לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צְדִיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חֲסָאֵנוּ. אֲכָל חֲסָאֵנוּ. עוֹיִנוּ. פִּשְׁעֵנוּ.
אֲנַחְנוּ וְאֲבוֹתֵינוּ וְאֲנָשֵׁי בֵיתֵנוּ: אֲשָׁמְנוּ. כְּגָדְנוּ. גִּזְלָנוּ. דְּבָרְנוּ דִּפִּי וְלִשׁוֹן דִּפִּי. הָעוֹיִנוּ. וְהִרְשָׁעֵנוּ. וְדָנוּ. חֲסָאֵנוּ.
סִפְלָנוּ שְׁקָר וּמִרְמָה. יַעֲזֵנוּ עֲצוֹת רָעוֹת. כּוֹבְנוּ. כַּעֲסֵנוּ. לִצְנוּ. מִרְדְּנוּ. מְרִינוּ דְּבָרֶיךָ. נֶאֱצָנוּ. נֶאֱפָנוּ. סָרְדְנוּ. עוֹיִנוּ.
פִּשְׁעֵנוּ. פְּגָמֵנוּ. צָרְדְנוּ. צִעֲרָנוּ אֵב וְאֵם. קִשְׁיֵנוּ עֵרֶף. רִשְׁעֵנוּ. שִׁחָתְנוּ. תַּעֲבִנוּ. תַּעֲנוּ וְתַעֲתִעֵנוּ. וְסָרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ
וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבוֹת וְלֹא שׁוּה לָנוּ. וְאַתָּה צְדִיק עַל כָּל הַבָּא עֲלֵינוּ. כִּי אָמַת עֲשִׂיתָ. וְאַנַּחְנוּ הִרְשָׁעֵנוּ:

אֲ אֲרָךְ אִפְסִים אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדִלַת רַחֲמֶיךָ וְחִסְדֶּיךָ, תִּזְכָּר הַיּוֹם לְזֵרַע יְדִידֶיךָ, כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ
לָעָנִי מִקֶּדֶם. וְכֵן כְּתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיֵּרֶד יי בַּעֲזָן וַיִּתְּנֵיב עִמּוֹ שֵׁם. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יי. וְשֵׁם נֶאֱמַר:

ויעבר יי על פניו ויקרא: יי (א) א (ב) רחום (ג) וחנון (ד) ארך (ה) אפים (ו) ורב חסד (ז) ואמת: (ח) נצר חסד (ט) לאלפים (י) נשא עון (יא) ופשע (יב) וחסא (יג) ונקה:

רחום וחנון חסאנו לפניך רחם עלינו והושיענו:

לדוד אליך יי נפשי אשא: אלהי בך בטחתי אל אבושה. אל יעלצו אויבי לי. גם כל קוץ לא יבשו. ובשו הבוגדים ריקם: דרךך יי הודיעני. ארחותיך למדני: הדריכני באמתך ולמדני כי אתה אלהי ישעי. אותך קויתי כל היום: זכר רחמך יי וחסדיך. כי מעולם הנה: חטאת געורי ופשעי אל תזכר חסדך וזכר לי אתה. למען טובך יי: טוב וישר יי. על כן יורה חסאים בדרךך: ידרך עניים במשפט. וילמד עניים דרךך: כל ארחות יי חסד ואמת. לנצרי ועדתיו למען שמך יי. וסלחת לעוני כי רב הוא: מי זה האיש נרא יי. וירנו בדרך יתברך: נפשו בטוב תלין. וזרעו יירש ארץ: סוד יי ליראיו. ובכריתו להודיעם: עיני תמיד אל יי. כי הוא יוציא ברשת רגלי: פנה אלי וחנוני. כי יחיד ועני אני: צרות לכבי הרחיבו. ממצוקותי הוציאני: ראה עני ועמלי. ושא לכל חסאתי: ראה איבי כי רבו. ושנאת חסם שנאוני: שמך נפשי והצילני. אל אבוש כי חסיתי בך: תם וישר יצרוני. כי קויתיך: פדה אלהים את ישראל. מכל צרותיו: והוא יפדה את ישראל. מכל עונותיו:

יי אלהי ישראל שוב מחרון אפה. והנחם על הרעה לעמך:

אבינו מלכנו אבינו אתה. אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו רחם עלינו: אבינו מלכנו חנונו וחנונו כי אין בנו מעשים. עשה עמנו צדק וחסד למען שמך הגדול והושיענו: ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך ענינו: זכר רחמך יי וחסדיך. כי מעולם הנה: יהי חסדך יי עלינו. כאשר יחלנו לך: אל תזכר לנו עונות ראשונים מה יקדמונו רחמך. כי דלונו מאד: עזרנו בשם יי. עושה שמים וארץ: חנונו יי חנונו. כי רב שבענו בזה: ברגו רחם תזכר. ברגו אהבה תזכר: ברגו, עקרה תזכר. ברגו, תמימות תזכר: יי הושיעה. המלך יעני ביום קראנו: כי הוא ידע יצרנו. זכור כי עפר אנחנו: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך. והצילנו ונכפר על חטאתינו למען שמך:

ואומר החון קדיש תתקבל:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. **אמן:** בעלמא די ברא כרעותה. וימליך מלכותה. וינצח פרקנה. ויקרב משיחה. **אמן:** בחייכון וביומיון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו **אמן:** יהא שמה רבא מברך. לעלם ולעלמי לעלמי ויתברך. וישתבח. ויתפא. ויתרומם. ויתנשא. ויתגדר. ויתעלה. ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. **אמן:** לעלא מן כל ברכתא. שירתא. תשבחתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו **אמן:** **אמן:** תתקבל צלותנא ובעיתנא עם צלותהון ובעיתנהון דכל בית ישראל קדם אבונא דבשמיא ואמרו **אמן.** **אמן:**

יהא שלמא רבא מן שמיא. חיים ושבע וישועה ונחמה ושיובא ורפואה וגאלה וסליחה וכפרה וריחון והצללה. לנו ולכל עמו ישראל ואמרו **אמן.** (אמן): עושה שלום במרומו. הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו. ועל כל עמו ישראל ואמרו **אמן.** **אמן:**

למנצח בנגנת מזמור שיר: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וַיְכַרְכְּנוּ. יָאֵר פָּנָיו אֶתְנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאָרֶץ דְּרָכָה. כָּל גּוֹיִם יִשְׁוֹעוּךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ם: יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל. וְלְאֻמִּים בְּאָרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ם: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ. וַיְכַרְכְּנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: וַיְכַרְכְּנוּ אֱלֹהִים. וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפָסֵי אֶרֶץ:

בערב שבת אומרים מזמור זה:

יְיָ מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבָשׁ. לְבָשׁ יְיָ עֹז הַתְּאֵזֶר. אֵף תִּכּוֹן תִּבְל בִּל תִּמּוֹט: נִכּוֹן כִּסֵּאָךָ מֵאֵן. מֵעוֹלָם אֶתָּה: נִשְׂאוּ נִהְרוּ יְיָ נִשְׂאוּ נִהְרוּ קוֹלֶם. יִשְׂאוּ נִהְרוּ דְּכִינִם: מִקְלוֹת מִיָּם רַבִּים אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם. אֲדִיר בְּמֵרוֹם יְיָ: עֲדִיתִךְ נֶאֱמְנוּ מֵאֵד לְבִיתֶךָ נֶאֱמְנוּ קִדְשׁ. יְיָ לְאֶרֶץ יִמִּים:

קדיש יהא שלמא:

יִתְגַּדַּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן): בְּעֶלְמָא דִּי בְרָא כְרַעוּתָהּ. וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתָהּ. וַיַּעֲמֵךְ פְּרָקְנָהּ. וַיִּקְרַב מִשְׁיַחָהּ. (אמן): בְּחִינָיו וּבִיּוֹמֵיכוֹן וּבְחֵי רֵכֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֶזְרָא וּבְזִמְנוֹן קְרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמן) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמֵי יִתְבָּרַךְ. וַיִּשְׁתַּבַּח. וַיִּתְפָּאֵר. וַיִּתְרוֹמֶם. וַיִּתְנַשֵּׂא. וַיִּתְהַדָּר. וַיִּתְעַלֶּה. וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן): לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא. דְּאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן): יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׁבַע וַיִּשְׁוֹעַ וְנַחֲמָה וְשִׁינָּבָא וּרְפוּאָה וְגִאְלָה וְסְלִיחָה וְכִפְרָה וְרִינוּחַ וְהַעֲלָה. לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ. וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֶדְוִן הַכֹּל. לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית. שְׁלֵא עֲשֵׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרֻצוֹת וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה. שְׁלֵא שָׁם חֲלַקְנוּ כְּהֵם וְגוֹרְלָנוּ כָּל הַמוֹנֶם. שְׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ. (יְפִסִּיק מַעֲט. וְכִשְׂיֹאמֵר וְאִנְחָנוּ מִשְׁתַּחֲוִים יִכְרַע כָּל גּוֹפִי). וְאִנְחָנוּ מִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אֶרֶץ. וּמוֹשֵׁב יָקָר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל. וְשֹׁכֵנִת עִזּוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאִין עוֹד אַחֵר. אֲמַת מַלְכֵנוּ וְאֲפָס זִוְלָתוֹ. כְּתוּב בַּתּוֹרָה. וַיְדַעְתָּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבּוֹת אֶל לִבְכָּךְ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאֶרֶץ מִתַּחַת. אִין עוֹד:

עַל כֵּן נִקְנָה לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מְהֵרָה בַּתְּפָאֶרֶת עֲזָךְ לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאֶרֶץ וְהָאִילָלִים כְּרוֹת יִבְרָתוֹן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדִי. וְכָל בְּנֵי בִּשְׂרָא יִקְרָאוּ בְּשִׁמְךָ לְהַפְנוֹת אֱלִיד כָּל רִשְׁעֵי אֶרֶץ. וַיִּירֹד וַיְדַע כָּל יוֹשְׁבֵי תִבְל. כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשְׁבַּע כָּל לָשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקְרִי וְיִתְנֶה. וַיִּקְבְּלוּ כָל־ם אֶת עוֹל מַלְכוּתָהּ. וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא. וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכַבוֹד. כְּתוּב בַּתּוֹרָה. יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְנִאֲמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאֶרֶץ. בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד:

ברכת המזון נוסח אשכנז

על נהרות כבל שם ישבנו גם בכינו, בנכרנו את ציון: על ערבים בתוכה, תלינו כנרותינו: כי שם שאלנו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה, שירו לנו משיר ציון: איך נשיר את שיר יי, על אדמת נכר: אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני: תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי: וזכר יי לבני אדום את יום ירושלים, האמרים ערו ערו עד היסוד בה: בת כבל השדודה, אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו: אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

שיר המעלות. בשוב יי את שיבת ציון היינו בחלמים: אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה: הגדיל יי לעשות עמנו. היינו שמחים: שובה יי את שביטנו באפיקים בנגב: הזרעים בדמעה ברנה יקצרו: הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע. בא יבא ברנה. נשא אלמתי:

המזון אומר: רבותי נברך: המסובים עונים: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

המזון חוזר: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

ברשות מרן ורבותי נברך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו:

המסובים עונים: ברוך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

המזון חוזר: ברוך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

מי שלא אכל עונה: ברוך (אלהינו) ומבורך שמו תמיד לעולם ועד

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. הן את העולם כלו. בטובו בחן בחסד וברחמים. הוא נותן לחם לכל בשר. כי לעולם חסדו: ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול. כי הוא א' זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל ברייתיו אשר ברא: כאמור. פותח את-ידך ומשביע לכל-חי רצון: ברוך אתה יי. הן את הכל:

נודה לך יי אלהינו. על שהנחת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים. ופדיתנו מבית עבדים. ועל ברייתך שחתמת בבשרנו. ועל תורתך שלפדתנו. ועל חסיד שהודעתנו. ועל חיים חן וחסד שחוננתנו. ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד. בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

בחנוכה ופורים ואורים כאן ועל הניסים

ואם שכח אזי כשיגיע אצל הרחמן יאמר: הרחמן, הוא יעשה לנו נסים ונפלאות, כמו שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה: בימי וכו':

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל המלחמות. שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

לחטכה בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו. כשעמדה מלכות וזו הרשעה על עמך ישראל. להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה ברחמך הרבים, עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם, דנת את דינם. נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים.

לפננים בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה. כשעמד עליהם המן הרשע. בקש להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים. מנער ועד זקן. טף ונשים. ביום אחד. בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבזו. ואתה ברחמך הרבים הפרת את עצתו. וקלקלת את מחשבתו. והשבות לו גמולו בראשו. ותלו אותו ואת בניו על העץ:

ורשעים ביד צדיקים. וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה. ואחר כן באו בניך לדביר ביתה. ופנו את היכלך. וסחרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבצו שמונת ימי חגכה אלו. להודות ולהלל לשמך הגדול:

ועל הכל ייִ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמִבְרָכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כְּתוּב. וְאָכַלְתָּ וּשְׁבַעְתָּ וּבִרְכַּתְתָּ אֶת ייִ אֱלֹהֵינוּ עַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בְּרוּךְ אַתָּה ייִ. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּוֶן:

רחם נא ייִ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֲבִינוּ. רַעֲנוּ וּזְנוּנוּ פָּרָסָנוּ וְכִלְכְּלָנוּ וְהִרְוִיחָנוּ. וְהִרְחוּ לָנוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ מִהֶרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תַּעֲרִיכֵנוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ לֹא לִידֵי מִתְנַת בִּשְׂרָר וְדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאתֶם. כִּי אִם לִידֶךָ הַמְּלָאָה. הַפְּתוּחָה. הַקְדוּשָׁה וְהַרְחֲבָה. שְׁלֵא נָבוֹשׁ וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם וָעֶד:

בשבת אומרים:

רַחֵם וְהַחֲלִיצֵנוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ בַּמְצוּתֶיךָ וּבַמְצוּת יוֹם הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא לַפְּנִיךָ לְשַׁבֵּת בּוֹ וְלָנוּם בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמַצוֹת רְצוֹנְךָ וּבְרָצוֹנְךָ הֵנִיחַ לָנוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ שְׁלֵא תִהְיֶה צָרָה וְגִזְוֹן וְאַנְחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ וְהִרְאָנוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ וּבִבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשְׁךָ כִּי אַתָּה הוּא בָּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבָעַל הַנְּחִמּוֹת:

בראש חדש וביום טוב ובחול המועד אומרים:

אֱלֹהֵינוּ וְאַחֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיִגְיַע וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיַפְקֵד וְיִזְכֹּר זִכְרוֹנוֹ וּפְקֻדּוֹנוֹ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֶבְדְּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשְׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לַפְּנִיךָ לַפְּלִיטָה לְטוֹכָה לַחַן וְלֶחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וְלִשְׁלוֹם בְּיוֹם לְרִיחַ רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה: לַפֶּסַח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה: לַשַּׁבּוּעוֹת חַג הַשַּׁבּוּעוֹת הַזֶּה: לַסּוּכוֹת חַג הַסּוּכוֹת הַזֶּה: לַשְּׁמִיעַ וּלְשִׁית שְׁמִינִי חַג הַעֲצָרָת הַזֶּה: לְרִיחַ בְּיוֹם הַזִּכְרוֹן הַזֶּה: לִידֵים הָאוֹכְלִים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הַזֶּה. וְזָכְרוּ ייִ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹכָה וּפְקֻדָּה בּוֹ לְכַרְכָּה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים. וּבְדַבְּרֵי שְׁוֹעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עֲלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֲצִינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:

ובגנה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְדֵּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ייִ. בּוֹגֵה בְּרַחֲמֵינוּ יְרוּשָׁלַיִם: אָמֵן:

ברוך אתה ייִ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל אֲבִינוּ. מַלְכֵנוּ. אֲדִירֵנוּ. בּוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ. יוֹצֵרֵנוּ. קְדוֹשָׁנוּ יַעֲקֹב. רַעֲנוּ רֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל. שֶׁבָּכָל יוֹם וְיוֹם הוּא הַטִּיב הוּא הַטֵּיב הוּא יֵטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא יְגַמְלָנוּ לְעֵד לַחַן וְלֶחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרֹחוֹ.

הצלה והצלחה. בִּרְכָה וישועה. נְחִמָּה. פְּרִיָסָה וְכִלְכִּלָּה. וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב. וּמִקָּל
טוֹב לְעוֹלָם אֵל יִחְסְרֵנוּ אָמֵן

הַרְחֵמֵן הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: הַרְחֵמֵן הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח
לְדוֹר דּוֹרִים. וְיִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְעֵד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְיִתְהַדָּר בְּנוֹ לְעֵד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: הַרְחֵמֵן הוּא
יִפְרֹסֵנוּ בְּקִבּוּד: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁבֵּר עָלֵנוּ מַעַל צָוָארֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמֵמִית לְאַרְצֵנוּ: הַרְחֵמֵן
הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרָכָה מְרֻבָּה בְּבֵית הַזֶּה וְעַל שְׁלֹחַן זֶה שְׂאֵכְלֵנוּ עָלֵינוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת
אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וְכוֹר לְטוֹב וְיִבְשָׁר לָנוּ בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת: הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרֹךְ אֶת
(אָבִי מוֹרִי) בְּעַל הַבֵּית הַזֶּה וְאֶת (אִמִּי מוֹרֵתִי) בְּעַלֵּת הַבֵּית הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זֶרְעָם
וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם. (וְאִם סִמוּךְ עַל שְׁלֹחַן עֲצָמוּ יֹאמְרוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרֹךְ אוֹתִי וְאֶת אִשְׁתִּי
וְאֶת זְרַעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי), אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ. כִּמוֹ שְׁנֵתִּבְרָכּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבִרְהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב, בְּכָל. מִכָּל. כָּל. כֵּן יִבְרֹךְ אוֹתָנוּ כָּלֵנוּ יַחַד בְּבִרְכָּה שְׁלֵמָה. וְנֹאמַר אָמֵן:

בְּמִרוֹם יִלְמְדוּ עָלֵיהֶם וְעָלֵינוּ זְכוֹת שֶׁתֵּהָא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם. וְנִשָּׂא בְּרָכָה מֵאֵת יי. וְצִדְקָה מֵאֵת
יִשְׁעָנוּ. וְנִמְצָא חַן וְשֶׁכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

לשבת: הַרְחֵמֵן הוּא יַנְחִילֵנוּ יוֹם שָׁבָל שָׁבַת וּמְנוּחָה לַחַיִּי הָעוֹלָמִים:

לראש חודש: הַרְחֵמֵן הוּא יַחְדָּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וּלְבִרְכָּה:

ליום טוב: הַרְחֵמֵן הוּא יַנְחִילֵנוּ יוֹם שָׁבָל טוֹב:

לראש השנה: הַרְחֵמֵן הוּא יַחְדָּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וּלְבִרְכָּה:

לסוכות: הַרְחֵמֵן הוּא יָקִים לָנוּ אֶת סֶכֶת דָּוִד הַנוֹפֶלֶת:

הַרְחֵמֵן הוּא יִזְכֵּנוּ לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֹּא: בַּחוּל מִגְדִּיל (כַּיּוֹם שִׁישׁ בּוֹ מוֹסֵף אוֹמֵר
מִגְדּוֹל) יְשׁוּעוֹת מַלְכוּ וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֵשָׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו
הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יי קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ וְדוֹרְשֵׁי יי לֹא יִחְסְרוּ כָּל
טוֹב: הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: פוֹתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר
אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהִיהַ יי מְבֹטָחוֹ: נַעַר הִייתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מְבַקֵּשׁ
לָחֶם: יי עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן יי: וְיִבְרֹךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

ברכת המזון נוסח עדות המזרח

אֲבָרְכָה אֶת־יְיָ בְּכָל־עַתָּה. תָּמִיד תִּהְיֶה לָּנוּ כְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע. אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת־מַצּוֹתָיו שָׁמֹר, כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: תִּהְיֶה לָּנוּ יְיָ יִדְבָּר פִּי. וַיְבָרֶךְ כָּל־בָּשָׂר שֶׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאִנְחָנוּ נִבְרָךְ יְהִי, מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּהָ: וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשְּׁלָחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

שלשה שאכלו כאחד חייבים לזמן, ואם הם עשרה, מומנים בשם.

המזמן: בְּרִשׁוֹתֶכֶם. עוֹנִים: שְׁמִיָּם.

המזמן: נִבְרָךְ (בעשרה ויותר: אֱלֹהֵינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ.

המסובים עונים: בְּרוּךְ (בעשרה ויותר: אֱלֹהֵינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ וּבִטְבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד חַיֵּינוּ:

וחזור המזמן: בְּרוּךְ (בעשרה ויותר: אֱלֹהֵינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ וּבִטְבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד חַיֵּינוּ:

המסובים עונים: בְּרוּךְ (בעשרה ויותר: אֱלֹהֵינוּ) שֶׁהִשְׁמַחָה בְּמַעֲוֵנוֹ שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ, וּבִטְבוֹ הַגָּדוֹל

תָּמִיד חַיֵּינוּ:

וחזור המזמן: בְּרוּךְ (בעשרה ויותר: אֱלֹהֵינוּ) שֶׁהִשְׁמַחָה בְּמַעֲוֵנוֹ שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ, וּבִטְבוֹ הַגָּדוֹל

תָּמִיד חַיֵּינוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל הַזֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת הָעוֹלָם כֹּל בְּטוֹבוֹ, בְּחֵן בְּחֶסֶד בְּרוּחַ וּבְרַחֲמִים רַבִּים. נָתַן לָנוּ לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: וּבִטְבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחֲסֵר לָנוּ מִזֶּה תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא אֵל זֶן וּמַפְרִיָּם לְכָל וְשִׁלְחָנוּ עֲרוּךְ לְכָל, וְהִתְקִין מַחֲיָה וּמִזֶּה לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בְּרָא בְּרַחֲמָיו וּבְרַב חֶסֶד, כְּאִמּוֹר פּוֹתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַזֶּה אֵת הַכֹּל:

נוֹדָה לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנַּחֲלָתָ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֹבָה, בְּרִית וְתוֹרָה, חַיִּים וּמִזֶּה, עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלַּמְדַּתְנוּ, וְעַל חֻקֵּי רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וּמִזֶּה שֶׁאַתָּה זֶן וּמַפְרִיָּם אוֹתָנוּ:

בתוכה ופורים ואורים כאן ועל הניסים

וְעַל הַנִּסִּים, וְעַל הַפְּרָקוֹ, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַנִּפְלְאוֹת, וְעַל הַנִּחְמוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבּוֹתֵינוּ בְּיָמֵם הָהֵם בְּזֶמֶן הַזֶּה:

לחנכה בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לשבסם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואמרת, ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, רבת את רבים, רבת את רבים, נקמת את נקמתם, ססרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, ורשעים ביד צדיקים, וטמאים ביד טהורים, וזרים ביד עוסקי תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך.

לפורים בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, כשעמד עליהם המן הרשע, בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, בשלשה עשר לחדש שנים עשר, הוא חדש אדר, ושללם לבו: ואמרת, ברחמיך הרבים, הפרת את עצתו, וקלמלת את מחשבתו, והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ, ועשית עמם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול, סלה:

ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרנס כהנים הנה: ואחר כך באו בניד לדביר ביתך, ופנו את היכלך, ומהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו שמונת ימי חגכה אלו, בהלל גמור ובהודאה, ועשית עמם נסים ונפלאות, ונודה לשמך הגדול, סלה:

על הכל, יי אלהינו אנחנו מודים לך, ומברכים את שמך, באמור: ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: ברוך אתה יי, על הארץ ועל המזון:

רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל הר ציון משכן כבודך, ועל היכלך ועל מעונך ועל דבירך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אבינו רענו, וזוננו, פרנסנו, כלכלנו, הרויחנו, הרווח לנו מהרה מכל צרותינו. ואל תצריכנו יי אלהינו לידי מתנות בשר ודם ולא לידי הלואתם, אלא לינדך המלאה והרחבה העשירה והפתוחה. יהי רצון שלא גבוש בעולם הזה, ולא נכלם לעולם הבא. ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו:

בשבת אומרים:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי, השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך, נשבות בו וננוח בו ונתענג בו במצות חקי רצונך, ואל תהי צרה וגיון ביום גנוחתנו. והראנו בנחמת ציון במהרה בימינו, כי אתה הוא בעל הנחמות. וגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו, אל תשכחנו לגנצו ואל תזנחנו לעה, כי א מלך גדול וקדוש אתה:

בראש חרש, ביום טוב ובחול המועד, אומרים כאן יעלה ויבוא.

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבוא, יגיע יראה וירצה, ישמע יפקד ויזכר וזכרונו, וזכרון אבותינו, זכרון ירושלים עירך, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפלטה לטובה, לחן לחסד ולרחמים, לחיים טובים ולשלום, ביום לראש

חודש: ראש חֹדֶשׁ הַזֶּה. לפסח: חג המצות הַזֶּה בַּיּוֹם (ביו"ט מוסיף: טוב) מקרא קֹדֶשׁ הַזֶּה.
 לשבועות: חג השבועות הַזֶּה בַּיּוֹם טוב מקרא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לסוכות: חג הסוכות הַזֶּה,
 בַּיּוֹם (ביו"ט מוסיף: טוב) מקרא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לשמחת תורה: שְׁמִינִי חַג עֲצֵרַת הַזֶּה, בַּיּוֹם טוב
 מקרא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לראש השנה: הַזְכָּרוֹן הַזֶּה, בַּיּוֹם טוב מקרא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לרחס בו עלינו
 ולהושיענו. וְזָכְרָנוּ בּוֹ לְאַהֲבָתוֹ, וּפְקָדָנוּ בּוֹ לְבִרְכָּהּ, וְהוֹשִׁיעֵנו בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדִבֶּר
 יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, חוּס וְחַנּוּן, וְחַמֵּל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנו, כִּי אֵלֶיךָ עֲנִינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן
 וְרַחוּם אַתָּה:

וּתְבַנֶּה יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יי בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם, אָמֵן:

ברוך אתה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל, אֲבִינוּ, מִלְכֵנוּ, אֲדִירֵנוּ, בּוֹרְאֵנוּ, גּוֹאֲלֵנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ
 קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רּוֹעֵנוּ רּוֹעֵה יִשְׂרָאֵל, הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב, וְהַמְּטִיב לְכָל, שְׂבָכָל יוֹם וַיּוֹם, הוּא הַטִּיב
 לָנוּ, הוּא מְטִיב לָנוּ, הוּא יְטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ, הוּא גּוֹמְלָנוּ, הוּא יְגַמְלָנוּ לַעֲדָה, חֵן וְחֶסֶד
 וְרַחֲמִים וְרוּחַ וְהַעֲלָה וְכָל טוֹב: (אמן)

הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כְּסָא כְבוֹדוֹ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּשִׁמְשׁ וּבְאַרְצֵי: הַרְחֵמֵן הוּא
 יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דּוֹרִים: הַרְחֵמֵן הוּא קָרַן לַעֲמֹל יָרִים: הַרְחֵמֵן הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לַעֲזָח
 נִצָּחִים: הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרֹסֵנוּ בְּכִבּוּד וְלֹא בְּכַזּוּי (בהיתר ולא באיסור) בְּנִתּוֹת וְלֹא בְּצַעַר:
 הַרְחֵמֵן הוּא יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה רְחוּה וְהַעֲלִיחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יַעֲלִית אֶת דְּרָכֵינוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁבֵּר עוֹל גְּלוּת מַהֲרָה מֵעַל צְנֹאֲרָנוּ:
 הַרְחֵמֵן הוּא יוֹלִיכֵנוּ מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ: הַרְחֵמֵן הוּא יִרְפָּאֵנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ
 וּרְפוּאָת הַגּוּף: הַרְחֵמֵן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יְדוֹ הַרְחֵבָה: הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרַךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ
 בְּשִׁמוֹ הַגָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנִּתְּכַרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבִרָהִם יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב כָּל מִכַּל כָּל, כֵּן יִבְרַךְ אוֹתָנוּ יַחַד
 בְּרָכָה שְׁלֵמָה, וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמוֹ:

הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲלִילֵנוּ עוֹלָם שְׂכָלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה, לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים: בשבת:
 הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲדֹשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וּלְבִרְכָּה: בר"ח:
 הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲדֹשׁ עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וּלְבִרְכָּה: בר"ה:
 הַרְחֵמֵן הוּא יִכְנֹס לִישֵׁב בְּסֶכֶת עוֹרֹ שֶׁל לוֹיָתָן: הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ שִׁפְעַת קֹדֶשׁ
 וְטָהֳרָה מִשְׁכָּה אֲשֶׁרִיזוֹן עֲלָיוֹן קְדִישִׁין, וְכוּתֵם תְּהֵא מִן וְצָנָה בַּעֲדָנוּ: הַרְחֵמֵן הוּא
 יָקִים לָנוּ אֶת סֶכֶת דָּוִד הַנוֹפֶלֶת:
 הַרְחֵמֵן הוּא יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וּלְרָגִלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשְׁלוֹם: במועד:
 הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲלִילֵנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב: ביו"ט:

הַרְחֵמֶן הוּא יִשַׁע תּוֹרָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ בְּלִבֵּנוּ, וְתִהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבִלְתִּי נַחֲטָא,
וְיִהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם:

הַרְחֵמֶן הוּא יַחְיֵנוּ וְיַצְבֵּנוּ וְיַקְרֵבנוּ לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְבָנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.
מִגְדִּיל (בְּיוֹם שְׁמֵת־פְּלָלִים בּוֹ מוֹסֵף וְכֵן בְּמוֹעֵד אֲדָמָה: מִגְדֹּל) יִשְׁעוֹת מַלְכוּת, וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ
לְדוֹד וּלְנֶרְעוֹ עַד עוֹלָם. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבֹ, וְדוֹרְשֵׁי יי לֹא יַחֲסֹרוּ כָּל טוֹב: נֶעַר הֵייתִי, גַּם
זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעֱזֵב, וְנֶרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם: כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה, וְנֶרְעוֹ לְבָרְכָהּ: מִה
שֶׁאֶכְלֵנוּ יִהְיֶה לְשִׁבְעָה, וּמִה שֶׁשְּׁתִּינּוּ יִהְיֶה לְרִפּוּאָה, וּמִה שֶׁהוֹתֵרְנוּ יִהְיֶה לְבָרְכָהּ, כְּדֹכְתִּיב;
וַתֵּן לַפְּנִיָּהּ וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתֵרוּ כְּדָבָר יי: בְּרוּכִים אַתֶּם לֵי, עוֹשֶׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר
יִבְטַח בֵּי, וְיִהְיֶה יי מִבְּטָחוֹ: יי עוֹ לַעֲמוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו,
הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

כַּשֶּׁמְבָרְכִים עַל הַכּוֹס מוֹסִיפִים:

כּוֹס יִשְׁעוֹת אֲשֶׁא, וּבִשֵּׁם יי אֶקְרָא. סְבִרִי מֶרְנָן: וְעִנִּין לַחַיִּים. בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן:

תפילת הדרך

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאַחֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידֵנוּ
לְשָׁלוֹם. וְתַסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַגִּיעֵנוּ לְמַחְזוֹ חֲפָצֵנוּ לַחַיִּים
וְלִשְׁמִיחָה וְלְשָׁלוֹם (וְאֵם דַּעַת לַחֲזוֹר מִיד אֲדָמָה וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם) וְתַצִּילֵנוּ מִכָּפַר
כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב וְלִסְטִים וְחִיּוֹת רָעוֹת בְּדֶרֶךְ, וּמִכָּל מִינֵי פוֹרְעָנוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת
לְבוֹא לָעוֹלָם וְתַשְׁלַח בְּרָכָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וְתַתְּנֵנוּ לֶחֶן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים
בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאֵינוּ וְתַשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה וְתַחֲנוּן
אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה:

וְאֹמֵר ג"פ: וְיַעֲקֹב הִלֵּךְ לְדֶרֶכּוֹ וַיַּפְּגְעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר
רָאִים מִחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים:

וְאֹמֵר ג"פ: לִישׁוּעָתָךְ קוִיִּיתִי יי:

וְאֹמֵר ג"פ: הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מִלֵּאָה לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרָךְ בְּדֶרֶךְ וְלַהֲבִיאָךְ אֶל
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכִּינוֹתִי: